

యునిట్
I

1. శాంతికాంక్ష

- తిక్కన సోమయాజి

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

అది 1945వ సంవత్సరం. రెండో ప్రపంచ యుద్ధంలో అమెరికా జపాన్ లోని హిరోషిమా అనే నగరం మీద అణుబాంబులతో దాడి చేసింది. దాని ఫలితంగా క్షణాల్లో అరవై ఆరువేలమంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. డెబ్బై వేలమంది క్షతగాత్రులయ్యారు. నిన్న మొన్నటి వరకూ అక్కడి ప్రజలకు అది వీడకలగానే మిగిలిపోయింది.

ప్రశ్నలు

1. దీన్ని బట్టి మీకేమర్థమైంది?
2. మానవ కళ్యాణానికి ఉపయోగపడాల్సిన సైన్సు దేనికి దారితీసింది?
3. ఈనాటి ఆధునిక కాలంలో యుద్ధాలవల్ల ఎలాంటి నష్టాలు సంభవిస్తాయి?
4. యుద్ధాలను నివారించడానికి శాంతిని నెలకొల్పడానికి ఏం చేయాలి?

నేపథ్యం

మహాభారతం అన్నదమ్ముల బిడ్డలైన కౌరవపాండవుల కథ. కౌరవులు కుటిల బుద్ధితో మాయాజూదంలో పాండవులను ఓడించి అడవులపాలు చేస్తారు. పందెం ప్రకారం పన్నెండేళ్ళు అరణ్యవాసం, ఒక సంవత్సరం అజ్ఞాతవాసం పూర్తి చేస్తారు పాండవులు. ఆ సందర్భంలో ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని రాయబారిగా పంపిస్తూ శాంతియుతంగా తమ రాజ్యం తమ కిమ్మని కోరుతాడు.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం తిక్కన రచించిన మహాభారతంలోని - ఉద్యోగపర్వం-తృతీయాశ్వాసం లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

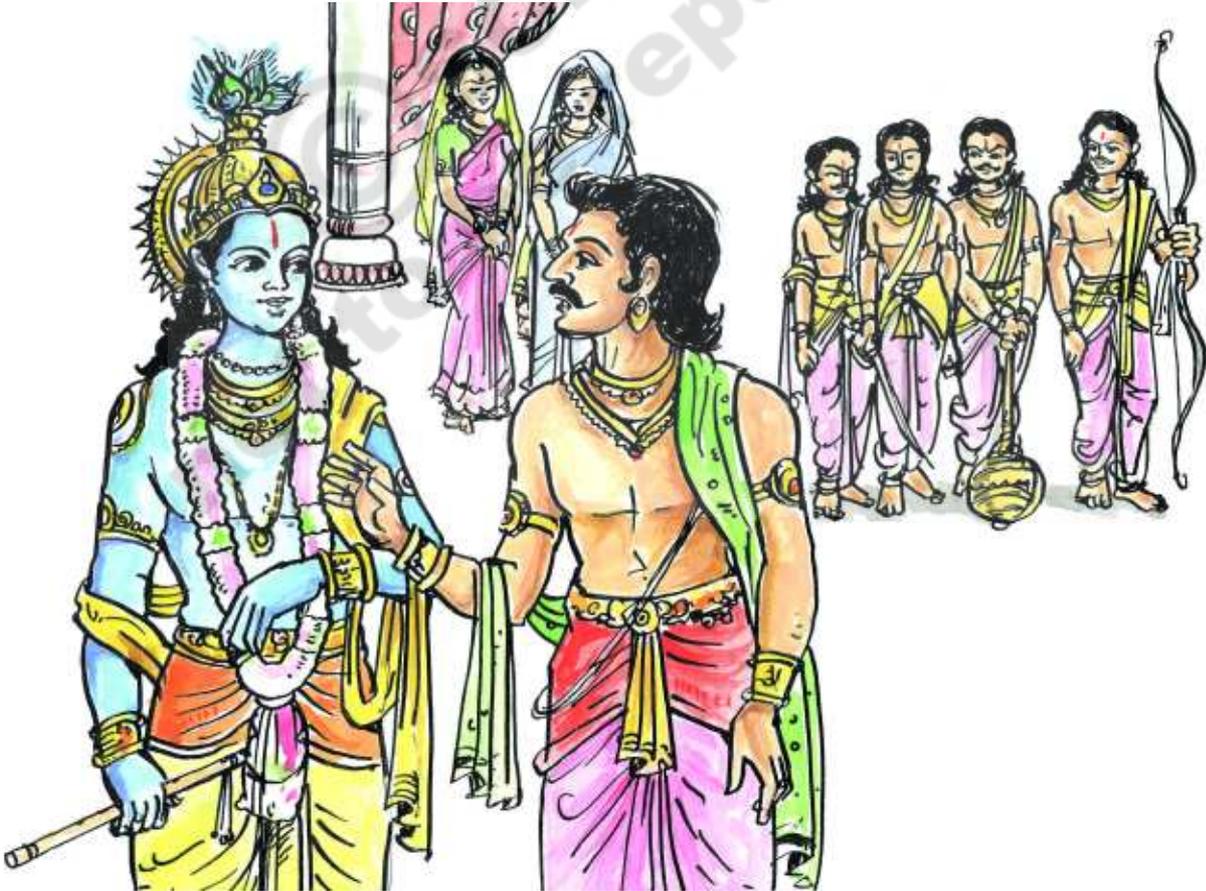

- క. ఆపదగడవం బెట్టంగ
నోపి శుభంబైన దాని నొడంగూర్చును మా
కీ పుట్టువునకుఁ బాండు
క్షౌపాలుఁడు నిన్నుఁజూపి చనియె మహాత్మా ! 1
- తే. సమయమిది మిత్రకార్యంబు చక్కజేయ
నీకతంబున నే మవినీతుఁడైన
యా సుయోధను తోడి పోరాట దక్కి
యనుభవించుము మా యంశమగు ధరిత్రి. 2
- క. ఇచ్చటి బంధులు నీవును
నచ్చెరువడి వినుచునుండ **నయిదూళ్ళును** మా
కిచ్చినను జాలునంటినిఁ
బొచ్చెముగా దింతవట్టు పూర్ణము సుమ్మీ ! 3

పాండవులు
కోరిన ఐదూళ్లు

1. ఇంద్రప్రస్థం,
2. కుశస్థం,
3. వృకస్థలం
4. వాసంతి,
5. వారణావతం

- *శా. ఆ దుర్యోధనుడంత మాత్రమును జేయంజాలడో కాని, పెం
పేదం గ్రూరత కోర్వరాదు, సిరి నాకేలందునే, గ్రాసవా
సోదైన్యంబులు వచ్చు నాయరయునీ చుట్టాలకుం, గావునన్
మోదంబందుట గల్గుం గౌరవులు నేముం బొంది శ్రీవొందినన్. 4
- *ఉ. అక్కట! లాతులైన బగతైనను జంపన కోరనేల? యొం
డొక్క తెఱంగు లేదె? యది యొప్పుదె? బంధు సుహృజ్జనంబు లా
దిక్కున నున్నవారు, గణుతింపక సంపదకై వధించి దూ
తెక్కుట దోషమందుటను నీ దురవస్థల కోర్వ వచ్చునే ? 5
- క. కాన నవశ్యముం బెనకకువ
గాని యుపాయమునం బగఱం గడతేర్చు ధృతిం
బూని నడచునెవ్వఁడు డెం
దానం జెయివెట్టికొని యంతడు నిద్రించున్ 6
- *అ.వె. పగయ కలిగెనేనిం బామున్న యింటిలో
నున్న యట్ల కాక యూఱడిల్లి
యుండునెట్లు చిత్త మొకమాటుంగావున
వలవదధిక దీర్ఘ వైరవృత్తి 7
- *చ. పగయడఁగించు టెంతయు శుభం, బది లెస్సు, యడంగునే పగం
బగ? వగగొన్న మార్కొనక పల్కక యుండఁగ వచ్చునే ? కడుం
దెగ మొదలెత్తి పోవఁ బగ దీర్చఁగ వచ్చినఁ గ్రౌర్యమొందు, నే
మిగఱిక దలంచినం బగకు మేలిమి లేమి ధ్రువంబు గేశవా! 8
- *ఉ. కావున శాంతిం బొందుటయ కర్ణము, దా నదియట్టులుండె, శ్రీ
గావలెనంచుం, బోరితము గామియుం గోరెద, మెల్ల సొమ్ములుం
బోవుటయుం గులక్షయము వుట్టుటయున్ వెలిగాఁగ నొండుమై
నేవిధివైనఁ జక్కఁబడు టెంతయు నొప్పుఁజుమీ జనార్దనా ! 9
- *చ. మనమునం బక్షపాతగతి మాదెస మానుము ధర్మనీతి వ
ర్తనముల రెండు దిక్కుల హితంబును బెంపును గల్గునట్టి చొ
ప్పున విదురాది సజ్జనుల బుద్ధికి రా నుచితంబు తోడి మె
ల్పునఁ బరుసందనంబునను భూపతులెల్ల నెఱుంగ నాడుమీ! 10

చ. తగవునక బోక రాజు బెడిదంబులు వల్గిన యేని సైచి యొ
ప్పుగ నిలుమీ, గురుత్వముం బ్రభుత్వమునుం గల పెద్ద వారి మా
ట గొనవి యా సుయోధను కడన్ నిలువన్ మనమెల్ల గారవం
బుగక గురువృద్ధుపల్కు దలంపుం జననిచ్చిన మెచ్చరే జనుల్ ? 11

మ. సుతువాండ్రై వినయంబు సేకొనక యే చొప్పున్ దగం జెప్ప కా
ధృతరాష్ట్రం డవినీతిక జేసినను సంధింపంగ రాదంచు వే
గ తెగంబాటకు తెంపుసేయునెడ లోకం బెల్ల మెచ్చం బ్రకా
శిత ధర్మ స్థితి నొంది మా మనము నిశ్చింతంబుగాక జేయుమీ ! 12

ఆ.వె. మేలుగాక నీకుక బోలినట్లయిన నం
దరిగి యేము వారు నర్థిక బొంది
యుండునట్లు గాంగ నొడకబాటు గావింపు
మెల్ల భంగి మనకు నిదియ లెస్స 13

క. మమ్మొఱుగను, దెదిరి నెఱుగనుదు
నెమ్మి యెఱుగను దర్థ స్థితి నెఱి యెఱుగనుదు వా
కృమ్ముల పద్ధతి నెఱుగనుదు
పొమ్మొవ్వడ నేను నీకు బుద్ధులు సెప్పన్ 14

కవి పరిచయం

తిక్కన (ఊహాచిత్రం)

మహాభారతాన్ని తెలుగులో కవిత్రయం వారు (ముగ్గురు కవులు) రచించారు. వారిలో తిక్కన రెండోవారు. వీరు 13వ శతాబ్దానికి చెందిన మహాకవి. నెల్లూరును పరిపాలించిన మనుమసిద్దికి మంత్రిగా, ఆస్థానకవిగా ఉన్నారు. తిక్కన మొట్టమొదట 'నిర్వచనోత్తర రామాయణము'ను రచించి మనుమసిద్దికి అంకితం ఇచ్చారు. తిక్కన రెండోగ్రంథం 'మహాభారతం'. విరాటపర్వం నుండి స్వర్గారోహణ పర్వం వరకు 15 పర్వాలు రచించి హరిహరనాథునికి అంకితం ఇచ్చారు.

మహాభారత రచనలో ఈయన తీర్చిదిద్దిన పాత్రలు సజీవంగా కనిపిస్తాయి. వీరి శైలిలో 'నాటకీయత' ఉంటుంది. సందర్భానుగుణంగా వీరు ప్రయోగించిన పదాలు సృష్టించిన సన్నివేశాలు రసాస్వాదన కలిగిస్తాయి. ఔచిత్యవంతంగా రసపోషణ చేయగలడాన్ని 'రసాభ్యుచితబంధం' అంటారు. ఇందులో తిక్కన సిద్ధహస్తుడు. సంస్కృతాంధ్రాలలో కవిత్వం రాయగలిగిన ప్రతిభాశాలి కాబట్టి 'ఉభయకవి మిత్రుడు' అనీ, కేతనాది కవులకు ప్రేరణ కలిగించి మార్గదర్శకులుగా నిలిచినందుకు 'కవిబ్రహ్మ' అనీ బిరుదులు పొందారు.

ప్రక్రియ - ఇతిహాసం

'ఇతిహాసం' అనే పదానికి 'ఈ విధంగా జరిగింది' అని అర్థం. ఇతిహాసం లోని ఇతి వృత్తం వాస్తవంగా జరిగినదై ఉంటుంది. రామాయణ మహాభారతాలు మన ఇతిహాసాలు

భావాలు

ధర్మరాజు కృష్ణనితో పలికిన మాటలు

1. ఓ మహాత్మా! కష్టాలను తొలగించడానికీ శుభాలను సమకూర్చడానికీ సమర్థుడవైన నిన్ను ఈ జన్మకు మాకు దిక్కుగా చూపి, మా తండ్రి పాండుమహారాజు వెళ్ళిపోయాడు.
2. కృష్ణా! మిత్రులమైన మాపని చక్కబెట్టడానికి నీకిది తగిన తరుణం. నీవు రాయబారానికి వెళ్తే అయోగ్యుడైన ఆ దుర్యోధనునితో మేము యుద్ధం చేయవలసిన అవసరం రాదు. మాకు రావలసిన రాజ్యం మాకు దక్కుతుంది.
3. కృష్ణా! నాచుట్టూ ఉన్న బంధువులూ నీవూ ఆశ్చర్యపడ్డా - 'సక్రమంగా మాకు అర్థరాజ్యం పంచి ఇవ్వడానికి మా తండ్రి మనస్సొప్పకపోతే మేము తలదాచుకోవడానికి బదూళ్ళిచ్చినా చాలు' అని సంజయుడితో నేనింతవరకూ చెప్పిన మాటలలో దాపరికం లేదు.
4. ఆ దుర్యోధనుడు నేనడిగిన బదూళ్ళయినా ఇస్తాడో! ఇవ్వడో! తెలియదు. కాని గౌరవం చెడేటట్లు క్రూర కార్యచరణకు నా మనసు ఒప్పుకోదు. పోనీ రాజ్యసంపద నాకెందుకని వారిని అడగటం మానితే, నన్ను ఆశ్రయించుకొని ఉన్న నా బంధుజనులకు కూటికీ గుడ్డకూ దైన్యం ఏర్పడుతుంది. కాబట్టి కౌరవులూ, మేమూ కలసిమెలసి ఉండి రాజ్యసంపద పంచుకొంటే ఉభయులకూ సంతోషం సమకూరుతుంది.
5. అయ్యో! వారు ఇతరులైనా, విరోధులైనా చంపాలని ఎందుకు కోరాలి. పోరాటం కంటే మరో మార్గం లేదా? ఆ మార్గం మంచిది కాదా! కౌరవులలో మా బంధువులూ మిత్రులూ ఉన్నారు. కేవలం రాజ్యంకోసం అందరినీ సంహరిస్తే పాపాలు మూటగట్టుకొనక తప్పదు. నిందలుపడక తప్పదు. ఇహపరాలకూ దూరమైతే నేను తట్టుకోలేను.
6. యుద్ధం అన్ని అనర్థాలకూ మూలమవడంచేత, యుద్ధం చేయకుండానే ఉపాయంతో విరోధులను అణచివేయాలి. అటువంటి ధైర్యం వహించి ఎవడు ప్రవర్తిస్తాడో వాడు గుండెమీద చేయి వేసుకొని నిశ్చింతగా నిద్రిస్తాడు.
7. శత్రుత్వమంటూ ఏర్పడితే పామున్న ఇంటిలో కాపురమున్నట్లే. ఒక్క క్షణమైనా మనశ్శాంతి ఉండదు. కాబట్టి ఎవరితోనూ (దీర్ఘకాల) విరోధం తగదు.
8. విరోధాన్ని అణచి వేయడం ఎంతో శ్రేయస్కరం. అది మంచిపని. విరోధం వల్ల విరోధం సమసిపోదు. ఒకడు వైరం వహించి ఎదుటివాడిని బాధపెడితే వాడు ఏనాటికైనా పగతీర్చుకోవడానికే చూస్తాడు. మరలా వాడితో తలపడకుండా ఊరకుండడం సాధ్యం కాదు. అలాగని పగను నిర్మూలించడానికి పూనుకుంటే దారుణ కృత్యాలు చేయవలసి వస్తుంది. కాబట్టి ఎన్ని విధాల ఆలోచించినా పగవల్ల కీడేగాని మరే ప్రయోజనమూ లేదు. ఇది నిజం.
9. వైరంవల్ల ప్రయోజనం శూన్యం. కలతలేక నిమ్మళంగా ఉండడమే తగినది. కృష్ణా! నేను యుద్ధం జరగకుండా ఉండాలనీ సంపద కావాలనీ కోరుకుంటున్నాను. యుద్ధం వల్ల ధననష్టం, వంశనాశం జరుగుతాయి. ఈ రెండు నష్టాలూ కలగకుండా ఆలోచించడం సముచితం కదా!

10. ఓ కృష్ణా! మా విషయంలో పక్షపాతం చూపవద్దు. ధర్మాన్నీ నీతినీ అనుసరించి ఇరుపక్షాలవారికి మేలు, అభివృద్ధి సమకూరే రీతిలో, విదురుడు మొదలైన సత్పురుషుల మనసులకు సమ్మతమయ్యేటట్లుగా, తగినంత మెత్తదనంతోనూ, కఠినమైన మందలింపులతోనూ కురుసభలో రాజులందరూ గ్రహించేటట్లు మాట్లాడు.
11. న్యాయమెంచక దుర్యోధనుడు పరుషంగా మాట్లాడినా ఓర్పు వహించు. తొందరపడి సభ విడిచి రావద్దు. పెద్దరికం, రాచరికంగల పెద్దల మాట సుయోధనుడు వినలేదనే నింద అతని తలపైనే వేయవలసింది. గౌరవంగా కురువృద్ధులైన భీష్మాదుల మాటలనూ, ఉద్దేశాలనూ ఓర్పుతో విన్నట్లైతే లోకులు మనలను మెచ్చుకుంటారు.
12. ఆ ధృతరాష్ట్ర మహారాజు తన కుమారుడి పక్షం వహించి, తన అభిప్రాయం వెల్లడించక అవినీతితో మెలిగినపుడు, ఇక ఏ మాత్రం సంధి పొసగదని వెంటనే సాహసించ వద్దు. సాహసించాల్సి వస్తే ప్రజలంతా కొనియాడేటట్లు ధర్మంమీదే నిలిచి, నాకు ఆనందాన్ని కలగజేయి.
13. ఓ కృష్ణా! కురుసభకు వెళ్ళడం నీకు యుక్తమని తోస్తే వెళ్ళి, మేమూ వారూ కలసిమెలసి ఉండేటట్లు సంధి కుదుర్చు. అన్ని విధాలా వారితో సంధి కుదర్చడం మంచిది.
14. ఓ కృష్ణా! పాండవులూ కౌరవులూ ఎట్లాంటివారో ఎరుగుదువు. కూర్మి అంటే ఎలాంటిదో ఎరుగుదువు. కార్యసాధన విధానమెలాంటిదో ఎరుగుదువు. మాట్లాడే విధానమేమిటో నీకు తెలుసు. నీకు ఉపాయాల చెప్పడానికి నేనేపాటి? హస్తినకు వెళ్ళిరా.....

I. అవగాహన -ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాలను గురించి చర్చించండి.

1. శ్రీకృష్ణుణ్ణి కష్టాలను తొలగించే వ్యక్తిగా ధర్మరాజు కీర్తించాడు గదా ! ఎందుకన్నాడో చర్చించండి.
2. యుద్ధాలవల్ల కలిగే నష్టాలూ, అనర్థాలూ చెప్పండి.

ఆ)* గుర్తున్న పద్యాలకు ప్రతిపదార్థాలు రాయండి.

ఉదా|| *శా. ఆ దుర్యోధనుడంత మాత్రయును జేయంజాలడో కాని, పెం
 పేదం గ్రూరత కోర్వరాదు, సిరి నాకేలందునే, గ్రాసవా
 సోదైన్యంబులు వచ్చు నాయరయునీ చుట్టాలకుం, గావునన్
 మోదంబందుట గల్గుం గౌరవులు నేముం బొంది శ్రీవొందినన్.

ప్రతిపదార్థం

ఆ దుర్యోధనుడు	=	ఆ దుర్యోధనుడు
అంతమాత్రయును	=	ఆ మాత్రమైనా (బదూళ్ళు ఇవ్వడమైనా)
చేయన్ +చాలడు+ఓ	=	చేయ లేడేమో
కాని	=	కాని
పెంపు	=	అధికమైన
ఏదన్	=	నాశనం (కల్లే)
క్రూరతకు	=	దుర్మార్గానికి (నేను)
ఓర్వరాదు	=	సిద్ధపడలేను
సిరి	=	రాజ్యం
నాకు+ఏల	=	నాకెందుకు
అందునే	=	అంటే
నాన్+అరయు	=	నేను బాగోగులు చూసుకోవలసిన
ఈ చుట్టాలకున్	=	ఈ ఆశ్రితులకు (పరివారానికి, బంధువులకు)
గ్రాసవాసః	=	తిండికి, నివాసానికి, (బట్టకు)
దైన్యంబులు	=	లోటు
వచ్చు	=	కలుగుతుంది
కావునన్	=	కాబట్టి
కౌరవులున్	=	కౌరవులు
ఏము	=	మేము
శ్రీ	=	రాజ్యాన్ని
పొందినన్	=	పొందినట్లైతే (పంచుకున్నట్లైతే)
మోదంబు	=	(అందరికీ) సంతోషం
అందుట+కల్గు	=	కలుగుతుంది (కదా!)

అని ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునితో అన్నాడు.

బ) కింది పేరాను చదివి ఎలా, ఎందుకు? అనే ప్రశ్నపదాలను మాత్రమే ఉపయోగించి కొన్ని ప్రశ్నలు తయారు చేయండి.

మనసుకు నచ్చిన పనులే పిల్లలు ఇష్టంగా చేస్తారు. కఠినంగా మాట్లాడితే పిల్లలకు నచ్చదు. కాబట్టి అలా మాట్లాడేవారికి దూరంగా ఉంటారు. పిల్లలు అద్భుతంగా ఆలోచిస్తారు. కొందరు తల్లిదండ్రులు పిల్లల్ని అర్థం చేసుకోలేక అనవసరంగా బాధపడుతుంటారు. తమకు స్వేచ్ఛ ఉన్నచోటనే నిర్భయంగా ప్రశ్నిస్తారు. భద్రత ఉందని భావిస్తేనే స్వేచ్ఛగా ఉంటారు. మనసువిప్పి మాట్లాడతారు.

ఈ) పాఠం చదివి కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. ధర్మరాజు రాజ్యసంపద దేనికోసం కోరాడు?
2. శత్రుత్వభావనను కవి దేనితో పోల్చాడు?
3. ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునికి చాకచక్యంగా ఎలా మాట్లాడమని సలహా ఇచ్చాడు?

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. 'పామున్న ఇంటిలో కాపురమున్నట్లే' అంటే ఏమిటి? ధర్మరాజు ఈ వాక్యాన్ని ఎందుకు చెప్పాడు?
2. 'ఎవరితోనూ దీర్ఘకాలం విరోధం మంచిదికాదు' దీనిమీద మీ అభిప్రాయమేమిటి?
3. 'కార్యసాధన' అంటే అనుకొన్నది సాధించడం. ధర్మరాజు మాటల్ని బట్టి ఈ కార్యసాధనను మనం ఎలా సాధించాలి?
4. మాట్లాడే విధానం అంటే ఏమిటి? కార్యసాధకుడికి ఉండాల్సిన లక్షణాలు ఏమిటి?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. ధర్మరాజు శాంతి వచనాలను సొంతమాటల్లో రాయండి.
2. ధర్మరాజు యుద్ధంవల్ల కలిగే నష్టాలు చెప్పాడు గదా! ఈ రోజుల్లో కూడా యుద్ధాలు జరుగుతున్నాయి. యుద్ధాలు రాకుండా ఉండటానికి చేపట్టాల్సిన చర్యలేమిటి?

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

పగ ప్రతీకారం మంచివి కాదనీ, శాంతియుత జీవనం గొప్పదనీ మీ మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

(లేదా)

'శాంతి' ఆవశ్యకతను తెలియజేసేలా ఒక 'కరపత్రాన్ని' తయారుచేయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

ప్రపంచశాంతి కోసం పాటుపడిన 'నెల్సన్ మండేలా', 'గాంధీ', 'యాసర్ అరాఫత్' వంటి వారి వివరాలు సేకరించి, వారిని అభినందిస్తూ ఒక వ్యాసం రాయండి. దాన్ని చదివి విస్పించండి.

(లేదా)

మీ ఊరిలో ఏవైనా గొడవలు జరిగితే వెంటనే స్పందించి, గొడవలు వద్దు అని సర్దిచేప్పే పెద్దవాళ్ళ గురించి, 'సలుగురూ శాంతియుతంగా సహజీవనం చేయాలి' అని 'శాంతికోసం' పాటుపడేవాళ్ళని గురించి అభినందిస్తూ కొన్ని వాక్యాలు రాయండి.

III. భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాసి, వాక్యాల్లో ప్రయోగించండి.

1. గురువులు శుభంబైన వాటిని సమకూర్చెదరు. _____
2. దీర్ఘవైరవృత్తి మంచిది కాదు. _____
3. శ్రీకృష్ణుడు అన్ని విషయాలు ఎఱుక గలవాడు. _____

ఆ) కింది వాక్యాలను పరిశీలించి, గీతగీసిన పదాలకు నానార్థాలు రాయండి.

1. రెండు దిక్కుల న్యాయం చెప్పడానికి నీవే మాకు దిక్కు.
2. ఒక రాజు దివిసేలు నొక రాజు భువి నేలు నొక రాజు రాత్రిని యేలు నిజము.

3. వైరి పక్షములోని పక్షి, పక్షమునకు గాయమై, పక్షము రోజులు తిరుగలేకపోయెను.
4. పాఠానికి సంబంధించిన మరికొన్ని పదాలకు నానార్థాలను నిఘంటువులో వెతికి, పై విధంగా వాక్యాలలో ప్రయోగించండి.

ఇ) కింద గీతగీసిన పదాలకు పర్యాయపదాలు రాసి, వాక్యాలలో ప్రయోగించండి.

ఉదా : ప్రేమ్, సంతోష్ ప్రాణస్నేహితులు :

(i) స్రవంతికి సంగీత, రాధికలు మంచి నేస్తాలు.

(ii) మిత్రులు ఆపద్బాంధవులు.

1. అనుకున్నది సాధించినపుడు మోదం కల్గుతుంది.
2. ధరిత్రి పుత్రిక సీత.
3. పోరితము నష్టదాయకం.

అ) పాఠం చదవండి. కింద తెచ్చిన సంఘటనకు సంబంధించిన ఉదాహరణలను వెతికి రాయండి. సూత్రాలు కూడా రాయండి.

1. సవర్ణదీర్ఘసంధి	2. సరళాదేశ సంధి
3. ఇత్వ సంధి	4. యడాగమసంధి

ఆ) కర్మధారయ సమాసం.

'నల్ల కలువ' అనే సమాస పదంలో నల్ల, కలువ అనే రెండు పదాలున్నాయి. మొదటి పదం 'నల్ల' విశేషణం. రెండో పదం 'కలువ' నామవాచకం. ఇలా విశేషణానికీ, నామవాచకానికీ (విశేష్యానికీ) సమాసం జరిగితే దాన్ని 'కర్మధారయసమాసం' అంటారు.

1. విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం.

విశేషణం పూర్వపదంగా (మొదటిపదంగా) ఉంటే ఆ సమాసాన్ని "విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం" అంటారు.

ఉదా : తెల్లగుర్రం - తెల్లదైన గూర్రం

తెలుపు - విశేషణం (పూర్వపదం - మొదటిపదం)

గుర్రం - నామవాచకం (ఉత్తరపదం - రెండవపదం)

2. విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసం.

'మామిడి గున్న' అనే సమాసంలో మామిడి, గున్న అనే రెండు పదాలున్నాయి. మొదటి

పదం (పూర్వపదం) 'మామిడి' - నామవాచకం. రెండోపదం (ఉత్తరపదం) 'గున్న' విశేషణం. ఐతే

విశేషణమైన 'గున్న' 'ఉత్తరపదం'గా (రెండోపదంగా) ఉండడం వల్ల దీన్ని 'విశేషణ ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసం' అంటారు.

కింది పదాలు చదవండి. విగ్రహవాక్యాలు, ఏ సమాసమో రాయండి.

1. పుణ్యభూమి 2. మంచిరాజు 3. కొత్తపుస్తకం 4. కార్మికవృద్ధుడు 5. పురుషోత్తముడు

ఇ) ఛందస్సు

1. కింది పద్య పాదాలకు గణవిభజన చేసి, అవి ఏ పద్యపాదాలో తెల్పి, లక్షణాలను రాయండి.

- i. కావున శాంతిఁబొందుటయ కర్ణము దానది యట్టులుండె శ్రీ
ii. పగయడగించు టెంతయు శుభం బదిలెస్సయడంగునే పగం

2. శార్దూలం

U U U	I I U	I U I	I I U	U U I	U U I	U
ఆ దు ర్యో	ధనుడం	త మాత్ర	ము ను జే	యం జా ల	డో గా ని	పెం

పై గణ విభజనను పరిశీలించండి. ఇలా మ,న,జ,స,త,త,గ అనే గణాలు వరుసగా ప్రతీపాదంలో వస్తే అది 'శార్దూల' పద్యం అవుతుంది. అన్ని వృత్తపద్యాలలాగా దీనికి ప్రాసనియమం ఉంటుంది. యతి - 13వ అక్షరానికి చెల్లుతుంది. (ఆ-య)

మీరు కూడా మిగిలిన పాదాలకు గణ విభజన చేసి పై లక్షణాలు సరిపోయాయో లేదో చూడండి. (పాఠంలోని 4వ పద్యం)

ఉ) అలంకారాలు

- i. ఇంతకుముందు తరగతులలో 'ఉపమాలంకారం' గురించి తెలుసుకున్నారు కదా! ఈ పాఠంలోని ఉపమాలంకారానికి సంబంధించిన ఉదాహరణను రాసి, వివరించండి.
ii. గతంలో తెలుసుకున్న 'వృత్త్యనుప్రాస' ను గూర్చి ఆ అలంకార లక్షణం రాసి, ఉదాహరణలు రాయండి.

ప్రాజ్ఞెక్టు పని

ప్రపంచశాంతి కోసం కృషిచేసిన వారి వివరాలు సేకరించండి.
వారి గురించి ఒక నివేదిక తయారు చేసి ప్రదర్శించండి.

శాంతి రాయబారం బలహీనత కాదు - మారణమోమం రాజనీతి కాదు

- డా॥ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్

యూనిట్
I

2. స్వభాష

- పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు

ఆలోచించండి - చెప్పండి

ప్రశ్నలు

1. జంఘాలశాస్త్రి దేని గురించి ఉపన్యసించి ఉంటాడని మీరనుకుంటున్నారు?
2. ఎదుటి వ్యక్తి ప్రశంసిస్తున్నా, జంఘాలశాస్త్రి నిర్ఘాతపోవడానికి కారణమేమైవుంటుంది?
3. జంఘాలశాస్త్రి అంటే ఎవరో మీకు తెలుసా?

ఉద్దేశం

పానుగంటి లక్ష్మీ నరసింహారావు గారు సంఘ సంస్కరణాభిలాషతో 'సాక్షి' పేరుతో అనేక వ్యాసాలను రాశారు. అందులో భాగంగా మన భాష గొప్పతనాన్ని గూర్చి 'జంఘాలశాస్త్రి' అనే పాత్ర ఉపన్యాసం ద్వారా తెలియజేశారు. ఈ విధమైన ఉపన్యాసాల ద్వారా పానుగంటివారు మనలోని ఆధునిక విపరీతపు పోకడలను వ్యంగ్యంగా చిత్రించి ఎత్తి చూపారు. భాషాభిమానం పెంచడం పాఠం ప్రధాన ఉద్దేశం.

ఈ పాఠ్యభాగం పానుగంటి లక్ష్మీ నరసింహారావు గారు రచించిన సాక్షి వ్యాసాలలోని మూడవ సంపుటి లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

“మీకసత్యముగా దోపవచ్చును - నాయనలారా! అసత్యము కాదు. ఆయన యాండ్రుడు - కృష్ణాతీరమున బుట్టినవాడు. శుద్ధ శ్రోత్రియ కుటుంబములోనివాడు. ఎం.ఏ., బి.ఎల్., పరీక్షలలో నుత్తీర్ణుడైనవాడు. న్యాయవాది వృత్తిని నిరాఘాటముగా నిరంకుశముగా నిర్వర్తించుచున్నవాడు. అట్టివాని నాహ్వనించి యాదరించి యాండ్ర బాలక సంబంధముగు నొక్క సభలో నధ్యక్షుడుగా నుండుడని పాఠశాల బాలకులు ప్రార్థింపగా నుండెదనని యొప్పుకొని తుదకు జేసినపని యిది! “నాకాండ్ర భాష రాదు” నే నాండ్రమున మాటలాడలేను. మీ యిష్టమగునెడల నాంగ్లేయ భాషలో మాటలాడుదును” యని యర్థమిచ్చు మాటల నాత డాంగ్లేయభాషలో బలికెను. తెల్లబోయి తెలివి తప్పి నిల్వగ్రుడ్లు వైచికొనిన పసిబాలు రప్పుడేమి చేయగలరు? కొంతసేపు మాటలాడలేక నిరుత్సాహులై దీర్ఘనిశ్వాసములిచ్చి “మీ యిష్టమెటులో యటులే” యని యనిష్ఠతతో బలికిరి. అప్పుడాయధ్యక్షుడొక్క పావుగంటకాల మాంగ్లేయ భాషలో దేహసాధన విషయమును గూర్చి యుపన్యసించి తన యుపన్యాసమున కుపసంహారమును జెప్పి “విల్ ఎని జంటిల్మన్ కం ఫార్వర్డు టు స్పీక్” అని సభవారిని బ్రశ్నించెను. బాలకులు భగ్గోత్సాహులై యుండుట వలన బ్రత్యుత్తర మీయక యూరకుండిరి. అయ్యా నేను మాటలాడెదనని లేచితిని. “మనము చూడనేలేదయ్యా! మన జంఘాలశాస్త్రియే యయ్యా” యని వారిలో వారసుకొనుచు “ఎప్పుడు వచ్చినారు? ఎక్కడి నుండి వచ్చినారు? ఈ నడుమ రెండు పర్యాయములు కాబోలు సాక్షి రాలేదేమి? మీరు సభకు వచ్చిన తరువాత నైనను మాకు దెలియజేయ నక్కఱ లేదా? ఏమి న్యాయమయ్యా” యని యేవేవో యగ్రము నంతము లేని యనురాగసూచకములగున నసందర్భాలాపము లాడి నన్నుపన్యాసరంగము నొద్దకు దీసికొనిపోయిరి. నేనిట్లుపన్యసించితిని.

హరహరా! మహాదేవశంభూ! మహాదేవశంభూ! ఎంతమాట వినబడెను. ఎంతమాట వినబడెను. నాయనలారా! మీరు కూడ వింటిరి కాదా! నేనొక్కడనే వింటినా? ఏదో విని మఱియేదో యని భ్రమపడితినా? నాయనలారా! అట్లే యగునెడల నదృష్టవంతుడను గదా! నేనొకడను మాత్రమే యదృష్టవంతుడనా? ఆండ్రులందఱదృష్టవంతులే కదా! ఆండ్రదేశమంతయు నదృష్టవంతమైనదే కదా? ఆండ్రదేశమున బుట్టి, యాండ్రమాతాపితల కుద్భవించి, యాండ్రసంప్రదా యములభ్యసించి, యాండ్ర జాతీయ తత్త్వసంపత్తిచే నభివృద్ధి నొంది, యాండ్ర భాషలో బండితులై యాండ్ర గ్రంథముల రచించి యాండ్రభాషాదేవి కమూల్యాలంకారములుగా నర్పించి, యాండ్రదేశసేవ నాచరించి తమ యంగములు నసువులు నాత్మలు పవిత్రములుగ జేసికొని, ప్రాణములను బాసి పరమపదమును జేరిన ప్రాచీనాండ్రులందఱు కూడ నదృష్టవంతులు కదా! అయ్యయ్యా ! అంతయదృష్టము పట్టనా? పట్టదు. వింటిని - నిజముగా వింటిని - నాది భ్రమము కాదు. తాత్కాలికోన్మాదము కాదు. మీరు గూడ నాతో పాటు వింటిరి. వినకయేమి చెవులు చిల్లులు పడినవా? మతి మందగించినదా! వినకపోవుట కూడానా? గుండెలు పగిలిపోవ వింటిమి - మనస్సు మండిపోవ వింటిమి - సిగ్గు చిమిడిపోవ వింటిమి

- ప్రాణములు పైకెగిరిపోవ వింటిమి - నాయనలారా! “బ్రతికి యుండిన సుఖములు పడయవచ్చు” నని కవి చెప్పినాడే - ఇంకను జీవించి యున్నందుల కిదియా ఫలము - ఇదియా సుఖము.

ఆహాహా! ఏమని? ఏమని? మన యధ్యక్ష భగవానుని యాలాపకలాప మేది? వారు సాయించిన శ్రీసూక్తి యేది? వారి యాస్యగహ్వరము నుండి యవతరించిన యాగమసూత్రమేది? చెప్పనా ఆంధ్రుడు వచింపదగినదికాదే? చెప్పనా? చెప్పక తప్పునా? మన యగ్రాసనాధిపతి దేవుని కాంధ్ర భాష రాదట - ఆయన యాంధ్రమున మాటలాడనే లేరట. అయ్యయ్యో! ఆంధ్రమున మాటలాడలేకపోవుటయేమి? మూగవారు కారే! నంగి నంగి మాటలవారు కారే - మెమ్మె పెప్పెయనువారు కారే - ఆంగ్లేయ భాషాపండితాగ్రగణ్యులే - బర్మసిసిరో డెమాస్ట్రనీసు గ్లాడ్లు నిత్యాది మహా వక్త్రవావదూకతావైభవమును గబళించి, నమలి, చప్పళించి, మ్రింగి, జీర్ణించుకొని రక్తమాంసముల గలుపుకొనినవారే. ఇది గాక బి.ఎల్. పరీక్షలో గడతేటి, కాలాంబర కవచధారియై న్యాయమూర్తుల యెదుట గాకిని గ్రద్దను, గ్రద్దను గాకిని జేయజాలిన కర్మశతర్మవాగ్వాహినీ మోహినీకరణదక్షులే. అట్టి వాగ్ధోరణీధీరులగు వీరులాంధ్రమున మాటలాడలేకపోవుటయేమి? లేకపోవుట యనగా నాకేమో బోధపడలేదు. మ్యావుమని కూయలేని పిల్లి యెచ్చటనైన నుండునా? కిచకిచలాడలేని కోతిని మీరెచ్చటనైన జూచితిరా? ఈతరాని కప్పు యేదేశమందైనా నుండునా? పుట్టగానే క్యారుమనలేని బిడ్డ చచ్చిన దనుటకేమైన సందేహమా? ఆంధ్రదేశమున బుట్టిన పక్షులైన ననవరతశ్రవణమున నాంధ్రమున మాటలాడుచుండగా - అయ్యయ్యో! మనుజుడే అంత మనుజుడే - ఆంధ్రమాతాపితలకు బుట్టినవాడే - ఆంధ్రదేశీయ వాయునీరాహార పారణ మొనర్చివాడే - అధమాధమమాటు సంవత్సరముల యీడు వజ్రకైన నాంధ్రమున మాటలాడినవాడే - అట్టి వాడాంగ్లేయ భాష నభ్యసించినంత

మాత్రమున నిప్పుడాంధ్రమున మాటలాడలేకుండునా? ఆశ్చర్యము అవిశ్వసనీయము. అసత్యము.

ఆంధ్రమున నాతనిని మాటలాడకుండ జేసినది అశక్తికాదు. అనిష్టత - అసహ్యత - అది శిలాక్షరమైన మాట. మాటలాడుట కిష్టమేల లేకపోవలయును? తెలుగు బాసయంత దిక్కుమాలిన బాస లేదనియే యీ యాంగ్లేయదేజస్సు నమ్మకము. తెలుగు మాటలాడినవాడు, విధము చెడినవాడు, విద్యరానివాడు, గౌరవము లేనివాడు, గతిలేని వాడు, తెలివిమాలిన వాడు, దిక్కుమాలినవాడు! ఆ! ఆ! ఆయన కట్టి యభిప్రాయమున్నది. అట్లే కాకున్న యెడల మాటలాడకపోవుటయేమి? అయ్యయ్యో! తెలుగులో మాటలాడుట సిగ్గు సిగ్గు! అంత సిగ్గునకిది యేమంత యకార్యకరణము.

అయ్యయ్యో! మన భాషయే, మకరంద బిందుబృందరస స్వందన మందరమగు మాతృభాషయే. - మీరిట్టి భాషను బరిత్యజించి పై భాషను బరించినారు - ఇన్ని మాన్యములమ్ముకొని, యింత సొమ్ము వ్యయపఱచి, యిందఱ నాశ్రయించి, యింత చిత్తక్షేశమంది సంపాదించిన మీ యాంగ్లేయ భాషాపాండిత్య మేమాత్రమో

కనిపెట్టెదము. ఆంగ్లేయ గ్రంథము లెన్నియో వ్రాయుచున్నారు. ఆంగ్లేయోపన్యాసము లెన్నియో యిచ్చుచున్నారు. మీకే మాత్రము భాషా సౌకర్యము కలిగినది? ఏ మాత్రపు భాషా సౌలభ్యము సిద్ధించినది ? గ్రంథజ్ఞానశూన్యుడగు జన్మ మాత్రాంగ్లేయునికి 'ఇంగ్లీషు మీడియం'లో నున్న సౌలభ్యములో సాబాలైన నర్థ శతాబ్ద మాంగ్లేయభాష నభ్యసించిన మీకలవడినదా? సంపూర్ణమైన భాషోచ్ఛారణ సౌష్ఠవమైన బట్టు పడినదా? ఏలపట్టుపడును? పై భాష యెన్నటికి బరభాషయే. మీరేవో యాంగ్లేయగ్రంథములను వ్రాయుచున్నారని యాంగ్లేయోపన్యాసములిచ్చుచున్నారని విశేషజ్ఞులమని యనుకొనుచున్నారు కాబోలు. అవియేమో యుపజ్ఞా సహితములగు వ్రాతలని వాగ్ధోరణులని యనుకొనుచున్నారు కాబోలు. అవి వట్టి తలవిఱుపులు చిలుకపలుకులు - కల్లకెంపులు - గాజుఱాలు. అవియన్నియు బ్రతిఫలములు పారాంతరములు. అవియన్నియు మక్కికి మక్కులు వెక్కిరింపులు. వానికి స్వతంత్రశక్తి లేదు. వెన్నెముక బలము లేదు. వానిలో 'ఓరిజినాలిటీ' అనునది లేదు. మీ లెక్కయేమి? మీతలలపై దాటిపోయిన ధీమంతులకే లెక్కలేదు. 'ప్యారడైజులాస్టు' వ్రాసి యాంగ్లేయవ్యాసపీఠాధిపత్యమున కర్హుడనిపించుకొనిన మిల్టన్ వ్రాసిన లాటిను పద్యములు లాటిన్ భాషయే స్వభాషగాగల దేశీయ కవులలో నధములగు వారు వ్రాసిన పద్యములకు దీసిపోవుచున్నవని వారి పరిశోధకులే వ్రాసినారు.

మన రాజధానిలో నున్న యొక్క కాలేజీలో 'వర్నాక్యులర్ సూపరింటెండెంటు'గా సంస్కృతభాషాపండితుండగు నొక్క యాంగ్లేయుడు వచ్చియుండెను. ఆతడు 'యంబ్రహ్మవేదాంత' మున్నగు శ్లోకములను 'అయాంబికుమీటరు'లో జదువుట నేనెఱుగుదును. 'దివెల్వోను టెలుగు స్కూల్' అని ప్రఖ్యాతి నొందిన బ్రౌను దొరగారాండ్రమున నేమాత్రపుంబండితులో మన మెఱుగక పోవచ్చును గాని యప్పటి వారెఱుగరా? ఆంగ్లేయుడు పదునెనిమిది సంవత్సరములు సంస్కృతభాషను సంతత దీక్షతో నభ్యసించిన - అభ్యసించినంత కాలమనవరత మననమున ఱాపిడిపెట్టిన "హగుంసశ్యుచిష" స్మృత్రమును బొడుగు పొట్టి పలుకుబడి పరిపాటిని మాని సినలైన యుచ్చారణతోఁజదువఁగలడేమో పరిశీలింపుడు. ఇక మీరు 24 సంవత్సరము లింగ్లీషు భాష నభ్యసించుచు. "ఇన్వెమోరియం"లో నున్నదని చెప్పబడిన 'మ్యూజిక్' మీరు కనిపెట్టగలరేమో? అది వాని వలనఁగాదు. ఇది మీ వలనఁగాదు. వాని నోటి కది చిక్కదు - మీ చెవికిది యెక్కదు. పరభాషాపదములకర్థము తెలిసినంత మాత్రమున బరభాషాపాండిత్యము లభించినదని భ్రమపడకుడు. భాషలోని కళను బ్రాణమును తత్త్వము నాత్మను గనిపట్టవలయును. అది మీకసాధ్యము. తుదకిన్ని యీనా ముల నమ్మి యమ్మమెడలోని పుస్తై పూసలమ్మి - వంట యింటి పాత్రల నమ్మి - దైన్య పడి - వారములు చేసికొని - ముష్టియెత్తి సంపాదించిన - యాంగ్లేయభాషలోని పాండిత్యపుంబస యీరంగులోనికి దిగినది. ఈ విధముగా బ్రద్దలైనది.

స్వభాష యిదివఱకు మీ చేతఁజావనే చచ్చినది. మీగతి యెంత యుభయభ్రష్టమైనదో చూచుకొంటిరా? మీరు వెచ్చించిన ధనములో బడిన శ్రమములో వినియోగపఱచిన కాలములోఁ, బొందిన దైన్యములో, నేడ్చిన యేడ్పులలో, బదునాలవవంతైన నక్కఱలేకుండ మీరు దేశభాషాపండితులై యుండురు. స్వభాషను మీరు నేర్చుకొనుటకే మంత శ్రమమున్నది? అక్షరాభ్యాస దినమునుండియే మీరు స్వభాష నభ్యసించుచున్నారని యనుకొనవలదు. మీ తల్లి కడుపులో నున్నప్పుడే నేర్చుకొనుట మొదలుపెట్టినారు.

ఉపాధ్యాయుడైన నక్కఱలేకుండ గ్రంథములూరక చదువుకొనుచుఁబోయిన యెడల భాషాజ్ఞాన సంపాదన మీకెంతసేపు? నాకాండ్ర భాష రాదని మన యధ్యక్షుఁడు కంఠోక్తిగాఁ బలికినాఁడు. మా భాష మాకు రాదను ననర్హవాక్య మాండ్రుని నోట నుండి వెడలఁదగదు. ఏ జాతివారి నోటనుండియు నంతే - ఆండ్రదేశమున పుట్టి యెంత కాలమైనదో,

ఆంధ్రజాతి పుట్టి యెంత కాలమయినదో, ఇట్టి యనుచితవాక్యము నేడు బయలువెడలినది. అనుచితమనుమాట నిస్సందేహము. పోనిండు దీనికేమి? అనుచితతకు - నసందర్భతకు - నవకతవకకు - ననేక సంవత్సరముల నుండి యలవాటు పడియేయున్నాము. భాష మీకు రాదేమి? అబ్బా ! మీరే ప్రయత్నము చేసినారని రాదనుచున్నారు? భాష తనంతలాను మీకు వచ్చుననియే యనుకొనుచున్నారా?

యథార్థముగ స్వభాషాజ్ఞానమున కర్పించు గాని యద్భుతాజ్ఞానతత్వమే యగునెడ - నన్నయ భట్టు కాలము నుండి యిప్పటి వఱకున్న భాషా గ్రంథములన్నియుంగట్టకట్టి బంగాళాఖాతములోఁ బాటవేయుదము. మనకు రాని భాషతో మనకేమి పని? అయ్యయ్యో ! రవంత కష్టమైన బడనక్కఱలేదా? నోరు మెదలుపనైన నక్కఱలేదా? “క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్” చేతఁ బట్టుకుండనే మన యధ్యక్షశిరోమణికి శిక్షాశాస్త్ర సిద్ధియయినదా? “ట్రాన్స్ ఫర్ ఆఫ్ ప్రాపర్టీ” ఆక్టు తలఁ గొట్టుకొని వల్ల వేసిన వారే.

‘కన్స్టిగ్నామ్ము ఎవిడెన్సు’ ఆక్టు వలన నీకడుపే నిండునుగాని కంకంటి వారి రామాయణము వలన నీ మనస్సు నిండునే? “జస్టిసుహోలోవే” గారి జడ్జిమెంటు నొప్పు జెప్పఁగలవు కాని జనక చక్రవర్తి ప్రపంచమునకు బోధించిన నీతి నెఱుఁగవే! “సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లేటెస్టు ఎడిషన్” కు గర్త యెవ్వడో యెఱుఁగుదువు కాని సీతారామాంజనేయకవి యెవడో యెఱుఁగవే?

అందఱు తెలుగుఁ మాటలాడవలసిన యిందఱలో నీవొక్కడ వింగ్లీషులో మాటలాడితివి! కావు కావు మని యనవలసిన కాకులన్నిటిలో నొక్క కాకి కొక్కారొకో యని యఱచిన యెడల మిగిలిన కాకులు దానిని ముక్కుతో బొడిచివేయక మానునా? మేము నీవంటి యనేక ప్రకృతుల కలవాటు పడినవారము కావున సరిపోయినది. కాని లేకున్ననేమి కాందగినది? ఆంగ్లేయభాష యేల చదువుకొంటివని నేనధిక్షేపింపను. ఇంతకన్న నధికజ్ఞానమును గూడ నీవాభాషలో సంపాదింపుము. నాకు మఱింత యిష్టము. కాని నీయాంగ్లేయ భాషాజ్ఞానమెందులకో నీవెఱుఁగుదువా? ఆంగ్లేయ భాషయే కాదు, ఇంక ననేక భాషలు కూడ నేర్చుకొనుము. నీవు సంపాదించిన పరభాషా జ్ఞానమంతయు నీభాష నభివృద్ధి పఱచుటకే. నీ భాషను భాగ్యవత్తరమును జేయుటకే - నీ భాషను బరభాషా గ్రంథ ప్రశస్తాభిప్రాయములతో వన్నెపెట్టుటకే - అంతకంటే వేఱుకాదే. ఆంధ్రభాషలో అ, ఆలకంటే నవతలి యక్కఱము లెఱుఁగనివాడవుకదా? ఆంధ్రుడవై యుండియు నాంధ్ర భాషలో ‘ఆ’ యని నోరు మెదలుపలేనివాడవు కదా? నీ యాంగ్లేయభాషాజ్ఞానమును దేశమున కెట్లు పచరింపఁదలఁచితివో చెప్పుము నాయనా! నిన్ను గ్రంథములు వ్రాయుమని కోరుచున్నానను కొంటివేమో? నీవు వ్రాయునదేమి? పార్టీలనెత్తిని పేడ - ఏ గ్రంథమును నీవు వ్రాయవలదు - ఏ గ్రంథము జదువవలదు. ఏడుపులో గూడ మన కస్వతంత్ర యేమి కర్మము? అందుకు సర్వస్వతంత్రము సంపూర్ణాధికారులమే కదా? ముష్టి బ్రాహ్మణుడు నీయింటికి వచ్చి యాయావరపు బ్రాహ్మణుడి నయ్యాయని యఱవక “బాయ్! రూములో నున్న పాట్లో రైస్ యేమైన నున్నదేమో, కైన్ డ్లీ గెటిట్ హియర్”. థాంకుయూ ఇన్ ఆంటిసిపేషన్” అని నీతో సంభాషింపఁగ నీవాతనికి ముష్టి వేయుదువా? మూఁతిమీఁద నీచ్చి యొక్కటి వేయుదువా? అలాగే మనముష్టిలోని యీ యింగ్లీషు మాటలు కూడ నంత గౌరవప్రదములే యని నిశ్చయముగా నమ్ముఁడు. నమ్ముఁడు.

నాయనాలారా! మీ సభా కార్యక్రమము నంతయుఁ జెడఁగొట్టితిని. నన్ను మీరు క్షమింపవలయును. మఱి యెప్పుడైన నీసభ తిరుగఁజేసికొనుదు. (అప్పుడు మీరధ్యక్షులుగా రావలయును కేకలు) నాయనాలారా! అటులే - మీరంత యాంధ్రభాషాభిమానముతోఁ బ్రవర్తించుచున్నప్పుడు నాచేతనైన సేవను నేను జేయనా? ఇక నాలుగు మాటలు మాత్రము చెప్పుదును. ఆంధ్రభాష బొత్తిగ రానివానితోడ నేకాని మీరాంగ్లేయమున నెన్నఁడు మాటాడవలదు. మీరు మీ

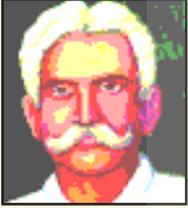

మిత్రులకుత్తరము వ్రాయునప్పుడు 'డియర్ఫ్రెండ్'తో నారంభించి 'యువర్సుట్రాలీ'తో బూర్తి చేయక 'బ్రహ్మశ్రీ' తోడనో ? 'మహారాజశ్రీ' తోడనోయారంభించి, 'చిత్తగింపవలయున'తో బూర్తి చేయవలయును. ఆంధ్రభాష వచ్చినవాని కాంగ్లేయభాషతో సుత్తరమెన్నడును వ్రాయకుండు. ఈ నియమములను మీరు చేసికోగలరా? (అభ్యంతరమేమి యనుకేకలు) నూతనముగా నచ్చుపడుచున్న యాండ్రగ్రంథము లెల్లను విమర్శనబుద్ధితో జదువుండు. తొందరపడి యధిక్షేపింపకుండు. శనివారాది వారములందు రాత్రి తప్పకుండ రెండు గంటలు పురాణ పఠనమున గాలక్షేపము చేయుండు. స్వభాషా పత్రికలను జూడకుండ నావలం బాటవేయకుండు. ఆంగ్లేయ భాషాగ్రంథములు మీరు చదువుచున్నప్పుడు వానిలో 'మనభాష కక్కటకు వచ్చు నంశము లేమియా' యని తదేక దృష్టితో జూచుచు వానిని మెదటిలో బదిలపఱపుండు.

మీరీ నియమము లొనర్చుకొని పట్టుదలతో బాటించి పుట్టుక చేతనే కాక, బుద్ధి చేత, స్వభావము చేత, యోగ్యత చేత, నాండ్రులని యనిపించుకొనుడు.

ఓమ్ శాంతిశాంతి శాంతి:

రచయిత పరిచయం

పాసుగంటి లక్ష్మీ నరసింహారావుగారు 11.2.1865 లో రాజమండ్రి - సీతానగరంలో జన్మించారు. వీరి తల్లిదండ్రులు రత్నమాంబ, వేంకటరమణయ్య. ఉన్నతవిద్య వరకూ రాజమండ్రిలోనే విద్యాభ్యాసం చేశారు. బళ్ళారి జిల్లాలోని ఆనెగొంది సంస్థానంలో దివానుగా కొంతకాలం చేసి, తరువాత పితాపురం సంస్థానంలో ఆస్థాన కవిగా స్థిరపడ్డారు.

సారంగధర, ప్రచండ చాణక్యము, విప్రనారాయణ, కంఠాభరణము, పూర్ణిమ, సరస్వతి, సరోజని, సాక్షి మొ.వి వీరి ప్రసిద్ధ రచనలు. వీరి శైలి అద్భుతమైన గ్రాంథిక భాషా ప్రవాహంతో సున్నితమైన వ్యంగ్యంతో, చురుక్కుమనే హాస్యంతో అలరారుతుంది.

సమకాలీన సమస్యలపై తీవ్రంగా స్పందించి, సంఘ సంస్కరణకు నడుం కట్టి, తన రచనల ద్వారా ప్రజల్లో ఆలోచనలు రేకెత్తించిన పాసుగంటివారు చిరస్మరణీయులు. వారి రచనలు ఈనాటి పరిస్థితులకు కూడా అద్దం పడుతున్నాయి. వీరు 1-1-1940 న పరమపదించారు.

ప్రక్రియ : అధిక్షేప వ్యాసం

విషయ ప్రాధాన్యం ఉండి. ఒక క్రమంలో సమగ్రంగా వివరించిన దాన్ని వ్యాసం అంటారు. అధిక్షేపమంటే ఎత్తిపొడుపు. ఇది వివిధ విషయాలపట్ల విమర్శ దృష్టితో వ్యంగ్య, హాస్యధోరణిలో వ్యాఖ్యానిస్తూ, పరిష్కారమార్గాన్ని సూచిస్తూ సాగే సాహిత్య ప్రక్రియ.

ఇవి శేరుండి

I. అవగాహన-ప్రతిస్పందన

అ) కింది వాటి గురించి సొంతమాటల్లో చెప్పండి.

1. మాతృభాషలోనే మాట్లాడితే కలిగే ప్రయోజనాలేమిటి?
2. ఈ కింది అంశం గురించి విభేదిస్తూ లేదా సమర్థిస్తూ మాట్లాడండి?
'మాతృ భాషలో విద్య'

ఆ) పాఠం చదవండి. కింది అంశాలను గుర్తించండి.

1. ఆంగ్లభాష గురించి ప్రస్తావించిన అంశాలు.
2. పాఠంలోని ఆంగ్లపదాలు.
3. జంఘాలశాస్త్రి సందేశ వాక్యాలు.

ఇ) పాఠం చదివి కింద ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. జంఘాలశాస్త్రి ఎవరు?
2. సభాధ్యక్షులు మాట్లాడిన విషయాలు ఏవి?
3. జంఘాలశాస్త్రి ఆవేదనతో పలికిన మాటలేవి?
4. జంఘాలశాస్త్రిని సభలోనివారు ఎలా ఆహ్వానించారు?
5. జంఘాలశాస్త్రి ఎవరిని అదృష్టవంతులంటున్నాడు?

ఈ) కింది అంశానికి భావం ఏమిటి? దీన్ని ఏ సందర్భంలో మాట్లాడాడు?

1. "కావు కావుమని యనవలసిన కాకులన్నిటిలో నొక కాకి కొక్కారోకో యని యుజిన యెడల మిగిలిన కాకులు దానిని ముక్కుతో బొడిచి వేయక మానునా?"
2. మకరంద బిందు బృందరస స్వందన మందరమగు మాతృభాషయే.

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాలలో సొంతమాటల్లో జవాబులు రాయండి

1. కావ్యభాష వ్యావహారిక భాషలంటే ఏమిటి ? వీటి మధ్య భేదాలు ఏమిటి?
2. జంఘాలశాస్త్రి మంచి వక్త అని ఎలా చెప్పగలవు?
3. సభాధ్యక్షుడు తెలుగు మాట్లాడక పోవడానికి కారణం ఏమైఉంటుంది?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాలలో సొంతమాటల్లో రాయండి

1. జంఘాల శాస్త్రి గురించి సొంత మాటల్లో రాయండి.
2. "ఆంగ్లభాషయే కాదు. ఇంకననేక భాషలు కూడా నేర్చుకొనుము. నీవు సంపాదించిన పరభాషా జ్ఞానమంతయు నీ భాషను అభివృద్ధిపరచడానికే" ఈ వాక్యాల ద్వారా మీరేం గ్రహించారు? దీనిపై మీ అభిప్రాయం రాయండి.
3. తెలుగు భాష వచ్చి కూడా కావాలని ఆంగ్లంలో మాట్లాడేవారు ఎదురై, మీతో ఆంగ్లంలోనే మాట్లాడితే, మీకెలా ఉంటుంది? మీరేం చేస్తారు?
4. "ఐనక ఏమి చెవులు చిల్లులు పడినవా?" అని జంఘాలశాస్త్రి ఎందుకన్నాడు ? ఈ మాటలను ఇంకా ఏయే సందర్భాలలో ఉపయోగిస్తారు?

బ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

జంఘాలశాస్త్రి పాత్రను ఏకపాత్రాభినయం చేయండి?

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

మీ స్నేహితులలో కేవలం తెలుగులోనే ఒక రోజంతా మాట్లాడగలిగేవారెవరో గుర్తించి, వారిని అభినందిస్తూ కేవలం తెలుగుపదాలతో ఒక అభినందన పత్రం రాయండి.

లేదా

పాఠంలోని ఏవైనా రెండు పేరాలను వ్యవహార భాషలోకి మార్చి రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింద గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాసి, ఆ పదాలను ఉపయోగిస్తూ సొంతవాక్యాలు రాయండి.

1. ఆంగ్లోపన్యాసం అర్థం కాని విద్యార్థులు భగ్నోత్సాహాలై ఉన్నారు.
2. శిశువుల మాటలు చిలుక పలుకుల్లా ఉంటాయి.
3. తొందరపడి ఎవరినీ అధిక్షేపించ గూడదు.
4. న్యాయవాది తన వృత్తిని నిరాఘాటంగా నిర్వహిస్తున్నాడు.

ఆ) కింది పట్టికలో ప్రకృతి వికృతుల పదాలున్నాయి. వాటిని గుర్తించి రాయండి.

భాష	రాతిరి	పక్షి	అచ్చెరువు
పక్షి	ఆశ్చర్యము	విద్దె	గృధ్రము
విద్య	గద్ద	రాత్రి	బాస

వ్యాకరణం

(అ) రెండుగాని, అంతకంటె ఎక్కువగాని వాక్యాలలోని సమాపక క్రియలను అసమాపక క్రియలుగా మార్చి, ఆ వాక్యాలను ఒకే వాక్యంగా రాస్తే దాన్ని 'సంశ్లిష్ట వాక్యం' అంటారని మీరు తెలుసుకొన్నారు కదా!

కింది సామాన్య వాక్యాలను సంశ్లిష్ట వాక్యాలుగా మార్చి రాయండి.

1. ఆంగ్లేయ గ్రంథములెన్నియో వ్రాయుచున్నారు.
ఆంగ్లేయ ఉపన్యాసములెన్నియో ఇచ్చుచున్నారు.
2. నన్ను మీరు క్షమింపవలయును.
మఠి యెప్పుడైన ఈ సభ తిరుగ జేసికొనుడు.

(ఆ) సమాన ప్రాధాన్యంగల సామాన్యవాక్యాలు కలిసి ఒక వాక్యంగా ఏర్పడితే దాన్ని సంయుక్తవాక్యమంటారని తెలుసుకున్నారు కదా!

(అ) కింది సామాన్య వాక్యాలను సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చి రాయండి.

1. ఆయన ఆంధ్రుడు.
ఆయన కృష్ణాతీరమున పుట్టినవాడు.
2. మోహన కూచిపూడి నృత్యం నేర్చుకొంది.
భావన భరతనాట్యం నేర్చుకొంది.

భూతకాలిక అసమాపక క్రియను క్షార్థం అంటారు. సంస్కృతంలో 'చేత్' అనే ప్రత్యయానికి 'అయితే' అని అర్థం. ఇలా తెలుగులో అదే ప్రత్యయం ఏ పదానికైనా చేరితే దానిని 'చేదర్థకం' అంటారు. వర్తమాన అసమాపకక్రియను 'శత్రర్థకం' అంటారు. ఇవన్నీ మీరు కిందిటి తరగతిలోనే నేర్చుకున్నారు కదా!

ఇ) కింది వాక్యాలు చదవండి. వీటిలో క్షార్థకం, చేదర్థకం, శత్రర్థకంలకు చెందిన అసమాపక క్రియలున్న వాక్యాలను గుర్తించండి.

1. వర్షాకాలంలో వానలు పడితే పంటలు పండుతాయి.
2. కవిత గ్రంథాలయానికి వెళ్ళి పుస్తకాలు తెచ్చింది.
3. సుగుణ వంట చేస్తూ పాటలు వింటోంది.
4. సరిగ్గా మందులు వాడితే జబ్బు తగ్గుతుంది.
5. రంగయ్యకు రెక్కాడితే కాని డొక్కాడదు.
6. మాధవి ఉద్యోగం చేస్తూ చదువుకొంటున్నది.

ఈ) కింది పేరాలో అవసరమైన చోట తగిన విరామ చిహ్నాలుంచండి.

మనము చూడనేలేదయ్యా మన జంఘాలశాస్త్రియే యయ్యా యని వారిలో వారనుకొనుచు ఎప్పుడు వచ్చినారు ఎక్కడి నుండి వచ్చినారు మీరు సభకు వచ్చిన తరువాతనైనను మాకు తెలియజేయనక్కఱ లేదా ఏమి న్యాయమయ్యా యని యేవేవో అసందర్భములాడి నన్నుపన్యాసరంగము నొద్దకు తీసికొనిపోయిరి.

ఉ) ప్రత్యక్ష, పరోక్ష కథనాలు

ప్రత్యక్ష కథనం :-

కింది వాక్యాలు చదవండి.

1. “నన్ను ఉపన్యాసరంగము నొద్దకు దీసికొనిపోయిరి.”
2. “నేనిట్లు ఉపన్యసించితిని.”
3. “నాయనలారా! నేను మీ సభా కార్యక్రమమునంతయు జెడగొట్టితిని.”
4. “నన్ను మీరు క్షమింపవలయును.”

పై వాక్యాలన్ని జంఘాల శాస్త్రి నేరుగా చెబుతున్నట్లు ఉన్నాయి కదా!

నేను, మేము, ఇలా ఉండే వాక్యాలు అనగా ఉత్తమ పురుషలోని వాక్యాలు సాధారణంగా ప్రత్యక్షంగా చెబుతున్నట్లుగా ఉంటాయి.

అట్లే కింది వాక్యాలను చదవండి.

1. “నేనొక్కడినే అదృష్టవంతుడినా?” అన్నాడు జంఘాల శాస్త్రి.
2. “నేను రాను” అని నరేశ రఘుతో అన్నాడు.

లేదా

“నేను రా”నని నరేశ రఘుతో అన్నాడు.

పై వాక్యాలలో గీతగీసిన మాటలను ఎవరు అన్నారు?

మొదటి దాంట్లో జంఘాలశాస్త్రి అన్న మాటలను, రెండవదాంట్లో నరేశ అన్నమాటలను “ఉద్ధరణ చిహ్నాలు” (ఇన్వర్టెడ్ కామాలు) ఉంచి చెప్పారు కదా!

ఇలా నేరుగా చెప్పదల్చుకున్న అంశాలను ఉద్ధరణ చిహ్నాలు ఉంచి చెప్పినపుడు వారే ప్రత్యక్షంగా చెప్పినట్లుగా ఉంటుంది.

ఈ విధంగా చెప్పడాన్ని ప్రత్యక్ష కథనం అంటారు.

షాతం చదవండి. ప్రత్యక్ష కథనంలో ఉన్న వాక్యాలను గుర్తించండి. వాటి కింద గీత గీయండి.

పరోక్ష కథనం :-

కింది వాక్యాలు చదవండి.

1. నరేశ్ తాను రాసని రఘుతో అన్నాడు.
2. ప్రధానోపాధ్యాయుడు చెప్పినట్లుగా చేస్తామని పిల్లలు అన్నారు.
3. తనను క్షమించమని రాజు తన మిత్రుడితో అన్నాను.

పై వాక్యాలను చదివారు కదా! ఇవి నేరుగా చెబుతున్నట్లుగా ఉన్నాయా?

ఉత్తమ పురుషులో కాకుండా, ఇంకొకరు చెబుతున్నట్లుగా ఉన్నాయా?

ఇలాంటి వాక్యాలను పరోక్ష కథనం అంటారు. వీటిలో ఉద్ధరణ చిహ్నాలు ఉపయోగించాల్సిన అవసరం లేదు.

పాఠం చదవండి. పరోక్ష కథనంలోని వాక్యాలను గుర్తించండి. వాటి కింద గీత గీయండి.

ప్రత్యక్ష కథనంలో ఉన్న వాటిని పరోక్ష కథనంలోకి మార్చడం.

కింది వాక్యాలను చదవండి. ఏం మార్పు జరిగిందో చెప్పండి.

1. “నేనొక్కడినే అదృష్టవంతుడినా?” అన్నాడు జంఘాల శాస్త్రి.
2. తానొక్కడే అదృష్టవంతుడా అని జంఘాల శాస్త్రి అన్నాడు.

మొదటి వాక్యంలో జంఘాలశాస్త్రి మాట్లాడిన మాటలను ఉద్ధరణ చిహ్నాలు ఉంచి రాశారు. రెండో వాక్యంలో జంఘాల శాస్త్రి అన్నమాటలను ఇంకొకరు చెప్పినట్లుగా రాశారు. ఇందుకోసం ఉద్ధరణ చిహ్నాలు తీసివేసి “అని” చేర్చి వాక్యాన్ని రాసారు. కాబట్టి మొదటి వాక్యం ప్రత్యక్ష కథనంలో ఉంటే, రెండవ వాక్యం పరోక్ష కథనంలోకి మారింది.

ప్రత్యక్ష కథనంలోని వాక్యాలు పరోక్ష కథనంలోకి మారేటప్పుడు కింది మార్పులు చోటు చేసుకుంటాయి.

మాటలు / వాక్యంలోని భావాన్ని స్వీకరిస్తారు.

ఉద్ధరణ చిహ్నాలు తొలగించి ‘అని’ చేరుస్తారు.

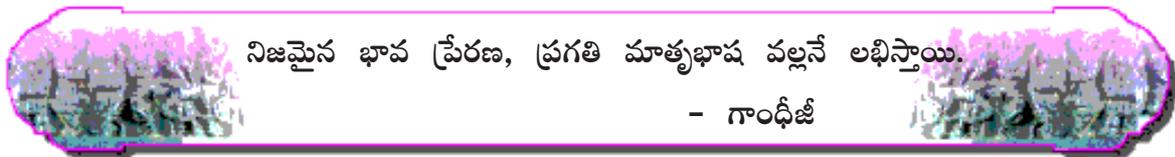
ఉత్తమ పురుషపదాలు అనగా నేను, మేము వంటివి,

ప్రథమ పురుషులోకి అనగా తను, తమ, తాను, తాములాగా మారుతాయి.

1. పాఠంలోని ప్రత్యక్ష కథనంలోని వాక్యాలను గుర్తించండి. వాటిని పరోక్ష కథనంలోకి మార్చి రాయండి.
2. మీరే మరికొన్ని ప్రత్యక్ష కథనంలోని వాక్యాలు రాయండి. వాటిని పరోక్ష కథనంలోకి మార్చండి.

ప్రాజెక్టు పని

తెలుగుభాష గొప్పదనాన్ని వివరించే వ్యాసాలను, పద్యాలను సేకరించండి. వాటి గురించి తరగతిలో చర్చించండి.

నిజమైన భావ ప్రేరణ, ప్రగతి మాతృభాష వల్లనే లభిస్తాయి.

- గాంధీజీ

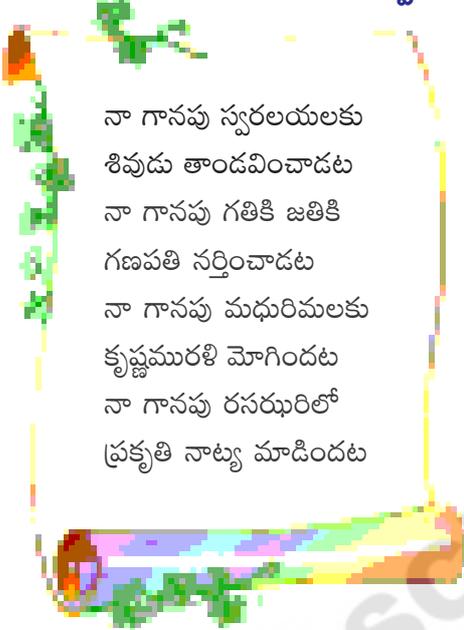

యూనిట్
I

3. శివతాండవం

- పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

నా గానపు స్వరలయలకు
శివుడు తాండవించాడట
నా గానపు గతికి జతికి
గణపతి నర్తించాడట
నా గానపు మధురిమలకు
కృష్ణమురళి మోగిందట
నా గానపు రసఝరిలో
ప్రకృతి నాట్య మాడిందట

ప్రశ్నలు :

1. ఈ పంక్తులు దేని గురించి చెబుతున్నాయి?
2. ఈ పంక్తులలోని ముఖ్యమైన పదాలేవి?
3. ఈ పంక్తులు వింటున్నప్పుడు లేదా చదువుతున్నప్పుడు మీరు పొందిన అనుభూతి ఏమిటి?
4. ఇలాంటి గేయం / పాట మీకు తెలుసా?

ఉద్దేశం

శివుడి నాట్యంలో కవి సత్వరజస్తమో గుణాలను దర్శించాడు. ఆ త్రిగుణాత్మకమైన తాండవంలోని వర్ణనను, అద్భుతమైన లయాత్మకతను పరిచయం చేయడం ద్వారా పిల్లల్లో సృజనాత్మకతను, భాషాభిరుచిని, ప్రకృతిఆరాధనను పెంపొందింప చేయడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ఈ పాఠ్యభాగం 'సరస్వతీపుత్ర' పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు రచించిన 'శివతాండవం' అనే గ్రంథం లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

ఆడెనమ్మా ! శివుడు

పాడెనమ్మా ! భవుడు

తరితీపు వెన్నెలలు విరిసికొన్న విధాన
 నెరజాజులవి కుప్ప నెరసికొన్న విధాన
 తెలిబూది పూత బెట్టులు గట్టిన విధాన
 చలికొండ మంచు కుప్పలు గూర్చిన విధాన
 పొసగ ముత్తెపు సరుల్సోహళించు విధాన
 అసదృశము నమ్మతంబు నామతించు విధాన
 ఘన సారమును దెచ్చి కలయజల్లు విధాన
 మనసులో సంతసము గనుల జారు విధాన
 కులుకు నీలపుగండ్ల దళకుకు జూపులు బూయ
 ఘలు ఘల్లుమని కాళ్ళ జిలిపి గజ్జెలు మ్రోయ

ఆడెనమ్మా ! శివుడు !

పాడెనమ్మా! భవుడు

మబ్బుగము లుబ్బికొని ప్రబ్బికొన్న విధాన
 అబ్బురపు నీలములు లిబ్బిసేరు విధాన
 నల్లకలువలు దిక్కులెల్ల విచ్చు విధాన
 మొల్లముగ దుమ్మెదలు మొనసికొన్న విధాన
 నగలు కాటుకకొండ పగిలి చెదరు విధాన
 తగిలి చీకటులు గొప్పగ గప్పెడు విధాన
 తనలోని తామసము కనుల జారు విధాన
 తనలోని వక్రతయె కనుల దీరు విధాన
 కులుకు నీలపు గండ్ల దళకుకు జూపులు బూయ
 ఘలు ఘల్లుమని కాళ్ళ జిలిపి గజ్జెలు మ్రోయ

ఆడెనమ్మా ! శివుడు !

పాడెనమ్మా! భవుడు

తమ్ములై, ఘటిత మోదమ్ములై, సుకృత రూ
 పమ్ములై, శాస్త్ర భాగ్యమ్ములై, నవకోర
 కమ్ములై, వికచ పుష్పమ్ములై, తుమ్మెదల
 తమ్ములై, భావ మంద్రమ్ములై, హోవపు

ఘనసారము
 పచ్చకర్పూరం.
 పరిమళ ద్రవ్యాల్లో
 ఒకటి
 ఇది
 చల్లదన్నాన్నిస్తుంది.

ల్లమ్ములై, నూత్నహోరమ్ములై, వల్లు
 హోసమ్ములై, కన్గొనల సొమ్ములై, విశ్రాంతి
 దమ్ములై, రక్త కిసలమ్ములై, రక్తి చి
 హ్నామ్ములై, తంద్ర గమనమ్ములై, గెడగూడి
 కులుకు నీలపు గండ్ల తళుకు జూపులు బూయ
 ఘలు ఘల్లుమని కాళ్ళ జిలిపి గజ్జెలు మ్రోయ

ఆడెనమ్మా ! శివుడు !

పాడెనమ్మా! భవుడు

తరగలను జిరుగాలి పొరలు లేచిన యట్లు
 చిరుగాలిలో దమ్మి విరులు గదలిన యట్లు
 విరులలో నును తావి తెరలు లేచినయట్లు
 తెరలపై చిత్రాలు పరిధవించిన యట్లు
 కమ్మ కస్తురి వీణె గడగి విరసిన యట్లు
 నెమ్మి దన పింఛమ్ము నెమ్మి విప్పిన యట్లు
 చిగురుటాకులు గాలి వగలు వోయిన యట్లు
 నగవులో లేవలపు బిగువు జారినయట్లు
 కులుకు నీలపు గండ్ల దళుకు జూపులు బూయ
 ఘలు ఘల్లుమని కాళ్ళ జిలిపి గజ్జెలు మ్రోయ

ఆడెనమ్మా ! శివుడు !

పాడెనమ్మా! భవుడు

కస్తురి
 మృగం నాభి నుండి
 తీసిన పరిమళ ద్రవ్యం.
 ఇది
 చల్లదనాన్నిస్తుంది.

కవి పరిచయం

పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు (1914-1990) స్వస్థలం అనంతపురం జిల్లా చియ్యేడు గ్రామం. 14 భాషల్లో ప్రావీణ్యులు. 8 భాషల్లో కవిత్వం చెప్పగల దిట్ట. సంగీత, నాట్య శాస్త్రాల్లో సంపూర్ణ పాండిత్యం కలవారు. “సరస్వతీ పుత్ర” వీరి బిరుదు. శివతాండవం, మేఘదూతం, షాజీ, కావ్యమాల, జనప్రియ రామాయణం, పండరీ భాగవతం, సాక్షాత్కారం మొదలైన రచనలు చేశారు. ‘లీప్ ఇన్ ది విండ్’ అనే ఆంగ్ల కావ్యం కూడా వీరి రచనే! వీరు రాసిన శివతాండవం సంగీత సాహిత్య నాట్య సంకేతాల సమ్మేళనం. పుట్టపర్తి రచనల్లో దేశభక్తి, సాంస్కృతికవిలువలు, జాతీయభావాలు, మానవీయవిలువలు తోణికిసలాడతాయి.

ప్రక్రియ - గేయ కవిత

గేయ కవిత పాడుకోవడానికి అనువైనది. మాత్రా ఛందస్సును అనుసరించి నడుస్తుంది. లయాత్మకంగా సాగుతుంది.

సారాంశం :

నిర్మలమైన వెన్నెల కురుస్తున్నట్లుగా, అందమైన పూలు కుప్పపోసినట్లుగా మృదువైన ముత్యాలహారాన్ని కూర్చినట్లుగా, అనన్య సామాన్యమైన అమృతాన్ని పంచినట్లుగా, పచ్చకర్పూరాన్ని అన్ని వైపులా చల్లినట్లుగా, మనసులోని ఆనందం కన్నులలోంచి జారుతున్నట్లుగా, చురుకైన నీలపుకళ్ళలో కాంతులు విరబూయగా, ఘల్లు ఘల్లుమని చిలిపి గజ్జెలు మోగుతూండగా శివుడు ఆడుతున్నాడు. శివుడు పాడుతున్నాడు. దీనిలో ఉపమానాలన్నీ ధవళత్వాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి. సంకేతం తెలుపు. స్వచ్ఛతకు, పవిత్రతకు నిదర్శమని అంతార్థం. శివునితాండవం వల్ల ఆనందం పరివ్యాప్తమయిందని కవి భావన.

మేఘాలన్నీ ఒక్కసారిగా అలుముకున్నట్లుగా, అద్భుతమైన నీలమణులు ఒక్కచోట పేర్చినట్లుగా, నల్లకలువలు దిక్కులంతటా విచ్చుకొన్నట్లుగా, తుమ్మెదలు ముసురుకొని శోభిస్తున్నట్లుగా, నల్లని కొండలు పగిలి ముక్కలయినట్లుగా, ఒక్కసారి చీకట్లు వ్యాపించినట్లుగా, తనలోని అజ్ఞానం కళ్ళలోంచి జారుతున్నట్లుగా, వక్రతలు కళ్ళలో కన్పిస్తున్నట్లుగా, చురుకు నీలపు కళ్ళలో కాంతులు విరబూయగా పాదాలకున్న చిలిపి గజ్జెలు ఘల్లుఘల్లుమని మోగుతూండగా శివుడు ఆడుతున్నాడు, పాడుతున్నాడు. దీనిలో అంశాలన్నీ నీలవర్ణ వర్ణితాలు. సృష్టిలో నలుపు కూడా అద్భుతమైనదనీ వర్ణించారు.

ఆయన నాట్యం తామర పూలలా విప్పారి గొప్ప ఆనందాన్నిచ్చింది. శుభప్రద రూపంతో, శాస్త్రీయ సంపదతో నిండి ఉంది. తాజా పూమొగ్గల్లా, వికసించిన పువ్వుల్లా ఆయన నాట్యం ఉద్భవమౌతోంది. తుమ్మెదలు మూసిన తామరలా, కొత్త రత్నాల్లాగా, చక్కని నవ్వుల్లో, కనుకొలకుల సోకులతో ఎర్రని చిగురులా సాక్షాత్కరిస్తుంది. ఆనందానికి సంకేతమై, తూగు నడకలతో చురుకైన నీలపు కళ్ళు కాంతులు విరబూయగా ఘల్లు ఘల్లుమని పాదాలకున్న చిలిపి గజ్జెలు మోగుతూండగా శివుడు ఆడుతున్నాడు, పాడుతున్నాడు. దీనిలో వర్ణితాంశాలన్నీ అరుణవర్ణ ప్రపూర్ణం. తాండవం రాసురాను ఉద్భుతి చెందుతుందని, అది ఆనందాన్నిస్తుందని వర్ణించడం దీనిలో ప్రత్యేకత.

అలలు కదిలినట్లు, చిరుగాలికి ఆకులు కదలినట్లుగా, తామరపూలు కదిలినట్లు, పూలలోని సువాసనలు గాలిలో వ్యాపించినట్లు, తెరపై బొమ్మలు నటనను ప్రదర్శించినట్లు, శ్రావ్యమైన పరిమళ వీణలు మోగినట్లు, నెమలి తన అందమైన పింఛాన్ని విప్పినట్లు, గాలికి చిగురాకులు ఒయ్యారాలు పోయినట్లుగా, లేతనవ్వులొలికినట్లుగా, చురుకైన నీలపు కళ్ళు కాంతులు విరబూయగా, ఘల్లు ఘల్లుమని పాదాలకున్న చిలిపిగజ్జెలు మోగుతూండగా శివుడు ఆడుతున్నాడు. శివుడు పాడుతున్నాడు.

శివతాండవంలో అలలు కదలడం అనేది గంభీరతకు ప్రతీక. పరిమళాలు వ్యాపించడం, నెమలి నాట్యమాడడం, చిగురాకుల ఒయ్యారాలు సౌకుమార్యానికి ప్రతిబింబాలు. ఆయన తాండవంలో గంభీరం, సౌకుమార్యం కలగలిసి అద్భుత అందాన్ని ఆవిష్కరించడం ఇక్కడ విశేషం. స్థూలంగా శివతాండవంలో ప్రకృతి ప్రతిబింబించింది. ప్రకృతి వర్ణన పదాల కూర్పు అలంకారాలతో కూడి మరింత సౌందర్యాన్ని కలిగించింది.

ఇవి పేరుండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల గురించి మాట్లాడండి.

1. మీకు తెలిసిన నాట్యరీతుల గురించి చెప్పండి.
2. 'శివతాండవం' గేయాన్ని లయబద్ధంగా పాడండి. ఇది వింటున్నప్పుడు మీకు ఎలా అనిపించిందో చెప్పండి.
3. పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు శివతాండవాన్ని 'నల్లకలువలు విచ్చుకొన్నట్లు, నల్లనికొండలు పగలినట్లు, చీకట్లు వ్యాపించినట్లు, - ఇలా ఎన్నో అంశాలతో పోల్చారు కదా! ఇలాంటి పోలికల ద్వారా మీరేం గ్రహించారు?

ఆ) 'గేయంలో' అంత్యప్రాస పదాలు ఏమున్నాయి - పాఠ్యభాగంలో గుర్తించి కింద గీతగీయండి ?

ఇ) కింది గద్యం చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులివ్వండి.

మహాశివుడు ఆనందంతో నాట్యం చేస్తూ తన చేతిలోని డమరుకాన్ని 14 మార్లు మోగించాడు. ఆ ధ్వని విశ్వవ్యాప్తమైంది. పాణిని అలా వెలువడ్డ శబ్దాలను స్వీకరించి సంస్కృత భాషలో సూత్రమయమైన వ్యాకరణాన్ని రచించాడు. 'అ ఇ ఉ ఊ ఋ లుక్..... అంటూ 14 మాహేశ్వర సూత్రాలతో తన వ్యాకరణ రచన ఆరంభించాడు. ప్రపంచ వాఙ్మయంలో పాణిని సంస్కృతవ్యాకరణం సర్వోత్తమమైనది.

1. శివుడు డమరుకం ఎందుకు మోగించాడు ?
2. పాణిని వ్యాకరణం గొప్పతనం ఏమిటి ?
3. పై సన్నివేశం దేనికి ప్రారంభంగా చెప్పవచ్చు ?

ఈ) కింది ప్రశ్నలకు పాఠ్యాంశం నుండి సంక్షిప్తంగా సమాధానాలు రాయండి.

1. పాఠంలో గేయంలోని మొదటి చరణం చదవండి. శివతాండవాన్ని కవి ఎలా వర్ణించాడో రాయండి.
2. 'తమ్ములై' - అంటూ సాగిన గేయంలో శివుని నాట్యాన్ని కవి కొన్ని పూలతో పోల్చాడు. వాటిని తెలపండి.
3. తెల్లదనాన్ని తెలిపే కొన్ని అంశాలతో శివతాండవాన్ని పోల్చారు. ఉదాహరణకు 'వెన్నెల కురుస్తున్నట్లు' మొదలైనవి. ఇలాంటి అంశాలను కొన్నింటిని రాయండి.
4. శివుని నాట్యాన్ని వర్ణించే కొన్ని పంక్తులను రాసి, వాటిని వివరించండి.

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. వసంతశోభ ఎలా కమ్ముకుందో సొంతమాటల్లో రాయండి.
2. ఈ పాఠ్యభాగంలోని కవివర్ణనల్లో మీకు బాగా నచ్చిన అంశమేది? అది ఎందుకు నచ్చింది? వివరించండి.
3. 'శివుని తాండవం కర్పూరం చల్లినట్లుండ'ని కవి భావించాడు. దాని ఆంతర్యాన్ని మీరు ఏమని భావిస్తున్నారు?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను పంక్తుల్లో జవాబులు రాయండి.

1. శివతాండవం గేయ సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో రాయండి.
2. శివుడు నర్తించిన విధానంలో ప్రత్యేకతలు ఏమున్నాయి ?
3. పాఠం ఆధారంగా కవి శివుని నాట్యాన్ని ఏయే ప్రకృతి అంశాలతో పోల్చాడో వివరంగా రాయండి.

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

1. ఈ గేయంలో 'పొరలు లేచినయట్లు', 'విరులు కదలినయట్లు' మొదలైన అంత్యప్రాసలున్నాయి కదా! ఇవిచదువుతుంటే లయాత్మకంగా ఉండడం వల్ల ఆనందం కలుగుతుంది. ఇలాంటి వాటిని కొన్నింటిని గ్రహించి వాటితో చిన్నకవిత గాని, గేయంగాని రాయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు గారు అంత్యప్రాసలతో శివతాండవాన్ని దాని సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తూ రాసిన విధానాన్ని చూశారు కదా! దీనివల్ల మీరు పొందిన అనుభూతిని మీ 'డైరీ'లో రాయండి. ఉపాధ్యాయులకు చూపండి.

III. భాషాంశాలు

అ) కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలను పాఠంనుండి గ్రహించి రాయండి. వాటితో వాక్యాలు రాయండి.

1. తామరలై
2. సంతోషాలై
3. మొగ్గలై
4. హాయిలనడకలై

ఆ) కింది వాక్యాల్లో ఒకే అర్థానిచ్చే పదాల్ని గుర్తించి, వేరు చేసి రాయండి.

1. వెన్నెల విరగకాస్తే హాయి కలుగుతుంది. ఆ కౌముది చల్లదనాన్నిస్తుంది. మన కవులు అనేకులు తమ కావ్యాల్లో చంద్రికల్ని వర్ణించారు.
2. సూర్యుడు అస్తమించగానే అంధకారం అలముకుంది. ఆ తమస్సు భయం కలిగిస్తుంది. అందుకే చీకట్లో ప్రయాణం మంచిది కాదంటారు పెద్దలు.
3. ఆహా! ఏమి తావి! బహుశా ఈ పరిమళం గులాబీతోట నుండి కాబోలు ! భగవంతుడు పుష్పాలకు మంచి సౌరభాన్ని కూడా అందించి గొప్పపనే చేశాడు.

ఇ) కింది పదాలకు పాఠం ఆధారంగా వికృతి పదాల్ని గుర్తించి రాయండి.

ఆశ్చర్యం, నెమలి, సంతోషం

ఈ) కింది పదాలకు అదే అర్థం వచ్చే మరి రెండు పదాలను రాయండి.

1. చలికొండ 2. పుష్పం 3. మోదం 4. కిసలయం 5. తరగలు

వ్యాకరణం

అ) కింది సంధులకు సంబంధించిన ఉదాహరణలను పాఠంలో వెతికి రాయండి. విడదీసి, సంధి సూత్రం రాయండి.

1. ఉత్వసంధి, 2. సరళాదేశసంధి 3. యడాగమసంధి 4. గసడదవాదేశసంధి.

ఇ) టుగాగమ సంధి :

కింది పదాలను పరిశీలించండి.

నిలువు + అద్దం = నిలువుటద్దం

తేనె + ఈగ = తేనెటీగ

పల్లె + ఊరు = పల్లెటూరు

వీటిలో సంధి జరిగినపుడు 'ట్' అదనంగా వచ్చి చేరుతుంది. ఇలా 'ట్' వర్ణం వచ్చే సంధిని 'టుగామసంధి' అంటారు.

అట్లే కింది పదాలను కూడా పరిశీలించండి.

చిగురు + ఆకు = చిగురుటాకు / చిగురాకు

పొదరు + ఇల్లు = పొదరుటిల్లు / పొదరిల్లు

వీటిలో 'ట్' అనే వర్ణం సంధి జరిగినపుడు రావచ్చు, రాకపోవచ్చు. 'ట్' వస్తే టుగాగమం అవుతుంది. 'ట్' రాకుంటే ఉత్వసంధి అవుతుంది.

కింది పదాలను విడదీసి రాయండి.

1. పడకటిల్లు 2. కరకుటమ్ము 3. నిక్కంపుటుత్తర్వు 4. నిగ్గుటద్దం.

ఈ) లు,ల,న,ల సంధి

పుస్తకములు - పుస్తకాలు

గ్రంథములు - గ్రంథాలు

దేశముల - దేశాల

రాష్ట్రముల - రాష్ట్రాల

జీవితమున - జీవితాన

వృక్షమున - వృక్షాన

పై పదాలలో మార్పును గమనించారా?

పుస్తకములు, గ్రంథములు, దేశముల, రాష్ట్రముల, జీవితమున, వృక్షమున వీతినే మనం పుస్తకాలు, గ్రంథాలు, దేశాల, రాష్ట్రాల, జీవితాన, వృక్షాన అని కూడా అంటాం.

లు,ల,న, అనే అక్షరాల ముందున్న 'ము' పోయింది. 'ము' కంటే ముందున్న అక్షరానికి దీర్ఘం వచ్చింది కదా! దీనినే సూత్ర రూపంలో

సూత్రం : "లు,ల,న,లు పరమైనపుడు ఒక్కొక్కపుడు ము వర్ణానికి లోపమూ, దాని పూర్వ స్వరానికి దీర్ఘమూ వస్తాయి".

లు,ల,న,ల సంధికి సంబంధించిన మరిన్ని ఉదాహరణలు రాయండి.

ఉ) విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసానికి సంబంధించిన ఉదాహరణలు ప్రస్తుత పాఠంలో వెతికి రాయండి.

ఉదా - చిలిపి గజ్జెలు - చిలిపి (విశేషణం) గజ్జెలు (నామవాచకం) - చిలిపివైన గజ్జెలు

ఉ) సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం

'తమ్మి విరులు' అనే సమాసంలో మొదటి పదమైన 'తమ్మి' ఏరకం విరులో (తామరపూలు) తెలియ జేస్తుంది. ఇలా పూర్వపదం నదులూ, వృక్షాలూ, ప్రాంతాలూ మొదలైనవాటి పేర్లను సూచిస్తే దాన్ని 'సంభావనాపూర్వపద కర్మధారయ సమాసం' అంటారు.

ఉదా 1. మర్రిచెట్టు - మర్రి అను పేరుగల చెట్టు

2. గంగానది - గంగా అనే పేరు గల నది

3. భారతదేశం - భారత అనే పేరు గల దేశం

సంభావనా పూర్వపదకర్మధారయ సమాసానికి మరికొన్ని ఉదాహరణలు రాయండి.

ప్రాజెక్టు పని

మీగ్రామంలో / పట్టణంలో రకరకాల కళాకారులుంటారు. ఒక్కొక్క చెప్పేవాళ్ళు, బుర్రకథలు చెప్పేవాళ్ళు, చిందు భాగవతులు, హరికథలు చెప్పేవారు ఇలాంటివారి వివరాలు సేకరించండి, వారి ప్రదర్శనల గురించి వివరాలు అడిగి తెలుసుకొని రాయండి.

సౌందర్యం, సత్యం - వీటి రసవత్సమృతనమే కళ
- తాగూర్

యూనిట్
III

4. ప్రేరణ

- డా॥ ఎ. పి.జె. అబ్దుల్ కలామ్

అనువాదం : వాడ్రేవు చినవీరభద్రుడు

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

ప్రజ్ఞ చాలా తెలివికలది. ఆమెకు శాస్త్రవేత్త కావాలని బలమైన కోరిక ఉంది. ప్రతీ దాన్ని పరిశీలన దృష్టితో చూస్తుంది. విద్యా వైజ్ఞానిక ప్రదర్శనలో బహుమతులు కూడా గెల్చుకుంది. శాస్త్రవేత్తలకు సంబంధించిన పుస్తకాలను చదువుతుంది. సందేహ నివృత్తికై ఉపాధ్యాయులను, పెద్దలను, అన్నయ్యను సంప్రదిస్తుంది. ఒకరోజు విజ్ఞానశాస్త్ర కార్యక్రమంలో పాల్గొనడానికి వారి గ్రామానికి ఒక శాస్త్రవేత్త రాగా, ప్రజ్ఞ వెళ్ళి కలుసుకున్నది.

ప్రశ్నలు

1. ప్రజ్ఞ శాస్త్రవేత్తను ఏమడిగి ఉంటుంది?
2. శాస్త్రవేత్త ప్రజ్ఞకు ఏమి చెప్పి ఉంటాడు?
3. ప్రజ్ఞ శాస్త్రవేత్త కావాలనుకుంది కదా! మీరేం కావాలనుకుంటున్నారు? ఇందుకోసం మీరేం చేస్తారు?
4. అతినామాన్య కుటుంబంలో జన్మించి, పరిశోధన సంస్థలకు ప్రాణం పోసి 'భారతరత్న' బిరుదు పొందిన శాస్త్రవేత్త ఎవరో తెలుసా?

ఉద్దేశం

ఒక సామాన్య కుటుంబంలో జన్మించి, అత్యున్నత శిఖరాల నధిరోపించిన మహనీయుని జీవితం విద్యార్థులకు ప్రేరణ వారి లక్ష్య నిర్దేశానికి పునాదులు వేయాలన్నదే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ఈ పాఠ్యభాగం డా॥ అవుల్ ఫకీర్ జైనులాబ్దీన్ అబ్దుల్ కలామ్, అరుణ్ తివారిగారితో కలిసి రాసిన 'ఒక విజేత అత్యుకథ' లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

నేను రామనాథపురంలో హైస్కూల్లో స్థిరపడగానే నాలోని పదిహేనేళ్ళ జిజ్ఞాసి మేల్కొన్నాడు. తన ముందు పరచుకొని ఉన్న జీవితావకాశాల గురించి ప్రత్యామ్నాయాల గురించీ ఇతమిత్థంగా ఏమీ తెలుసుకోలేని ఒక నవ ఔత్సాహికుడికి నా ఉపాధ్యాయుడు ఇయదురై సోలోమోన్ ఆదర్శపథ నిర్దేశకుడయ్యాడు. తన ఉదార విశాల దృక్పథంతో ఆయన తన తరగతిగదిలోని విద్యార్థుల్ని ఉత్సాహపరిచేవాడు. ‘మందబుద్ధి శిష్యుడు ఉత్తమగురువు నుంచి నేర్చుకోగలిగిన దానికన్నా ఉత్తమ విద్యార్థి చెడ్డఉపాధ్యాయుడి నుంచి కూడా ఎక్కువ నేర్చుకోగల’డనే వాడాయన.

నేను రామనాథపురంలో ఉన్న కాలంలో మా అనుబంధం గురుశిష్యబంధాన్ని దాటి వికసించింది. ఆయన సాహచర్యంలో ఒకరి జీవితగమనాన్ని ఎవరైనా ఏ మేరకు ప్రభావితం చేయగలరో తెలుసుకున్నాను. ఇయదురై సోలోమోన్ అంటూండేవారు, జీవితంలో విజయం పొందడానికీ ఫలితాలు సాధించడానికీ నువ్వు మూడు అంశాలమీద పట్టు సాధించాల్సి ఉంటుంది- అవి “కోరిక”, “నమ్మకం”, “ఆశ పెట్టుకోవడమూ”ను.

తరువాతి రోజుల్లో రిపరెండ్ గా మారిన సోలోమోన్ నాకు నేర్పింది. నాకేదన్నా సంభవించాలని నేననుకునే ముందు నేను దాన్ని గట్టిగా ఆకాంక్షించాలనీ, అది తప్పక జరిగి తీరుతుందనీ ప్రగాఢంగా విశ్వసించాలనీను. నా జీవితం నుంచి ఒక ఉదాహరణ ఇస్తాను. నాకు చిన్నప్పటినుంచీ ఆకాశపు రహస్యాలన్నా, పక్షుల ప్రయాణమన్నా అమితాసక్తి. కొంగలూ, సముద్రపు గువ్వలు ఎగురుతుండటం చూస్తూ నేను కూడా ఎగరాలని కోరుకునేవాణ్ణి. సాధారణ గ్రామీణ బాలుడినయినప్పటికీ, నేను కూడా ఏదో ఒక రోజు ఆకాశంలో విహరించగలననీ ఎంతగా నమ్మానంటే మా రామేశ్వరం నుంచి ఆకాశయానం చేసిన మొదటి బాలుణ్ణి నేనే కావటం విశేషం.

ఇయదురై సోలోమోన్ ఎందుకు గొప్ప ఉపాధ్యాయుడంటే ఆయన విద్యార్థులందరిలో ఏదో ఒక విలువ గురించి స్పృహని మేల్కొల్పేవాడు. ఆయన నా ఆత్మగౌరవాన్ని ఏ మేరకు మేల్కొల్పాడంటే ఏ మాత్రం చదువుకోని తల్లిదండ్రుల బిడ్డనైన నేను కూడా ఏది కావాలనుకుంటే అది కాగలనని నమ్మాను. “విశ్వాసంతో నువ్వు నీ విధిని కూడా తిరిగి రాయగలవు” అనే వారాయన.

స్కూరాట్ పాఠశాలలో నా చదువు పూర్తిచేసుకునేటప్పటికి జీవితంలో విజయం సాధించాలన్న నా దృఢ సంకల్పం ఇనుమడించింది. పై చదువులకు వెళ్ళాలన్న నిర్ణయంలో రెండవ ఆలోచన లేదు. ఆ రోజుల్లో మాకు ప్రొఫెషనల్ చదువుల గురించిన ఊహ కూడా లేదు. ఉన్నత చదువులంటే అప్పటికి కాలేజి చదువు మాత్రమే. అప్పటికి దగ్గరలో ఉన్న కాలేజి తిరుచినాపల్లిలో ఉండేది. ఆ ఊరి పేరు ట్రిచినోపోలీ అని, క్లుప్తంగా ట్రిచీ అని అనేవారు.

1950లో ఇంటర్మీడియేట్ పరీక్షకు చదవడానికి ట్రిచీ సెంట్ జోసెఫ్ కాలేజీలో చేరాను. పరీక్షల గ్రేడుల లెక్కన చూస్తే నేనేమంత చురుకైన విద్యార్థిని కాను.

మా అన్నయ్య ముస్తఫా కమల్ కి స్టేషన్ రోడ్ లో ఒక కిరాణా దుకాణముండేది. హైస్కూల్లో చదువుకునేటప్పుడు నేను రామేశ్వరం వెళ్ళినప్పుడల్లా నన్ను సాయం చెయ్యమంటూ పిలిచి, షాపులో కూచోబెట్టి ఇంక గంటల తరబడి అతను అదృశ్యమైపోయేవాడు. నేను అక్కడ ఆ షాపుని కనిపెట్టుకు కూచోని బియ్యం, నూనె, ఉల్లిపాయలు ఒకటేమిటి అన్నీ అమ్ముతుండేవాణ్ణి. వాటిలో తొందరగా చెల్లిపోయేవి సిగరెట్లూ, బీడీలూను. బీదవాళ్ళు తమ కష్టాల్ని ఎందుకట్లా పొగపీల్చేస్తుంటారని ఆశ్చర్యం కలిగేది నాకు. మా అన్నయ్య ముస్తఫా నన్ను వదిలి పెట్టగానే మా తమ్ముడు కాశిం

మహమ్మద్ నన్ను తన ఫ్యాషీ షాపులో కూర్చోబెట్టడానికి సిద్ధంగా ఉండేవాడు. అక్కడ నత్తగుల్లలతోను, శంఖాలతోను చేసిన రకరకాల అలంకార సామగ్రి అమ్మేవారు.

సెంట్ జోసెఫ్ లోని మా ఉపాధ్యాయులంతా కంచి పరమాచార్యకు అనుచరులు. త్యాగనిరతి ద్వారా ఆనందించే గుణాన్ని ఆయన వాళ్ళల్లో మేల్కొల్పాడు. కళాశాల కేంపస్ లో మా గణితశాస్త్ర ఉపాధ్యాయులు ప్రొఫెసర్ తోత్రా అయ్యంగార్, ప్రొఫెసర్ సూర్య నారాయణశాస్త్రిగార్లతో కలిసి సడుస్తున్న ఆ దృశ్యం నాకిప్పటికీ గుర్తొచ్చి ఉద్వేగభరితుణ్ణి చేస్తుంది.

నేను సెంట్ జోసెఫ్ లో నా చివరి సంవత్సరంలో ఉన్నప్పుడు ఇంగ్లీషు సాహిత్యం పట్ల మక్కువ పెంచుకున్నాను. ఇంగ్లీషులోని సర్వశ్రేష్ఠ కృతుల్ని చదువుతుండేవాణ్ణి. టాల్స్టాయ్, స్కాట్, హార్డీల పట్ల ప్రత్యేక ఆసక్తి ఉండేది. అప్పుడప్పుడు తత్వశాస్త్ర గ్రంథాలు చదువుతుండేవాణ్ణి. దాదాపుగా ఆ సమయంలోనే భౌతికశాస్త్రం పట్ల నాకు అమితమైన ఆసక్తి ఏర్పడింది.

కొంతమంది మనుషులు సైన్సు అనేది వేరే ఒక అంశమన్నట్టుగా, అది మనిషిని భగవంతుడి నుంచి దూరం చేస్తుందన్నట్టుగా ఎందుకు మాట్లాడుతారో నాకర్థం కాదు. విజ్ఞానశాస్త్ర పథం మానవహృదయ వీధుల్లోంచి సాగి పోయేదే, నాకయితే సైన్స్ ఎప్పుడూ ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతికీ ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి మార్గం గానే ఉంటూ వచ్చింది.

సెంట్ జోసెఫ్ లో బి.ఎస్.సి. డిగ్రీ కోర్సులో చేరినప్పుడు అంతకు మించిన ఉన్నత చదువేమీ నాకు తెలియదు. ఒక సైన్స్ విద్యార్థికి ఉన్న భవిష్య అవకాశాల గురించిన సమాచారం కూడా నాకేమీ తెలియదు. బి.ఎస్.సి. డిగ్రీ పూర్తి చేసాకే భౌతికశాస్త్రం (ఫిజిక్స్) నా సబ్జెక్ట్ కాదని గ్రహించాను. నా కలలు నిజం కావాలంటే నేను ఇంజనీరింగ్ చదవవలసి ఉంటుందని తెలుసుకున్నాను. ఇంటర్మీడియేట్ అయిన తరువాతనే నేను నేరుగా ఇంజనీరింగ్ లో చేరి ఉండవచ్చు. దక్షిణ

భారతదేశమంతటాలోనూ సాంకేతిక విద్యకు తలమానికం లాంటి మద్రాస్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టెక్నాలజీలో ప్రవేశానికి దరఖాస్తు చేసాను.

ప్రవేశానికి ఎంపికైతే అయ్యాను గానీ అటువంటి ప్రతిష్ఠాత్మక సంస్థలో చదవడమంటే చాలా ఖర్చుతో కూడుకున్న పని. దాదాపు వెయ్యిరూపాయలన్నా అవసరమవుతాయి. కానీ అది నా తండ్రికి తలకు మించిన విషయం. అప్పుడు నా సోదరి జోహారా నాకు తోడు నిలబడింది. తన బంగారు గాజులు, గొలుసు కుదవబెట్టి ఆమె నాకు సహాయం చేసింది. నేను చదువుకోవాలన్న ఆమె ఆకాంక్ష నా సామర్థ్యంపై ఆమె నమ్మకం నన్ను గాఢంగా చలింపచేసాయి. నేను నా సొంత సంపాదన మీదనే ఆమె గాజుల్ని విడిపిస్తానని ఒట్టుపెట్టుకున్నాను. అప్పుడు నాకు డబ్బు సంపాదించడానికున్న ఏకైక మార్గం కష్టపడి చదువుకుని స్కాలర్షిప్ సంపాదించుకోవడమే.

నన్ను ఎమ్.ఐ.టిలో అన్నిటికన్నా మిన్నగా ఆకర్షించింది అక్కడ ప్రదర్శన కోసం పెట్టిన రెండు పాత విమాన యంత్రాలు. విమానయంత్రాల ప్రదర్శన కోసం అవక్కడంచబడ్డాయి. వాటి పట్ల ప్రత్యేక ఆకర్షణకు లోనయ్యాను. విద్యార్థులంతా హాస్టలుకు వెళ్ళిపోయాక కూడ చాలా సేపు వాటి దగ్గరే కూర్చుండేవాణ్ణి. పక్షిలాగా ఆకాశంలో విహరించాలన్న మనిషి ఆకాంక్షని ఆరాధిస్తూ అక్కడే గడిపేవాణ్ణి.

నా మొదటిసంవత్సరం పూర్తయ్యాక ఒక ప్రత్యేకవిషయాన్ని ఎంపిక చేసుకోవాల్సి వచ్చినప్పుడు మరేమీ ఆలోచించకుండా ఏరోనాటికల్ ఇంజనీరింగ్ని ఎంచుకున్నాను. లక్ష్యం నా మనసులో స్పష్టంగానే ఉండింది. నేను ఎలాగైనా విమానాల్ని నడపాలి. నిలదొక్కుకునే శక్తి లేదని తెలిసికూడా నాకా లక్ష్యం సాధ్యమనే నేను నమ్మాను. నా సాధారణ కుటుంబ నేపథ్యం అందుకు అడ్డురాలేదు.

ఆ సమయంలోనే నేను వివిధ రకాల వ్యక్తులతో పరిచయాలు పెంచుకోవడానికి ప్రయత్నించాను. ఆ దారిలో వైఫల్యాలున్నాయి. ఆశాభంగాలున్నాయి. తోవ తప్పదాలున్నాయి. కానీ దారితప్పిన ప్రతివేళా నా తండ్రి మాటలు నన్ను మళ్ళా సరిగా నిలబెట్టేవి. ఆ ఉత్తేజకరమైనమాటలు 'ఇతరుల్ని అర్థం చేసుకున్నవాడు విజ్ఞాని. కానీ తనని తాను తెలుసుకున్నవాడే వివేకి. వివేకం లేని విజ్ఞానం ప్రయోజన శూన్యం'.

ఎమ్.ఐ.టిలో నా విద్యాభ్యాసంలో నా ఆలోచనని ముగ్గురు ఉపాధ్యాయులు తీర్చిదిద్దారు. వారి సంయుక్త ప్రోత్సాహం ఏర్పరచిన పునాది పైనే నా సాంకేతిక ప్రతిభ అంతా ఆధారపడి ఉంది. వారు ప్రొఫెసర్ స్పాండర్, ప్రొఫెసర్ కే.ఎ.వి. పండలై, ప్రొఫెసర్ నరసింగరావుగార్లు. వారిలో ప్రతి ఒక్కరిదీ ఒక ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వం కానీ అందరి ఆశయమూ ఒకటే. తమ విద్యార్థుల జ్ఞాన తృప్తిని తమ చైతన్యంతోనూ అకుంఠిత సంకల్పంతోనూ సంతృప్తి పరచడమే.

ఏరోనాటిక్స్ ఉవ్వెళ్ళూరించే సజ్జెక్టు, అందులో స్వాతంత్ర్య వాగ్దానం ఉంది. స్వేచ్ఛకీ, తప్పించుకోడానికీ; చలనానికీ, గమనానికీ; పక్కకి జారడానికీ, ప్రవహించడానికి మధ్యగల వ్యత్యాసాన్ని తెలుసుకోవడంలోనే విజ్ఞాన శాస్త్ర రహస్యాలు దాగి ఉన్నాయి. తమ నిశిత బోధన వల్ల వారు ఏరోనాటిక్స్ పట్ల నాలో తృప్తిని జాగరితం చేశారు. వారి మేధాగరిమ, ఆలోచనాస్పృహ, సమగ్రత గురించిన ఆకాంక్ష ద్రవపదార్థాల గతిశీలతకు చెందిన ఎన్నో అంశాల పట్ల నా శ్రద్ధను బలోపేతం చేశాయి.

విస్తృత పరిజ్ఞానం నా మనసులో నెమ్మదిగా సమీకరింపబడటం మొదలయ్యింది. వివిధ రకాల ఏరోప్లేన్ల నిర్మాణాంశాల ప్రాముఖ్యత తెలియడం మొదలైంది. నా జ్ఞానం సమగ్రవంతం కావడానికి ఆ ముగ్గురు ప్రొఫెసర్లు వారి వారి శ్రేష్ఠ వ్యక్తిత్వాలతో నాకెంతో సహకరించారు.

ఈ లోగా నా కోర్సు పూర్తిచెయ్యగానే నలుగురు సహచరులతో కలిసి ఒక చిన్న తరహా యుద్ధ విమానం డిజైన్ చేసే బాధ్యత చేపట్టాను. అందులో ఏరోడైనమిక్ డిజైన్ రూపకల్పన బాధ్యతనాది. చోదనం, నిర్మాణం, అదుపు, ఉపకరణ సామగ్రికి సంబంధించిన రూపకల్పనని నా మిత్రులు తమ వంతుగా తీసుకున్నారు.

ఒకరోజు మా డైరెక్టర్, మాకు డిజైనింగ్ ఉపాధ్యాయుడూ అయిన ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాసన్ మా పనిలో ప్రగతిని సమీక్షించి, ఏమీ పురోగతి లేదని చాలా నిరాశాజనకంగా ఉందని తేల్చేసారు. నేను పనిలో జాప్యానికి ఓ దజను సాకులు చెప్పినా ఆయన్ని ఒప్పించలేకపోయాను. ఆ పనిని పూర్తి చెయ్యడానికి చివరికి ఒక నెలరోజుల వ్యవధి కోరాను. ఆ ప్రొఫెసర్ నా వంక కొంతసేపు చూసి, 'చూడు యంగ్మేన్, ఈ రోజు శుక్రవారం మధ్యాహ్నం. నేను నీకు మూడు రోజుల టైమిస్తున్నాను. సోమవారం ఉదయానికి గానీ విమాన నిర్మాణం డ్రాయింగ్ పూర్తికాక పోతే మీ స్కాలర్షిప్ని ఆపెయ్యవలసి ఉంటుంది' అన్నాడు. నాకు నోట మాట రాలేదు. ఆ స్కాలర్షిప్పే నా జీవన భాగ్యరేఖ. అది గాని లేకపోతే ఇక ఏ దిక్కు లేదు. చెప్పినట్టు ఆ పని పూర్తి చెయ్యడం తప్ప మరో మార్గం కనిపించలేదు.

ఆ రాత్రి నేను భోజనం మానేసి డ్రాయింగ్ బోర్డ్ దగ్గరే పనిలో నిమగ్నుణ్ణి పోయాను. మర్నాడు ఉదయం ఒక గంట మాత్రమే విరామం తీసుకుని ఏదో తిన్నాననిపించి మళ్ళా పనిలో పడ్డాను. ఆదివారం ఉదయానికి దాదాపుగా పని పూర్తి కావస్తుండగా హఠాత్తుగా ఎవరో అక్కడ మసిలినట్టుగా అనిపించింది. చూద్దను కదా ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాసన్. నన్ను కొంత దూరం నుంచీ పరికిస్తున్నాడు. ఆయన నా పని ప్రగతిని చూడడానికి జింఖానా నుండే నేరుగా తన టెన్నిస్ డ్రెస్ లో వచ్చేసాడు. నా పనితీరు పరిశీలించాక ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాసన్ నన్ను ఆప్యాయంగా కావలించుకొని ప్రశంసాత్మకంగా వెన్ను తట్టాడు. 'నాకు తెలుసు నిన్ను ఒత్తిడి చేస్తున్నానని, అసాధ్యమైన పరిస్థితికి నెడుతున్నానని కూడా తెలుసు. కానీ నువ్వువంత చక్కగా ఈ పనిని పూర్తి చెయ్యగలవని ఊహించలేదు' అన్నాడు.

ప్రాజెక్ట్ పని పూర్తి చేస్తున్న కాలంలోనే నేను ఎమ్.ఐ.టి. తమిళ సంఘం వారు నిర్వహించిన వ్యాసరచన పోటీలో పాల్గొన్నాను.

'మన విమానాన్ని మనమే తయారు చేసుకుందాం' అని ఒక వ్యాసాన్ని తమిళంలో రాసాను. ఆ వ్యాసం గొప్ప ఆసక్తిని రేకెత్తించింది. ఆ పోటీలో గెలిచాను. ప్రఖ్యాత తమిళ వారపత్రిక ఆనంద వికటన్ సంపాదకుడైన దివాన్ చేతుల మీదుగా దానికి మొదటి బహుమతి అందుకున్నాను.

ఎమ్.ఐ.టికి సంబంధించి నా ఆత్మీయమైన జ్ఞాపకం ప్రొఫెసర్ స్పాండర్కి సంబంధించిందే. వీడ్కోలు సమావేశంలో భాగంగా మేము గ్రూప్ ఫోటో కోసం నిలబడ్డాము. ప్రొఫెసర్లు ముందు కూర్చోని ఉండగా గ్రాడ్యుయేట్ విద్యార్థుల మంతా మూడు వరుసల్లో వెనుక నిల్చాము. హఠాత్తుగా ప్రొఫెసర్ స్పాండర్ లేచి నిల్చాని నా కోసం కలియచూశాడు. నేను మూడో వరుసలో నిల్చున్నాను. 'రా నాతో పాటు ముందు కూర్చో' అన్నాడు. నేను ప్రొఫెసర్ స్పాండర్ ఆహ్వానానికి నిర్ఘాతపోయాను. 'నువ్వు నా బెస్టు స్టూడెంట్వి.' నీ పరిశ్రమ నీ ఉపాధ్యాయులకి భవిష్యత్తులో మంచి పేరు తేవడానికి ఉపకరిస్తుంది' అన్నాడు. ఆ ప్రశంసకి సిగ్గుపడ్డాను. అదే సమయంలో నాకు లభించిన గుర్తింపుకు గర్విస్తూ నేను ప్రొఫెసర్

స్పాండర్తో కలిసి ఫోటోగ్రాఫ్ కోసం కూచున్నాను. 'దేవుడే నీ ఆశా, ఆశ్రయమూ, మార్గదర్శి కాగలడు. భవిష్యత్లోకి నీ ప్రయాణానికి ఆయనే దారి చూపే దీపం కాగలడు' అన్నాడు. ఆ మహామేధావి నాకు వీడ్కోలు పలుకుతూ.

ఎమ్.ఐ.టి. నుంచి నేను బెంగుళూర్లోని హిందూస్థాన్ ఏరోనాటిక్స్ లిమిటెడ్లో ట్రైనీగా చేరాను. అక్కడ ఒక టీంలో భాగంగా ఇంజన్ ఓవర్ హాలింగ్లో పనిచేసాను. విమానాల ఓవరాలింగ్లు ప్రాక్టికల్గా పనినేర్చుకోవడం ఒక అనుభవం. తరగతి గదిలో నేర్చుకున్న సూత్రాన్ని వాడుకలో పెట్టి తెలుసుకోవడం విచిత్రమైన ఉద్యోగాన్ని కలుగజేస్తుంది. అది అపరిచితుల గుంపులో నీ పాత మిత్రుడిని పసిగట్టడం లాంటిది. ఎచ్.ఎ.ఎల్లో నేను పిస్టన్, టర్బయిన్ ఇంజన్లు రెండింటి ఓవరాలింగ్ మీద పనిచేసాను. వాయుపదార్థాల డైనమిక్స్లోని ఎన్నో అంశాలు నాకప్పుడే బోధపడ్డాయి.

గ్రాడ్యుయేట్ ఏరోనాటికల్ ఇంజనీర్గా నేను ఎచ్.ఎ.ఎల్ నుంచి బయటి వచ్చేటప్పటికి ఆకాశయానం గురించిన నా చిరకాల స్వప్నాన్ని నిజం చేసే రెండు ఉపాధి అవకాశాలు నా ముందుకొచ్చాయి. ఒకటి వైమానిక దళంలో ఉద్యోగం, రెండోది రక్షణ మంత్రిత్వ శాఖ ఆధ్వర్యంలో పనిచేసే సాంకేతిక అభివృద్ధి ఉత్పాదక డైరెక్టరేట్లో ఉద్యోగమూను. నేను రెండింటికి ధరభాస్తు చేసాను. రెండు చోటుల్నించీ కాలే లెటర్లు ఒక్కసారే వచ్చాయి.

వైమానిక దళంలో ఉద్యోగానికి డెహరాడూన్కీ, రక్షణ మంత్రిత్వశాఖ ఉద్యోగానికి ఢిల్లీకి వెళ్ళవలసి ఉంది. అప్పుడీ కోరమాండల్తీర బాలుడు ఉత్తర దేశానికి పోయే రైలెక్కాడు. నా జీవిత లక్ష్యం రెండువేల కిలోమీటర్లకు పైగా దూరంలో ఉంది. నా మాతృభూమి విస్తృతి ఎటువంటిదో మొదటిసారి తెలుసుకున్న సందర్భం అది.

రచయిత పరిచయం

అందరూ ఏ.పి.జె. అబ్దుల్ కలామ్ అని పిలిచే డాక్టర్ అబ్దుల్ ఫకీర్ జైసుల్ ఆబిద్న్ అబ్దుల్ కలామ్ 1931 అక్టోబర్ 15 న తమిళనాడు లోని రామేశ్వరం దగ్గర ఉన్న ధనుష్కోటిలో పుట్టారు. సామాన్య కుటుంబంలో పుట్టిన ఆయన పట్టుదల, క్రమశిక్షణ, జ్ఞాన జిజ్ఞాసతో ఇంజనీరుగా, శాస్త్రవేత్తగా, భారత రాష్ట్రపతిగా తన సేవలను ఈ జాతికి అందించారు. "ఒక విశేష ఆత్మ కథ", (ఇగ్నీటెడ్ మైండ్స్ ది వింగ్స్ ఆఫ్ ఫైర్-యాన్ ఆటోబయోగ్రఫీ) వంటి రచనలు చేసారు.

శాస్త్రరంగంలో విశేష కృషి చేసినందుకు గాను పద్మభూషణ్, పద్మవిభూషణ్తో పాటు దేశ అత్యున్నత పురస్కారం భారతరత్నతోను భారతప్రభుత్వం సత్కరించింది. దేశ విదేశాల్లోని విశ్వవిద్యాలయాలు గౌరవ డాక్టరేట్లతో ఆయనను గౌరవించాయి.

ప్రక్రియ - ఆత్మకథ

ఒక వ్యక్తి తన జీవిత విశేషాల్ని తానే గ్రంథస్థం చేసుకుంటే అది ఆత్మకథ. ఆత్మకథనే స్వీయచరిత్ర అని కూడా అంటారు. ఇందులో సమకాలీన విశేషాలు ప్రతిబింబిస్తాయి. రచయిత అనుభవాలే కాక ఆ కాలం నాటి సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పరిస్థితులు తెలుస్తాయి. ఇతరులకు ప్రేరణ కలిగిస్తుంది. ఇది ఉత్తమ పురుష కథనంలో ఉంటుంది.

ఇవి వేయండి

I. అవగాహన- ప్రతిస్పందన

అ) కింది విషయాలను చర్చించండి

1. ప్రేరణ అని 'పాఠం' పేరు వినగానే మీకేమనిపించింది?
2. అబ్దుల్ కలామ్ చదువుకున్న రోజుల్లోని విద్యా విధానం గూర్చి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.

ఆ) కింది వాక్యాలు పాఠంలో ఏ పేరాల్లో ఉన్నాయో గుర్తించండి. ఆ వాక్యాల కింద గీతగీయండి.

1. కలామ్ తత్వశాస్త్ర గ్రంథాలు చదువడం
2. విజయానికి సూత్రాలు మూడు.
3. సోదరిసహాయం
4. ప్రొఫెసర్ పక్కన కూర్చొని ఫోటో దిగడం.

ఇ) కింది పేరా చదవండి. తప్పు ఒప్పులను గుర్తించండి.

భారత జాతీయోద్యమ నాయకులలో బిపిన్ చంద్రపాల్ ఒకడు. ప్రస్తుతం బంగ్లాదేశ్ లో ఉన్న సైచెల్ లో జన్మించాడు. సహాయనిరాకరణోద్యమానికి పిలుపునిచ్చాడు. దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం, అభ్యుదయం కోసం పాటుపడ్డాడు. కవులనూ పండితులనూ, తత్వవేత్తలనూ, ప్రవక్తలనూ, నాయకులనూ, సాధారణ ప్రజలనూ అందరినీ ఆహ్వానించాడు. ఈ విధంగా దేశానికి సేవ చేయడానికి ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క రంగాన్ని ఎంచుకొని ప్రజల గుండెల్లో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయారు.

1. బిపిన్ చంద్రపాల్ జాతీయోద్యమ నాయకుడు. ()
2. బిపిన్ చంద్రపాల్ సహాయ నిరాకరణోద్యమానికి వ్యతిరేకి. ()
3. బిపిన్ చంద్రపాల్ కవులను, పండితులను స్వాతంత్ర్యోద్యమంలోకి ఆహ్వానించాడు. ()
4. బిపిన్ చంద్రపాల్ కి స్వాతంత్ర్యోద్యమ కాంక్ష ఉంది. ()
5. బిపిన్ చంద్రపాల్ ప్రజల గుండెల్లో నిలిచిపోయిన జాతీయనాయకుడు. ()

ఈ) పాఠం ఆధారంగా ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. అబ్దుల్ కలాం దారితప్పినప్పుడు ఆయన తండ్రి మాటలు అతణ్ణి దారిలో పెట్టేవి కదా! ఆ మాటలు ఏవి?
2. కలాం బాల్యంలో వేటిని పరిశీలించే వాడు? వాటి ద్వారా ఏ స్ఫూర్తిని పొందాడు ?
3. మద్రాస్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టెక్నాలజీలో ప్రవేశానికి ఆర్థిక సహాయం చేసినవారు?
4. వీడ్కోలు సమావేశంలో ఏం జరిగింది?
5. ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాసన్ అప్పగించిన పనిని కలాం ఎలా పూర్తి చేశాడు?

II. వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో సొంతమాటల్లో జవాబులు రాయండి.

1. 'ఇతరుల్ని అర్థం చేసుకున్నవాడు జ్ఞాని' ఈ వాక్యంపై మీ అభిప్రాయం రాయండి.
2. 'కోరిక, నమ్మకం, ఆశపెట్టుకోవడం' అనే మూడు అంశాల మీద ఎందుకు పట్టు సాధించాలి.
3. 'తమ విద్యార్థుల జ్ఞాన తృప్తిను తమ చైతన్యంతో, అకుంతిత సంకల్పంతో సంతృప్తి పరచడమే!' ఈ మాటలు ఎవరినుద్దేశించినవి దీనిపై మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?
4. ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాసన్ అప్పగించిన పనిని పూర్తి చేసే సమయంలో కలాం స్థానంలో మీరుంటే ఏం చేసేవారు?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. కలాం తన ఆశయ సాధనలో ఎలా కృతకృత్యుడయ్యారు? మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.
2. కలాం విద్యాభ్యాసం ఏ విధంగా కొనసాగిందో మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.
3. 'మనమే విమానాన్ని తయారు చేసుకుందాం' అన్న వ్యాసంలో అబ్దుల్ కలాం ఏమి రాసి ఉంటారు?

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

పాఠంలోని మూడవ పేరాను చదవండి. కలాం తన కోరికను గురించి చెప్పాడు కదా ! అలాగే మీరు కూడా మీ కోరికను చిన్నకవిత రూపంలో రాయండి.

(లేదా)

ఈ పాఠం స్ఫూర్తితో మీరే అబ్దుల్ కలాం అయితే నేటి విద్యార్థులకు ఏం చెప్పతారు? సందేశమివ్వండి. ఏకపాత్రాభినయం చేయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

కలాం గురించి చాలా విషయాలు ఈ పాఠం ద్వారా తెలుసుకున్నారు కదా! కలాం జీవితం నుండి మనం నేర్చుకోదగినమంచి విషయాలేమిటి? వీటిలో మీరు వేటిని ఆచరణలో పెడతారు?

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింద గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలను రాసి ఆ పదాలను సొంత వాక్యాలలో రాయండి.

ఉదా॥ వివేకానందుడు రామకృష్ణుని పుస్తకం లో పయనించాడు.

మహాత్ములు చూపిన మార్గంలో పయనించాలి.

1. ఔత్సాహికుడైన వ్యక్తి ఏ రంగంలోనైనా రాణిస్తాడు.
2. జిజ్ఞాసువు కొత్త విషయాలను తెలుసుకుంటాడు.
3. బంధు కారణంగా పనులు నిలిచిపోకుండా యాజమాన్యం ప్రత్యామ్నాయపు ఏర్పాట్లు చేసింది.
4. వివేకానందుని ఉపన్యాసాలు ఎందరినో ప్రభావితం చేశాయి.
5. సుస్మితకు డాక్టరు గా ఎదగాలని ఆకాంక్ష.
6. అభ్యర్థులు ఎన్నికల సమయంలో వాగ్దానాలు చేస్తారు.

అ) పాఠం చదివి కింది పదాలను వివరించి రాయండి.

1. ఆకాశయానం
2. అణుభౌతిక శాస్త్రం
3. సాంకేతిక విద్య
4. ప్రొఫెషనల్ చదువు
5. జ్ఞానతృప్తి

ఇ) ఈ పాఠంలో శాస్త్ర సంబంధ పదాలున్నాయి. వాటిని పట్టికగా రాయండి.

ఉదా : ఎరోనాటికల్ ఇంజనీర్

ఈ) కింది వాక్యాలలో గీతగీసిన పదాలు సమానార్థాన్నిస్తాయి. ఆ పదాలతో కొత్త వాక్యాలు రాయండి.

1. ఆకాశంలో చుక్కలు మెరుస్తున్నాయి. ఆ గగనంలోనే చంద్రుడు కాంతులీనుతున్నాడు. అందుకే నింగి అంటే నాకెంతో ఇష్టం.
2. భూమి మీద ఎన్నో జీవరాశులున్నాయి. వసుధలో నిధి నిక్షేపాలుంటాయి. ధరణికి వృక్షాలు అందాన్నిస్తాయి.
3. ఆయనకు సుమారు ముప్పై ఏళ్ళు. ఉద్యోగంలో చేరి ఇంచుమించు ఆరు సంవత్సరాలైంది. నెలకు డాదాపు నలభైవేలు సంపాదిస్తున్నాడు.

ఉ) కింది వాక్యాలు చదవండి. ప్రతివాక్యం లోనూ ప్రకృతి - వికృతి పదాలున్నాయి. వాటిని గుర్తించి పట్టికగా రాయండి. వాటితో కొత్త వాక్యాలు తయారు చేయండి.

1. ఆకాశం మేఘావృతమై ఉంది. ఆకాశం నిండా మబ్బులున్నాయి.
2. మా ఉపాధ్యాయుడు పాఠాలు బాగా చెప్తారు. అందుకే మా ఒజ్జ అంటే మా కిష్టం.
3. అగ్ని దగ్గర జాగ్రత్త అవసరం. అగ్గితో ఆటలాడరాదు.
4. సముద్రంలో గవ్వలుంటాయి. సంద్రంలో అలలు వస్తుంటాయి.
5. ఆకాశంలో పక్షి ఎగురుతోంది. పక్షి లా ఎగరటమంటే పవన్కు ఎంతో సరదా.

వ్యాకరణం

అ) పాఠంలోని ప్రత్యక్ష కథనంలోని వాక్యాలు గుర్తించండి. వాటిని పరోక్ష కథనంలోకి మార్చి రాయండి.

1. “మా అన్నయ్య ముస్తఫాకమల్ కి స్టేషన్ రోడ్ లో ఒక కిరాణా దుకాణం ఉండేది” అన్నారు కలామ్.

ఆ) క్రియను మార్చి వ్యతిరేకార్థక వాక్యాలు రాయండి.

1. పుస్తక రచనను పూర్తి చేయడానికి ఒక నెల రోజుల వ్యవధి కావాలి.

2. నా మాతృభూమి విస్తృతి ఎంతో తెలుసుకోలేకపోయాను.

ఇ) కర్తరి వాక్యాలు, కర్మణి వాక్యాలు

కర్తరి వాక్యం : జిడ్డు కృష్ణమూర్తిగారు ఎన్నోమంచి విషయాలను చెప్పారు.

కర్మణి వాక్యం : ఎన్నో మంచి విషయాలు జిడ్డు కృష్ణమూర్తిగారి చేత చెప్పబడ్డాయి.

పై రెండు వాక్యాలలో కర్తరి వాక్యం మనకు సూటిగా అర్థమవుతుంది. సహజంగా ఉంటుంది. కర్మణి వాక్యం చుట్టు తిప్పి చెప్పినట్లుంటుంది. కారణం మన తెలుగు భాషలో ప్రధానంగా వాడుకలో ఉండేది కర్తరి ప్రయోగమే.

కర్మణి వాక్య ప్రయోగాలు సంస్కృత భాషా ప్రభావం వల్ల చొరబడ్డాయి.

ఇంగ్లీషు వాక్య పద్ధతి కూడా ఇలాగే ఉంటుంది.

ఇలాగే మీరు మార్చండి.

i. రమేష్ భారతాన్ని చదివాడు (కర్తరి వాక్యం) ----- (కర్మణి వాక్యం)

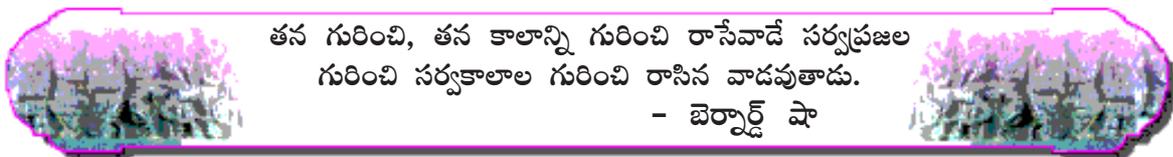
ii. నేనెన్నో పుస్తకాలు రాశాను (కర్తరి వాక్యం) ----- (కర్మణి వాక్యం)

ప్రాజెక్టు పని

మీకు నచ్చిన శాస్త్రవేత్తను గురించి వారెలా ప్రేరణ పొందారో, ఏ కొత్త విషయాలు కనుకున్నారో వివరాలు సేకరించి వ్యాసం రాయండి.

లేదా

శాస్త్రవేత్తల గురించి పత్రికల్లో వచ్చిన అంశాలను సేకరించండి.

తన గురించి, తన కాలాన్ని గురించి రాసేవాడే సర్వప్రజల
గురించి సర్వకాలాల గురించి రాసిన వాడవుతాడు.
- బెర్నార్డ్ షా

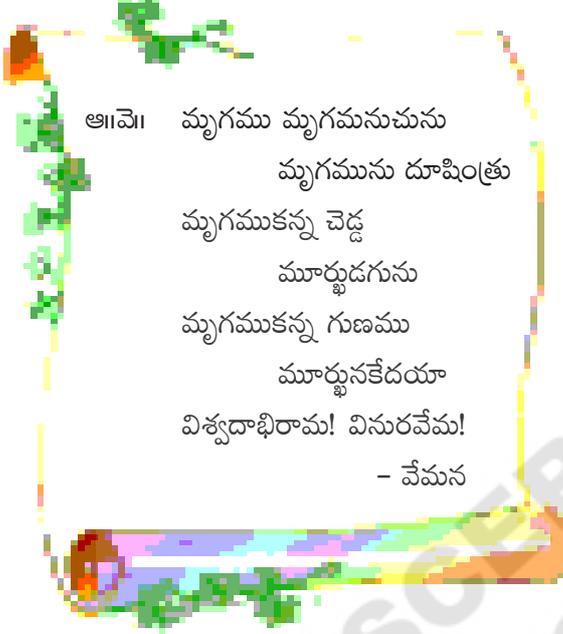

యూనిట్
III

5. పద్యరత్నాలు

-వివిధ కవులు

చదవండి - ఆలోచించండి చెప్పండి

ఆ!వె! మృగము మృగమనుచును
మృగమును దూషింతు
మృగముకన్న చెడ్డ
మూర్ఖుడగును
మృగముకన్న గుణము
మూర్ఖునకేదయా
విశ్వదాభిరామ! వినురవేమ!
- వేమన

ప్రశ్నలు

1. పద్యం భావం చెప్పండి.
2. ఇలాంటి పద్యాలను ఏమంటారు?
3. మీకు తెలిసిన ఇతర శతక పద్యాలు చెప్పండి.
4. ఇలాంటి పద్యాలను కవులు ఎందుకు రాసి ఉంటారు?
5. వీటివల్ల సమాజానికి ఏం మేలు జరుగుతుంది?

ఉద్దేశం

నైతిక విలువను పెంపొందింపజేసే వివిధ శతకాలలోని
నీతులను తెలియజెప్పడం ఈ పాఠ్యభాగ ఉద్దేశం.
ఈ పాఠంలోని పద్యాలు వివిధ కవుల శతకాల లోనివి.
(*ఈ పాఠంలోని పద్యాలన్నీ కంఠస్థం చేయాలి.)

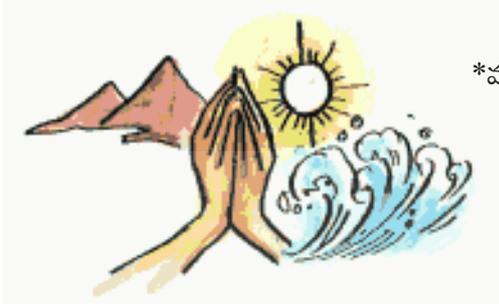
విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

*ఉ. కోరికతో ధనాధ్యుడని కుత్సిత నల్పని దుష్టచిత్తునిన్
జేరినవార లీప్సితముఁ జెంది సుఖింపరు హానిఁ గాంతు రా
చారు ఫణాగ్రభాగ విలసన్మణిరాజము గల్గి వెల్గినన్
గ్రూర భుజంగమున్ గవయ గూడునె శ్రీకర రాజశేఖరా! (1)

*మ. కుల శైలంబులు పాలు పెల్లగిలి దిక్కులంబునం గూలినం
జలధు ల్మేరల నాక్రమించి సముదంచద్భంగి నుష్పొంగినన్
జలజాతప్రియ శీతభానులు యథా సంచారముల్లప్పినం
దలకం దుబ్బుడు చొప్పుదప్పుడు భవద్భక్తుండు సర్వేశ్వరా! (2)

*ఉ. సత్యం బెప్పుడు దప్పడేనియు దురాచారుండు గాడేని యౌ
చిత్త్యం బేమరడేని దుర్జనుల గోష్ఠిం బొందడే భక్తి సాం
గత్యం బాదట బాయడేని, మదనగ్రస్తుండు గాడేని నీ
భృత్యుండాతడు మూడు లోకములలోఁబెంపొందు సర్వేశ్వరా! (3)

*శా. గాజుంబూస యనర్హ రత్న మగునా? కాకంబు రాయంచయౌ
నా? జోరీగ మధువ్రతేంద్ర మగునా నట్టెన్ము పంచాస్యమౌ
నా? జిల్లేడు సురావనీజమగునా? నానాదింగంతంబులన్
రాజౌనా ఘనలోభి దుర్జనుడు? భర్గా! పార్వతీ వల్లభా! (4)

*సీ. సాధు సజ్జనులతో జగడ మాడినఁ గీడు
కవులతో వైరంబు గాంచగీడు,
పరమదీనులఁ జిక్కబట్టి కొట్టినఁ గీడు,
భిక్షంఁగాండ్రను దుఃఖ పెట్టగీడు
నిరు పేదలను చూచి నిందఁ జేసినఁ గీడు
పుణ్యవంతులఁ దిట్టఁబొసగుగీడు
సద్భక్తులను దిరస్కారమాడినఁ గీడు,
గురుని ద్రవ్యము దోచుకొనినఁ గీడు

తే||గీ|| దుష్ట కార్యములొనరించు దుర్జనులకు
ఘనతరంబైన నరకంబు గట్టిముల్లె
భూషణ వికాస! శ్రీధర్మపుర నివాస!
దుష్ట సంహార! నరసింహ! దురితదూర! (5)

*శా|| స్నానంబుల్ నదులందు జేయుట గజ స్నానంబు చందంబగున్
 మౌనంబొప్పు జపించు వేద మటవీ మధ్యంబులో నేడ్పగున్
 నానాహోమములెల్ల బూడిదలలోన న్వేల్పు నెయ్యె చను
 న్నీ నామోక్తియు నీ పదాబ్జరతియున్ లేకున్న నారాయణా!(6)

*ఉ. రంగదరాతి భంగ, ఖగ రాజతురంగ, విపత్పరంపరో
 త్తుంగ, తమః పతంగ, పరితోషితరంగ, దయాంతరంగ, స
 త్పుంగ, ధరాత్మజాహృదయసారసభృంగ, నిశాచరాబ్జమా
 తంగ, శుభాంగ, భద్రగిరి దాశరథీ కరుణాపయోనిధీ ! (7)

*మ. పవి పుష్పంబగు, నగ్నిమంచగు, నకూపారంబు భూమీస్థలం
 బవు, శత్రుం డతిమిత్రుడౌ, విషము దివ్యాహారమౌ నెన్నగా
 నవనీమండలి లోపలన్ శివశివే త్యాభాషణోల్లాసికిన్
 శివ! నీ నామము సర్వపశ్యకరమౌ! శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! (8)

*క. ఆచార్యున కెదిరింపకు
 బ్రోచినదొర నింద సేయఁ బోకుము కార్యా
 లోచనము లొంటిఁ జేయకు
 మాచారము విడువఁ బోకుమయ్య కుమారా ! (9)

*క. ఉడుముండదె నూతేండ్లునుఁ
 బడియుండదే పేర్మిఁ బాము పదినూతేండ్లున్
 మడువునఁ గొక్కెర యుండదే
 కడునిలఁ బురుషార్థపరుడు గావలె సుమతీ! (10)

కవి పరిచయాలు

ఈ పాఠంలోని ప్రతి పద్యమూ ఒక విలువైన రత్నమే. ఈ పద్యాలన్నీ వేర్వేరు కవులు రాసిన శతకాల్లోనివి. ఆయా కవుల వివరాలు చదవండి.

1. శ్రీకర రాజశేఖరా! అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యం 'రాజశేఖరశతకం' లోది. దీని కర్త 'సత్యవోలు సుందరకవి'. 20 వ శతాబ్దికి చెందినవారు. భక్తిభావం ఉట్టిపడేటట్లు సులభశైలిలో శతకాన్ని రచించారు.
- 2,3. సర్వేశ్వరా! అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యాలు 'సర్వేశ్వర శతకం'లోవి. వీటిని 'యథావాక్కుల అన్నమయ్య' రచించారు. ఇతడు 12 వ శతాబ్దానికి చెందిన శివకవి. భక్తిభావబంధురమైన కవిత్వం చెప్పగల దిట్ట.
4. 'భర్గా! పార్వతీ వల్లభా!' అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యం 'కూచిమంచి తిమ్మకవి' రచించిన 'శ్రీభర్గశతకం' లోది. ఈయన 17 వ శతాబ్దానికి చెందిన వారు. 'సీతాసుందరీ పరిణయం' అనే ప్రబంధాన్ని కూడా రచించారు.
5. 'భూషణ వికాస శ్రీధర్మ పురనివాస! దుష్టసంహార! నరసింహ! దురితదూర!' అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యం 'కాకుత్స్థంశేషపు కవి' రాసిన 'నరసింహ శతకం' లోది. వీరు 18వ శతాబ్దానికి చెందినవారు. గోదావరీ తీరంలోని కరీంనగర్ జిల్లాలోని ధర్మపురి గ్రామంలో వెలసిన నరసింహస్వామిని ప్రస్తుతిస్తూ రాసిన శతకం ఇది.
6. నారాయణా! అన్న మకుటంతో ఉన్న పద్యం నారాయణ శతకం లోది. రాసింది బమ్మెర పోతన. 15 వ శతాబ్దానికి చెందిన భక్తకవి. మనస్సుకు ఆహ్లాదకరమైన అందమైన పద్యాలు చెప్పిన సహజపండితులు.
7. దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ! అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యం దాశరథి శతకం లోది. దీన్ని రచించిన కవి కంచర్ల గోపన్న. 17వ శతాబ్దానికి చెందినవారు. ఈయనకే రామదాసు అనే పేరుంది.
8. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యం 'ధూర్జటి' కవి రచించిన శ్రీకాళహస్తీశ్వరశతకం లోది. వీరు 17వ శతాబ్దానికి చెందిన వారు.
9. కుమారా! అనే మకుటంతో ఉన్న పద్యం 'కుమార శతకం' లోది. కవి 'పక్కి అప్పలనర్సయ్య'. వీరు 16వ శతాబ్దానికి చెందినవారు.
10. 'సుమతీ!' అన్న మకుటంతో ఉన్న పద్యం 'సుమతి శతకం' లోది. కవి బద్దెన వీరు 13వ శతాబ్దానికి చెందినవారు.

ప్రక్రియ-శతకం

నూరుపద్యాలు గల రచనను 'శతకం' అంటారు. సాధారణంగా శతకాలలో నూరునుండి నూట ఎనిమిది పద్యాలుంటాయి. శతక పద్యాలకు మకుటం ప్రధానం. మకుటం అంటే ప్రతిపద్యం చివర ఉండేది. ఇది పదంగా గాని, అర్థపాదంగా గాని, పాదంగాగాని, పాదద్వయంగా గాని ఉండవచ్చు. శతకంలోని పద్యాలు ముక్తకాలు, అనగా ఏ పద్యానికదే స్వతంత్ర భావంతో ఉంటుంది.

పద్యాల భావాలు.

1. శుభాన్ని కలిగించే రాజశేఖరా! మోసకారియైన ధనవంతుని కోరి చేరితే, కోరికలు తీరకపోగా కీడు కూడా కలుగుతుంది. పడగమీద విలువైన మణి ప్రకాశిస్తూ ఉన్నప్పటికీ, భయంకరమైన పాముతో కలిసిఉండరు కదా!
2. సర్వేశ్వరా! కుల పర్వతాలన్నీ చెల్లా చెదురైనా, సముద్రాలు హద్దులను దాటి ఉప్పొంగినా, సూర్యచంద్రులు గతి తప్పినా నీ భక్తుడు చలించడు, అణు మాత్రం గర్వపడడు, నీతిమార్గాన్ని తప్పడు.
3. సర్వేశ్వరా! ఈ మూడులోకాల్లో సత్యాన్ని తప్పనివాడు, చెడునడత లేనివాడు, తగినట్లు మెలిగేవాడు, చెడ్డవాళ్ళతో స్నేహం చేయనివాడు, భక్తుల సాంగత్యాన్ని వదిలిపెట్టనివాడు, సంసారమోహంలో చిక్కుకోనివాడే నీ సేవకుడు.
4. భర్తా! పార్వతీపతీ! ఎక్కడైనా, ఎప్పటికీ గాజుపూస విలువైన రత్నం కాజాలదు; కాకి రాజహంస కాజాలదు. జోరీగ తేనెటీగ కాజాలదు. దున్నపోతు సింహం కాజాలదు. జిల్లేడుచెట్టు కల్పవృక్షం కాజాలదు. అట్లాగే పిసినారి అయిన దుర్మార్గుడు రాజు కాలేడు.
5. అలంకారాలచేత శోభిల్లేవాడా! ధర్మపురి అనే గ్రామంలో వెలసినవాడా! దుష్టులను సంహరించేవాడా! పాపాలను పోగొట్టేవాడా! నరసింహా! మంచివారితో గొడవ పెట్టుకొంటే హాని జరుగుతుంది. కవులతో శత్రుత్వం పెట్టుకొన్నా దీనులైన వారిని పట్టుకొని కొట్టినా, భిక్షగాళ్ళను దుఃఖపెట్టినా, పేదవారిని నిందించినా, పుణ్యాత్ములను తిట్టినా, భక్తులను తిరస్కరించినా గురువుల సంపదను దోచుకున్నా హాని జరుగుతుంది. ఇలా చెడు పనులు చేసే వారికి నరకం తప్పదు.
6. నారాయణా! నీ నామం స్మరించనివాడు, నీ మీద భక్తిలేనివాడు ఎన్ని నదుల్లో స్నానం చేసినా అది ఏనుగు స్నానం వంటిదే అవుతుంది. అతడు మౌనంగా మంత్రాలను జపించినా అది అరణ్యరోదనే అవుతుంది. ఎన్ని హోమాలు చేసినా అది బూడిదలో పోసిన నెయ్యే అవుతుంది.
7. భద్రగిరిపై కొలువైన ఓ స్వామీ! దశరథుని పుత్రుడా! సముద్రమంతటి దయగలవాడా! నీవు యుద్ధరంగంలో శత్రువులను నాశనం చేసినవాడవు. గరుత్మంతుడినే వాహనంగా కలవాడవు. కష్టాలనే కారుచీకట్లను తొలగించే సూర్యుడవు. సంతోషమనెడి అలలతో నిండిన దయగల హృదయం గలవాడవు. సీతాదేవి హృదయమనెడి పద్మానికి తుమ్మెద వంటివాడవు. రాక్షసులనే కలువలను నాశనం చేసే ఏనుగువంటివాడవు. మంగళప్రదమైన దేహం కలిగిన వాడవు.
8. శ్రీకాళహస్తి క్షేత్రంలో వెలసిన ఓ పరమేశ్వరా! నీ నామస్మరణం వల్ల అన్నీ స్వాధీనమవుతాయి. ఈ భూలోకంలో 'శివ! శివ!' అని ఉత్సాహంతో పలికే వానికి వజ్రాయుధం - పుష్పంలా, నిప్పు - మంచులా, సముద్రం - నేలలా, పగవాడు - స్నేహితునిలా, విషం - అమృతంలా సులభసాధ్యాలుగా మారతాయి.

9. ఓ కుమారా! చదువు చెప్పే గురువు మాటకు ఎదురుచెప్పకు. పోషించే యజమానిని నిందించకు; ఒంటరిగా అనేక విధాలైన ఆలోచనలు చేయకు; మంచినడవడికను వదిలిపెట్టకు. ఇలా చేయడం వల్ల నీకు ఎంతో మేలు కలుగుతుంది. అందరూ నిన్ను అనుసరిస్తారు.
10. సుమతీ! వంద సంవత్సరాలు జీవించే ఉడుం, వెయ్యి సంవత్సరాలు జీవించే పాము, చెఱువు నందు చాలాకాలం బతికే కొంగ - ఎన్ని సంవత్సరాలు బ్రతికినా ప్రయోజనముండదు. మంచి చేయాలనే ఆలోచన కలిగి ధర్మార్థకామమోక్షాలను సాధించేవాడే ఉత్తముడు.

ఇవి వేయండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల గురించి మాట్లాడండి.

1. పాఠంలోని పద్యాలను రాగంతో భావయుక్తంగా పాడండి. భావాలు చెప్పండి.
2. పాఠంలోని పద్యాల ఆధారంగా చర్చించండి.
 - i. నడవడిక ii. గుణగణాలు iii. మార్గదర్శకం iv. నైతికవిలువలు
3. పాఠంలో మీకు నచ్చిన పద్యాలేవి? ఎందుకో చెప్పండి.

ఆ) 9,10 పద్యాలకు ప్రతిపదార్థం రాయండి.

ఇ) పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. దుర్గుణాలు గల ధనవంతునితో చేరితే ఏమవుతుంది?
2. 'కులశైలంబులు' అనే పద్యంలో అన్నమయ్య ఏం చెప్పాడో రాయండి?
3. ఎలాంటి జీవనం నిష్ప్రయోజనమని బద్దైన అంటున్నాడు?
4. ధూర్జటి ప్రకారం అన్నీ సులభసాధ్యమయ్యేలా చేసేది ఏది?
5. "భద్రగిరి పై కొలువైనస్వామి" అంటే ఎవరు? ఆయనను కవి ఏమని వర్ణించాడు?
6. భగవంతుని సేవకుని లక్షణాలను తెలపండి?

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

1. 'లోభియైనవాడు రాజు గా తగడు' ఇది సమర్థనీయమేనా? ఎందుకు?
2. నరసింహ శతకపద్యంలో గల విషయాలు నేటి సమాజానికి ఎంతవరకు అవసరమో వివరించండి.
3. 'ధనంపై కోరికతో అల్పుని వద్ద చేరితే హాని కలుగుతుంది' దీనికి సంబంధించి మీకు తెలిసిన సంఘటనను వివరించండి.
4. 'పవి పుష్పంబగు' పద్యభావాన్ని సొంతమాటల్లో రాయండి.
5. అరణ్యరోదనం అంటే ఏమిటి? దీన్ని ఏవే సందర్భాల్లో వాడతారు?
6. "మంచి నడవడికను వదలిపెట్టకు" అని తెలుసుకొన్నారు కదా! మంచి నడవడికకు కొన్ని ఉదాహరణలు రాయండి.

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. నిజమైన భక్తునికి ఉండదగిన లక్షణాలను గురించి రాయండి.
2. మంచి విద్యార్థికి ఉండాల్సిన లక్షణాలు, ఉండకూడని లక్షణాలను సొంత మాటల్లో రాయండి.

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

ధనమున్న వాళ్ళు తమ ధనాన్ని దానం చేయడం ద్వారా సమాజానికి ఉపయోగపడాలని ఈ పాఠంలో చదువుకున్నాం కదా! ఈ భావం వచ్చేటట్లు అనాథశరణాలయాలకు, వృద్ధాశ్రమాలకు, బీదలకు విరాళాలు ప్రకటించమని ధనవంతులకు, వదాన్యులకు ఒక 'కరపత్రం' ద్వారా విజ్ఞప్తి చేయండి.

(లేదా)

మీ పాఠం ఆధారంగా కవుల భావాలను నీతివాక్యాల రూపంలో రాయండి.

(లేదా)

పాఠంలో మీకు నచ్చిన ఏదైనా పద్యానికి తగిన గేయాన్ని గాని, కవితను గానీ రాయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

"మంచి గుణాలుగల వ్యక్తికి రూపం, ధనం లేకపోయినప్పటికీ వాణ్ణి బుద్ధిమంతులు చక్కగా గౌరవిస్తారు." అని చదువుకున్నాంకదా! అటువంటి వ్యక్తులెవరైనా మీకు తెలిసిన వారున్నారా? వారి గురించి తెలపండి.

(లేదా)

ఈ పాఠంలో చెప్పిన గుణాల్లో ఏయే మంచి గుణాలను మీరు అలవరచుకోవాలనుకుంటున్నారో పట్టిక తయారు చేయండి.

III .భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింది పదాలకు అర్థాలను పాఠ్యపుస్తకం చివర ఉన్న 'పదవిజ్ఞానం'లో వెతికి వాటిని ఉపయోగించి సొంతవాక్యాలు రాయండి.

ఉదా|| మడుపు = కొలను

కొంగ మడుపులోని చేపలను తినాలని చూసింది.

1. అవని	2. కొక్కెర	3. భృంగం
4. అనర్థం	5. పవి	6. తురంగం
7. పంచాస్యం.	8. దురాచారుడు	9. దివ్యాహారం

ఆ) కింది పదాలకు పదపట్టికలో పర్యాయపదాలు వెతికి వాటితో వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా|| ఈస్పితం - కోరిక - వాంఛ

కళ్ళారా హిమాలయాలను చూడాలని రవికి చిరకాల వాంఛ. ఎన్నోసార్లు తన కోరికను తల్లిదండ్రుల ముందు బయటపెట్టాడు. మొత్తానికి తన ఈస్పితం తీరునట్లు తల్లిదండ్రులు అనుమతించారు.

1. అవని	2. విపత్తు	3. ఏనుగు	4. భుజంగం
5. తురంగం	6. అవని	7. సత్యం.	

ఇ) కింది పదాలకు వ్యుత్పత్తి అర్థాలు రాయండి.

1. దాశరథి	2. గురువు	3. జలజాతం	4. పంచాస్యం
5. మధువ్రతం	6. అబ్జం	7. ధూర్జటి	8. ధర

ఈ) పాఠ్యాంశం ఆధారంగా కింది నానార్థాలకు సంబంధించిన మూలపదాలను వెతికి రాయండి.

1. నీరు, గరళం	=
2. చీకటి, తమోగుణం, దుఃఖం	=
3. ఏనుగు, మూడడుగుల దూరం, ఎనిమిది	=
4. అవయవం, ఒకదేశం, భాగం	=

ఊ) కింది జాతీయాలను ఉపయోగించి సొంతవాక్యాలు రాయండి.

1. గజస్నానం	:
2. అరణ్యరోదనం	:
3. బూడిదలో పోసిన నెయ్యి	:

వ్యాకరణం

అ) కింది పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

ఉదా :- ఫణాగ్రము = ఫణ + అగ్రము - సవర్ణదీర్ఘసంధి

	పదం	విసంధిరూపం	సంధిపేరు
1.	పరమాన్నం		
2.	పంచాస్యం		
3.	పదాబ్జం		
4.	ధనాఢ్యుడు		
5.	మధువ్రతేంద్రం		
6.	సర్వేశ్వరా		

ఆ) కింది పదాలను కలిపి ఏ సంధులో గుర్తించండి.

ఉదా :- పలాయనంబు + అగుట = పలాయనంబగుట - ఉకారసంధి

1.	అభోజ్యములు + ఔట	=	
2.	కోపంబు + ఎక్కువ	=	
3.	భృత్యుండు + ఆతడు	=	
4.	ప్రాప్తము + అగు	=	
5.	రాజు + ఔనా	=	

ఇ) పాఠం చదివి కింది సంధులకు సంబంధించిన ఉదాహరణలను వెతికి రాయండి. ఆ సంధి పదాలను విడదీసి, సూత్రాలను నోటు బుక్కులో రాయండి.

1. యణాదేశ సంధి : _____
2. గుణసంధి : _____
3. సవర్ణదీర్ఘసంధి : _____
4. ఉత్పసంధి : _____

ఈ) నూతన పరిచయం - 'జశ్వు' సంధి (సంస్కృత సంధి)

ఉదా :- సత్ + భక్తులు = సద్ + భక్తులు → సద్భక్తులు

పై సంధి పదాలను పరిశీలించండి. మొదట విడదీసిన పదాలలోని 'త'కారస్థానములో 'ద'కారం ఆదేశంగా వచ్చి 'సద్భక్తులు' అనే రూపం వచ్చింది.

ఈవిధంగా మొదటి పదం చివర క,చ,ట,త,వ (పరుషాలు) లలో ఏదైనా ఒక అక్షరం ఉండి, రెండవ పదం మొదట కఖ,చఛ,టఠ,తథ,పఘ లు మరియు శ,ష,స లు తప్ప మిగిలిన హల్లులు, అచ్చులలో ఏ అక్షరం ఉన్నా గ,జ,ఙ,ద,బలు వరుసగా ఆదేశమౌతాయి.

కింది పదాలను విడదీయండి.

- దిగంతము = _____ + _____
- సముదంచత్ = _____ + _____
- మృద్ధుటము = _____ + _____
- వాగీశుడు = _____ + _____
- వాగ్యుర్ధం = _____ + _____
- వాగ్వాదం = _____ + _____
- తద్విధం = _____ + _____

సూత్రం : “పరుషములకు వర్గ ప్రథమ ద్వితీయాక్షరాలు శ,ష,స లు తప్ప మిగిలిన హల్లులు కానీ అచ్చులుకానీ పరమైతే వరుసగా సరళాలు ఆదేశమవుతాయి.

(ఊ) సమాసాలు - ఖాళీలను పూరించండి.

సమాసం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1. శీతభానులు		
2.	ధనముచేత ఆధ్యుడు	
3.		ద్విగుసమాసం
4. దుష్టచిత్తుడు		
5.	క్రూరమైన భుజంగం	
6. కార్యలోచనము		
7.		షష్ఠీతత్పురుషసమాసం
8.	అనర్థమైన రత్నాలు	

బు) కర్మధారయ సమాసాలు.

(i) ఉపమాన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం

‘కలువ కనులు’ అనే సమాసంలో కలువ, కనులు అనే రెండు పదాలున్నాయి. దీనికి కలువల వంటి కన్నులు అని అర్థం. అంటే కన్నులను కలువలతో పోల్చడం జరిగింది. సమాసంలోని మొదటి (పూర్వ) పదం ఇక్కడ ఉపమానం కాబట్టి, దీన్ని ఉపమాన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం అంటారు.

(ii) ఉపమాన ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసం

‘పదాబ్జము’ అనే సమాసంలో పద (పాదం) మరియు అబ్జము (పద్మం) అనే రెండు పదాలున్నాయి. వీటి అర్థం పద్మము వంటి పాదము అని. ఇక్కడ పాదాన్ని పద్మం (తామరపూవు) తో పోల్చడం జరిగింది. కాబట్టి పాదం ఉపమేయం, పద్మం ఉపమానం. ఉపమానమైన అబ్జము అనే పదం ఉత్తర పదంగా (రెండవ పదం) ఉండడం వల్ల దీన్ని ఉపమాన ఉత్తరపద కర్మధారయ సమాసం అంటారు.

ఉదా- సమాస పదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
తేనెమాట	తేనెవంటి మాట (తేనె - ఉపమానం; మాట - ఉపమేయం)	ఉపమానపూర్వపద కర్మధారయ
తనులత	లతవంటి తనువు (తనువు - ఉపమేయం; లత - ఉపమానం)	ఉపమాన ఉత్తరపద కర్మధారయ
చిగురుకేలు	చిగురువంటి కేలు (చిగురు - ఉపమానం; కేలు - ఉపమేయం)	ఉపమానపూర్వపద కర్మధారయ
కరకమలములు	కమలములవంటి కరములు (కరములు - ఉపమేయం; కమలములు - ఉపమానం)	ఉపమాన ఉత్తరపద కర్మధారయ

కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాసి, సమాసం పేరు రాయండి.

సుధామధురం, జుంటిమోవి, ముఖారవిందం, కాంతామణి

బు) రూపక సమాసం

“విద్యాధనం” దీనిలో విద్య, ధనం అనే రెండు పదాలున్నాయి. పూర్వపదమైన విద్య, ధనంతో పోల్చబడింది. కాని “విద్య అనెడి ధనం” అని దీని అర్థం కనుక, రెండిటికీ మధ్య భేదం లేనంత గొప్పగా చెప్పబడింది. ఈ విధంగా ఉపమాన, ఉపమేయాలకు భేదం లేనట్లు చెబితే అది రూపక సమాసం.

ఉదా:- హృదయసారసం - హృదయమనెడి సారసం

సంసారసాగరం - సంసారమనెడి సాగరం

కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాయండి.

జ్ఞానజ్యోతి, అజ్ఞానతిమిరం, అమృతవాక్కు

ఎ) ఛందస్సు - నూతన పరిచయం 'మత్తేభ'

స	భ	ర	న	మ	య	వ
U	U	U U		U U U	UU	U
పవిపు	ప్పంబగు	నగ్ని మం	చగు న	కూపారం	బు భూమీ	స్థలం

పై గణవిభజనను పరిశీలించండి. ఇలా స, భ, ర, న, మ, య, వ, అనే గణాలు వరుసగా ప్రతి పాదంలో వస్తే అది 'మత్తేభ' పద్యం అవుతుంది. అన్ని వృత్తపద్యాల్లాగే దీనికి ప్రాసనియమం ఉంటుంది. యతి 14వ అక్షరానికి చెల్లుతుంది. (ప-పా)

మీరు కూడా పాఠంలోని పై పద్యంలో మిగిలిన మూడు పాదాలకూ గణవిభజన చేసి పై మత్తేభ లక్షణాలు సరిపోయాయో లేదో చూడండి.

ఎ) అలంకారాలు

గతంలో మీరు నేర్చుకున్న రూపక, ఉపమాలంకారాలు 6,7 పద్యాల్లో ఉన్నాయి. ఏ పద్యంలో ఏ అలంకారముందో గుర్తించి లక్ష్యలక్షణ సమన్వయం చేయండి.

వాక్యాలకు బింబ ప్రతిబింబత్వం (ఒక భావం అర్థం గావటానికి మరో భావం అర్థంలో చూపించినట్లు) ఉంటే దాన్ని దృష్టాంతాలంకారం అంటారు.

ఉదా- ఓ రాజా నీవే కీర్తిమంతుడవు - చంద్రుడే కాంతి మంతుడు.

దృష్టాంత అలంకారానికి రెండు ఉదాహరణలు రాయండి.

ప్రాజెక్టు పని

ఒకటో తరగతినుండి తొమ్మిదో తరగతి వరకు అన్ని తెలుగు పాఠ్యపుస్తకాల్లోని నీతి పద్యాలను సేకరించి, ఒక పుస్తకంలా తయారు చేయండి. మీ తరగతిలో ప్రదర్శించండి.

విద్య మనిషి జీవితానికి వెలుగునిస్తుంది. మనిషి వికాసానికి, నడవడికి తోడ్పడుతుంది. తేజోమయులను చేస్తుంది.
-స్వామి వివేకానంద

యూనిట్
III

6. ప్రబోధం

- కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

గాంధీజీ ఒక సభలో ఇలా సందేశమిచ్చారు.
 “స్వరాజ్య సాధన స్త్రీల చేతుల్లోనే ఉంది. మీమీ పనుల్లో మీరు నిష్ణాతులు కండి. స్త్రీలు పిరికివారు, బలహీనులు అనే సామాన్యుల వాదాలు మిథ్య అని రుజువు చేయండి. స్త్రీలకు సామాజిక స్పృహ ఉండాలి. వారికున్న నైతికబలం సామాన్యమైంది కాదు. ఈ ‘అంతశ్శక్తి’ పై ఆధారపడ్డప్పుడు ప్రపంచంలో ఏ శక్తి కూడా ఆమెను ఓడించలేదు”.

ప్రశ్నలు

1. ‘స్వరాజ్యసాధన’ ఎందుకు అవసరం?
2. సామాన్యుల మిథ్యావాదం ఏమిటి?
3. స్త్రీలలో ఉన్న ‘అంతశ్శక్తి’ ఏది?
4. స్త్రీల గురించి గాంధీజీకి ఉన్న అభిప్రాయాలు ఏమిటి?

ఉద్దేశం

‘శారద లేఖల’ ను పరిచయం చేయడం,
 స్త్రీలు అన్ని రంగాలలో అభివృద్ధి సాధించాలని ప్రబోధించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం

ఈ పాఠ్యభాగం కనుపర్తివరలక్ష్మమ్మ రాసిన
 ‘శారదలేఖలు’ అనే గ్రంథంలోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

సౌభాగ్యవతియగు కల్పలతకు,

నెచ్చెలీ, ఒక శుభసమాచారము.

భావపురి,

జూలై, 1928.

ఏ వనితామణి గంభీరోపన్యాస మాలింపవలెనని భారతీయులెల్లరనిశముత్కంఠ పడుచుందురో అట్టి సుప్రసిద్ధ కవయిత్రియు, విదుషీమణియు, నారీరత్నమునగు శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారి మహత్తరోపన్యాసమును ఈ నెల ౨౮.౪.౨౮ (28.04.28) మదనపల్లియందు వింటిని. నీవు వినలేదని యనుకొంటిని. లేఖామూలముగా దెలుపవచ్చును గదాయని మరల తృప్తిగంటిని.

ఈ పురమునందలి హిందూసమాజము వారి యాజమాన్యమున పై సభ జరుపబడినది. నెమలి పట్టాభిరామారావుపంతులుగారి కొమార్తెయగు శ్రీమతి పద్మావతీదేవి(బి.ఎ)గారు నాటి సభకగ్రాసనాధిపురాలు. సమావేశమైన స్త్రీలు కొద్దిమందియైనను వచ్చిన స్త్రీలెల్లరు దాదాపుగా నాంగ్లభాషా పరిచయములేని తెలుగు స్త్రీలేయైనను, శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు మిక్కిలి శాంతముతో స్త్రీలకు సంబంధించిన పెక్కు విషయములను గుఱించి యుపన్యసించిరి. దేవి చెప్పిన ప్రతి వాక్యమునొక మహనీయుడు తెలుగుచేసిచెప్పెను. శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారి యుపన్యాస సారాంశ మీ విధముగా నుండెను.

సోదరీమణులారా!

ధిల్లీ మహిళా సభవారు స్త్రీలకు సంబంధించిన పెక్కు విషయములను గూర్చి చర్చించియున్నారు. బాలబాలికలకు విధిగా విద్యనేర్పవలెననినారు. స్త్రీలకు నియోజక నియోజిత స్వాతంత్ర్యము కావలెననినారు. అతి బాల్యవివాహము లనర్థకమనినారు. ఇంకను పెక్కు తీర్మానములుగావించియున్నారు. పై విషయములను గూర్చి మన దేశమునందు తీవ్రమైన యాందోళన జరుగుచునేయున్నది. కొన్నిట మనకనుకూలములు గూడా జరుగుచునేయున్నవి. ఇతర విషయములలో మన దేశపు స్థితియెట్లున్నను నియోజిత నియోజక స్వాతంత్ర్యము మాత్రము మన స్త్రీలకు శీఘ్రముగానే లభించినది. పాశ్చాత్య స్త్రీలు విశేష పరిశ్రమచేగాని బడయజాలకపోయిన ఎన్నిక హక్కులు మన దేశపు స్త్రీలకు సులభముగా లభించినవి. తత్ఫలితముగా యీ మదరాసు రాష్ట్ర శాసనసభకు ఒక స్త్రీ డిప్యూటీ ప్రెసిడెంటుగా నెన్నుకొనబడియున్నది. తిరువాన్కూరులో నొక స్త్రీ మంత్రిణిగా నియమింపబడి సమర్థతతో నిర్వహింపుచున్నది. ఇంకను పెక్కు స్థానికసభలలోను, విద్యాసంఘములలోను స్త్రీలు సభ్యురాండ్రుగా నియమింపబడుచున్నారు. కాని యీ స్వాతంత్ర్యపు హక్కులు సమర్థతతో నిర్వహింపగోరుచు స్త్రీలు మంచి విద్యావంతులుగా నుండవలెను. మన దేశపు స్త్రీల విద్యాభివృద్ధికి బాల్యవివాహములు ప్రతిబంధకముగా నున్నవి. వానిని రూపుమాపవలెను. మీరు లక్ష్మీపూజ చేయుదురు. సరస్వతీపూజ చేయుదురుగాని మీ బిడ్డలకు లక్ష్మీప్రసన్నత లేదు, సరస్వతీప్రసన్నత యసలే లేదు. లక్ష్మీయన వేరే లేదు. సరస్వతీయన వేరే లేదు. స్త్రీ శక్తిస్వరూపము. కాన స్వశక్తిచేత స్త్రీ లక్ష్మీయు, సరస్వతీయు కావచ్చును. కాని యట్టి శక్తి యిప్పుడు మీలో స్తంభించిపోయినది. ఎట్టి సాహసకార్యములనైన చేయవలసిన మీరిప్పుడు బిడియమునకును, బిఱికిదనమునకును గుఱియై యశక్తలైపోయినారు. సీత, సావిత్రి మున్నగు విదుషీమణులిట్టి బిడియమును పిఱికిదనమును కలిగియున్నచో నట్టి ప్రసిద్ధములైన కార్యముల చేయగలిగెడివారేనా?

మీరు కాశీ రామేశ్వరాది పుణ్యయాత్రలు చేయ తలంచుచుండురు. కాని భూతదయ పశ్చాత్తాపముల చేతను జాతిమత భేదములులేని విశ్వమానవ భ్రాతృత్వము చేతను నకల్మష హృదయముచేతను మన తనువే పుణ్యక్షేత్రముగా జేసుకొనవచ్చును. జీవితమే యాత్ర. అన్నిటికిని మనస్సే ప్రధానము. చిత్తసంస్కారములేని

యాత్రలవలన ఫలము లేదు. తోడిమానవుల నస్పృశ్యులుగా భావించుట తప్పు. మానవులందఱొకటే. స్త్రీ ప్రేమకు స్థానము. ఒక జంతువును చూడుడు. దాని బిడ్డనెవరైన నేమియైన చేయవచ్చిన నెట్లు పోరాడునో అట్లే స్త్రీ గూడా తన బిడ్డల కేమైన ప్రమాదము వచ్చినచో తన ప్రాణములైన నర్పించుటకు సాహించును. అట్టి ప్రేమను స్త్రీలొక్క తమ బిడ్డలమీదనే కాక తమ యిరుగుపొరుగువారి మీదను తమ దేశముమీదను అంతియేగాదు సర్వమతములవారి యెడలను సర్వమానవులయెడను సమస్త భూతజాలముల యెడలనుగూడ గలిగి యుండవలెను. స్త్రీలకు సౌందర్యము వెలలేని నగలు ధరించుటలో లేదు. నిర్మలమును కరుణాభరితమును ప్రేమపూర్ణమునగు హృదయమును గలిగియుండుటయే స్త్రీకి నిజమైన సౌందర్యము. అట్టి సౌందర్యమును మీరు బడయగోరెదను.”

మిత్రమా సరోజినీదేవి యుపన్యాసమునందలి ముఖ్యాంశములివియని జ్ఞాపకము. వీనిలో నేదైనా పొరపాటులున్న అవి నావియే యని యెంచుము.

నీ ప్రియమైన
శారద

రచయిత్రి పరిచయం

కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ గుంటూరు జిల్లా బాపట్లలో 6.10.1896న జన్మించారు. ఆమె భర్త కనుపర్తి హనుమంతరావు ప్రోత్సాహంతో సుమారు 50 కథలు, రెండు నవలలు రచించారు. భారతి, గృహలక్ష్మి, అనసూయ, వినోదవాణి, ఆనందవాణి మొదలయిన పత్రికలలో రచనలు చేశారు. గృహలక్ష్మి పత్రికలో సుమారు ఆరు సంవత్సరాలపాటు శారదలేఖలు ప్రచురణ అయ్యాయి. 'లీలావతి' అనే కలం పేరుతో ఆంధ్రపత్రికలో 'మా చెట్టునీడ ముచ్చట్లు' శీర్షికతో రచనలు చేశారు. 'గాంధీ దండకం' రచించారు. దేశభక్తిని, దైవభక్తిని ప్రబోధిస్తూ అనేక పాటలు, పద్యాలు, నాటికలు రచించారు.

ధర్మము నా జీవము, నీతి నా మతము, సతీశ్రేయము నా లక్ష్యం అని ప్రకటించి కలముపట్టి రచనలు చేసిన 'విదుషీమణి' కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ. వీరి సాహిత్యకృషికి గుర్తింపుగా 1930లో గృహలక్ష్మి స్వర్ణపతకం, 1934లో 'స్వర్ణకంకణం' అందుకున్నారు. 1967లో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి ఉత్తమ రచయిత్రి పురస్కారాన్ని అందించింది. గుడివాడలో జరిగిన సప్తతి మహోత్సవ సన్మానసభలో 'కవితాప్రవీణ' బిరుదును పొందారు. 1975లో ప్రథమ ప్రపంచ తెలుగుమహాసభల స్వర్ణఫలకం, తామ్రపత్ర బహుమతి నందుకున్నారు.

ప్రక్రియ - లేఖ

వ్యక్తులమధ్య, సంస్థలమధ్య పరస్పరం సందర్భాన్ని, సంబంధాన్నిబట్టి రాసుకునేవి లేఖలు. కొందరు ప్రముఖవ్యక్తుల ఉత్తరాలను సాహిత్యంగా పరిగణించడం జరుగుతుంది. ఇవి ఆ వ్యక్తుల ఆభిప్రాయాలనూ, వివిధ వ్యక్తులతో వాళ్ళకున్న పరిచయాలను, సంబంధాలను, సమకాలీన సమాజ జీవనాన్ని, పరిణామాలను తెలియజేస్తాయి.

లేఖలను విమర్శకులు మూడురకాలుగా విభజించారు. వ్యక్తిగత లేఖలు, వ్యాపార లేఖలు, బహిరంగ లేఖలుగా వీటిని పేర్కొనవచ్చు.

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల ఆధారంగా మాట్లాడండి.

1. "స్త్రీల విద్యాభివృద్ధికి బాల్యవివాహాలు ప్రతిబంధకములు" దీనిపై మీ ఆభిప్రాయం తెలపండి.
2. "స్వశక్తిచేత" ఏ పనులనైనా సాధించవచ్చు? నిజమా? కాదా? వివరించండి.

ఆ) పాఠం ఆధారంగా కిందివాటికి సమాధానాలు రాయండి.

1. 'లేఖ'ను ఎవరు రాశారు? ఎవరికి రాశారు?
2. సభలో ఉపన్యసించినవారెవరు? సభకు అధ్యక్షురాలు ఎవరు?
3. ఢిల్లీ మహిళాసభవారు చేసిన తీర్మానాలు ఏవి?
4. స్త్రీలకు ఎన్నికహక్కులు లభించడంవల్ల కలిగిన ఫలితాలేవి?
5. తనువే పుణ్యక్షేత్రముగా చేసుకొనవచ్చునని సరోజినీదేవి చెప్పిన అంశాలేవి?

ఇ) కింది పేరా చదివి ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

మలాలా యూసుఫ్ జా ఈ తరం బాలికల నూతన స్ఫూర్తికి ప్రతినీధి. మలాలా పాకిస్థాన్ లోని స్వాత్ లోయ మింగోరా పట్టణంలో 12 జూలై, 1997లో జన్మించింది.

చిన్నప్పటి నుంచి చదువంటే చాలా ఆసక్తిగల మలాలాకు తమ ప్రాంతంలోని ప్రతికూల పరిస్థితులకు ఎదురునిలిచి పోరాడింది. అక్కడి ప్రభుత్వంపై ఆధిపత్యం వహిస్తున్న తాలిబాన్ ఛాందసవాదులు బాలికలు పాఠశాలకు వెళ్ళడం, చదువుకోవడంపై నిషేధం విధించారు. మలాలా ఏ మాత్రం భయపడకుండా చదువుకొంటూనే తన తోటి బాలికలకు చదువుపై ఆసక్తిని పెంచి పాఠశాలకు వెళ్ళేటట్లుగా ప్రోత్సహించింది. దీంతో ఆగ్రహించిన తాలిబాన్లు మలాలాపై 9 అక్టోబర్ 2012న కాల్పులు జరిపారు. ఆమె తీవ్రంగా గాయపడింది. ప్రాణాప్రాణ స్థితిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా మలాలాపై సానుభూతి వెల్లువెత్తింది. అందరూ ఆమె కోలుకోవాలని కోరుకున్నారు.

ఆమె ప్రాణాపాయ స్థితి నుండి బయటికి వచ్చింది. మలాలా చైతన్యానికి, సాహసానికి, ఆత్మ స్థైర్యానికి ముగ్ధులైన ఐక్యరాజ్య సమితి నవంబర్ 10వ తేదిన 'మలాలా రోజు' (Malala Day)గా ప్రకటించింది. ప్రతీ బాలిక చదువుకోవడం ఒక ప్రాథమిక హక్కుగా గుర్తించింది. మలాలాను 'ఇంటర్నేషనల్ చిల్డ్రన్ పీస్ ప్రైజ్'కు నామినీగా స్వీకరించింది.

అ. మలాలా జన్మించిన ప్రాంతంలోని పరిస్థితులు ఏమిటి?

ఆ. తాలిబాన్ ఛాందసవాదులు దేన్ని నిషేధించారు?

ఇ. మలాలా బాలికలను ఏ విధంగా ప్రోత్సహించింది?

ఈ. మలాలా ప్రాణాపాయ స్థితిలోకి ఎందుకు వెళ్ళింది?

ఉ. ఐక్యరాజ్య సమితి మలాలాను ఏ విధంగా గౌరవించింది?

ఈ) కింది వాక్యాలు పాఠంలో ఎక్కడ వచ్చాయో గుర్తించి వాటి సందర్భాన్నిబట్టి భావం రాయండి.

అ. నియోజిత, నియోజక స్వాతంత్ర్యం మన స్త్రీలకు శీఘ్రంగా లభించినది.

ఆ. మన తనువే పుణ్యక్షేత్రముగా చేసుకొనవచ్చును.

ఇ. చిత్తసంస్కారములేని యాత్రలవలన ఫలము లేదు.

II. వ్యక్తీకరణ- సృజనాత్మకత

అ) కింది వాటికి ఐదు వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

1. ఇరుగుపొరుగువారితో ఎలా ఉండాలో తెలపండి?
2. మనిషికి నిజమైన సౌందర్యం ఏమిటి?
3. 'స్త్రీ శక్తిస్వరూపం' ఈ మాటను సమర్థిస్తూ రాయండి.
4. ప్రతిబంధకాలు అంటే ఏమిటి? వాటిని ఎలా అధిగమించాలి?
5. 'సరస్వతీ ప్రసన్నత' అంటే ఏమిటి? అది ఎప్పుడు లభిస్తుంది?
6. బాలబాలికలకు విధిగా విద్య నేర్పాలని సరోజినీదేవి ఎందుకన్నది?

ఆ) కిందివాటికి పదిహేను వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

1. సరోజినీదేవి ఉపన్యాసంలోని ముఖ్యాంశాలను సంక్షిప్తంగా రాయండి.
2. 'స్త్రీవిద్య' ఆవశ్యకతను వివరించండి.
3. స్త్రీల చైతన్యానికి మహిళాసంఘాలు చేస్తున్న కృషిని వివరించండి.

ఇ) కింద ఇచ్చిన వివరాలను విశ్లేషిస్తూ పది వాక్యాలు రాయండి.

అక్షరాస్యత - 2011సం॥	జాతీయస్థాయి	రాష్ట్రస్థాయి
పురుషుల అక్షరాస్యత	82.14%	75.56%
స్త్రీల అక్షరాస్యత	70.04%	59.74%
మొత్తం	65.46%	67.61%

ఈ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

సునితా విలియమ్స్ భారతసంతతికి చెందిన అమెరికా అంతరిక్ష పరిశోధకురాలు. ఆమెకు సంబంధించిన వివరాలు కింద ఉన్నాయి. వాటి ఆధారంగా ఆమె జీవితవిశేషాలను వర్ణనాత్మకంగా రాయండి.

- పూర్తిపేరు సునితా పాండ్యకృష్ణ - జననం 19 సెప్టెంబరు 1965.
- అమెరికా అంతరిక్ష పరిశోధకురాలు - అంతరిక్షంలో అత్యధిక సమయం నడిచిన తొలిమహిళ.
- ఎక్కువసార్లు అంతరిక్షయాత్ర చేసిన మహిళ - 1998లో NASA చేత ఎంపిక.
- 2007లో భారత పర్యటన.
- గుజరాత్‌లో స్వగ్రామం (జులాసన్) సబర్బన్ సందర్శన - విశ్వప్రతిభ అవార్డ్, ఫస్ట్ పర్సన్ ఆఫ్ ఇండియన్ డీసెంట్ అవార్డు.
- 4 అక్టోబర్ 2007లో "అమెరికన్ ఎంబసీ"లో ప్రసంగం., - భారత ప్రధానితో సమావేశం.
- NASAలో డిప్యూటీ చీఫ్‌గా 2008లో బాధ్యత.

ఉ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

రాణి కుటుంబ ఆర్థికపరిస్థితి సరిగా లేకపోవడంవల్ల 7వ తరగతివరకు చదివి బడి మానేసింది. ఉపాధ్యాయురాలి ప్రోత్సాహంతో కస్తూర్బా పాఠశాలలో చేరి పదోతరగతి వరకు చదివి, పదో తరగతి పబ్లిక్ పరీక్షలో 9.7 పాయింట్స్ సాధించి కలెక్టర్ గారి చేతుల మీదుగా బహుమతి నందుకుంది. ఆమెను ప్రశంసిస్తూ లేఖ రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజూలం

అ) కింది పట్టికలో సమానార్థక పదాలు ఉన్నాయి. వాటి నుండి పట్టిక కింద ఇచ్చిన పదాలకు పర్యాయపదాలు వెతికి రాయండి.

సోదరుడు	పరాక్రమం	పడతి	అగ్రజుడు	తొందర	జాలి
స్త్రీ	దయ	విద్వాంసురాలు	స్నేహితురాలు	ఎల్లప్పుడు	మగువ
పండితురాలు	మిత్రురాలు	సదా	శౌర్యం	వేగం	సఖి

1. వనిత,
2. సాహసం,
3. కరుణ,
4. నెచ్చెలి,
5. శీఘ్రం,
6. అనిశం,
7. భ్రాత

అ) కిందివాటిలో ప్రకృతి, వికృతులు కలగలిసి ఉన్నాయి. వాటిని వేరుచేసి, ఎదురెదురుగా రాయండి.

ఫలము, లచ్చి, విద్దె, కృష్ణుడు, ఇంతి, లక్ష్మి, పండు, స్త్రీ, కన్నడు, విద్య, శక్తి, సత్తువ.

ఇ) కింది పదాలకు అర్థాలను గుర్తించి కింద గీత గీయండి. ఆ అర్థాన్ని ఉపయోగించి వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా:- అనిశం = ఎల్లప్పుడు, అన్నము, గాలి

వాక్యం : - సూర్యుడు ఎల్లప్పుడు తూర్పున ఉదయిస్తాడు.

1. విదుషీమణి = విద్యావంతురాలు, నాయకురాలు, పండితురాలు.
2. నిర్మలం = స్వేచ్ఛ, స్వచ్ఛమైనది, భిన్నంకానిది.
3. కల్మషం = కలశం, కమలం, పాపం.
4. ప్రతిబంధకం = ఎదిరించేది, అడ్డగించేది, తిరిగి బంధించేది.

ఈ) కింది పదాలకు ఎదురుగా వాటి నానార్థాలున్నాయి . వాటినుపయోగించి వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా:- ఫలం : పండు - నేను తిన్న ఫలం తీయగా ఉంది.

ప్రయోజనం- లక్ష్మంలేకుండా పనిచేస్తే ఫలం లభించదు.

1. పురము పట్టణం : _____
 ఇల్లు : _____
2. నారి స్త్రీ : _____
 వింటితాడు : _____

వ్యాకరణం

అ) కింది కర్మణి వాక్యాలను కర్తరి వాక్యాలుగా మార్చండి.

1. ఈ పురంలోని హిందూ సమాజంవారి యాజమాన్యంలో పై సభ జరుపబడింది.
2. తిరువాన్కూరులో ఒక స్త్రీ మంత్రిణిగా నియమితురాలు అయింది.
3. విద్యాసంఘాలలో స్త్రీలు సభ్యురాండ్రుగా నియమింపబడ్డారు.

ఆ) పద్యాది సంధి

1. భయము + పడు = భయంపడు, భయపడు.

విడదీసిన పదాలకు కలిపిన పదాలకు తేడా గమనించండి. కలిసిన పదంలో 'ము'కు బదులుగా సున్న(0) వచ్చింది. మరోదానిలో 'ము' లోపించింది.

సూత్రం : పద్యాదులు పరమగునపుడు 'ము'వర్ణకానికి లోపమూ, బిందువూ (0) విభాషగా అవుతాయి.
పద్యాదులు : పడు, పట్టె, పాటు.

ఇ) కిందివాటిని గమనించండి

1. తృప్తిగంటిని - తృప్తిపొందాను.
2. ఉపన్యసించిరి - ఉపన్యసించారు.
3. తీర్మానములు గావించియున్నారు - తీర్మానాలు చేశారు.
4. లభించినవి - లభించాయి.
5. చేయుదురు - చేస్తారు.

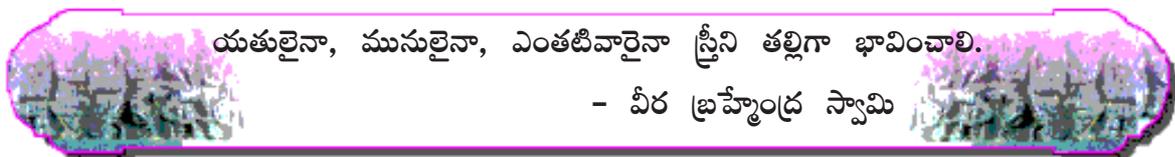
మార్పు దాదాపు చివరి రెండు మూడు అక్షరాలలోనే రావడం గమనించండి. గ్రాంథిక భాషాపదాలు వ్యవహారభాషలోకి మార్చాలంటే- నిత్యం మనం మాట్లాడే భాషను బాగా పరిశీలించాలి.

కింది పదాలను వ్యవహార భాషలోకి మార్చండి.

చూడుడు	-
సాహసించును	-
కలిగియుండవలెను	-
చేసుకొనవచ్చును	-

ప్రాజెక్టు పని

వివిధ రంగాలలో ప్రసిద్ధులైన స్త్రీల పేర్లు సేకరించి వారు ఏ రంగంలో పేరు పొందారో పట్టికను రాసి ప్రదర్శించండి.
ఉదా : క్రీడలకు సంబంధించిన వారు, రచయిత్రులు మొదలయిన.

యూనిట్
III

7. “ససేమిరా”

- కొఱవి గోపరాజు

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

ఒక ఆడవిలో వేటగాడు వేటకోసం వచ్చి చెట్లను, పొదలను తొలగిస్తున్నాడు. ఆ పొదల్లోంచి ఒక పాము బయటకు వచ్చి చెట్లను నరకవద్దు నీకు సహాయం చేస్తానని చెప్పి ఒక రత్నం ఇచ్చింది. దాన్ని అతడు ఎక్కువ ధరకు అమ్మి ధనవంతుడయ్యాడు. చేసిన మేలు మరచి అతడు పాముకు ఇన్ని మణులెక్కడివని ఆలోచించి పుట్టను కనుక్కొని అందులో ఎండు గడ్డి వేసి మంట పెట్టాడు. ఆ మంటలకు పాము చనిపోయింది. మణుల కోసం పుట్టను తవ్వుతుండగా మిగతా పాములు కరచి అతడు చనిపోయాడు. ‘కృతజ్ఞత’ లేని నరుడు క్రూరమైన వాడు కదా!

ప్రశ్నలు

1. చెట్లను నరక వద్దని పాము అనడానికి కారణమేమిటి?
2. వేటగాడు పామును ఎందుకు చంపాడు?
3. వేటగాడి స్వభావం ఎలాంటిది? ఇలాంటిదే మరో కథ తెలుసా మీకు?

నేపథ్యం

విజయపాలుడనే రాజకుమారుడు గుర్రంపై వేటకు వెళ్ళాడు. ఒక దట్టమైన ఆడవిలో దారి తప్పి తిరుగుతుండగా అతనికి దాహం వేసింది. దగ్గరలో ఒక మడుగు కనిపించింది. దగ్గరకు వెళ్ళి మడుగు పక్కనే గుర్రాన్ని కట్టివేసి నీళ్ళు తాగాడు. విశ్రాంతి తీసుకుందామని పక్కనే ఉన్న చెట్టు కిందికి వెళ్ళాడు.

ఈ పాఠ్యాంశం కొఱవి గోపరాజురాసిన
“సింహాసన ద్వాత్రింశిక” ప్రథమాశ్వాసం లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

- *శా. శీఘ్రపాత నితాంతతాంత తురగ స్వేదంబుఁ దీర్చంగ హృ
ష్టాఘ్రాణంబున మోరయెత్తి తనమీస ల్నిక్కఁ దత్సైరభం
బాఘ్రాణించి చరించి పొంచి కృతముఖ్యాయామభీమాకృతిన్
వ్యాఘ్రుం బొక్కటి వచ్చి యచ్చట నృపవ్యాఘ్రాత్మజుం జూచుడున్॥ 1
- ఆ.వె. హయము దాని రాక కదరి కట్టిన వాఁగెఁ
ద్రెంచుకొనుచుఁ బాటె దిక్కులద్రువఁ
బొరిగొనం దలంచు పులిజూచి బెగ్గిలి
విజయపాలుఁ డొక్క వృక్షమెక్కె 2
- ఉ. అమ్మొయి నెక్కఁ గోపమున నా పులియుం బఱతెంచి తత్ప్రదే
శమ్మున నిల్చిననైగడి శాఖల మీఁదికి డాఁగ నేగియుం
గొమ్మును నొక్క బొల్లియెలుఁగుం గని తల్లడమంది దుర్నిమి
త్తమ్ముగ నా ఫలంబు లిటఁ దప్పక వచ్చెనె దైవమా యనున్ 3
- కం. క్రిందఁ బులి మీఁద నెలుఁగును
నంద ప్రియ నందనుండు నడుమం గలుగ
న్ముందట నొక నుయ్యియు వెను
కందగ నొక గొయ్యి భంగిఁ గానఁగనయ్యెన్॥ 4
- వ. అప్పుడు
ఆ.వె. రెండు నిలువు లెగయుఁ బుండరీకం బిది
నీకు నచట నుండ నేర్పుగాడు
నమ్మి వేగమిటకు రమ్ము బాలక యని
యెలుఁగు పిలిచెఁ గాఱుటెలుఁగు సెలఁగ 5
- *ఉ. అక్కొమరుండు దాఁప హృదయంబు యథావిధి నిల్చి రెంటిలో
నిక్కడఁ గొంత యాస గల దిప్పటి కేగెద నంచు మీఁదికిన్
స్రుక్కుమఁ బోయెఁ గ్రిందఁ బులి చూచి చలంబున మీరలిద్దఱుం
జిక్కితి రంచు నాఁగి నిలిచెం దన కన్నుల నిప్పు లొల్కఁగన్ 6
- వ. అప్పుడు ఎలుగుబంటి రాజకుమారునితో ఇట్లు పలికెను.
క. నిద్ర చనుదెంచె నేనియు
నిద్రింపుము వెఱవ నేల నీకిట ననినన్
నిద్ర సుఖ మెఱుఁగ దనఁగా
నిద్రించెఁ దదంకశయ్య నృపసుతుఁడంతన్ 7

సాలభంజిక
కర్ర లేదా దంతం
లేదా వస్త్రంతో
తయారు చేసిన
బొమ్మ.

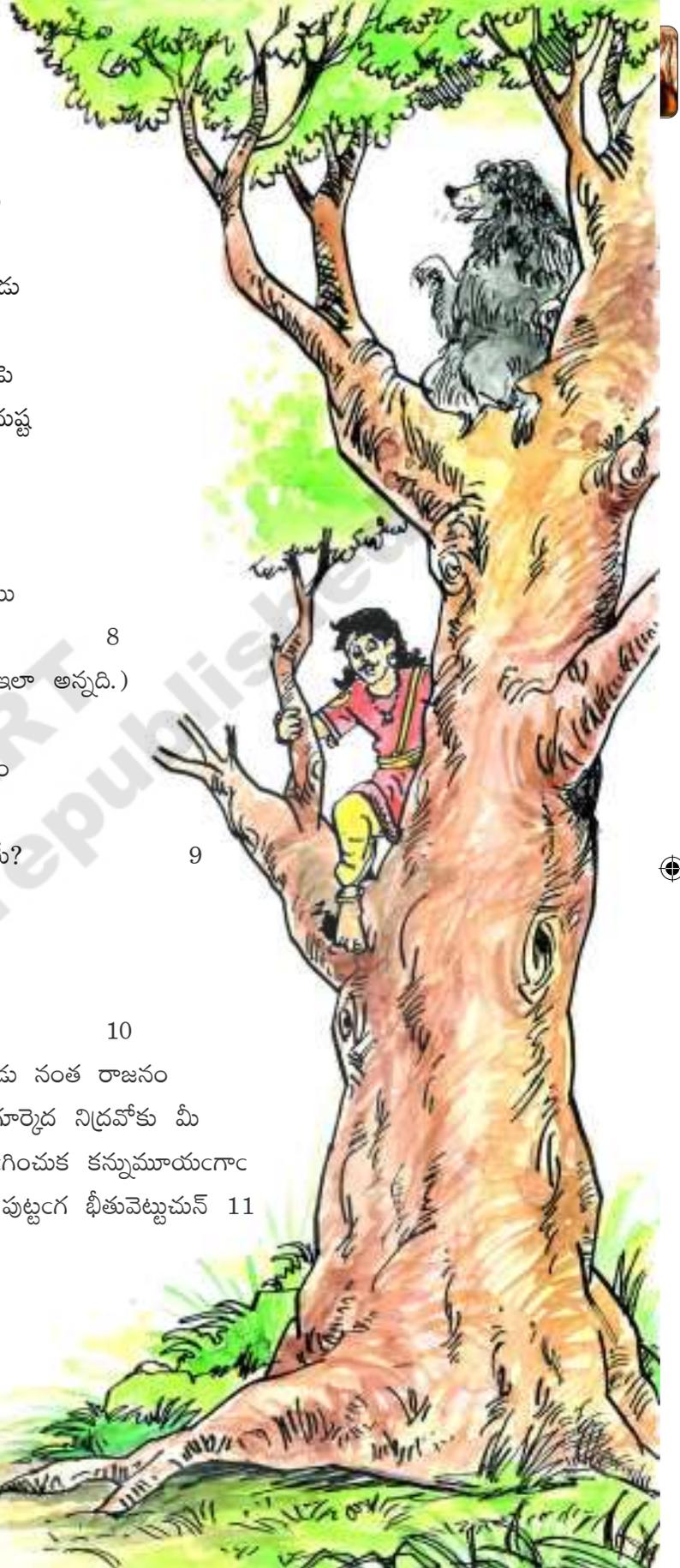
సీ. శార్దూల మటు చూచి నిర్దయత్వముతోడ
 భల్లూక! పగపట్టి బ్రదుకక గలవె
 వాఁడు నీకే లెస్సవాఁడయ్యెఁ బరజాతి
 నృపతిపుత్రుండు నిష్కృపుఁడు వీఁడు
 మన కులం బాదిగా వనగోచరంబుల
 వేఁటచాటున నొక్క నూటిఁ జంపె
 నిల నొక్క గూఁటిఁ పిల్లల మిద్దఱము దుష్ట
 బాలునకై పోరనేల మనము

ఆ.వె. వీనిఁ గ్రింద వైపు విడిచి పెట్టెద నిన్ను
 సగము నీకు నిత్తు నగవు గాదు
 నరుని నమ్మవలదు నమ్మి మున్నొక పాము
 చిచ్చులోనఁ గాలి చచ్చెఁగాదె. 8
 (అని పలికిన పులి మాటలకు ఎలుగు ఇలా అన్నది.)

*క. గోదానము ధనదానము
 భూదానము నన్నదానమును బధికహితాం
 భోదానము సుత్రమ వి
 ద్యాదానము గూడ నభయదానము సరియే? 9

ఆ.వె. వెన్ను సొచ్చువానిఁ దన్ను నమ్మిన వాని
 జంపిరేని శిశువు జంపుటండ్రు
 పంత మెఱుఁగు జాంబవంతునివారము
 బాస తప్ప మిట్టి యాస విడువు 10

చ. అనుచు నిరుత్తరంబుగ దయామతిఁ బల్కెడు నంత రాజనం
 దనుఁడును లేచినన్ క్షణము దానికక గూర్కెద నిద్రవోకు మీ
 యని తొడమీఁద నూఁదికొని యాయెలుఁగించుక కన్నుమూయఁగాఁ
 గని పులి వల్కె వాని మెయిఁ గంపము పుట్టఁగ భీతువెట్టుచున్ 11

- *ఆ.వె. కోటలు గలవాని గోకులు గలవాని
గొమ్ములు గలవాని నమ్మవలదు
బమ్మరించెనేని బ్రతుకంగ వచ్చునే
యెలుంగు తోడి చెలిమి యేల నీకు 12
- ఆ.వె. దానిఁ జెప్పనేల యేనిదె యొకయేఁడు
పట్టు నాఱు నెలలు పట్టుఁగాక
మిమ్ముఁ జంపితిందు నమ్ముమీ యెడనాకు
దీనిఁ ద్రోచి బ్రదుకు తెరువు గనుము 13
- చ. అనవుడు వాఁడు నిక్కముగ నాత్మదలంచి యెలుంగుఁ గూలఁద్రో
చిన నది జాఱుచుం దెలిసి చేతికి లోనగు కొమ్మవట్టి యొ
య్యనఁ బఱతెంచి బెగ్గిలు నృపాత్మజుఁ గన్గొని యల్పబుద్ధివే
మన నను నమ్ముమంటి భయమందకుమీ యని పల్కుచుండఁగన్ 14
- ఆ.వె. తమము తోడఁ గూడఁ దరలి శార్దూలంబు
శైలగుహల కేగెఁ జాల డస్సి
తరణి కిరణపంక్తి సరసఁ జెట్టున నుండి
యెలుంగుఁ గూడి బాలుఁ డిలకు డిగ్గె 15
- క. ఆ యెలుఁ గతనిఁ బిలిచి య
న్యాయవి పరలోక పీఠనంబగు దురితం
బీయెడన పాయఁ జేసెద
రా యిట వినుమిక 'ససేమిరా' యను మెపుడున్ 16

జాంబవంతుడు
భల్లూక జాతికి
చెందినవాడు.
రామ భక్తుడు
రామరావణ యుద్ధంలో
శ్రీరామునికి
సహకరించాడు.

కవి పరిచయం

కొఱవి గోపరాజు 15వ శతాబ్దానికి చెందినవాడు. “సింహాసన ద్వాత్రింశిక” అనే కథాకావ్యాన్ని రచించారు. ఇందులో పన్నెండు ఆశ్వాసాలు ఉన్నాయి. విక్రమార్కుని దివ్యసింహాసనానికి ఉన్న ముప్పయి రెండు సాలభంజికలు భోజరాజుకు చెప్పిన కథలు ఈ కావ్యంలో ఉన్నాయి.

ఈయన ఎనిమిది భాషల్లో పండితుడు. సాహిత్యంతోపాటు రాజనీతి, ఛందస్సు, యోగం, జ్యోతిష్యం మొదలైన 19 శాస్త్ర విషయాలలో ప్రవీణులు. చతుర్విధకవితావిశారదులు. అందరికీ సులభంగా అర్థమయ్యే రీతిలో కథలు చెప్పడం ఈయన ప్రత్యేకత.

ప్రక్రియ - కథాకావ్యం

వివిధ కథల సమాహారం కథాకావ్యం. ఇందులో వస్తు ప్రధానమై రమణీయ కథన శోభితమై, మనోరంజనంతో పాటు నీతిని, వ్యవహార దక్షతను, కార్య కుశలతను, ధర్మ ప్రబోధాన్ని, ఉత్తమ గుణాలను పెంపొందించే కథావళి ఉంటుంది.

భావాలు :

1. వేగంగా పరుగెత్తడం వల్ల గుఱ్ఱానికి బాగా చెమటపట్టింది. దాన్ని రాజకుమారుడు శుభ్రపరిచాడు. భయంకరమైన ఒక పెద్దపులి గుఱ్ఱం వాసన పసిగట్టి అక్కడికి వచ్చింది. అక్కడే ఉన్న రాజకుమారుణ్ణి చూసింది.
2. పులిని చూడగానే కట్టిన తాడును తెంచుకొని గుర్రం పరుగు తీసింది. పులిని చూసి భయపడి విజయపాలుడు పక్కనే ఉన్న చెట్టెక్కాడు.
3. పులి చెట్టు కిందికి వచ్చి నిలబడింది. అతడు చెట్టు ఎక్కగానే అక్కడ ఎలుగుబంటిని చూశాడు. దైవ ఘటనవల్ల తనకు ఇక్కడకూడా ప్రమాదం తప్పలేదు కదా! అనుకున్నాడు.
4. చెట్టుకింద పులి, పైన ఎలుగుబంటి; మధ్యలో ఉన్న రాజకుమారుని పరిస్థితి 'ముందు నుయ్యి వెనుక గొయ్యి' లాగా ఉంది.
5. పులి రెండు నిలువులెత్తు వరకు ఎగరగలదని, అక్కడ ఉండడం ప్రమాదమనీ, తనను నమ్మి వెంటనే తన దగ్గరకు రమ్మని ఎలుగు గట్టిగా అరచింది.
6. ఎలుగు పిలుపు విన్న రాజకుమారుడు చెట్టుపైకి వెళ్ళడమే తనకు క్షేమమని నిర్ణయించుకొని ఎలుగు దగ్గరకు వెళ్ళాడు. చెట్టుకింద ఉన్న పులి తనకిద్దరూ ఆహారంగా లభించారని అనుకొంటూ కళ్లలో నిప్పులుగక్కుతూ చెట్టుకిందే ఉంది.
7. ఎలుగుబంటి రాకుమారుణ్ణి చూసి అతనికి నిద్రవస్తే తన ఒడిలో నిద్రించమని భయంలేదని చెప్పింది. "నిద్రనుఖమెరుగదన్నట్లు" విజయపాలుడు దాని ఒడిలో నిద్రించాడు.
8. అప్పుడు పులి ఎలుగుబంటితో "నాతో శత్రుత్వం వహించి నీవు బతకగలవా? మనిద్దరం ఒకే గూటి వారం. వాడు మన శత్రువు. నిర్ణయించే అనేక జంతువులను చంపాడు. వాడి కోసం మనం పోరాడుకోవడం ఎందుకు? వాడిని కిందికి తోసెయ్యి. నిన్ను విడిచి పెట్టడమేగాక వాడి మాంసంలో సగమిస్తాను. మనిషిని ఎప్పుడూ నమ్మకూడదు. అలా నమ్మి వెనకటికొక పాము అగ్నిలో పడి చచ్చిపోయిందికదా!" అని అన్నది.
9. గోదానం, ధనదానం, భూదానం, అన్నదానం, జలదానం, విద్యాదానం ఈ అన్ని దానాలకంటే అభయదానం గొప్పది.
10. శరణన్న వాణ్ణి, తనను నమ్మిన వాణ్ణి, చంపితే శిశుహత్యా పాతకం చుట్టుకొంటుంది. ప్రతిజ్ఞా పాలనం తెలిసిన జాంబవంతుని వంశానికి చెందిన వాళ్ళం. కాబట్టి ఆడినమాట తప్పనని, అనవసరపు ఆశ వదులుకోమని ఎలుగు చెప్పింది.
11. ఈ విధంగా ఎలుగు చెప్తుండగా రాజకుమారుడు నిద్రలేచాడు. అప్పుడు ఎలుగు తాను నిద్రపోతానని, అతనిని మెలకువగా ఉండమని తొడ మీద ఒరిగింది. అది గమనించి పులి వాడు భయకంపితుడయ్యేటట్లు పలికింది.
12. కోరలున్న వాటిని, గోళ్ళున్న వాటిని, కొమ్ములున్న వాటిని నమ్మకూడదు. ఎందుకంటే అవి తిరగబడితే బతకలేం. కాబట్టి ఎలుగుతో స్నేహం తగదని చెప్పింది.
13. ఆరునెలలైనా, ఏడాదైనా చంపందే వదలనని అతను బతకాలంటే ఎలుగును కిందికి తోసెయ్యాలని పులి భయపెట్టింది.
14. అదే నిజమనుకుని రాకుమారుడు ఎలుగును కిందికి తోశాడు. అది జారిపడుతూ హఠాత్తుగా మేల్కొని చేతికి దొరికిన కొమ్మును పట్టుకొని మళ్ళీ పైకెక్కి భయపడుతున్న రాకుమారుడితో తనవల్ల ప్రమాదం లేదని అభయమిచ్చింది.
15. అది గమనించిన పులి నిరాశతో తనగుహకు వెళ్ళిపోయింది. సూర్యోదయం కాగానే ఎలుగుబంటి, విజయపాలుడు కిందికి దిగారు.
16. అప్పుడు ఎలుగుబంటి అతణ్ణి పిలిచి అన్యాయంగా ప్రవర్తించావు. అయినా దానివల్ల కలిగే నరకలోక బాధ లేకుండా చేస్తాను. ఇకపై 'ససేమిరా' అంటూ బతకమని శపించింది.

ఇది వేరుండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల ఆధారంగా మాట్లాడండి.

1. 'మనిషినెప్పుడు నమ్మకూడదు' అనే పులిమాటలు నిజమా! కాదా! ఎందుకు? వ్యాఖ్యానించండి.
2. కింది అంశాల్లో ఏదైనా ఒక అంశాన్ని సమర్థిస్తూ చర్చలో పాల్గొనండి.
 - i. అన్నదానం
 - ii. విద్యాదానం,
 - iii. అవయవదానం.

ఆ) కింది వాక్యాల ఆధారంగా పద్య పాదాలు గుర్తించి రాయండి.

1. ఎలుగుబంటి గొంతెత్తి బిగ్గరగా పిలిచింది.
2. మనిషిని నమ్మవద్దు; అలా నమ్మి ఒక పాము మంటలో పడి చచ్చింది.
3. ఎలుగుబంటితో నీకు స్నేహమెందుకు?

ఇ) పాఠ్య భాగాన్ని చదివి కింది వాటికి సమాధానాలు రాయండి.

1. పులి తన సమీపంలో గుర్రం ఉందని ఎలా పసిగట్టింది?
2. చెట్టు మీదికి ఎక్కిన రాజకుమారుడు తనకు ఇక్కడ కూడా ప్రమాదం తప్పడం లేదని ఎందుకనుకున్నాడు?
3. ఆడిన మాటను తప్పను అని ఎలుగుబంటి ఎందుకు చెప్పింది?
4. 'ససేమిరా' అంటూ తిరగాల్సిందిగా ఎలుగుబంటి ఎందుకు శపించింది?

II. వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

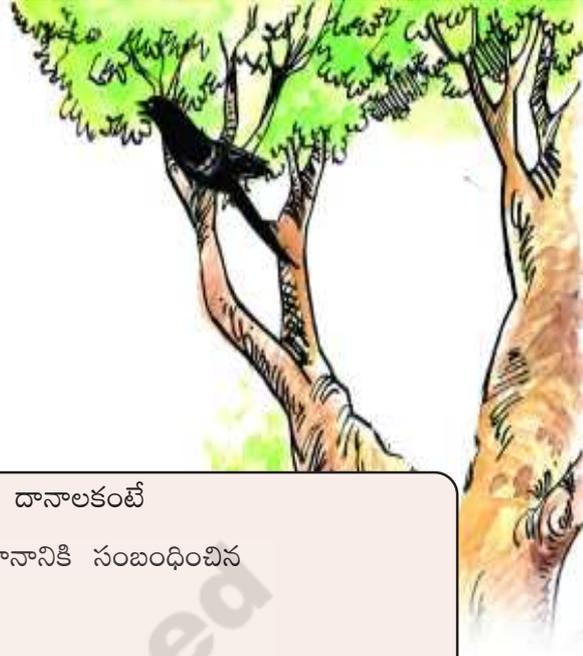
అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. 'నిద్ర సుఖమెరుగదు' ఎటువంటి సందర్భాలలో ఈ మాట వర్తిస్తుందో రాయండి.
2. 'ఒకే గూటి పిల్లలమని' పులి అన్నది అంటే అర్థమేమిటి? వివరించండి.
3. "అన్ని దానాలకన్నా అభయదానం గొప్పది" అనడానికి రెండు ఉదాహరణలు రాయండి.
4. మీకు తెలిసిన "ఆడిన మాట తప్పని" వ్యక్తుల గురించి రాయండి.
5. స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం రోజు విద్యార్థులు ఎలుగెత్తి నినాదాలు చేస్తారు కదా! ఇంకా ఎక్కడెక్కడ ఎలుగెత్తి నినాదాలు చేస్తారు?

ఆ) ఈ కింది వాటికి పదిహేను వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.
2. భూదానం, విద్యాదానం, అన్నదానం ఏదైనా ఒక అంశాన్ని వివరిస్తూ రాయండి.
3. పులి, ఎలుగుబంటి పాత్రల స్వభావాలను విశ్లేషిస్తూ మీ అభిప్రాయాలు రాయండి.

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

పాఠ్యభాగకథను సంభాషణ రూపంలోకి మార్చండి.

లేదా

పాఠ్యాంశంలోని పులి, ఎలుగుబంటి, రాకుమారుడు

పాత్రలతో ఏకాంకిక రాయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

పాఠంలో అన్నదానం, భూదానం, విద్యాదానం వంటి దానాలకంటే

అభయదానం గొప్పదని ఉంది కదా! అయితే విద్యాదానానికి సంబంధించిన

కింది సన్నివేశాన్ని చదవండి.

విజయలక్ష్మి అనే విద్యార్థి కష్టపడి చదివి మెడిసిన్ లో సీటు సంపాదించింది. కాలేజీలో చేరడానికి ఆర్థిక స్తోమత లేదు. ఒక దాత ఇచ్చిన విరాళంతో మెడికల్ కాలేజీలో చేరింది. అతడు చేసిన మేలును దినచర్యలో రాసుకుంది.

విజయలక్ష్మి స్థానంలో మీరుంటే ఎలా కృతజ్ఞత తెలిపేవారో మీ దినచర్య పుస్తకంలో రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింది వాక్యాల్లో గీత గీసిన పదాన్ని ఉపయోగించి మరో సొంత వాక్యం రాయండి.

1. స్వాతంత్ర్యం నా జన్మహక్కుని తిలక్ ఎలుగెత్తి చాటాడు.
2. విహారయాత్రకు వెళ్ళిన విద్యార్థులు అలసట చెంది నిద్ర సుఖ మెరుగదన్నట్లు నేలపై పడుకున్నారు.
3. ఉన్న ఊళ్ళో ఉపాధి లేదనుకొని కొంతమంది బతుకుదెరువు కోసం వలస పోతారు.
4. పంతం పట్టి కృషిచేస్తే దేన్నైనా సాధించగలం.

ఆ) కింది వాక్యాల్లో భావాన్ని బట్టి గీతగీసిన పదానికి గల వేరు వేరు అర్థాలను గుర్తించి రాయండి.

1. అడవిలో పుండరీకం గాండిస్తూ చిన్నజంతువులను భయపెడుతుంది.
సూర్యరశ్మి సోకగానే సరస్సులో పుండరీకం వికసిస్తుంది.
పుండరీకం ;.....;
2. చెట్ల శాఖలపై పక్షులు గూళ్ళు కట్టుకుంటాయి.
బ్యాంకులు వివిధ నగరాలలో తమ శాఖల ద్వారా ప్రజలకు సేవలు అందిస్తున్నాయి.
శాఖలు;.....;
3. పోస్ట్ మెన్ అందరికీ ఉత్తరాలు తెచ్చిస్తాడు.
ఉపాధ్యాయుడు అడిగే ప్రశ్నలకు విద్యార్థులు ఉత్తరం ఇస్తారు.
ఉత్తరం;.....;
4. విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని శ్రీకృష్ణదేవరాయలు అనే రాజు పరిపాలించాడు.
పున్నమినాడు ఆకాశంలో రాజు వెన్నెల కురిపిస్తాడు.
రాజు;

ఇ) కింది పదబంధాలు ఏ సందర్భంలో వాడతారో వివరించండి.

1. నిద్ర సుఖమెరుగదు.
2. ముందు నుయ్యి వెనుక గొయ్యి.

ఈ) కింది పట్టికలోని వాక్యాలకు సంబంధించిన వ్యుత్పత్తి పదాలను రాయండి.

వ్యుత్పత్తి పదాలు : పుత్రుడు, నృపుడు, వనచరం, పథికుడు, వనజము, నిశాచరుడు.

1.	వనము నందు సంచరించునది	
2.	నరులను పాలించువాడు	
3.	పున్నామ నరకం నుండి రక్షించేవాడు	
4.	పథము నందు వెళ్ళువాడు	

వ్యాకరణం

అ) కింది సంధులకు సంబంధించిన ఉదాహరణలను పాఠంలో వెతికి రాయండి. సూత్రాలు కూడా రాయండి.

1. టుగాగమ సంధి
2. జశ్వసంధి
3. గసడదవాదేశసంధి
4. ఇత్వసంధి
5. యడాగమసంధి.

ఆ) త్రిక సంధి

ఆ, ఈ, ఏ లను త్రికం అంటారు.

కింది ఉదాహరణ చూడండి.

అక్కొమరుండు = ఆ + కొమరుండు;

ఆ + కొమరుండు అనే దాంట్లో “ఆ” ‘త్రికం’ లో ఒకటి. ఇది ‘అ’ గా మారింది.

సంయుక్తాక్షరం కాని హల్లు (కొ) ద్విత్వంగా (“కొ” ‘కొ’గా మారింది.)

అలాగే ‘ఈ, ఏ’ లనే త్రికములు కూడా ఇ, ఎ లుగా మారుతాయి.

సూత్రం : త్రికం మీది అసంయుక్త హల్లుకు ద్విత్వం బహుళంగా వస్తుంది.

సంయుక్తాక్షరం కాని హల్లు ద్విత్వాక్షరంగా మారుతుంది.

కింది పదాలను విడదీసి రాయండి.

ఇచ్చోట : _____ అక్కడ : _____ ఎక్కడ : _____

ఇ) పాఠంలోని సమాస పదాల ఆధారంగా కింది పట్టికలోని ఖాళీ గళ్ళను పూరించండి.

	సమాసం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1.	రాజకుమారుడు		
2.			రూపక సమాసం
3.	నృపవ్యాఘ్రుడు		
4.		భీమాకారమైన ఆకృతి	
5.			ద్విగు సమాసం
6.	అన్నదానము		
7.		దయకానిది	
8.			షష్ఠీ తత్పురుష సమాసం

ఈ) బహువ్రీహి సమాసం

కింది ఉదాహరణను గమనించండి.

చక్రపాణి - చక్రం పాణియందు (చేతిలో) కలవాడు - విష్ణువు అని అర్థం. దీంట్లో సమాసం లోని రెండు పదాలకు (చక్రానికి గాని పాణికి గాని) ప్రాధాన్యం లేకుండా ఆ రెండూ మరో అర్థం ద్వారా విష్ణువును సూచిస్తున్నాయి. ఇలా సమాసంలో ఉన్న పదాల అర్థానికి ప్రాధాన్యం లేకుండా అన్యపద అర్థాన్ని స్ఫురింపజేస్తే దాన్ని బహువ్రీహి సమాసం అంటారు. అన్యపదార్థ ప్రాధాన్యం కలది బహువ్రీహి సమాసం.

కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాయండి.

1. నీలవేణి	2. నీలాంబరి	3. ముక్కంటి
4. గరుడవాహనుడు	5. దయాంతరంగుడు	6. చతుర్ముఖుడు

(ఉ) ఛందస్సు : కింది పద్య పాదాలకు గణవిభజన చేసి లక్షణాలు రాయండి.

- 'శీఘ్రపాత నితాంతతాంత తురగ స్వేదంబు దీర్పంగ హృ(ష్ట)'
పద్యం : _____, యతి స్థానం : _____, ప్రాస : _____
గణాలు : _____
- 'అనుచు నిరుత్తరంబుగ దయామతిఁ బల్కెడు నంత రాజనం'
పద్యం : _____, యతి స్థానం : _____, ప్రాస : _____
గణాలు : _____

ఊ) అలంకారాలు

7వ పద్యంలోని అలంకారాన్ని కనుగొని, పేరు రాసి, లక్షణాలతో సరిపోల్చండి.

బు) స్వభావోక్తి

శీఘ్రపాత నితాంతతాంత చూచుచున్ (పద్యంలో)

“గుర్రాన్ని చూసిన పులి మీసాలు నిక్కురించడం, మోరయెత్తి గుర్రాన్ని వాసన పసిగట్టడం, పొదలోదాగడం మొదలైన వర్ణన పులి స్వభావానికి తగినట్లుగా ఉన్నది” గనుక ఇది స్వభావోక్తి అలంకారం. ఇలా ఏదైనా విషయాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా వర్ణిస్తే దాన్ని స్వభావోక్తి అలంకారం అంటారు.

ఉదా : - జింకలు బిత్తర చూపులు చూస్తూ చెవులు నిగిడ్చి చెంగు చెంగున గెంతుతున్నాయి. స్వభావోక్తి అలంకారానికి రెండు ఉదాహరణలు రాయండి.

ఇదీ చదవండి

వేటకు వెళ్ళిన విజయపాలుడు తిరిగి రాలేదు. గుర్రంమాత్రం ఇంటికి ఒంటిగా వచ్చింది. రాజు తన కుమారుడి కోసం అడవిలో వెతుకుతూ బాలుణ్ణి చూశాడు. 'ససేమిరా' అనే మాటను వదలకుండా పలుకుతున్న అతణ్ణి ఇంటికి తీసుకెళ్ళి వైద్యం చేయించాడు. వీడికి పట్టిన భూతాన్ని విడిపించే వారికి అర్ధరాజ్యమిస్తానని ప్రకటించాడు. పూజలు చేయించాడు. అయినా అతడు ఆ నాలుగక్షరాలు విడవడం లేదు. అప్పుడు మంత్రి సలహా మేరకు ఆ పట్టణంలోని ఒక గురువు వద్దకు తీసికెళ్ళాడు. గురువు అతడి నుండి 'ససేమిరా' ధ్వనిని విన్నాడు.

గురువు అతణ్ణి ఉద్దేశించి కింది పద్యాలు చదివాడు ఆ పద్యాలు ఇవి.

'స'జ్జనభావము గలుగు సు
హృజ్జనముల మోసపుచ్చు టది నేరుపె నీ
యజ్జ తొడమీదఁ గుర్కి న
యజ్జంతువుఁ జంపఁజూచు టది పౌరుషమే?
పద్యం వినగానే మొదటిఅక్షరమును విడిచి 'సేమిరా' అని అంటున్నాడు.
'సే'తువుఁగని జలనిధిసం
జాత ధనుష్కోటిఁబడిన సద్విజహతికిం
బాతకము వాయు మిత్రవి
ఘాతికిఁ బాతకమె కాని గతి గలుగదనా?

రెండవ పద్యం చదవగానే రెండవఅక్షరం విడిచి 'మిరా' అన్నాడు.

'మిత్ర'ద్రోహి కృతఘ్ను ప
విత్ర గురుద్రోహి చౌర్య విద్యాపరులున్
మిత్రశశిస్థితి మేరగఁ
బుత్రులు గలిగియును నరకమునఁ బడుదురనా?

మూడవ పద్యం వినగానే మూడవఅక్షరం విడిచి 'రా' అని అన్నాడు.

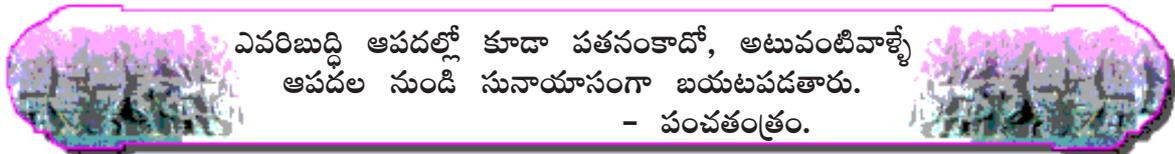
'రా'జ భవదీయుడైన త
నూజునకు న్నుభము నోజ నూల్కాను విద్య
ద్రాజికి ధనదాసము ని
ర్యాజమునం జేయు మిహపరంబులు గలుగున్
అని, పద్యం చెప్పగానే బాలుడు నాల్గవ అక్షరం విడిచి పూర్వస్థితికి చేరాడు.

ప్రాజెక్టు పని

పాఠంలోని పద్యభావాలకు సరిపోయే నినాదాలను, సామెతలను సేకరించి పట్టిక తయారుచేసి ప్రదర్శించండి.

లేదా

మీకు తెలిసిన జంతువులు లేదా మానవులకు ఎలా ఉపయోగపడతాయో రాసి ప్రదర్శించండి.

8. సీతక్క పెండ్లి

- డా॥ పి. యశోదారెడ్డి

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

రంగయ్య కూతురు పెళ్ళీడుకొచ్చింది. సంబంధాల కోసం వెతుకుతున్నాడు. ఎక్కడికి వెళ్ళినా 'వరకట్టం' కావాలని అడుగుతున్నారు. చట్టం ప్రకారం నేరమైనా ఆయనకు ఇది తప్పటంలేదు. వరకట్టమిచ్చి అల్లుణ్ణి కొనుక్కొనే స్తోమత రంగయ్యకు లేదు. రంగయ్య కూతురు చదువుకున్న అమ్మాయి కూడా.

ప్రశ్నలు

1. ఈ సంఘటన దేని గురించి చెబుతుంది?
2. కూతురి వివాహంలో రంగయ్యకు ఏర్పడిన సమస్య ఏమిటి?
3. ఈ సమస్య కేవలం రంగయ్యకు మాత్రమే ఉందా?
4. ఈ సమస్యను అధిగమించడానికి ఎలాంటి పరిష్కారం కావాలి?

ఉద్దేశం

ధనం కన్నా గుణం ముఖ్యమని చెప్పడం, మానవీయసంబంధాల ఔన్నత్యాన్ని తెలియజేయడం, వివాహ సంప్రదాయాలను వివరించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం డా॥ భార్గవీ రావుగారు 2000 సంవత్సరంలో సంకలనంచేసిన 'నూరేళ్ళపంట' అనే గ్రంథంలోనిది 'సీతక్క పెండ్లి'ని రాసిన వారు పి. యశోదారెడ్డిగారు.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

తూర్పున సింగిణేసింది. ఉత్తరాన ఉరిమింది. కోటమెరిసింది. ఇంగిలీకపు పూత బూసినట్లు మొగులుకు అడ్డంగ ఈ ఇంద్రధనుస్సు తీరుతీరు వర్షాలతోటి కానొస్తుండది. ఓ దిక్కు ముసి ముసి సీకట్లు ముసురుకోంగ మొగులంతా ముత్యాల పందిరి జలతారు చీరకొంగోలె తళుక్కు తళుక్కు మంటుండది. వూదా, ఎరుపు, డాంకురేకులు గలిసి జిగజిగులు గురిసినట్లు మెర్పులు చిత్ర-ఇచిత్రంగ, తళ్ళులు ఈస్తుండయి. పడమటి దిక్కున మూస బోసిన బంగారం ముద్దోలె-సూర్యుడు ఎఱ్ఱగ గానావట్టిండు. తోడుక్కున్న పరికిణీల మీద సింగారిచ్చుకున్న వొలైలు సన్నటి కందిరీగె నడ్దులకుజుట్టి గలగల నగుకుంట ఆడపిల్లలంతా పుంగిళ్ళువూయ వాకిట్ల గుమిగూడుతుంటే అడవి మొల్లలన్ని మొగ్గలిచ్చుకోని ఇరబూసి జతలు గట్టి వొచ్చి నిలవడ్డట్లు అనిపిస్తుండది. ల్యాగదూడలన్ని చెవులల్ల ఎందో కొత్తగాలి జొరినట్లు మెడల గంటలు గణగణమోగంగ చెంగు చెంగున దుంకుతుండవి. మనిషికైనా పసురానికైనా పసితనమే ముద్దు మురిపెం.

సుక్కు వొడువంగ సీతలేసింది. కడుపలు పూజిచ్చింది. మంగళార్తి దెచ్చింది. మాణిక్యాలల్ల వత్తులేసి నూనెవోసింది. చిగురు పసరు చీరగట్టింది. బీరపువ్వు అంచు రయికె దొడిగింది. నడుముకు గంటల మొలకట్టు, కాళ్ళకు గజ్జెల అందెలు పెట్టింది. అవి నేనంటే నేనని అడ్డు అడ్డుకు మాటల మాటగలిపి మాట్లాడినట్లు గలగల మంటుండవి. ఇంతట్లోకే పాలేరు రంగయ్య నాగలి ఎత్తుకొచ్చిండు. నాగల్ని పప్పుకుంకుమల్తోటి పూజిచ్చిను, మల్లన్న రామన్నల కొమ్ములకు జాజులుపూసిను, పూలుజుట్టిను, నుదుర్న నామాలుదీర్చిండు. పెద్ద పాలేరు నెత్తికి రుమాలు జుట్టిండు. గుగ్గిల్లపుపొగ ఏసిండు, కొబ్బెరికాయ గొట్టిండు. దెబ్బకు అది ముక్కుముక్కులైంది. “నాయినా! బూలక్కి ఈసారి మనంబిలుస్తేపల్కుతదే!” అని అంటు ఉంటే ముత్యాలజల్లు గుర్చినట్లు నగులువొల్కవట్టినయి. ఇంతట్లకే ఊరి పెద్దరైతు నాగలి నడ్పింది. ఈ త్యాప ఆ నాగలిపట్టింది పెద్దపాలేరుగాడు, పెద్దకొడ్డురఘురాములు. తుమ్మపువ్వుంచు దోతి గట్టి బొందెల అంగిదొడ్డి, చేళ్ళచెర్లకోలపట్టి మొగతనమంతా కరిగిచ్చి పోసినట్లున్నడు. ఆ పిలగాడ్డి మాసీత కండ్లల్ల వడ్డది. కండ్లపడంగనే మంతరిచ్చినట్లు, మైదు జల్లినట్లు, కనికట్టు గట్టినట్లు, కలగన్నట్లు, కన్నది మర్చినట్లు, చిత్తార్ని దించిన బొమ్మ తీర్గ నిలపడ్డడు. నిలపడడామరి? అందుల్ల చిత్రంయాండది?

నా బిడ్డ అనిగాడు, గని, కొచ్చిప్పలోల కండ్లు, జమిడిరెప్పలు, పాల్గారెచ్చెంపలు, తేనె మెత్తగ జుట్టి ఆ తీపికి మత్తెక్కి లేవలేక కుప్పలుగట్టి ఆణ్ణెకాలవడ్డ గండుతుమ్మెదలోలె నల్లటి ముంగుర్లు. దాని ముక్కే కొంచెం... ఏంది? కొంచెం ఏక్కారు తీగోలె. బడిపిల్లల పెన్సిల్ ముల్కితీర్ల సన్నగ కొస్సెగ ఉండాల్నా ఏంది? నిజంగ చెప్పాలంటె ఆ ముక్కు తీర్చే గాని మొకానికి ఎలుగిస్తుండది.

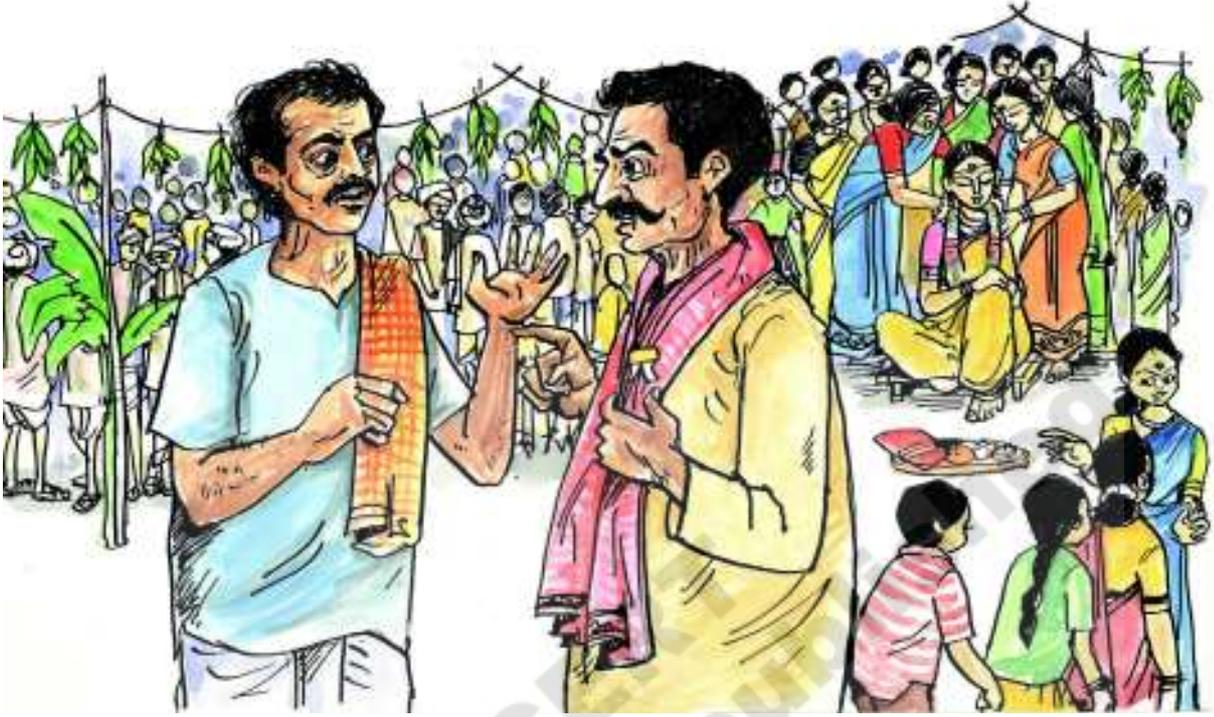
కన్నమ్మ కష్టంమీద రఘురాంల తండ్రి మా సీత పెండ్లికి ఊరి అన్నడేమొ. అంతట్లకె పారిజాతపు చెట్టొచ్చి గడ్డిపోసను పలుకరిచ్చినట్లు, గంగానది జలాలోచ్చి పిల్వకాల్వను కొగలిచ్చుకొన్నట్లు, మేరు పర్వతం పలుగురాయితోటి ఇయ్యం అందినట్లు, నింగి వొదిగివొచ్చి న్యాలను ముద్దిచ్చుకున్నట్లు ఈ సంబంధం ఏందో నన్ను పొడుగుజేసినట్లు, నానెత్తిన పచ్చల తురాయి పెట్టినట్లు, లేనిది కన్నట్లు, అపురూపమైనట్లు అందరు అనుకోవట్టివ్రు. ఓ రూపుకంగ జూస్తే అవుననొచ్చు. అల్లుడుమట్టు అష్టరఫీ, మేలిమి బంగారపు సలాక, గుణాల పాతర, నా తల్లి సీత నోసుకున్న గౌరమ్మ నోముఫలం అని నేనెంత ఉల్లసంగ ఉన్నా నా కెందుకో మనస్సు చివుక్కుమని సిన్నవోయింది. ఈ తరాన కులాలు తలాలు లేవంట? యాడలేవు? ఎక్కడలేవు? ఇంగా గడ్డపారన వొడ్డి దిమ్మస జేసినట్లు గట్టిగ పాక్కపోయినాయి. ఇంతకు కోటయ్య నాకులపోడేగదా? అయితే ఈ కుంపటేంది? ఆయనకు మాట ఉండది. నాకు మాట ఉండది సరే! ఆడపిల్ల తండ్రిని ఎందుకైనా అడిగిమడిగి ఉండెటోళ్లమే. కోరినంత పెట్టినను కోతి శివుడంట. కోరికోరి కొనుక్కున్న సంబురమే గదా? హిమవంతుడు అసొంటోడు బిడ్డకోసం జోగి, సన్నాసి, బిచ్చగాడు, బైరాగి, ఇబూతిపూతగాణి కాళ్లుగడ్డికట్టుం బెట్టలేదా? ఇగ మనం అనంగ ఎంత? తప్పదు. కోటయ్యతోటి ఇయ్యం అంటే మామూలు మాటలా? పగటి దివిటీలు ఎలిగిచ్చాలె. నా గాదెలు గుమ్మలన్ని జలగడ్డినా పిలగాణి తరపోండ్లకు ఒక్కపూట కుడ్డుకుగావు. రుణం బుట్టకపోతదా. చేబదులు ఇస్తేసరే! లేకపోతే మిత్తికి దేవాల్నివొస్తది, అమ్మో మిత్తి? అవును మిత్తి-అయితే మిత్తి! మిత్తి!

“శ్రీరంగరాయుడా? నాకు కొంత రొక్కం గావల్ని వొచ్చిందయా!” “నూడునాగయా! నీపనీ, నాపనీ మరోటిగాడు. ఈ కల్యాణం సాక్షాత్తు ఆ పద్మావతీ శ్రీనివాసులదే అనుకుంటుండ గని, ఈ నడుమ కూసిన కుక్కకూ, లేసిన జింకకూ యావో పెద్దపెద్ద ఆలోచన్లు. అందర్ని బొందితోన సొర్గం జూతామనే తాపత్ర్యం. అందుకని పైస ఆసరగావాలె. ఆ ఆసరతోటే కంట్రాక్టులు, ట్రాక్టర్లు, ఎరువులు, ఇంజన్లు, విలాయితులు, ఇచిత్రాలు. ఇవి అన్ని సొపుగ జరుగాల్నంటె లక్ష్మిందేవి సల్లగ జూడాలెగదా! అన్నా ఎట్ల జెప్పిన ఇంటవుగని నిజం జెప్తుండ. నా గల్ల పెట్టెల రొక్కం పదింతలై నిండుకొస్తున్నా చేతుల మీది సొమ్ము చేతుల మీదనే ఎగవడి అందుకుంటుండరు. మరి నెలకు నూటికిమూడు, అదైనా మూణ్ణెల్లు ఆగాలె.”

“రామచంద్రా! నూటికి మూడు! నావశం గాదు. వస్త అన్నా! మరి”

ఈ సంబురమంతా నా సీతక్క పాపెట తీర్పుకు, నాబిడ్డ కండ్ల కాట్టె సక్కనకు, నా తల్లి బొట్టు పొందికకు, బాసికపుకూర్పుకు, నాపండు ఒడిబియ్యానికి, నామొల్క ఎదుగుకు, నాకంటి సలువకు, ఆ సీతారాముల జంటకు ఆ జత ముద్దు మురిపానికి.

మ్యానత్త లొచ్చిను, ఇంటి పెద్దమనుసు లొచ్చిను, సుట్టాలొచ్చిను, జాతకాలొచ్చినయి, పంచాంగాలు వట్టిను, శ్రీమా అన్నరు. పప్పులు జిట్టినయి, ఐదుమంది ముత్తైదలు అప్పడం వొడెంబెట్టిను, పాకంగుదిరి అరిసెలు సాగినయి. మ్యాదర గంపలొచ్చినయి, జీడిగుల్లలొచ్చినయి, పెద్ద పేర్పులొచ్చినయి. సక్కెరసంచులు, బెల్లపుముద్దలు, గాదెలగూసున్నయి. జంఖానాలు, ఇస్తార్ల కట్టలు, గాజు గిలాసలు గంపల్ల అట్టవెక్కినయి. కుడుకలు, బాదంకాయలు, నగుపత్తులు, యాలక్కాయలు, గుండుపోకలు, కజ్జెరపండ్లు, తలువాల బియాలు, వొడినాలు, రయికె మడ్డలు, పెట్టువళ్ళ సీరలు, అత్తర్లు పన్నీర్లు నాల్గు కొట్టెళ్ళు నిండినయి. నేతిపావు దగ్గరనుండి ఇర్న ఉడ్డె అండడాక పాతరసామానంత యాదీలేదనకుండ లెక్కజూసి పొందిచ్చిను. కాకెరోడ్లు పొతమైనయి. నేతి పేసలు పదిలమైనయి, లడ్డూ, జిలేబీలు సాగాలె. వొడ్డుసుమా! మోటు. నాజూకు పేర్లుండాలె. అయితేజాంగిరి, బాదుషాలు గానీయండీ. ఆ ఇదంత కట్టె పలారం కిందనే జమ. పెండ్లికొడ్డు సుట్టాలకు అప్పటికప్పుడు ఉడ్డుఉడ్డు ఉండే ఉప్పా, పూరి, కోడిమాంసం ఉండాలె.

“ఎన్నటి మన మోత్కాకు పందిళ్లుగావంట. కొబ్బెర ఆకులోటి కల్యాణ మంటపం కట్టాల్నంట. పోకగెలలు యాళ్ళాడేయాల్నంట. పట్నాలకెళ్ళి బిషీర్మియ్యను పిల్చుకొచ్చి డాంకరేకులతోటి చాందుతారాలు వెట్టిచ్చి కనుకాంబరాలు, మల్లెలు గూర్చి పూలసింగారం జేయాల్నంట. డేరాలేయాల్నంట. చాందినీలు గట్టాల్నంట బిజిలి, పంకాలు గావాల్నంట. మాడికాయ షర్బతు వొద్దంట. కొత్తకుండల నీళ్ళు కొత్తవాసన గడ్డవంట. మినిష్టర్లు వొస్తరంట. సల్వరేకులు పర్ని తెల్ల చెద్దర్లు ఏయాల్నంట. ఆనుక, కూసుండేటందుకు గద్దెమెత్తలు, గుండు మెత్తలు ఏయాల్నంట. సలువకొరకు రొండు దినాలకు ముందే బరఫ్ ముద్దలు దెచ్చి, అది కర్గిపోకుండ ఉప్పుబస్తాలు గుమ్మరిచ్చి కప్పాల్నంట. అయ్యోదేవుడో ఈ కాకకు ఇగం

గర్భతదో కర్ణదోగని నేను మాత్రం ఇంతింత ఇసుమంతై వనగండ్లు గర్గినట్లు గర్గి కాల్వల పార్కం మాత్రం ఖాయం. సరే ! కానీ!”

రుణందెచ్చిన సగం ఏనెదిన్న ఎలక్కాయతీర్గ యాడ్కి ఎట్లా మాయం అయిందోగని ఐంది. ఆయాళ్ళనిచ్చితార్థం. పెట్టెలున్న పట్టు సీరలన్ని మావోళ్ళు ఈయాళ్ళనే సింగారిస్తుండరు. మరి రేపు పెండ్లికి యాదాపుడుసీరలు గడ్డరో? పసురానికి తిన్నది బలం మనిషికి ఉన్నది బలం; మావోళ్ళు యాడ దాపెట్టుకున్నరో, వొంకర టింకర వయిసే సక్కన సూడు! ఈడొచ్చిన పిల్లలంతా కాళ్ళకు పన్నులు పూసుకోని ఈ ఆ పనులు అందుకుంట ఉంటే కుసుమనేను పండినట్లు, బీరపందిళ్లు పూసినట్లు కానొస్తుండరు. నాతల్లి పీటల మీదగూసున్నది. వాళ్ళ పెద్దాడిబిడ్డ జోడుచిల్లల చీరవెట్టి పచ్చల ఉంగురం ఏలికి దొడిగింది. మల్లెపూల జడేసుకోని, నింబోళి చీరగట్టుకోని కొంచెం నెత్తివంచి కూసున్న నా బిడ్డను జూడ రెండుకండ్లు జాల్తలేవు. నిండుగ చిగురేసి మొగ్గపెట్టిన మల్లెతీగోలె, పూతకొచ్చిన కడ్డి చెట్టోలె గానొచ్చింది .సాలీ సాలక బత్తిన నా గుణం బోనియ్యక ఇంత దనుక ఏందో కర్పు కర్పు అనుకుంట కొంచెపు ఆలోచన్లు జేస్తాని. నా చిల్క సింగారానికి నా బూములు కుదువ ఓ లెక్కనా? నేనమ్ముడువోయి గాన్లకు ఎద్దయితిర్గినా పర్వలేదు అని అనుకున్న . తెల్లారే అంతా పండుగనే. తెల్లారింది. రీతిపోంటి మేము వర నిచ్చయానికి బోయినం. భవంతి నడ్డు గడ్డ పీటలమీద కోదండం మర్చిన ఆ రఘురాముల తీర్గనే ఈ రఘురాములు గానొచ్చిండు. అయితే ఆ రఘురాములు అల్లనేరేడు పండోలె నలుపు. నా అల్లుడుమట్టు, పసినిమ్మపండోలె పన్ను. కర్కోటకుడు కోటయ్యకు ఈ మాణిక్యం ఎట్ల ఉట్టిందో? పూర్వపుణ్యం. పెట్టిపుట్టిన జన్మల తీరు అది అని అని సంబురపడ్డ. ఎందుకో గని నా ఎద అదుర్తనే ఉండది. చేతులువొణుకంగ ఆచారం కొద్ది బొమ్మంచు దోతులు, బంగారు బటువువెట్టి అక్షంతలు ఏసిన. పిల్లగాడు ఎంటనే లేసి నా కాళ్ళకు దండం బెట్టిండు. అప్పుడది సంబ్రమో? బుగులో? బిడియమో తెల్వదు. నాపై ముల్లేసి ముచ్చెమట్లు వోసింది, దస్తురుమాల తోటి దుడ్డుకున్న. బోజినాలైనయి. తాంబూలం ఇచ్చిన్ను. ఇంతట్లనే ఇయ్యంకుడు నన్నొక్కణ్ణి దివాన్కాండకు పిల్చి.

“బావా? అన్ని సరేగాని కట్నం మాట?” అన్నడు.

ఆ మాట ఇట్లసెవిన వడ్డదో లేదోగని నేన్యాడికో పాతాళానికి గూలిపోయిన గని సత్వ జిక్కవట్టుకోని“తమరు తొల్త ఈమాట పేరుకైనా ఎత్తలేదు మరి?” అనంగనే

“అన్నన్నా ఏం తెలివిమంతుడవయ్యా! అమాయికమా? నాట్కమా! ఎంత అమాయికం ఉన్నగని దినాం అగ్బార్లు సదువుతలేవా? పెండ్లిల్ల కట్నం రూపుకంగ ఇచ్చిపుచ్చుకాలు తప్పు అని. అయితే నలుగుట్ల బయిరంగంగ ఇంత అని కట్నం పేర్నబిల్చి నా బత్తిన బత్తుకు ఓ మచ్చ గూర్వమన్నవా? ఎట్ల? ఏదో బజార్నపడి గుట్టు బయలుగాకుండ మరోపుర్గు గర్తుపట్టకుండ జర్గిపోవాలె అని అనుకున్న గని నీవాలూం జూస్తే నా గంభీరం నిలవెట్టేటట్లు లేవు. ఆ తెచ్చిన దోతి సింగారం జూడు, బటువుసోకుజూడు బంగారం దెచ్చిండు, రవ్వకరువైనట్లు. ఇంతకూ మేం నీ నజరుకు ఆనినట్లులేం.”

“అయ్యా”

“ఆఁ లేకుంటే ఏందయ్యా! సరే! జరిగింది ఏదో జరిగిపోయింది. నడ్పిన జాగను తిర్గిసూస్సుం నా గుణంగాదుగని ముందుమాట మాత్రం ఖరాకండి. ఒక్కటకి తగ్గదు.”

“అయ్యా! జిలుకర బెల్లాలైన మర్నాడే ఆ వెయ్యి పూలల్ల వెట్టి”

“ఆ ఏమన్నవూ? వెయ్యా? నాకొడుక్కా? మా రాముడు బట్టెగొడ్డనుకున్నవా? పోతుడున్ననుకున్నవా? ఈనాడు ఓ సన్నకారు కోడెదూడనే రొండువేలు చేస్తుంటే నాకొడ్డు నీకు ఇంత అగ్గ గండ్లవద్దుండడా? అమ్మా! నీకెంతదీమా? నా తోస సవందం ఖాయం జేయాలంటే ఒక్క లకారానికి పొల్లుపోగూడదు. ఇంగో పర్తు! ఇచ్చి పుచ్చుకాలు మావోణి చెవిసోకగూడదు. అయినా నేనేం నీమెడ మీద కత్తివెట్టి అప్పుడే రొక్కంస్తాంబాళం గుమ్మరియ్య మంటలేను. నిదానంగానే ఇత్తువు గనీ, నీ పది ఎకురాల మాగాణి పొలం మాత్రం నా పేర కాయదం రాసియ్యి. లేకుంటే తెచ్చిన వరకట్నం నీఇంటికిమళ్లుతది అనే అనుకో, దీని మీద నీ ఇష్టం.”

అవును నా ఇష్టమే! నాకున్న పొలాన్ని ఇంతకు ముందే పెండ్లి కర్నూల కని కుదువ తగిలేస్తేని. ఇంగ నా ఇష్టానికి మిగిలింది నేనూ నా పెండ్లాం. మనిసి మారాలే మనుసుండాలె, ఇసం ఉన్నకాడ దాని ఇర్గుడు పుట్టనే పుట్టింది. ఇంతకూ యాది సక్కన ఉండది గన్న నాగయ్యది వొంకర అందును? తిట్టాల్సివస్తే నా శాతగాని తనాన్ని దిట్టాలె. అనాల్సివస్తే ముక్కు సూటిగ వోయే నా గుణాన్ని అనాలె. అంతేగని మందిని నిందెవెట్టి ఏం లాభం? లాభం ఉన్నా లేకున్నా దేన్నిదిట్టినా, దేన్ని మెచ్చినా, అనుకున్నా పెండ్లి గాలేదు. రఘురాంలు విలాయతుకు వోయిండు. మాటన్నా పలుకలేదు.

మా సీత కత అంత ఇన్నది. కన్నీటి సుక్కన్నారాల్పలేదు గని సరసర గిర్కతీర్గఇల్లంత దిర్గేసీత మెల్లగ నడుస్తుండది. ఏందో పోగొట్టుకున్నట్లు కండ్లవడ్డది. నగినా ఆ కండ్లల్ల మెరుపులేదు. పొగురు స్వాపలసోంటి కండ్లు మెరుగు ఆరి గాజుగుడ్డోలె ఐనయి. దాన్ని దల్గుకున్నప్పుడల్లా నా మనుస్సు కుమ్మరి ఆవం గాలినట్లు, కుమ్మలవెట్టిన మాడికాయ ఉడ్కినట్లు ఉడ్కూతది. ఈ సంకుటం పగోడ్కి గూడ వెట్టకు తండ్రీ! ఇంత కత నిన్న మొన్న జరిగినట్లే ఉండది. కాలచక్రం ఓ సుట్టుదిరిగింది. వరుదలువొచ్చి మిట్టపల్లాలు గాన్రాకుండవోయినట్లు ఈ యాడాది పొద్దు నా బిడ్డ గాయన్ని మాన్పుతే బాగుండు. మరో సవందం దొర్కదనిగాదు. గని ఆ ముచ్చట దీయాల్నంటేనే ఇచ్చినమాట దప్పినట్లు నమ్మినక్షణం గొంతు గోసినట్లు, దాసుకున్న సొమ్ము దోసుకున్నట్లు, కాని పని జేసినట్లు బుగులైతది. దాని మనుసు ఎట్లుండదో? అది నిండుకుండ. తొల్కాదు. ఆ నాడు శ్రీరంగనాయికులను మెచ్చిన గోదమ్మ తీర్గ మా సీత నడ్డంత అదోతీరున ఉండది. అందుకే ఈ కొత్తకారు మత్తెక్కిన ఉర్బులు, మెర్బులు, పెక్కుగట్టిన పాతపుండును పచ్చి నెత్తుర్లు వొల్కజేసి ప్రాణసంకుటం దెస్తవేమో నని భయం.

సీత ఆవు పాలు పిండీ పిండనట్లు జేసి ల్యాగదూడల పల్పులు ఇడ్కి ఆవుల కాడ్కి దోల్తుండది. ఆ నెమిలి పిట్ట పురి ఇంకా గుండుగ ఇసునకరోలె ఇప్పుకొని కేరింతలు గొట్టుకుంట నాట్కం దొక్కుతనే ఉండది. సీత ఆ కడ్కిసెట్టు కాడ్కి వోకుండ ఉంటదా? పూలన్ని దండ గుచ్చుకున్నది. నా తల్లిది ఏంసొగసు? అబ్బ కండ్లన్ని మిరుమిట్లు వడజేసుకుంట ఈ మెరుపు జుల్బు జూడు. “ఆ ఎవరు అది? ఈ మబ్బులల్ల, గాళ్ళల్లపడి మా ఇంటి దిక్కు నడుస్తుండరు? పోవడిజూస్తే మా రఘురాంలతీరు, మా ఏంది మా ? ఆ కోటయ్య కొడోలె ఉండడు. పోవడిగాదబో! ఆయినే ! ఇంకేం ఉండది? ఆ రాగడే, ఎంకటేశ్వర్లు! గౌరమ్మా ! ఓ అలివేలుమంగా! ఆంజనేయులూ ఈ గండం గడ్డుండి. ఈ పిడ్గునుజూస్తే నా బిడ్డ గూలి బూమిమట్టం గాదా! నా బిడ్డను నాకు దక్కించుండి. అయ్యో అనుకున్నంత పనైంది. నా సీత నడిసివొచ్చిన ఈ ముప్పును కండ్లారజూసింది. ఈదరగాలికితీగెలు అల్లాడినట్లే నా బిడ్డ కదలిపోతుండది. తల్లిని విలిస్తే బాగుండు అని రొండడ్గులు నడ్కిన.

అంతట్లే మెరుపు ఎంటనే ఇంగో మెరుపు వొచ్చినట్లు వొచ్చి ఇల్లు జొచ్చిండు. ఇంట్లకెట్ల ఆ పిలగాడు వొచ్చిండ్? చెట్టు కింద నిలవడ్డ సీత రాముల సేతులకెట్ల వోయిందో నాకేదెల్వలేదు. కన్నుమూసి తెరిసేట్యాళ్ళకు ఇంత ఇంద్రజాలం జరిగింది.

నేను ఆడ ఉన్నన్నధ్యాస గూడ మర్చి రఘురాములు సీతసేయిని తన చేతుల కల్పి పట్టుకొని గొరగొర గుంజుకుంటొచ్చి, ఆడ ఓ గుంజ తీర్గ నిలవడ్డ నాకాళ్ళమీద వాలిను. నాకేం జేయాల్నో తోచలేదు. నాకాళ్ళమీద పణలు మోపిన ఇద్దర్ని ల్యావట్టి రొండు చేతుల్తోటి ఎదకు అలుముకున్న. ఇంతట్లకె వాకిట్ల ఏంకత జర్గుతుండదో దెల్వక సీతతల్లి మాలక్ష్మివొచ్చి గుడ్లప్పుగిచ్చి నిలవడి యాదిదెల్వక ముగ్గుర్ని ఓముడిల జూసి దేవుణిదిక్కుదిర్చి రొండుచేతులు జోడిచ్చికండ్ల నీళ్ళొత్తుకున్నది. ఇంతైనంక సీత మేల్కొన్నట్లు మమ్ములను ఇడ్సీ సంటిపిల్లో తల్లి సంకల జేరింది. ఆనాడు రాత్రి మా ఇంట్ల కోటి ప్రెమిదలు ఎల్లినవి.

రచయిత్రి పరిచయం

డాక్టర్|| పాకాల యశోదారెడ్డిగారు 1929లో మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలోని బిజినేపల్లి గ్రామంలో జన్మించారు. తెలుగులో కరినాంశాలు అనే అంశంపై పరిశోధన చేసి డాక్టరేట్ పొందిన వీరు తెలుగు ప్రొఫెసర్ గా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో పనిచేశారు. అధికార భాషా సంఘానికి అధ్యక్షురాలిగా పని చేసిన తొలి మహిళ. వీరి ధారావాహిక రేడియో కార్యక్రమం “మహాలక్ష్మి ముచ్చట్లు” ఎంతో ప్రజాదరణ పొందింది. మాపూరిముచ్చట్లు, ఎచ్చమ్మ కతలు వీరి కథాసంపుటాలు.

ప్రక్రియ - కథానిక

జీవితపు ముఖ్య సన్నివేశాల్ని క్లుప్తంగా తెలియజేస్తుంది. సంఘటనల మధ్య సంబంధాల్ని కళాత్మకంగా చిత్రిస్తుంది. ఈ వచన ప్రక్రియనే “కథానిక” అంటారు. కథనం, సంభాషణలు, శిల్పం కథానికలోని ప్రధానాంశాలు. క్లుప్తంగా ఉండటం కథానిక ప్రత్యేకత.

సారాంశం

తూర్పున ఇంద్రధనుస్సు విరిసింది. మసకచీకట్లు ముసురుతూండగా రకరకాల వెలుగులు మెరుపు కాగితాల్లా చిత్రవిచిత్రంగా ఆకాశంలో నిండాయి. ఆడపిల్లలు పరికిణీలు, ఓణీలూ వేసుకొని, వాకిళ్ళలో ఒప్పులకుప్ప అటలాడుకుంటున్నారు. లేగదూడలు చెంగు చెంగున దూకుతున్నాయి. మనిషికైనా పశువుకైనా బాల్యమే ముద్దా మురిపెం.

చుక్క పొడుపుతో సీత లేచి, గడపలు పూజించింది. చక్కగా తయారై మంగళహారతులు సిద్ధంచేసింది. పాలేరు రంగయ్య నాగలి తీసుకొచ్చాడు. మల్లన్న, రామన్న (ఎద్దులు)లను చక్కగా అలంకరించారు. పెద్దపాలేరు కొబ్బరికాయ కొట్టాడు. ఈసారి ఏరువాకకు ఊరి పెద్దరైతు పాలేరుకు బదులు, రైతు పెద్దకొడుకు రఘురాములు

నాగలి నడిపించాడు, అందరికీ ముందుగా. రఘురాములు మంచి అందగాడు. సీత చాలా అందమైంది. సీత నాగయ్యకు ఒక్కగానొక్క కూతురు.

రఘురాములు తండ్రి కోటయ్య అతికష్టం మీద సీతసంబంధం ఒప్పుకున్నాడు. నాగయ్య కంటే అతడు బాగా ధనవంతుడు కావడంతో, తనేదో నాగయ్య మీద దయదలచి ఆ సంబంధానికి తలఁపినట్లు కోటయ్య ప్రవర్తన ఉండటం నాగయ్యకు ములుకులా అనిపించింది. 'ఎంతైనా మగపిల్లవాళ్లు' కదా! పైగా కలవాళ్ళు. తన దగ్గరున్నదంతా పెట్టినా వాళ్ళవైపు వాళ్ళకు ఒక్కపూట భోజనానికి చాలదు. అప్పుచేయాల్సిందే, అప్పుచేస్తే వడ్డీ కట్టవలసిందే' అనుకున్నాడు. రంగరాయుణ్ణి అడిగితే 'నావద్ద వడ్డీ ఎక్కువ, అదైనా ఇప్పుడు దొరకదు. మూణ్ణెళ్ల తర్వాత మాటే' అన్నాడు. చివరికి భూమి తాకట్టు పెట్టి, అప్పు సంపాదించాడు నాగయ్య. తన బిడ్డ భవిష్యత్తుకోసం, సుఖం కోసం అదేమంత కష్టమనిపించలేదు అతనికి.

బంధుమిత్రులంతా వచ్చేశారు. కావలసిన సంభారాలు, సరంజామా అంతా ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. పందిళ్ళు, కల్యాణ మండపం, మెరుపుకాగితాలతో అలంకారాలు, పానీయాలు, దిండ్లు గలీబులు, ఐస్ గడ్డలు.... అన్నీ సమకూర్చుకున్నారు.

నిశ్చితార్థం, వరపూజ తర్వాత కల్యాణం. సీతమ్మ అలంకరణతో బంగారుబొమ్మలా తయారైంది. 'అమె పెళ్ళి కోసం భూములు కుదువపెట్టడం ఒక లెక్కలోనిదేగాదు' అనిపించింది తండ్రి నాగయ్యకు. మరుసటిరోజు వరనిశ్చయం కోసం కోటయ్యగారి ఇంటికెళ్ళారు. నిమ్మపండు రంగులో వెలిగిపోతున్న అల్లునికి నూతన వస్త్రాలిచ్చి, బంగారు ఉంగరం తొడిగాడు నాగయ్య. అల్లుడతనికి పాదాభివందనం చేస్తే శరీరం గగుర్పొడిచింది. చమటలు పోశాయి. తర్వాత వియ్యంకుడు పక్కగదిలోకి తీసుకెళ్ళి కట్నం మాటేమిటి?' అని అడిగాడు.

నాగయ్య ఆశ్చర్యపోయాడు. 'ఈ మాట ముందు చెప్పలేదు గదా!' అన్నాడు. 'ఇటువంటి విషయాలు చెప్పేవి గాదు, మా వాడికి లక్షకు తక్కువైతే కుదరదు. నీకు సమయం గావాలంటే, నీ పదెకరాల మాగాణీ నా పేర రాసివ్వు' అనేశాడు. అప్పటికే తాకట్టు పెట్టిన భూమి, తన నిస్సహాయత నాగయ్యను నిరుత్తరుణ్ణి చేశాయి. సీతమ్మ పెండ్లి పెటాకులైపోయింది. రఘురాములు ఇంగ్లాండుకెళ్ళిపోయాడు.

ఏడాది గడిచింది. అందరూ జీవచ్ఛవాలా బతుకుతున్నారు. సీత సంగతి చెప్పనవసరమే. లేదు.

హఠాత్తుగా ఒకరోజు రఘురాములు నాగయ్య ఇంటికొచ్చేశాడు. సీత చెయ్యి అందుకున్నాడు. నాగయ్య కాళ్ళమీద పడ్డారు. ఇద్దరినీ దీవించాడు నాగయ్య. ఇది చూసిన సీత తల్లి మా లక్ష్మి కళ్ళలో ఆనందబాష్పాలు కారాయి. ఆరోజు వాళ్ళింట్లో కోటి దీపాలు వెల్గినట్లుగా పండుగ వాతావరణం నెలకొంది.

ఇవి వేరుండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) మీ పాఠశాలలో ఉపన్యాసపోటీ నిర్వహిస్తున్నారు. అంశం - 'వరకట్న దురాచారం- పరిష్కార మార్గాలు. మీరు ఈ ఉపన్యాసం ఎంతో ఆసక్తిగా ఇవ్వాలనుకున్నారు. 'వరకట్న నిషేధ చట్టం' చాలా కాలం నుండే అమలులో ఉంది. అయినా ఈ దురాచారం పోలేదు. దీనికి మీరు సూచించే పరిష్కారం గురించి మాట్లాడండి.

ఆ) ఈ కింది ప్రశ్నలకు జవాబులివ్వండి.

1. నాగయ్య ఖాన్సాబ్ వద్దకు ఎందుకు వెళ్ళాడు?
2. రంగయ్య ఎడ్లను ఎలా అలంకరించాడు?

ఇ) పాఠం ఆధారంగా కింద పేర్కొన్న వ్యక్తులను పరిచయం చేయండి.

1. రఘురాం 2. మాలక్ష్మి 3. సీతక్క 4. నాగయ్య 5. కోటయ్య

ఈ) పాఠం చదవండి. కిందివాక్యాలు ఎవరు ఎవరితో అన్నారో రాయండి.

1. "ఏమన్నావు? వెయ్యో? నా కొడుక్కా?"
2. "తమరు తొల్త ఈ మాట పేరుకైనా ఎత్తలేదు మరి?"
3. "ఈ పిడ్లను జూస్తే నా బిడ్డ గూలి బూమ్మట్టం గాదా?"

ఉ) కింది పేరా చదవండి. పేరాకు తగిన శీర్షికను సూచించండి.

చిత్రలేఖనం, శిల్పం, సంగీతం, కవిత్వం, నాట్యం అనేవి లలిత కళలు. కొందరు 'వాస్తు'ను కూడా 'లలిత కళ' అంటారు. లలిత కళలు సౌందర్య ప్రధానాలు. ఈ లలిత కళల నుండి కలిగే ఆనందాన్ని అనిర్వచనీయం అలౌకికం అంటారు. అనిర్వచనీయం అంటే మనం వర్ణించి చెప్పలేనిది. మంచి ఆహారం తిన్నప్పుడు, ఇష్టమైనవారిని చూసినప్పుడు కలిగే ఆనందం లౌకికం. లలితకళల వలన కలిగే ఆనందం ఇటువంటిది కాదు. ఎటువంటి ప్రయోజనం లేకుండానే కలిగే ఆనందం. అందువల్ల దీన్ని అలౌకికం అన్నారు. అనుభవైకవేద్యం అని కూడా అంటారు. అంటే మనం అనుభవించి తెలుసుకోవలసిందే తప్ప ఒకరు చెప్పే తెలిసేది కాదు అని.

ఊ) పాఠం చదవండి. కింది పేరాలలో ఏవి అంశాలున్నాయో పట్టిక రాయండి. ఆ పేరాకు శీర్షిక రాయండి.

పేరా సంఖ్య	ముఖ్యమైన అంశాలు	పేరాకు శీర్షిక
1వ పేరా		
6వ పేరా		
7వ పేరా		
8వ పేరా		

ఎ) పాఠం చదివి కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. ఏరువాక కోసం పల్లెలో ఎలా సిద్ధమైనారు ?
2. వర్షాకాలంలో సంధ్యాసమయాన్ని రచయిత ఏమని వర్ణించింది?
3. సీతక్క పెండ్లికోసం ఏమేం ఏర్పాట్లు చేశారు?
4. నిశ్చితార్థం నాడు సీతను ఎలా తయారు చేశారు?
5. పాఠంలోని సామెతలను రాయండి.

II వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. 'మనిషికైనా పసురానికైనా పసితనమే ముద్దు మురిపెం' - దీని నుండి నీవేమి గ్రహించావు?
2. సీత తండ్రి 'ఆనాడు రాత్రి మా ఇంట్లో కోటి ప్రెమిదలు ఎల్లినవి' అని అన్నాడు గదా! అతడు ఎందుకని అలా అన్నాడు? ఊహించి రాయండి.
3. సీతక్క పెండ్లికి ఏ ఏ ఏర్పాట్లు చేశారో తెలుసుకొన్నారు కదా! ఇప్పుడు పెండ్లిళ్ల ఏర్పాట్లు అప్పటిలాగా ఉన్నాయా? పోలికలు, భేదాలు రాయండి.
4. ఈ పాఠంలో మనసంస్కృతి, సంప్రదాయాలకు చెందిన అంశాలను వేటిని రచయిత్రి వివరించింది ?
5. సీతను నిండుకుండతో పోల్చారుకదా! ఏ ఏ గుణాలు ఉంటే నిండుకుండతో పోలుస్తారు?

ఇ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. 'సీతక్క పెండ్లి' పాఠంలోని ముఖ్యసన్నివేశాలను సొంతమాటల్లో వర్ణిస్తూ రాయండి.
2. 'వరకట్నం ఇవ్వడం- తీసుకోవడం నేరమని' మన చట్టాలు చెబుతున్నాయి కదా! దీన్ని సమర్థిస్తూ రాయండి.

ఈ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

సీతక్కపెండ్లి పాఠాన్ని సంభాషణరూపంలోకి మార్చి రాయండి.

(లేదా)

తూర్పున సింగిణేసింది పేరా చదవండి. దీనికి అనుగుణంగా చిత్రం గీయండి. రంగులు వేయండి. దాన్ని గురించి రాయండి.

ఉ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

పాఠంలో ఏదైనా పేరాను వ్యవహారభాషలోకి మార్చి రాయండి.

లేదా

నేడు వివాహాలను ఉన్నవారు ఘనంగా చేస్తుంటే లేనివారు పెండ్లికే చేయలేక ఇబ్బంది పడుతున్నారు. అట్టే వివాహాలో వరకట్నాలు, తిండికి పెట్టే ఖర్చులు, ఆర్భాటాల కింద ఊరేగింపులు, విందులు ఏర్పాటుచేయడం వంటివి చోటు చేసుకొంటున్నాయి. వీటిని దృష్టిలో పెట్టుకొని వివాహాల్లో చోటు చేసుకోవాలిసిన సంస్కరణల గురించి కరపత్రం లేదా పోస్టరు తయారు చేయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింది వాక్యాలలో గీతగీసిన పదాలకు సమానార్థకాలు రాయండి.

ఉదా|| సంపద ఉన్నా గర్వపడగూడదు. (కలిమి)

1. రామయ్యనే వారి కుటుంబానికి ఆసరా. ()
2. సింధూరకు తరగతిలో ప్రథమస్థానం పొందాలనే తాపత్రయం ఉంది. ()
3. నింగి వొదిగివొచ్చి న్యాలను ముద్దిచ్చుకున్నట్లు... ()
4. తన కూతురు పెళ్ళికోసం తన ఇల్లనే కుదవబెట్టాడు. ()
5. 'కట్నం ఇవ్వాలిందేనని కరాఖండిగా చెప్పాడు' రంగయ్య. ()

ఆ) కింది జాతీయాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించండి. వాటిని ఏ అర్థంలో వాడారో రాయండి.

ఉదా|| ఆ తల్లి తన కుమారుని రాకకోసం కళ్ళల్లో వత్తులేసుకొని చూసింది. (అదేపనిగా ఎదురుచూడటం)

1. మిరుమిట్లు గొలుపు 2. జిగజిగలు కురిసినట్లు 3. పొల్లుపోకుండా
4. మసిపూసి మారేడుకాయ జేయి. 5. గుడ్లప్పగించి చూడు 6. కండ్లు కాయలు కాచు
7. కాలికి బుద్ధిచెప్పు 8. గొడ్డలిపెట్టు

వ్యాకరణాలు

ఇ) కింది ఉదాహరణను పరిశీలించండి. కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాన్ని రాసి, విభక్తి ప్రత్యయాన్ని బ్రాకెట్లలో రాయండి.

ఉదా|| విహారయాత్ర విహారము కొరకు యాత్ర (చతుర్థి)

1. రాజాజ్ఞ ()
2. మాటనేర్పరి ()
3. చెరువునీరు ()
4. కృష్ణాశ్రితుడు ()

5. ప్రాణసంకటం	()
6. ధనాధ్యుడు	()
7. ప్రాణాధికం	()
8. జలధరం	()
9. భార్యాసమేతుడు	()
10. పూజాగృహం	()

ఈ) కింది పదాలను విడదీసి, సంధిపేర్లను రాయండి.

- (i). 1.మంగళార్తి 2.వీరావతారం 3.ప్రళయాగ్ని 4.కవీంద్రుడు 5.భానూదయం
(ii). 1.నాకున్న 2.నన్నడిగి 3.అతడట్లు 4.దిక్కేది 5. భీముడతడు
(iii). 1. నిట్టూర్పు 2. కుట్టుసురు 3. నట్టిల్లు 4. చిట్టెలుక 5. కట్టెదురు
(iv). 1. కానరాకుండ వోయినట్లు 2. కూరగాయలు 3. తల్లిదండ్రులు 4. కాలుసేతులు

ఉ) కింది సామాన్యవాక్యాలను సంశ్లిష్టవాక్యాలుగా మార్చండి.

1. చుక్కపొడుపుతో సీత లేచింది. సీత గడపను పూజించింది.
2. బంధుమిత్రులంతా వచ్చేశారు. కావలసిన సంభారాలు ఏర్పాటుచేసుకున్నారు.

ఊ) కింది సామాన్య వాక్యాలను సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చండి.

1. సీతక్క నిశ్చితార్థం జరిగింది. నాగయ్య సంబరపడ్డాడు.
2. సీతక్క పెళ్ళికి ఏర్పాట్లుచేశారు. సీతమ్మ పెండ్లి పెటాకులయింది.

ప్రాజెక్టు పని

మీ ప్రాంతంలో జరిగే వివిధ మతాల వివాహ కార్యక్రమాలను గురించిన సమాచారాన్ని సేకరించండి. తరగతిలో చర్చించి నివేదిక తయారు చేయండి.

ధనంకన్నా లోకకల్యాణం ఎంతో శ్రేష్ఠమైంది.

- మహావీరుడు

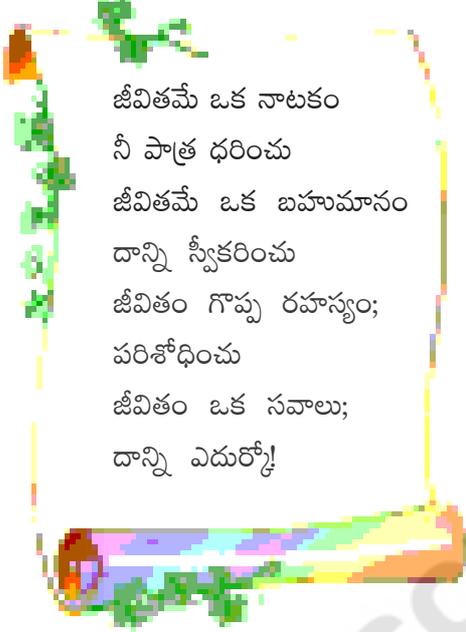

9. రుబాయిాలు

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

- డా॥ సామల సదాశివ

జీవితమే ఒక నాటకం
 నీ పాత్ర ధరించు
 జీవితమే ఒక బహుమానం
 దాన్ని స్వీకరించు
 జీవితం గొప్ప రహస్యం;
 పరిశోధించు
 జీవితం ఒక సవాలు;
 దాన్ని ఎదుర్కో!

ప్రశ్నలు

1. ఈ మాటలు ఏ విషయాన్ని గురించి తెలుపుతున్నాయి?
2. జీవితం ఎలాంటిది? దాన్ని ఎలా స్వీకరించాలి?
3. జీవితాన్ని ఎందుకు పరిశోధించాలి?
4. జీవితాన్ని ఎలా ఎదుర్కోవాలి?

ఉద్దేశం

తరాలు మారినా మానవీయపు విలువలు, మన జీవనమూల్యాలు
 మారవు. వాటిని పరిచయం చేయడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

అష్టద్ హైదరాబాద్ గా పిలువబడే అష్టద్ హుస్సేన్ సూఫీత్త్వవేత్త, గొప్పకవి.
 వీరి రుబాయిాలను సదాశివగారు అనువాదం చేశారు.
 ఆ అనువాద రుబాయిలే ప్రస్తుత పాఠం.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

నిన్ను నీవు గుఱ్ఱింప లేకున్న యెడల
 ఇంతవఱకు సాధించిన దంత వృథయె
 పుడమి యంతయు నీకు లోఁబడిన నేమి
 నిన్ను నీవు లోఁబరచు కోకున్న వృథయె 1

వెలితి వానికి ధనము లభించె నేని
 బుద్బుదంబు విధాన నుప్పొంగుచుండు
 అల్పవిషయాన గర్వింతు రథములెన్న
 గాలిలోఁ జిఱు పరకయుఁ దేలిపోవు 2

అందఱకు ముదం బొనరింపు మదియె పర్వ
 మంతయును మంచిదని యెంచు మదియె స్తవము
 ఎల్ల జంతువు లీశ్వర సృష్టి యగుటఁ
 దలచి వర్తింపు మదియె యద్వైత మనఁగ 3

ఫలము వలతేని విత్తన మలికి చూడు
 పడయఁ దలచిన సర్పంబు విడిచి చూడు
 మొక్కసారి స్వార్థము వీడి యొరుల వాఁడ
 వై సమములేని యానంద మంది చూడు 4

కణము కణమున సంధ్రంబు కడలుకొనును
 అణువు నణువున మణిదీప్తు లలముకొనును
 దృష్టిగలిగిన మంచి దర్శింపవచ్చు
 అదియె లేకున్న రత్నము నశ్య సమము. 5

మఱ్ఱు విడిపోవఁగాఁ జందమామ వెడలె
 శుక్తి పగులఁగ వెడలెను మౌక్తికంబు
 దాఁచి పెట్టువాఁ డవనిలో దాఁగు కొనియె
 దాఁచఁబడిన ధనంబదీతలకు వెడలె 6

కవి పరిచయం

డా॥ సామల సదాశివ ఆదిలాబాద్ జిల్లా దహగామ్ మండలం తెనుగు పల్లెలో 11 మే 1928న జన్మించారు. సంస్కృతం, హిందీ, ఆంగ్లము, ఉర్దూ, ఫార్సీ, మరాఠీ భాషల్లో వీరు పండితులు. చాలామంది ఉర్దూ, ఫార్సీ, హిందీ, మరాఠీ కవుల, రచయితల సాహిత్యాన్ని వీరు తెలుగులోకి అనువాదంచేశారు.

ఉర్దూ సాహిత్య చరిత్ర, అష్టద్ రుబాయిలు, మలయమారుతాలు, యాది, సంగీత శిఖరాలు మొదలైనవి వీరి ప్రఖ్యాత రచనలు. 'అష్టద్ రుబాయిలు' అనువాదానికి 1964లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంచే ఉత్తమ అనువాదరచనా పురస్కారం, 'స్వరలయలు' గ్రంథానికి 2011లో కేంద్ర సాహిత్యఅకాడమీ అవార్డు లభించాయి. సదాశివగారిని హిందుస్థానీ- కర్ణాటక సంగీతానికి సాంస్కృతికవారధిగా విమర్శకులు గుర్తించారు. వీరి రచనల్లో భాష సహజసుందరంగా, సరళంగా ముచ్చట్ల రూపంలో మనసుకు హత్తుకుపోయేట్లు ఉంటుంది. వీరు ఆగస్టు 2012లో మరణించారు.

ప్రక్రియ - రుబాయి

ఫార్సీ, ఉర్దూ సాహిత్యాల్లో 'రుబాయి' అనేది ప్రసిద్ధిపొందిన ఛందోరూపం. రుబాయి అనే అరబ్బీ మాట 'రుబ్' నుండి వుట్టింది. రుబ్ అంటే రసం, సారం అని అర్థాలు. రుబాయి అంటే రసవంతమైంది అని అర్థం. రుబాయిలో నాలుగుపాదాలుంటాయి. ప్రతిపాదం ఒక సంపూర్ణవాక్యం. ఒకటి, రెండు నాలుగు పాదాలకు అంత్యప్రాస నియతి ఉంటుంది. మూడోపాదంలో ఉండదు. మూడోపాదం - ఒకటి, రెండు పాదాలను అనుసంధానం చేస్తుంది. మొత్తంగా మూడుపాదాల్లోని అభిప్రాయాన్ని బలపరుస్తూ నాలుగోపాదం చరువుతో మెరుస్తుంది. గజల్, రుబాయిల్లో అంత్యప్రాసకు పూర్వపదం కూడా ప్రాసబద్ధంగా కనిపిస్తుంది. ఈ రెండింటిని 'రదీఫ్ కాఫియా' అంటారు. రుబాయి ఒకే ఛందస్సులో, ఒకే విషయవిభాగంగా నడుస్తుంది.

భావాలు

1. నీ గురించి నీవు తెలుసుకోలేకపోతే ఇంతవరకు నీవు సాధించినదంతా వ్యర్థమే. నీ మనస్సు అదుపులో లేకుంటే ఎంత సాధించినా ఉపయోగంలేదు.
2. అల్పునికి సంపద లభిస్తే నీటిబుడగలా ఉప్పొంగిపోతాడు. గడ్డిపరక గాలిలో తేలిపోయినట్లుగా అధములు చిన్న విషయాలకే గర్వపడతారు.
3. అందరికీ ఆనందాన్ని కలిగించడమే పండుగ. అంతా మంచిదని భావించడమే ప్రశంసనీయం. సకల ప్రాణులూ దైవసృష్టి అని భావించి నడుచుకోవడమే అద్వైతం. అంటే అన్ని జీవులపట్ల సమదృష్టి ఉండాలి.
4. పంట కావాలంటే విత్తనం నాటాలి. అనుకున్నది సాధించాలంటే త్యాగాన్ని ప్రదర్శించాలి. స్వార్థం విడిచిపెట్టి అందరి మేలుకోసం పనిచేసినప్పుడు నిజమైన ఆనందాన్ని పొందుతావు.

5. నీవు చూడగలిగితే ఒక నీటిబిందువులో సముద్రాన్ని చూడవచ్చు. అణువణువులో అనేక కాంతులు దర్శింపవచ్చు. ఆ దృష్టి లేకపోతే రత్నంకూడా రాయిలా కనిపిస్తుంది.
6. మబ్బులు తొలగిపోతే చంద్రుడు కనిపిస్తాడు. ముత్యపు చిప్ప విచ్చుకుంటే ముత్యం బయటకు వస్తుంది. ఎంత సంపదను దాచిపెట్టినవాడైనా మట్టిలో కలసిపోతాడు. దాచిపెట్టిన ధనమంతా ఇతరుల పాలవుతుంది.

ఇవి శేరుండి

I అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల ఆధారంగా మాట్లాడండి.

- 1 'తనను తాను తెలుసుకోవడం' అంటే ఏమిటి?
- 2 మనిషికి స్వార్థం ఎందుకుండగూడదో చర్చించండి.

ఆ) కింది పదాలు చదివి పాఠం నుంచి వాటికి సంబంధించిన పద్యపాదాలను, భావాలను రాయండి.

1. ధనం-బుద్ధుడం, 2. స్వార్థం-ఆనందం, 3. పుడమి-నిన్ను నీవు

ఇ) కింది పద్యాన్ని చదివి భావంలో ఇచ్చిన ఖాళీలను పూరించండి.

సమయమమూల్య మొక్క నిమిషంబు వృథా చన గ్రమ్మతింప నే
రము; మన యాయువా త్రుటి పరంపర యౌట నెఱింగి నిద్రమాం
ద్యమును దొలంగి మీ పనుల నారయుడో జనులార యంచు డం
బముగ యెడన్నిగిట్టి కృకవాకము గూసెడి నింటి కొప్పునన్.

భావం :

సమయం చాలా ఒక్క నిమిషం వృథాగా గడిపినా ఇది
తెలుసుకొని, నిద్ర మత్తు వదలండి. మీ పనులకు వెళ్లండి అన్నట్లుగా
మెడను నిగిట్టి మీద కూసింది.

ఈ) కింది వాక్యాలు చదవండి. రెండు ప్రశ్నలు రాయండి.

నిన్ను నీవు గుఱింపు లేకున్న యెడల
ఇంతవఱకు సాధించిన దంత వృథయె
పుడమియంతయు నీకు లోఁబడిన నేమి
నిన్ను నీవు లోఁబరచుకోకున్న వృథయె

ఉ) పాఠం ఆధారంగా కిందిపట్టికను పూరించండి

1.	మన గురించి మనం తెలుసుకోవడం	
2.	నీటి బుడగలా ఉప్పొంగిపోవడం	
3.	అందరికీ ఆనందం కలిగించడం	
4.	ప్రశంసనీయం	
5.	మబ్బులు తొలగితే	
6.	ముత్యం బయటకు వస్తుంది.	

ఊ) కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. నిన్ను నీవు గుర్తించకపోతే ఏమవుతుంది?
2. అల్పనికి ధనం లభిస్తే ఎలా ప్రవర్తిస్తాడు?
3. 'అద్వైతం' స్థితి ఎలా కలుగుతుందని చెప్పాడు?
4. 'ధనము అశాశ్వత'మని చెప్పడానికి కవి ఎలాంటి ఉదాహరణలు ఇచ్చాడు?
5. ఎదుటివారిలో మంచిని ఎప్పుడు దర్శించవచ్చు?

II. వ్యక్తీకరణ- సృజనాత్మకత

అ) కిందివాటికి మీ సొంతమాటల్లో ఐదు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. మనసును అదుపులో పెట్టుకోవడంవల్ల కలిగే లాభమేమిటి?
2. అల్పని స్వభావాన్ని గురించి రాయండి.
3. "అనుకున్నది సాధించాలంటే త్యాగం చేయాలి" దీనితో మీరు ఏకీభవిస్తారా! ఎందుకు?
4. 'ఇతరుల మేలుకోసం పనిచేస్తే నిజమైన ఆనందం కలగుతుంది'. దీనిద్వారా మీరేమి గ్రహించారు?

ఆ) కిందివాటికి పదిహేను వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. ఈ పాఠం ఆధారంగా సామల సదాశివ గారి గురించి వ్యాసం రాయండి.
2. "సందర్భాన్నిబట్టి స్పందించాలి" దీన్ని ఉదాహరణలతో వివరించండి.
3. ఈ పాఠ్యాంశంద్వారా కవి అందించిన సందేశం ఏమిటి?

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

'తరుగుతున్న మానవత్వపు విలువలు' అనే అంశంపై ప్రసంగించడానికి ఒక ప్రముఖ సామాజికవేత్త మీ పాఠశాలకు వస్తున్నాడు. అతడు ప్రసంగ వ్యాసం రాసుకున్నాడు. ఆ ప్రసంగవ్యాసం ఎలా ఉంటుందో ఊహించి రాయండి.

లేదా

పాఠ్యాంశం ఆధారంగా కొన్ని సూక్తులను తయారుచేయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

రుబాయిలలో భావ సౌందర్యాన్ని ప్రశంసిస్తూ ఆరు వాక్యాలను రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింది వాక్యాలలో గీత గీసిన పదాలకు పాఠంలో సమానమైన అర్థాన్నిచ్చే పాదాలు ఏవి రాయండి.

1. తామరాకుపై నీటిబొట్టు ముత్యం లాగా ఉంటుంది =
2. జీవితాలు నీటిబుడగ లాంటివి. =

ఆ) కింద గీత గీసిన పదాలకు నానార్థాలు రాసి, వాటిని వాక్యాల్లో ప్రయోగించండి.

1. శ్రమకు తగిన ఫలం కనిపించాలి.
2. స్వార్థం లేని నరుడు దైవంతో సమానం.

ఇ) కింద గీత గీసిన పదాలకు వికృతులు రాసి, వాక్యాల్లో ప్రయోగించండి.

1. వేల అలజడులున్నా సముద్రం పైకి గంభీరంగానే ఉంటుంది.
2. పృథ్వివై నిస్వార్థపరులను వేళ్లమీద లెక్కపెట్టవచ్చు.

వ్యాకరణం

అ) కింది సంధులకు ఈ పాఠంలో ఉదాహరణలు వెతికి రాసి, సూత్రాలు రాయండి.

1. ఇత్వసంధి
2. అత్వసంధి
3. ఉత్వసంధి
4. లు, ల, నల సంధి
5. సవర్ణదీర్ఘసంధి

ఆ) కింది సమాసాలకు ఈ పాఠంలో ఉదాహరణలు వెతికి రాసి, సూత్రాలు రాయండి.

1. విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం,
2. షష్ఠీ తత్పురుషం,
3. నజ్ తత్పురుషం,
4. తృతీయా తత్పురుషం.

ప్రాజెక్టు పని

ఉర్దూనుంచి తెలుగులోకి అనువాదంచేసిన గ్రంథాలను, రచయితలను, వివిధ ప్రక్రియలను గురించి తెలుసుకోండి. పట్టికను తయారుచేయండి.

పేదలకు ఉపకారం చేస్తా ననడం గర్వం. వారిలోని భగవంతునికి సేవ చేస్తా' ననడం మానవత్వం.
- రామకృష్ణ పరమహంస.

10. చూడడమనే కళ

- జిడ్డు కృష్ణమూర్తి

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

పూర్వం ఒక రాజుగారికి ఇద్దరు మంత్రులు ఉండేవారు. రాజు అన్ని విషయాల్లో పెద్దమంత్రినే సలహా అడిగేవాడు. అది చిన్నమంత్రికి నచ్చేది కాదు. అతనికి పెద్దమంత్రి గొప్పదనాన్ని తెలియజెప్పాలనుకున్నాడు.

ఒకరోజు తన ఇంటి వెనుక హడావుడి ఏమిటో చూసి రమ్మని చిన్నమంత్రితో రాజు అన్నాడు. చూసివచ్చి 'కుక్క ఈనిందన్నాడు చిన్నమంత్రి. 'పిల్లలెన్ని' అన్నాడు రాజు. మళ్ళీ వెళ్ళివచ్చి 'నాలుగు' అన్నాడు. ఏ రంగులో ఉన్నాయన్నాడు రాజు. మళ్ళీ వెళ్ళివచ్చి 'రెండు నలుపూ, రెండు గోధుమరంగు'లో ఉన్నాయన్నాడు.

ఇంతలో పెద్దమంత్రి వచ్చాడు. అతన్ని కూడా అడిగితే ఒకేసారి చూసి వచ్చి, రాజు అడిగిన ప్రశ్నలన్నిటికీ సమాధానమిచ్చాడు. పెద్దమంత్రి గొప్పతనం అర్థమైన చిన్నమంత్రి సిగ్గుపడ్డాడు.

ప్రశ్నలు

1. చిన్నమంత్రి ఒక్కొక్కసారి ఒక సమాధానాన్నే ఎందుకు చెప్పాడు?
2. పెద్దమంత్రి ఒకేసారి అన్ని విషయాలు చెప్పడానికి కారణమేమిటి?
3. ఇద్దరిలో పరిశీలనాశక్తి ఎవరికి ఎక్కువగా ఉంది?
4. మనం వేటి వేటిని జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలి? ఎందుకు?

ఉద్దేశం

వినడం, మాట్లాడడం, చూడడం, పరిశీలించడం శ్రద్ధ చూపడం వంటి జీవన నైపుణ్యాలను తెలియజేయడమే ఈ పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం.

ఈ పాఠ్యభాగం జిడ్డుకృష్ణమూర్తి ఆంగ్ల రచన A Timeless Spring కు అరుణామోహన్ అనువాదమైన "అనాది ప్రోతస్సు" లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

సూర్యోదయాన్ని, సూర్యాస్తమయాన్ని, విస్మయపరిచేవాటి రంగులను మీరెప్పుడయినా గమనించారా? నీటిపై ప్రతిబింబించే కాంతులను, పడవలోని బెస్తవారిని, ఆకాశంలో ఎత్తున గుండ్రంగా

తిరుగుతున్న రాబందుల్ని, చెట్లలోని చిన్ని పక్షులను, ఒక్క ఆకుపైనే మెరుస్తున్న ప్రాతఃకాల భానుణ్ణి మీరు గమనిస్తారా? వీటిని మీరు చూస్తారా? “చూడడం అసాధారణ విషయాలలో ఒకటని తెలుసుకోండి.” చంద్రుడనలు లేనప్పటి ఆకాశాన్నిగాని, కేవలం ఒక వెండితునకలాగా ఆకాశంలో వేలాడుతున్నప్పుడుగాని నిజంగా మీరు చూస్తుంటారా? మురికినీ, మాలిన్యాన్నీ, పేదల హీనస్థితిని చూస్తారా?! మనుషులెలా మాట్లాడేది, ఎలా నడిచేది, ఎటువంటి బట్టలు వేసుకునేది, వారి మర్యాదమన్ననలు, వారి కారిన్యం, మృదుస్వభావం, నిజంగా పట్టించుకుంటున్నారో, ఏదో తెచ్చిపెట్టుకున్న మర్యాదో మనం చూస్తూ తెలుసుకోవచ్చు. ఎలా చూడాలో, ఎలా పరిశీలించాలో, ఎలా వినాలో తెలియనప్పుడు జీవితంలో ఎప్పటికీ దేన్ని గురించి నిజమయిన శ్రద్ధ చూపలేము.

శ్రద్ధ చూపడమంటే ఏమిటో మీకు తెలుసా? ఒక పెంపుడు జంతువును బాగా చూడడంలో, మీ బట్టల్ని సక్రమంగా ఉంచుకోవడంలో, స్నానంచేసి మిమ్మల్ని మీరు పరిశుభ్రంగా ఉంచుకోవడంలో శ్రద్ధ ఉండడం. తోటలో ఓ మొక్కను నాటి ఉంటే అది ఎక్కడ పెరుగుతున్నదో ఆ నేలలో ఎరువు వేయాలి. వర్షం లేనప్పుడు నిత్యం నీళ్ళుపోయాలి. కుక్క ఉంటే దాన్ని శుభ్రంగా దువ్వాలి. సరైన ఆహారాన్నివ్వాలి. బయట నడకకు తీసుకవెళ్ళాలి. ఏ జబ్బూ లేకుండా చూడాలి. శ్రద్ధ చూపడం అంటే ఇవన్నీ చేయడానికి అంటే మనుషుల పట్ల, జంతువుల పట్ల, మొక్కలపట్ల, వస్తువుల పట్ల స్పందన ఉండడం. శ్రద్ధ అంటే ప్రేమ అంటున్న ఆ లోతైనదానిలో నిజంగా ఒక భాగం. చిన్న చిన్న విషయాలపట్ల శ్రద్ధచూపడంలో ఇది ఆరంభమవుతుంది.

మీ చుట్టూ ఉన్న ప్రతిదాన్నీ - అంటే పక్షుల్ని, చెట్లను, పేదవారిని, మురికి రోడ్లను, ఆశ్రయంలేని ఆవులను, ఆకలితో జబ్బుతో ఉన్న కుక్కల్ని పరిశీలించకపోతే మీరు ప్రజ్ఞావంతంగా ఉండలేరు. వీటన్నిటిని మీరు పరిశీలించకపోతే మిగిలినవాళ్లు ఎలా పెరిగి పెద్దయ్యారో అలాగే హృదయంలో ప్రేమలేకుండా పెరుగుతారు. చాలామందికి తమలో తాము మాత్రమే కేంద్రస్థానాలు, వారి చింత అంతా వాళ్ళ గురించే. వారి డబ్బు, హోదా, అధికారం, వారివారి విజయాలలోనే పూర్తిగా మునిగిపోయి ఉంటారు. వాళ్ళ ఆశయాలలో, వాళ్ళ గురువులలో, వాళ్ళ దేవుళ్ళలో, వాళ్ళ రక్షకులతో మునిగిపోయి ఉంటారు. అంతకుమించి వారిలో ఏమీ ఉండదు. వాళ్ళకు ఆస్తి చాలా ఉండొచ్చు. పెద్ద బిరుదులుండొచ్చు. అంతరంగంలో వాళ్ళకేమీ ఉండదు. ఎందుకంటే ఎలా చూడాలో వాళ్ళకు తెలియదు. నేనిది గట్టిగా చెప్తున్న మాట.

అందుకని మీరు చూసి తీరాలి. చూడండి. పరిశీలించండి. విమర్శించవద్దు. పోల్చవద్దు. ఇది ‘మంచిది అది చెడ్డది’ అనిగాని ‘ఇది సరయింది, అది కాదు’ అనిగాని చెప్పొద్దు. మీరెలా నడుస్తారో, ఎంత సిగ్గుపడతారో, నిరుత్సాహంగా ఉంటారో పరిశీలించండి. చిన్నవాళ్ళతో పెద్దవాళ్లు, మీతో మీ ఉపాధ్యాయులు ఎలా ప్రవర్తించేవారో, మీరందుకు ఎలా ప్రతిస్పందించేదీ పరిశీలించండి, జీవితంలో ప్రతిదాన్ని ఊరకే గమనించండి. గమనించడం, అసాధారణమైన విషయం. గమనింపు లోనుంచి ప్రజ్ఞ ఉదయిస్తుంది. గమనించడమెలాగో తెలిస్తే తత్వం, మతం వంటివాటిని గురించి క్లిష్టమైన పుస్తకాలు చదవనక్కరలేదు. ఎలా చూడాలో, ఎలా వినాలో, ఎలా మాట్లాడాలో తెలిస్తే అదంతా మీకళ్ళలోనే, చెవులలోనే, మీ నాలుకమీదనే ఉన్నదని అర్థమవుతుంది.

మనుషులంటే నిజమైన ఆప్యాయత ఉన్నప్పుడు చూడడం, వినడమే గాక వాళ్ళ గురించి పట్టించుకోవాలి. మీరసలు ఎవరి గురించైనా పట్టించుకుంటారా? మీ తల్లిదండ్రులను లక్ష్యపెడుతున్నారా? మీ తల్లిదండ్రులకు మీ పట్ల శ్రద్ధ ఉన్నదా? శ్రద్ధగా ఉండడమంటే ఇతరులను బాగా చూసుకోవడం, దయగా ఉండడం, వారిపట్ల క్రూరంగా ప్రవర్తించకుండా చూసుకోవడం. మీరు సరిగా చూడకపోయినా, పరిశీలించకపోయినా ఎవరిపట్లా మీకు లక్ష్యం లేదన్నమాట.

పరిశీలించడమనే ఈ మొత్తం ప్రశ్నలోకి వెళ్ళనారంభిస్తే మీరు నిజంగా పరిశీలించలేకపోతుండడం తెలుసుకుంటారు. ఒక ప్రమాదం జరిగిందనుకోండి. అక్కడ చాలామంది సాక్షులున్నారు. చూసిన ప్రతి ఒక్కరూ ఒక్కొక్క రకంగా ఆ ప్రమాదాన్ని వర్ణిస్తారు. ఈ సాక్షులు చెప్పిన మాటలు ఒక్కొక్కరివి ఒక్కొక్కరకంగా ఉంటాయి. ఎందుకంటే అక్కడ నిజంగా జరుగుతున్నదేమిటో అసలెవరూ పరిశీలించరు. ఈ ప్రయోగం మీరు చేస్తే ఉన్నవాటిని ఉన్నట్లుగా చూడడం నిజానికి ఎంత కష్టమయిందో తెలుస్తుంది. అవి ఎలా ఉండాలని మీరనుకుంటారో అలా చూడడంగాదు. వికారంగా ఉన్నవాటిని అందంగా ఉంటే బాగుండును అనుకుంటారు. వీధిలో అసహ్యంగా ఉన్నవాటిని అంటే అడుక్కునే భిక్షగాండ్రనూ మీరు చూడాలనే అనుకోరు. కళ్ళుమూసుకోరేమోగాని వాళ్ళను చూడరు. ఎక్కడో చూస్తారు. పారిపోతారు.

ప్రతి దానిని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూడడం ఒక కళ. లెక్కలు, చరిత్ర, భూగోళశాస్త్రం నేర్చుకోవడం ఎంత కష్టమో ఉన్నవాటిని ఉన్నట్లుగా చూడడం అంతే కష్టం. బయట నడుస్తూ వెళ్తున్నప్పుడు పేదల అశుభ్రతను, దైన్యాన్ని, రోడ్డుమీది బురదను, జబ్బుచేసిన కుక్కలను చూడరు.

ఇదంతా చూడడం ఆరంభించి ఉంటే ఏదో ఒకటి చేయకుండా ఉండరు. అదే చూడడంలోని అందం. చూడడమే చేయడం. నిజంగా చూస్తే, పరిశీలిస్తే, వింటే సరయినది ఏదో చేయకుండా ఉండలేరు. అయితే మనలో చాలామందిమి గుడ్డివాళ్ళం, చెవిటివాళ్ళం గాబట్టి ఏమీ చెయ్యం. ఏమైనా చేసినప్పటికీ అది ఒక ఊహ ప్రకారంచేస్తాం గనుక ఆ ఊహకు, ఆ చర్యకు మధ్య గూడా సంఘర్షణ ఉంటుంది. చూడడం, వినడం ఆరంభించి ఉంటే ఆ చూడడంనుండే, ఆ వినడంనుండే దానికి తగిన చర్య జరుగుతుంది.

ఒకరోజున, కొన్ని మాసాల కిందట, నేను స్విట్జర్లాండులో ఉన్నప్పుడు ఒక మిత్రునితోపాటు కారులో వెళ్తున్నాను. మా ముందు ఒక అమ్మాయి సైకిలుమీద వెళ్తూ అకస్మాత్తుగా దిగి సైకిలు తోసుకుంటూ నడుస్తున్నది. ఎందుకా అని గమనిస్తున్నాను. రోడ్డుమీద ఉన్న ఒక కాగితం

ముక్కను తీసి దగ్గరలో ఉన్న చెత్తకుండీలో వేసి, మళ్ళీ

సైకిలెక్కి వెళ్ళిపోయింది. నేను చెప్తున్నదానిలో ఉన్న ప్రాధాన్యత మీకర్థమయిందా? ఆ చిన్నపాపకు అలా చేయమని ఎవరూ చెప్పలేదు. రోడ్డును శుభ్రంగా ఉంచాలన్న భావంలో రోడ్డుమీద పడి ఉన్న కాగితం ముక్కను చూసినప్పుడు దాన్ని ఎత్తివేసింది. ఆ ప్రాంతాన్ని అందంగా ఉంచాలన్న స్వాభావిక భావమది.

మీరు గనుక చూస్తే, పరిశీలిస్తే, వింటే అప్పుడు తక్షణమే క్రియ జరుగుతుంది. పరిశీలించినప్పుడే విన్నప్పుడే చర్య తీసుకుంటారు. పరిశీలించడమెలాగో, వినడమెలాగో మీకు తెలిస్తే ఉన్నదాన్నంతటినీ మీరు గ్రహిస్తారు. పరిశీలించడం, వినడం నిజానికి ఒకటే. ఇదంతా ఒకే పని, కాబట్టి మీ చుట్టూ ఉన్నవాటిని గురించి తెలుసుకోండి. అది సహజంగా మిమ్మల్ని సున్నితంగా చేస్తుంది. మీరు (అంటే మీ శరీరం, మీ మొత్తం అస్తిత్వం పూర్తి మెలకువతో - జీవంతో) తొణికిసలాడతారు.

దయచేసి మీరిక్కడినుండి బయటకు వెళ్ళినప్పుడు ఎప్పుడైనా ఒక్కసారి ఇది ప్రయత్నించండి. పక్షులను, చెట్లను, అశుభ్రంగా ఉన్న వీధులను అన్నింటినీ చూడండి. మనుషులవంక చూడండి. మీ తల్లిదండ్రులవంక, ఉపాధ్యాయులవంక చూడండి. మీతో వారెలా మాట్లాడేదీ, ఏ మాటలు వాడేదీ చూడండి, వాళ్ళను విమర్శించవద్దు, ఎందుకంటే విమర్శను ఎవరూ ఇష్టపడరు. విమర్శించకుండా, అంచనావేయకుండా, నిరపేక్షతో ఊరక గమనించండి. మీరిలా చేస్తున్నప్పుడు వాళ్ళకు మీరు గమనించడం తెలుస్తుంది. దాని ప్రభావం వాళ్ళమీద చాలా ఎక్కువగా ఉంటుంది. మరింత జాగ్రత్తగా ఉండడం, అశుభ్రతను, అశ్రద్ధను తగ్గించుకుంటూ ఉండడం ఆరంభిస్తారు. దాని ప్రభావం మీమీద గూడా చాలా ఉంటుంది. రోజంతా మీరు పరిశీలిస్తూ వింటూ ఉంటే మీ శరీరం మీ మనసు ఎంతో సున్నితమవడం చూస్తారు. దానితో సహజమయిన క్రమశిక్షణలో ఉంటారు. క్రమశిక్షణ, సున్నితత్వం కలిసి ఉంటాయి. ఇవి చేయాలి మిగిలినవి చేయగూడదు అనుకుంటూ బలవంతంగా ఉండేవారు- ఉదాహరణకు ఉదయాన్నే త్వరగా లేచి వాళ్ళకిష్టంలేని పనులన్నీ చేస్తూ అదే క్రమశిక్షణనుకునేవారు- చాలా కఠినంగా ఉంటారు. కాని మీరు గమనిస్తూ, పరిశీలిస్తూ వింటూ ఉంటే స్వతస్సిద్ధంగా ఒత్తిడి లేకుండా అక్కడ ఒక క్రమత, సమన్వయత ఒక క్రమశిక్షణ సంభవమవుతుంది.

ప్రపంచంలో శాంతి ఉండాలంటే మీలో మీరు శాంతిగా ఉండాలి. ఈ పోటీ ప్రపంచంలో ఆనందంగా జీవించడంకోసం ముందు మీరు పోటీపడడం ఆపాలి. పోటీపడకుండా ఉండడం బహుకష్టమంటారు. చేస్తున్న పనిని ప్రేమించకపోవడంవల్లనే అలా ఉంటుంది. మీ పనిని మీరు ప్రేమిస్తూంటే మీకంటే ముందుకు ఎవరెళ్ళారో మీ వెనక ఎవరున్నారో పట్టించుకోరు. మీ సామర్థ్యాన్నంతా - అంటే మీ మనస్సును, హృదయాన్ని, మీ శరీరాన్ని అంతా - వెచ్చించి చేస్తారు.

ఎవరో ఒకరు చెప్పింది వినడం మీకు బాగా అలవాటయిపోయింది. మీ తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు చెప్తుంటారు. గురువులూ చెప్తారు. ప్రజాభిప్రాయమూ చెప్తుంది. నిరంతరం ఏమి ఆలోచించాలో, ఏమి చేయాలో, వార్తాపత్రికలు, రేడియో, టెలివిజను అన్నీ చెప్తాయి. 'లేదు, నా అంతట నేను తెలుసుకోబోతున్నాను' అని చెప్పే సమయం మీకుండదు. ఎవరో మీకు ఎప్పుడూ చెప్తున్నప్పుడు ఏమవుతుందో తెలుసా? మీరసలు ఆలోచించరు. ఎవరో ఒకరు అన్నీ ఆలోచించి పెడుతుంటారు. వాళ్ళ ఆలోచనలను మాత్రలాగా మీరు మింగేస్తారు. వాటిని అర్థంచేసుకున్నామని మీరనుకుంటారు. అయితే మీరలా అర్థంచేసుకోరు.

మీ చిన్నతనంలో ఈ అసాధారణ ఊహాశక్తి ఉంటుంది. దాన్ని మీరు పెరుగుతున్నప్పుడు ఎందుకు పోగొట్టుకుంటారు? నదిని చూస్తున్నప్పుడు ఆ పడవలో మీరున్నట్లు, భయంకర తుఫానుల మధ్య తేలుతూ నదివైపు పోతున్నట్లు మిమ్మల్ని చిత్రించుకుంటారు. మీరేదో చరిత్ర చదువుతారు. దాని గురించి ఆలోచించేటప్పుడు ఎంతో

కల్పితమయినవాటిని ఊహిస్తారు. మేఘాన్ని చూస్తున్నప్పుడు మీకది ఒక మేడ. దాని మధ్యన మీరుంటారు. గాలి శబ్దం వింటే మీకు శ్రవణానందాన్ని కలిగించే సంగీతాన్ని వింటున్నట్లుంటుంది. పెద్ద పక్షిని చూస్తూంటే దానివీపుమీద కూర్చుని ప్రపంచమంతా చుట్టివస్తున్నట్లు ఊహిస్తారు. చాలా డబ్బున్నట్లు, పేరున్నట్లు లేదా అందరూ విని మెచ్చుకునే అద్భుతమయిన వ్యక్తన్నట్లు, మిమ్మల్ని ఊహించుకుంటారు. మీ చిన్నతనంలో అద్భుతమైన ఈ ఊహశక్తి ఉంటుంది. పెద్దవారవుతున్నకొద్దీ అది పోతుంది. ఎందువల్ల?
(ఆలోచించండి).

రచయిత పరిచయం

జిడ్డు కృష్ణమూర్తిగారు మే 12, 1895న ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని చిత్తూరు జిల్లా మదనపల్లెలో జన్మించారు. వీరు ఆంగ్లములో ధ్యానం, స్వేచ్ఛ, నీవే ప్రపంచం, గరుడయానం మొదలైన రచనలు చేశారు. కృష్ణమూర్తిగారు ప్రపంచ ప్రఖ్యాత తత్వవేత్త.

మనిషి తనంతట తానుగా భయం, కట్టుబాట్లు, అధికారం, మూఢవిశ్వాసాలనుండి విముక్తి చెందాలని బోధించారు. అసలైన విప్లవం రావలసినది హృదయపు లోతులలో.

మనిషిలో సమూలమైన పరివర్తన కలగకపోతే ఈ యుద్ధాలు, ఈ హింసాకాండ, ఈ విధ్వంసం ఇట్లాగే కొనసాగుతూ ఉంటాయి. తనను తాను పూర్తిగా అవగాహన చేసుకుంటూ హృదయంతో స్పందిస్తూ జీవించటంలోనే పరివర్తన సాధ్యమౌతుంది. అని తన రచనల ద్వారా, ప్రవర్తన ద్వారా నిరూపించారు.

పాఠంలోని ముఖ్యాంశాలు

- ❖ ఎలాచూడాలో, ఎలాపరిశీలించాలో, ఎలావినాలో తెలియనప్పుడు జీవితంలో ఎప్పటికీ దేనిగురించీ నిజమైన శ్రద్ధచూపలేము. శ్రద్ధచూపడం అంటే మనుషులపట్ల, మొక్కలపట్ల, జంతువులపట్ల, వస్తువులపట్ల స్పందన ఉండడం.
- ❖ పరిశీలించడంవల్ల మనలో ప్రజ్ఞ కలుగుతుంది. ప్రజ్ఞ ఉంటే అంతరంగంలో ఎలా దర్శించాలో తెలుస్తుంది. విమర్శనాత్మకంగా గమనించాలి, సరియైన లక్ష్యాన్ని నిర్దేశించుకొని గమనించాలి.
- ❖ వినడం, మాట్లాడడం, పరిశీలించడంపై స్పష్టమైన అవగాహన ఉండాలి.
- ❖ పరిశుభ్రతకు ప్రాధాన్యాన్నిస్తూ, క్రమశిక్షణాయుత జీవితాన్ని గడపాలి, అప్పుడే మనం నిత్యచైతన్యవంతులం అవుతాం.
- ❖ పరిశీలించడంలో క్రమం, సమన్వయం ఉండాలి. అప్పుడే క్రమశిక్షణ అలవడుతుంది.
- ❖ ప్రపంచశాంతిని కాంక్షిస్తూ ప్రతిదానికీ పోటీ పడకుండా ప్రేమాభిమానాలు పెంపొందించుకోవాలి.

ఇవి వేరుండి

I. అవగాహన- ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల ఆధారంగా మాట్లాడండి.

1. సూర్యోదయసమయంలో మీచుట్టూ ఉన్న ప్రకృతి ఎలా ఉంటుంది?
2. శ్రద్ధ చూపడం అంటే ఏమిటి?
3. ఎలా వినాలి? ఎలా మాట్లాడాలి?

ఆ) కిందివాక్యాలు పాఠ్యాంశంలో ఎక్కడ వచ్చాయో గుర్తించి వాటి భావం రాయండి.

1. బిడ్డను ప్రేమించడం అంటే ఆ బాబు, పాప సరయిన విద్యను పొందేటట్లు చూడడం.
2. పరిశీలించకపోతే మీరు 'ప్రజ్ఞావంతంగా' ఉండలేరు.
3. ప్రతి దాన్నీ ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూడడం ఒక కళ.
4. 'నా అంతట నేనే తెలుసుకోబోతున్నాను' అని చెప్పే సమయం మీకుండదు.
5. ఆ చిన్నపాపకు అలా చేయమని ఎవరూ చెప్పలేదు.

ఇ) కింది పేరాను చదవండి- సమాధానాలు రాయండి.

సర్ జగదీశ్చంద్రబోస్ బెంగాల్‌లోని విక్రంపూర్ అనే గ్రామంలో 1858 నవంబరు 30న జన్మించారు. మొక్కలు జంతువులపై గాఢమైన ఆసక్తి పెంచుకున్నారు. భౌతికశాస్త్రం అభ్యసించినప్పటికీ జీవశాస్త్రం అంటే ఆసక్తి ఎక్కువ. సొంతంగా ప్రయోగశాలను ఏర్పాటుచేసుకొని అనేక పరిశోధనలు చేశారు. మొక్కలను, జంతువులను, నిశితంగా పరిశీలించారు. మొక్కలకు కూడా ప్రాణం ఉందని కనుక్కొన్నారు. చెట్లు అర్ధరాత్రి నిద్రిస్తాయని ఉదయం 8 గంటల ప్రాంతంలో నిద్రలేస్తాయని చెప్పారు. మత్తుపదార్థాల ప్రభావం చెట్లపై కూడా ఉంటుందని నిర్ధారించారు.

1. జగదీశ్చంద్రబోస్ ఎప్పుడు ఎక్కడ జన్మించారు?
2. జగదీశ్ చంద్రబోస్‌కు జీవశాస్త్రం అంటే ఎందుకు ఆసక్తి?
3. చంద్రబోస్ తన పరిశోధనలో ఏమి కనుక్కొన్నారు?
4. చెట్ల మీద పరిశోధన చేసి నిర్ధారించిన విషయమేమిటి?

II. వ్యక్తికరణ- సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

1. ఎవరయినా దేన్నయినా నిజంగా పట్టించుకుంటున్నారో, ఏదో తెచ్చిపెట్టుకున్న మర్యాద ప్రదర్శిస్తున్నారో మనం చూస్తూ తెలుసుకోవచ్చు అని జిడ్డుకృష్ణమూర్తిగారు, అన్నారు. తెచ్చిపెట్టుకున్న మర్యాద అంటే ఏమిటి?
2. పరిశీలనకు, ప్రజ్ఞకు గల సంబంధాన్ని తెలపండి.
3. 'వల్లించడం' అంటే ఏమిటి? అది విద్యార్థికి ఉపయోగమా కాదా? ఎందుకు?
4. ప్రవర్తన అంటే ఏమిటి? అది ఎలా ఉండాలి?
5. శ్రద్ధ చూపడం అంటే ఏమిటి? విద్యార్థులు వేటిపట్ల శ్రద్ధచూపాలి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. జీవితంలో 'క్రమశిక్షణ' అవసరం. ఎందుకో వివరించండి.
2. 'ప్రపంచంలో శాంతి' ఉండాలంటే ఏం చేయాలి? మీ అభిప్రాయం రాయండి.
3. చిన్నతనంలో ఉన్న ఊహాశక్తి పెద్దవారవుతున్నకొద్దీ ఎందుకు పోతుంది? ఆలోచించి రాయండి.

ఇ) సృజనాత్మకంగా స్పందించండి.

పాఠంలోని మొదటిపేరా ఆధారంగా చిత్రాన్ని గీయండి. దాని గురించి వర్ణించండి.

(లేదా)

మీ పాఠశాలలో 'ప్రపంచశాంతి' అనే అంశంపై మండలస్థాయి వ్యాసరచన పోటీ నిర్వహించాలని అనుకున్నారు. విద్యార్థులను ఆహ్వానిస్తూ కరపత్రం తయారుచేయండి.

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

మీ పాఠశాలలో ఒక విద్యార్థి రాష్ట్రస్థాయి స్పోట్స్ అండ్ గైడ్స్ జంభోరీలో పాల్గొని ముఖ్యమంత్రి చేతులమీదుగా బహుమతినందుకున్నాడు. అతణ్ణి అభినందిస్తూ పది వాక్యాలు రాయండి.

(లేదా)

మీ జిల్లాలో ఒక విద్యార్థి వ్యర్థంగా పారవేసిన వస్తువులతో అద్భుతంగా కళాఖండాలు తయారుచేశాడు. ఆ వార్తను మీరు పత్రికలో చూశారు. అతణ్ణి ప్రశంసిస్తూ పత్రికకు లేఖ రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) ఇచ్చిన వాక్యాల ఆధారంగా కింద గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలను గ్రహించి మరో వాక్యం రాయండి.

1. ఇంద్రధనుస్సులో రంగులను చూస్తే విస్మయం కలుగుతుంది.
2. మనం ప్రతిరోజూ ప్రాతఃకాలంలో నిద్రలేవాలి.
3. వెన్నను చేతితో తాకితే మృదువుగా ఉంటుంది.
4. ప్రవర్తన సరిగాలేనివారు జీవితంలో కష్టాల్లోపడతారు.
5. ఆదర్శానికి ఆచరణకు సమస్వయం ఉండడం వాంఛనీయం.

ఆ) కిందివాటిలో ఆత్మవిశ్వాసం ప్రకటించడానికి ఉపయోగపడే పదాలున్నాయి. వాటిని వేరుచేసి వాక్యాలు రాయండి.

తనంతట తాను, దురదృష్టం, కారిన్యం, తెలుసుకోవడం, క్షిప్తం, నిజంచెప్పడం, అసాధారణం, పనిని ఇష్టపడడం, స్వతస్సిద్ధం.

ఇ) కింది వాక్యాలలో ప్రకృతి పదాలను గుర్తించండి. వాటి ఎదురుగా వికృతులను ఎంపిక చేసుకొని రాయండి.

1. ఆకాశంలో మబ్బులను చూశారా!
2. సరైన ఆహారాన్ని తీసుకోవాలి.
3. నెమలి జాతీయపక్షి
4. ఉపాధ్యాయుడు బడిలో పాఠాలతోపాటు క్రమశిక్షణ నేర్పుతాడు.....
(వికృతి పదాలు: ఓగరం, సంధ్రం, పక్కి, దెస, ఒజ్జ, గారవం, ఆకసం, బాస, సాకిరి)

వ్యాకరణం

ఈ) కిందివాక్యాన్ని పరిశీలించి, అది ఏ రకమైన వాక్యమో గుర్తించండి. క్రియా భేదాలను కూడా గుర్తించండి.

1. రమ రోడ్డుమీద ఉన్న ఒక కాగితం ముక్కను తీసి, దగ్గరలోనున్న చెత్తకుండీలో వేసి, మళ్ళీ సైకిలెక్కి వెళ్ళిపోయింది.
- అ) సామాన్య ఆ) సంయుక్త ఇ) సంశ్లిష్ట ()

(పై వాక్యంలో ఉన్న అసమాపక క్రియలను రాయండి.)

2. ఎక్కడ? ఎప్పుడు? ఎందుకు? ఎవరు? ఏమిటి? అనే పదాలను ఉపయోగించి ప్రశ్నార్థక వాక్యాలు తయారుచేయవచ్చునని మీకు తెలుసు. వాక్యం చివరలో 'ఆ' అనే ప్రత్యయాన్ని చేర్చి కూడా ప్రశ్నవాక్యంగా మార్చవచ్చు. ఇలాంటి ప్రశ్న వాక్యాలను రకానికి ఒకటి చొప్పున మీ పాఠ్య పుస్తకం నుంచి ఉదాహరణలు వెతికి రాయండి.

ఉదా- దైన్యస్థితిని చూస్తారు + ఆ = దైన్యస్థితిని చూస్తారా?

3. ఒక వస్తువు స్వభావాన్ని/ధర్మాన్ని తెలిపే క్రియలను, నిత్య సత్యాలను తెలిపే వాటిని "తద్ధర్మ" క్రియలు అంటారు. ఉదయిస్తాడు, అస్తమిస్తాడు, ఎగురుతుంది మొదలైనవి. ఇలాంటి క్రియలను మీపాఠంలో వెతికి రాయండి.

ఉ) రుగాగమసంధి

పేద + ఆలు - పేద+ఠ్+ఆలు = పేదరాలు
పై రెండు పదాలకు మధ్య 'ఠ్' అనేది వచ్చి ప్రక్కనున్న 'ఆ' అనే అచ్చుతో కలిస్తే 'రా' అయింది. అదెలా వస్తుందంటే "పేద, బీద, బాలింత, ఇలాంటి పదాలకు 'ఆలు' అనే అనే శబ్దం పరమైతే ఇలా రుగాగమం(ఠ్) వస్తుంది. రెండు పదాలలో ఏ అక్షరాన్ని కొట్టివేయకుండా కొత్తగా అక్షరం వస్తే ఆగమం అంటారు.

1. పేదాది శబ్దాలకు 'ఆలు' శబ్దం పరమైతే కర్ధారయంలో రుగాగమం వస్తుంది.

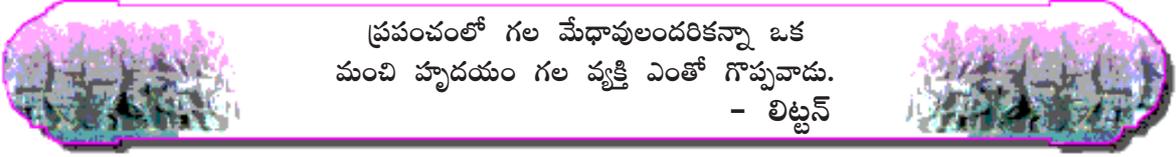
- పేద (విశేషణం) - ఆలు (స్త్రీ) (నామము)
విశేషణం - నామం
మనుమ + ఆలు = మనుమరాలు
బాలింత + ఆలు = బాలింతరాలు

కర్ధారయంలో తత్సమపదాలకు ఆలు శబ్దం పరమైతే పూర్వపదం చివరనున్న అక్షానికి ఉత్తము, రుగాగమమూ వస్తాయి.

- ధీరురాలు = ధీర + ఆలు
(ధీర + ఉ + ఠ్ + ఆలు) = ధీరురాలు
గుణవంత + ఆలు - గుణవంత + ఉ + ఠ్ + ఆలు; గుణవంతురాలు.
మరికొన్ని ఉదాహరణలు రాయండి.

ప్రాజెక్టు పని

మనచుట్టూ ఉండే ప్రతి ప్రాణిలో ఏదో ఒక గొప్పదనం ఉంటుంది. మీరు చూసిన పక్షుల, జంతువుల లక్షణాలను, ప్రత్యేకతలను పట్టిక రూపంలో రాసి ప్రదర్శించండి.

11. ఈప్ప

- కాళోజీ

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

ఒక మంచికవిత, కథ, నవల, జీవితచరిత్రలను చదివితే ఒక్కొక్కరిని ఒక్కో విధంగా ప్రభావితం చేస్తాయి. జాతీయోద్యమకాలంలో 'భరతఖండంబుచక్కని పాడియావు...' అనే కవిత తెలుగువారిని ఉత్తేజితుల్ని చేసింది. మన జాతిపిత మహాత్మా గాంధీ మంచి పుస్తకాలవల్లే ప్రభావితం అయ్యారు. అలాగే గాంధీజీ ఆత్మకథ 'సత్యశోధన' అనే గ్రంథం ఎందరినో ప్రభావితం చేసింది... ఇలా కవులు, రచయితలు తమ రచనలతో ఇతరులను ప్రభావితం చేయగలగాలి.

ప్రశ్నలు

1. ఈ పేరా దేని గురించి తెలుపుతుంది?
2. మంచికవితలు, కథలు చదివితే మనలో కలిగే భావాలు ఏమిటి?
3. కవులు, రచయితలు ఎటువంటి రచనలు చేయాలి?
4. నీకు తెలిసిన మంచి రచయితలు, కవుల పేర్లు చెప్పండి?
5. వారు ఎందుకు గొప్పవారో చెప్పండి?

ఉద్దేశం :

కవిత్వం సామాజిక చైతన్యం కలిగించాలి. ఆ నిబద్ధతతోనే కవి తన మనసులో ఉన్న భావాలను లోకానికి ఈ కవితారూపంలో వెల్లడించారు. విభిన్నవ్యక్తుల స్పందన, వివిధ సామాజికపరిస్థితులు కవిత్వంలో ఎలా ప్రతిబింబించాలో అలాంటి అంచనాలు, ఆదర్శాల సమాహారమే ఈప్ప. ఈప్ప అంటే కోరిక అదే ఈ కవిత ఉద్దేశం ఈ పాఠం కాళోజీ నారాయణరావు రచించిన 'నా గొడవ' కావ్యంలోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

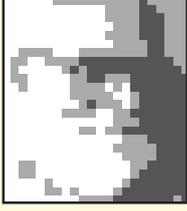
నాకున్నది కోరిక

నా గొడవ నీకు రాసిన ఉత్తరంగా ఉండాలని
 చదువరులకు కవిత్వంగా ఉండాలని
 భావుకులకు మెదడుగా ఉండాలని
 మేధావులకు ఎడదగా ఉండాలని
 తార్కికులకు కరుణ పుట్టించేదిగా ఉండాలని
 చౌకబారు ఇగిలింతలకు గాంభీర్యం గూర్చేదిగా ఉండాలని
 గాంభీర్యాడంబరాల సైతం, చిరునవ్వు నవ్వింపేదిగా ఉండాలని
 మూర్ఖుల్లిన స్నేహాలకు సంజీవినిగా ఉండాలని
 రగిలిన కనులను చల్లార్చేదిగా ఉండాలని
 విచ్చలవిడి ఆంబోతుకు గుదిబండగా ఉండాలని
 గాలిలో తేలే పరిమళంగా ఉండాలని
 పొదుగుల్లో చేపులుగా ఉండాలని
 అమ్మకంటి చూపుల్లా ఉండాలని
 రైతుచూపు కాపుల్లా ఉండాలని
 క్రుంగిన ఎడకు దిలాసాగా ఉండాలని
 బ్రతుక్కి బాసటగా ఉండాలని
 యమునికి పాశలా ఉండాలని
 ఎడారులకు చెలిమెగా ఉండాలని
 మంచుకు కుంపటిగా ఉండాలని
 జాతికి నీతిగా ఉండాలని, శత్రువుకు భీతిగా ఉండాలని
 సరిహద్దుకు రక్షణగా వుండాలని, శిబి శరీరంలా ఉండాలని
 బలిత్యాగంలా ఉండాలని, రణవీరుల ప్రాణంలా ఉండాలని
 అమరులకు హారంలా ఉండాలని, వేదనకు వేదంలా వుండాలని
 గంగకు జీవనంగా ఉండాలని
 జీవనమునకు తీరంగా వుండాలని
 పాతాళాన్ని పైకి లాగేదిగా వుండాలని
 దివిని భువికి దించేదిగా ఉండాలని
 ధాత్రిని ధాత్రిగా వుంచేదిగా ఉండాలని
 మనిషిని మనిషిగా చేసేదిగా ఉండాలని
 నాకున్నది కోరిక.

కవి పరిచయం

కాళోజీ నారాయణరావు 9 సెప్టెంబర్, 1914న వరంగల్ జిల్లా మడికొండలో జన్మించారు. అణాకథలు, కాళోజీ కథలు, తెలంగాణ ఉద్యమకవితలు, మొ||నవి వీరి రచనలు. ఖలీల్ జిబ్రాన్ 'దప్రాఫెట్'ను 'జీవనగీతి'గా తెలుగులోకి అనువదించారు. 'ఒకే ఒక్క సిరాచుక్క లక్ష మెదళ్ళకు కదలిక' అని నమ్మిన కాళోజీ తన రచనలద్వారా ప్రకంపనలే సృష్టించారు. వీరి రచనల్లో 'నా గొడవ' సుప్రసిద్ధం. 'అన్యాయం అంతరిస్తే నా గొడవకు ముక్తిప్రాప్తి' అని నినదించారు. సామాజిక, రాజకీయ, పౌరహక్కుల ఉద్యమాల్లో చురుకుగా పాల్గొని, అక్షరాలా వెన్నెముకగా నిలిచారు. వ్యావహారిక భాషను తన కవితకు జీవభాషగా

మార్చుకుని వ్యంగ్య విమర్శనాత్మక శైలితో తన వాణిని వినిపించిన ప్రజాకవి. వీరి రచనలకూ అనేక పురస్కారాలు లభించాయి. 1992లో భారతప్రభుత్వం 'పద్మవిభూషణ్' అవార్డ్ తో వీరిని సత్కరించింది. వీరి జన్మదినోత్సవాన్ని 'మాండలిక భాషాదినోత్సవం'గా జరుపుకుంటారు.

ప్రక్రియ-వచనకవిత

తెలుగులో వచన కవిత ఆంగ్ల సాహిత్య ప్రభావంతో వచ్చింది. ఆంగ్లంలో దీనిని 'Free Verse' అంటారు. ఫ్రీవర్స్ అనగా పద్య, గేయాల్లో ఉండే ఛందస్సు, మాత్రాగణాలతో సంబంధం లేకుండా వాక్యం కింద వాక్యం భావయుక్తంగా, వ్యావహారిక భాషలో రాసే విధానాన్ని వచన కవితగా పిలుస్తున్నాం.

సారాంశం

నాకున్నది ఒక కోరిక. నేను రాసే కవిత నా మనసులోని భావాల అలజడిని మిత్రుడికి రాసిన ఆత్మీయ ఉత్తరంగా ఉండాలి. పుస్తకప్రియులను ఆహ్లాదపరిచే కవిత్వంగా, సౌందర్యారాధకులను ఆలోచింపజేసేదిగా, మేధావుల మనసులను కదిలించేదిగా, తార్కికుల్లో సైతం భావోద్వేగాలు పుట్టించేలా, అమాయకులు ప్రమాదాల్లో పడిపోకుండా కాపాడేదిగా కవిత ఉండాలనేది నా కోరిక. సాహిత్యవిలువలు, రస సౌందర్యం, కవి సమయాలు గురించి తెలియనివారి వెక్కిరింతలు ఆగిపోయే విధంగా భావగాఢతగల కవితగా ఉండాలని, ఆడంబర మనస్తత్వాల్ని సైతం ఆకర్షించేదిగా ఉండాలని, జడత్వం ఆవరించిన స్నేహరాహిత్య హృదయాలకు ప్రాణంపోసే సంజీవనిగా ఉండాలని, కోపంతోనిండిన కనులను శాంతపరచేదిగా, విచ్చలవిడిగా వీధుల్లో తిరుగుతూ అమాయకులను గాయపరిచే ఆంబోతుల్లాంటి మనుష్యుల అకృత్యాలకు కళ్ళెవేసేలా నా కవిత ఉండాలి.

కవిత్వం గాలిలో తేలివచ్చే సువాసనలాగా, మధురమైన భావాలను మోసుకురావాలి. పొదుగుల నుండి కారుతున్న పాలధారలా కవిత ఉపయోగకరంగా ఉండాలి. అమ్మ కంటిచూపుల్లోంచి కురిసే మమతానురాగాలు, పంటను సంరక్షించే రైతుచూపుల్లోని జాగ్రదవస్థ కవిత్వంలో నిక్షిప్తమై ఉండాలి.

నిరాశతో కుంగిపోయిన మనసుకు ఆనందాన్ని కలిగించి, జీవితంలోని అభద్రతాభావాన్ని తొలగించి జీవనానికి ఆధారంగా కవిత ఉండాలి. అనవసరపు మృత్యుభయాల్ని తొలగిస్తూ యమునికే మృత్యుభీతి కలిగించే విశ్వాసాన్ని కవిత్వం అందించాలి.

దాహంతో గొంతెండిపోయినవారికి చెలిమనీరులా, చలికి వణికిపోయేవారికి ఆరిపోని కుంపటి వెచ్చదనంలా నిత్యం అందుబాటులో ఉండి ప్రజల కష్టనష్టాలలో ఆదుకునేలా కవిత్వం ఉండాలి.

పక్షిప్రాణాన్ని కాపాడటంకోసం తన శరీరంలోని మాంసాన్ని కోసి ఇచ్చిన శిబి దాతృత్వాన్ని, ఆడినమాట నిలబెట్టుకోడానికి ప్రాణాన్నే ఇచ్చిన బలిచక్రవర్తి త్యాగాన్నీ ప్రబోధించేలా కవిత ఉండాలి. దేశ సరిహద్దుల్ని నిరంతరం పరిశీలిస్తూ పహారాకాసే సైనికుడిలా, చావంటే భయం వదలిపెట్టి పోరాడే వీరుడిలా, అమరవీరుడి మెడలో మెరిసే పూలదండలా కవిత ఉండాలి.

పవిత్రమైన వేదం చదివితే కలిగే బహుళ ప్రయోజనాల్లా కవితలోని వేదన పఠితలో గుణాత్మకమయిన మార్పుల్ని కలిగించాలి. జీవనదిలా ప్రవహించే నిర్మల గంగానదిలా మనిషి జీవనం నిత్యవైతన్యంతో ముందుకు కదలాలని, నదిలో కొట్టుకుపోతున్నవాడికి తీరం తగిలినట్లుగా, కష్టాల్లో, బాధల్లో మునిగిపోయినవారికి ఒక ఓదార్పు, ఉపశమనం కలిగించే తీరంలా కవిత్వపుతీరు ఉండాలి.

పాతాళాన్ని పైకి లాగేదిగా, ఆకాశాన్ని భూమ్మీదికి దించేదిగా అసాధ్యాలను సుసాధ్యాలు చేయగలిగే ఉత్తేజాన్ని కవిత్వం కలిగించాలి. అనేక సహజ వనరులతో, ప్రకృతి సౌందర్యంతో, విభిన్న ప్రాణుల జీవనానికి అనుగుణంగా ఉన్న అమూల్యమైన భూమిని, ఈ పర్యావరణాన్ని కాపాడుకునేలా కవిత్వం స్ఫూర్తి కలిగించాలి. మనిషి మానవీయ విలువలతో మంచి మనిషిగా ఎదిగేలా కవిత్వం నేర్పాలని కవి గాఢంగా కోరుకుంటున్న కోరిక ఈ కవిత.

ఇవి వేరుండి

I అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల గురించి మాట్లాడండి.

- 1 'ఈపు' కవితలోలాగా మీకు ఏమైనా కోరికలున్నాయా? నీ కోర్కెల గురించి ఎప్పుడైనా మీ అమ్మానాన్నలతో మాట్లాడారా? ఏమి మాట్లాడారు?
- 2 'ఈపు' కవితలో కవి ప్రధానమైన కోరిక ఏమిటి? కవి తన గొడవ ఎలా ఉండాలని అనుకున్నాడు?

ఆ) పాఠం చదివి కింది భావాలకు సంబంధించిన కవితాపంక్తులను కవితలో గుర్తించి రాయండి.

- 1 కవిత సువాసనలాగా ఉండాలని
- 2 దాహంతో అల్లాడిపోయేవారికి దప్పిక తీర్చేదిగా ఉండాలని
- 3 చలికి గజగజ వణికిపోయేవారికి వెచ్చదనంలా ఉండాలని

ఇ) కింది పేరా చదివి, ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

ఇంజనీరింగ్ చదివిన ఎస్.పి.బాలసుబ్రహ్మణ్యం ఉద్యోగంలో చేరకుండా, సంగీతంమీద గాఢమైన కోరికతో సాధనచేసి, భారతదేశంలో గొప్ప గాయకుడు అయ్యాడు. విద్యార్థిదశనుంచే క్రికెట్ క్రీడ మీది కోరికతో చదువు పూర్తిచేయకుండానే సచిన్ టెండూల్కర్ క్రికెట్ లో ఉన్నత శిఖరాలకు చేరుకున్నాడు. కారు ప్రమాదంలో కాలు తెగిపోయినా, నిరాశపడకుండా కృత్రిమపాదాన్ని

అమర్చుకుని, సృత్యంమీది కోరికతో సాధనచేసి, మంచి సృత్యకారిణిగా పేరు తెచ్చుకుంది సుధాచంద్రన్. ఇటీవలే కేస్నర్ వ్యాధికి గురై చికిత్స చేయించుకొని మనోదైర్యంతో మళ్ళీ క్రికెట్లోకి అడుగుపెట్టాడు యువరాజ్ సింగ్. వీరందరు వ్యక్తిలో ఉన్న శక్తికి, మనోబలానికి, వారి గాఢమైన కోరికలకు, ఆత్మస్థైర్యానికి ప్రతీకలు. జీవితంలో ఎదురయ్యే బాధలకు భయపడకుండా ఎలాంటి పరిణామాలనైనా ఎదుర్కొంటూ అనుకున్నది సాధించినవారే గొప్పవారవుతారు. ఇలాంటివారే ఈ తరానికి అసలైన స్ఫూర్తిదాతలు.

1. ఎస్.పి.బాలసుబ్రహ్మణ్యం గొప్ప గాయకుడు ఎలా అయ్యాడు?
2. సచిన్ టెండూల్కర్ గొప్ప క్రీడాకారుడుగా ఎలా ఎదిగాడు?
3. యువరాజ్ సింగ్ మనోదైర్యం ఎలాంటిది?
4. సుధాచంద్రన్ కు జరిగిన ప్రమాదం ఏమిటి?
5. పై వారందరూ వేటికి ప్రతీకలు?
6. ఎవరు ఈతరానికి అసలైన స్ఫూర్తిదాతలు?

ఈ) పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. ఈప్ప కవితలోని ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటి?
2. 'పాతాళాన్ని పైకి లాగేదిగా వుండాలనే మాటలకు అర్థాన్ని వివరించండి.
3. కవిత్వం ఎలా ఉండాలని కాళోజీ అనుకుంటున్నారు?
4. కవి ఎలా ఉండాలని కాళోజీ కోరుకున్నారు?
5. ఈ కవిత ద్వారా ఏం ప్రబోధించాలని కవి ఆశించారు?

II వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. కోరిక అంటే ఏమిటి? నీకున్న గాఢమైన కోరిక ఏమిటి?
2. కవిత్వం అమ్మ కంటి చూపుల్లా ఉండాలని కవి కోరుకున్నాడు కదా! దీనివల్ల మీరేమి గ్రహించారు?
3. 'ధాత్రిని ధాత్రిగా ఉంచేదిగా వుండాలనే' పంక్తుల్లోని అంతరార్థాన్ని తెలపండి.
4. గంగకు జీవనంగా, జీవానికి తీరంగా ఉండాలని కవి కోరుకుంటున్న భావాలను మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాలలో సమాధానాలు రాయండి.

1. 'ఈప్ప' సారాంశాన్ని మీ సొంతమాటల్లో రాయండి.
2. పాఠం ఆధారంగా కవిత్వం ఎలా ఉండాలని మీకు అనిపిస్తుంది?
3. మనిషి మనిషిగా ఉండడమంటే ఏమిటి?

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

ఈ కవిత ఆధారంగా 'మన దేశం ఎలా ఉండా'లని కోరుకుంటున్నారో ఒక వ్యాసం రాయండి.

(లేదా)

కాళోజీ తన కవిత ఎలా ఉండాలని అనుకున్నాడో తెలిసింది కదా! అదేవిధంగా కథ ఎలా ఉండాలని మీరు అనుకుంటున్నారో కవితా రూపంలో రాయండి.

ఉ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

కాళోజీ తన కోరికను కవితాత్మకంగా రచించాడు కదా. ఈ కవితా విధానాన్ని, అంతరార్థాన్ని ప్రశంసిస్తూ సాహిత్యపత్రికకు ఒక వ్యాసం రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) కింది ప్రకృతి పదాలకు వికృతులను, వికృతి పదాలకు ప్రకృతులను పాఠం ఆధారంగా గుర్తించి ఆ కవితా వాక్యాన్ని రాయండి.

1. హృదయం 2. దివి 3. ప్రాణం 4. దరి

ఆ) ఒకే శబ్ద, రూప సామ్యంగల పదాలను పాఠం ఆధారంగా గుర్తించి రాయండి. వాటిని అంత్యప్రాసగా వాడి రెండేసి వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా: దివి - భువి

1. బెడద 2. అరుణ 3. కులాసా 4. రీతి 5. భక్షణ

ఇ) 'ఈష్య' కవిత ఆధారంగా 'గాలని' అనే అంత్యప్రాసను ఉపయోగిస్తూ ఈ కింది కవితను పూరించండి.

“నాకున్నది కోరిక
నీకు విజయం కలగాలని
నీకు గాలని
మీకు గాలని
మీకు గాలని
నాకున్నది కోరిక!

వ్యాకరణం

అ) కింది సంధులకు ఈ పాఠం నుండి ఉదాహరణలు వెతికి రాసి, సూత్రాలు కూడా రాయండి.

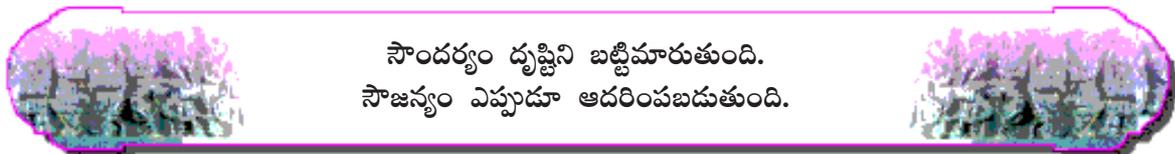
1. ఉత్పసంధి, 2. ఇత్పసంధి, 3. లు,ల,నల సంధి

ఆ) కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాసి సమాసాలను గుర్తించండి.

1. నా గొడవ, 2. రైతుచూపు, 3. కంటిచూపు, 4. బలిత్యాగం

ప్రాజెక్టు పని

కాళోజీ 'నా గొడవ' కవితా సంపుటిని సేకరించి, నీకు నచ్చిన రెండుకవితలను రాసి గోడ పత్రికలో ప్రదర్శించండి.

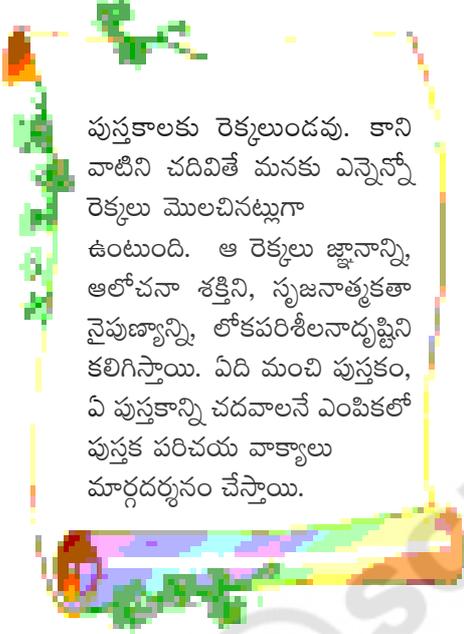

12. బతుకు పుస్తకం

- సావిత్రి

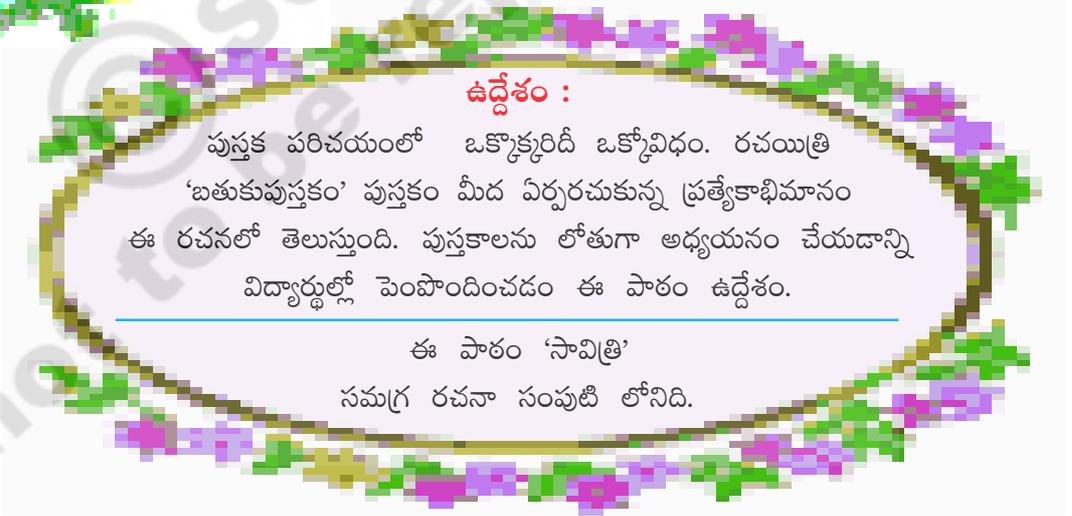
చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

పుస్తకాలకు రెక్కలుండవు. కాని వాటిని చదివితే మనకు ఎన్నెన్నో రెక్కలు మొలచినట్లుగా ఉంటుంది. ఆ రెక్కలు జ్ఞానాన్ని, ఆలోచనా శక్తిని, సృజనాత్మకతా నైపుణ్యాన్ని, లోకపరిశీలనాదృష్టిని కలిగిస్తాయి. ఏది మంచి పుస్తకం, ఏ పుస్తకాన్ని చదవాలనే ఎంపికలో పుస్తక పరిచయ వాక్యాలు మార్గదర్శనం చేస్తాయి.

ప్రశ్నలు

1. ఈ పేరా ఏ విషయాన్ని తెలుపుతుంది?
2. పుస్తకాలు చదవడంవల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు ఏమిటి?
3. 'ఏదైనా పుస్తకాన్ని చదవాలి' అనే ఆసక్తిని కలిగించే అంశమేది?
4. మీరు ఏ పుస్తకాన్ని ఐనా చదవడానికి ముందు ఏం చేస్తారు?
5. ఏదైనా పుస్తకాన్ని చదవాలనే కోరిక మీకు ఎలా కలుగుతుంది?

ఉద్దేశం :

పుస్తక పరిచయంలో ఒక్కొక్కరిదీ ఒక్కోవిధం. రచయిత్రి 'బతుకుపుస్తకం' పుస్తకం మీద ఏర్పరచుకున్న ప్రత్యేకాభిమానం ఈ రచనలో తెలుస్తుంది. పుస్తకాలను లోతుగా అధ్యయనం చేయడాన్ని విద్యార్థుల్లో పెంపొందించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ఈ పాఠం 'సావిత్రి'

సమగ్ర రచనా సంపుటి లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

ఉప్పల లక్ష్మణరావుగారి 'బతుకు పుస్తకం' చదవడానికెన్నో ఏళ్ళుముందుగానే - అంటే, వారి "అతడు-ఆమె" చదివినప్పుడే ఒక విశిష్ట వ్యక్తిత్వమేదో ఆయన సాధించి ఉంటారనిపించింది.

సమాజానికి లక్ష్మణరావుగారి వంటి నిజాయితీగల సాహితీమూర్తుల ఆవిర్భావం ఒక చారిత్రక అవసరం అనే చెప్పాలి. వారి "అతడు-ఆమె" చదివినప్పుడు దశాబ్దాల తరబడీ నాలో పేరుకుపోయిన నీరసం పటాపంచలై ఎక్కడలేని ఉత్సాహమూ పుట్టుకొచ్చింది. తనతో సమంగా ప్రతిఒక్కరూ జీవించాలనే సదాశయంగల వ్యక్తి తప్పించి మరొకరు రాయలేరా పుస్తకం అనిపించింది. 'బతుకు పుస్తకం' నా ఆశ నిజమేనని నిరూపించింది. 'అతడు - ఆమె' వంటి పుస్తకం రాయగలిగే అర్హత వారికే వున్నదని నిరూపించింది బతుకు పుస్తకం.

"అతడు ఆమె" లోని "ఆమె" కి ఆధారం లక్ష్మణరావుగారి జీవితమంతా అత్యంత హుందాగా తన వ్యక్తిత్వాన్ని పరచిన స్విట్జర్లాండు మహిళ - వారి జీవిత భాగస్వామి - మెల్లీ! నిజంగా "మెల్లీ" ఈ దేశంలో పుట్టకపోతేనేం? - మన తెలుగువాడి ఇల్లాలిగా, ఆమె మనదేశాన్ని ప్రేమించి ఈ దేశపు దాస్యశృంఖలాలను తెంచేయడంకోసం స్వాతంత్ర్యోద్యమ కారిణిగా జీవించింది. ఆమెలోని తిరుగులేని వ్యక్తిత్వాన్ని చిత్రించింది. ఏ విధంగా స్త్రీ నిర్భయంగా, నిర్నిబంధంగా జీవించాలని నేనాశిస్తున్నానో అలా ఈ దేశంలోనే జీవించిన మెల్లీతో జీవితం పంచుకొన్న లక్ష్మణరావుగారిని, వారి బతుకు పుస్తకాన్ని నేను అభిమానించడంలో ఆశ్చర్యం ఏమీలేదు కదా మరి?

ఒక గ్రంథం పఠితకివ్యాల్పించేమిటి? జడమైన విజ్ఞానమా? వికృతమైన హాస్యమా? ఉన్మాదపు ఉత్సాహమా? చిర్రెత్తించే ఉపదేశమా? రీడబులిటీ పేర కాలక్షేపమా? ఇవేవి కావు ముమ్మాటికి!

నిరుత్సాహికి ఉత్సాహాన్నీ, రికామికి బాధ్యతనీ, అజ్ఞానికైనా, జిజ్ఞాసువుకైనా విజ్ఞానాన్నీ తగుమాత్రపు ఆర్ద్రతనూ తప్పక అందించగలగాలి పుస్తకం. "అమ్మో! ఇది మహాగ్రంథం? మనకెక్కడ అర్థమౌతుంది? అనిపించకుండా ఒక డైరీలా, ఒక నేస్తం రాసిన ఉత్తరంలా సన్నిహితంగా ఉండాలి. నాకోసమే పాపం శ్రమపడి ఇంత రాసేడు ఓపిక తెచ్చుకొని, అనిపించాలి. తన బాధేదో దాచుకోకుండా చెప్తున్నాడు. విందాం! అనిపించేంత నిరహంకారంగా, ఆత్మీయంగా ఉండాలి. చదువుతున్నంత సేపూ ఎంత చక్కని విషయాలు తెలుసుకుంటున్నామో అనే హాయి కలగాలి. చదివిన తర్వాత "నయం" ఇన్నాళ్ళకైనా దీన్ని చదవగలిగాను" - అనిపించాలి. విషయం క్లిష్టమైనా వివరణ స్పష్టంగా వుండాలి. ఏదో ఓ కొత్త విషయం చెప్పాలి. ఎంతో కొంత కార్యశీలత రేపాలి, కదపాలి, కుదపాలి, మంచిదారి చూపాలి. మనశ్శాంతి కలిగించాలి.

నేనైతే ఇంత చెప్పాను కాని లక్ష్మణరావుగారి తల్లిగారైతే - నాటి ఆచారం ప్రకారం ఐదవ తరగతైనా చదివారో లేదో గాని తమ తండ్రిగారి నిరంతర కృషివల్ల చక్కని విమర్శకురాలిగా తయారయారు. లక్ష్మణరావుగారు తొలుత రాసిన 'అతడు -ఆమె' పుస్తకంగా ప్రచురిస్తూ బయటపెట్టడానికి ముందు అచ్చు ప్రతిని వాళ్ళమ్మగారికి, పినతల్లులకూ ఇచ్చారట. అది చదివిన వాళ్ళమ్మగారు పెదవి విరిచేసి, "మొగుడూ - పెళ్ళామూ కీచులాట ఏమంత బాగులేదు. దేశంలో స్వాతంత్ర్యం యజ్ఞం జరుగుతోంది. ఈ మహాసంగ్రామం పూర్వరంగంగా మలచి నవల చిత్రించి ఉంటే బాగుండేది. నవలకు కొంత విలువ ఉండేది. ఇప్పటి రూపంలో నవల అతి సామాన్యంగా ఉంది" అనేశారట. వారి పినతల్లులూ ఆమెతో ఏకీభవించారట. దానితో లక్ష్మణరావుగారు చాలా నిరుత్సాహపడిపోయి, రెండురోజులు అన్నం కూడా తినలేకపోయి, బెజవాడకి రాసి, ప్రచురణ ఆపుచేయించి మళ్ళీ కొత్తగా వాళ్ళమ్మగారి విమర్శను దృష్టిలో ఉంచుకొని అనేకచోట్ల బాగా మార్చి తిరగ రాసారట. విమర్శ అంటే అంత నిష్పక్షపాతంగా ఉండాలి. సహృదయుడైన రచయిత అంటే లక్ష్మణరావులా ఉండాలి. ఆ రోజుల్లో లక్ష్మణరావుగారి అక్కయ్యగారిని ఆరవ తరగతివరకూ చదివించడానికే వాళ్ళ నాన్నగారి పట్టుదల తెలిసిన వాళ్ళ

తాతగారు -కాలేజీ కమిటీ వారితో హోరారాహోరీ పోరాడవలసివచ్చిందంట. చివరకి ఏడోతరగతి మధ్యలో ఆమె చదువు ఆపేయాల్సివచ్చింది. ఇప్పుడు బయటివారి అభ్యంతరం లేకున్నా వారి తాతగారిలా, తండ్రిగారిలా ఆలోచించగల వారెంతమంది ఉన్నారు చెప్పండి?

ఆ తాతగారు తాము ఆస్తికులైఉండి హేతువాద గ్రంథాలు కుటుంబంలోని స్త్రీలతో సహా ప్రతిఒక్కరికీ, ప్రతి రోజూ, ఒకపనిగా పెట్టుకుని చదివి విన్పించేవారట. ఆనాటి స్త్రీల పత్రికలు స్త్రీలకు పిండివంటలూ, ఫేషన్లు, నీతులూ నేర్పి ఊరుకొనే నేటి పత్రికల్లా కాక స్త్రీల అభ్యుదయంకోసం నిజంగా పాటుపడేవారి చేతులమీదుగా వెలువడేవి కాబట్టి వాటిని విరివిగా తెప్పించి వినిపించిన ఆ తాతగారి సౌజన్యాన్ని ఎంతైనా మెచ్చవచ్చు. పైగా “తాతగారూ మీరసలు దేవుణ్ణి చూశారా?” అని అడిగిన పనివాడైన మనవణ్ణి కసరకుండా ఎంతో హాయిగా “నేను చూడలేదురా? ఉన్నాడో లేడో చెప్పలేను. కష్టాలు పంచుకొనేవాడొకడున్నాడనుకుంటే బావుంటుంది కదా! అందుకని ప్రార్థిస్తున్నాను.” అన్నారట. అదీ శిశువు ముందు శిరసాగ్నే నిరహంకారమంటే ! ఇక కరుణగల విజ్ఞానం ఈ పుస్తకం నిండా వెన్నెలలా వెల్లివిలుస్తుందనే చెప్పాలి.

మెల్లని లక్ష్యణరావుగారు మొదట చూసింది కరుణగల విజ్ఞానిగానే! మెడిసిన్ చదివే ఆ ఇరవైనాలుగేళ్ళ యువతి పాలమీగడలాంటి తెల్లని ఫ్రాకులో విందుకు వెళ్తూ దారిలో పెంటబండిని ఈడ్వలేకపోతున్న వృద్ధుని అగచాల్లు చూసి సహించలేక బండిని వెనకనుంచి తోసి సహాయపడి విందుకు ఆ నల్లని మరకలతోనే ఆలస్యంగా వెళ్తూ నిస్సంకోచంగా పాల్గొనడం ఆ దారినే ఆ విందుకే వెళ్ళిన లక్ష్యణరావుగారు చూడడం జరిగింది.

ఆ తర్వాత లక్ష్యణరావుగారు, మెల్లీ పద్నాలుగు సంవత్సరాల స్నేహంలో అన్ని కోణాలనుంచి ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకున్నాక నిర్ణయించుకొని పరస్పరం కొన్ని షరతులు విధించుకుని వివాహం చేసుకున్నారు. మెల్లీ వంటి ఆత్మశౌందర్యమూర్తిని మాత్రమే ఆరాధించగల లక్ష్యణరావుగారు తమ సహజీవనంలో ఆమెపై ఎటువంటి నిర్బంధాలను పెట్టగలడు ?

సరే! ఇక ఇంతకంటే గొప్ప నిదర్శనం మరొకటుంది. లక్ష్యణరావుగారిని కరుణగల విజ్ఞానులలో మొదటి వరుసలో పెట్టేందుకు.

జర్మనీలోని గ్రైఫ్వువాల్డు యూనివర్సిటీ నుంచి తన ప్రియమైన బోటనీలో పరిశోధనావకాశాలు శాశ్వతంగా వదిలేసుకుని తిరిగి వచ్చినప్పటి ఆయన ఆలోచనలు ప్రతి ఒక్కరూ క్షుణ్ణంగా పఠించదగ్గవి. “కొన్ని వేలు ఖర్చు పెట్టి జరిపిన నా పరిశోధన దేశానికి ఉపయోగకారిగా ఉంటుందనే నమ్మకం లేదు.. దేశపు తిండిగింజల సమస్య తీర్చని పరిశోధనలెందుకు?... ఒక వేళ ఉపయోగపడినా ఆ ఫలితాలను వినియోగించేందుకు విస్తీర్ణమైన పొలాలు మనకు లభిస్తాయా? ఈ పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలో పరిశోధనలు భూస్వాములకో ధనిక రైతులకో ఉపయోగపడవచ్చుగాని సామాన్యునికి ఉపకరిస్తాయా? సోషలిస్టు సమాజ స్థాపన తరువాతే భౌతికశాస్త్ర సాంకేతిక పరిశోధనలవల్ల కలిగే లాభం సమాజానికి, పేదప్రజలకీ ఉపకరిస్తుంది... ఇలా తమలో తాము విపరీతంగా తర్కించుకొని ప్రాణప్రదమైన బోటనీ పరిశోధనలకు స్వస్తిచెప్పి ప్రగతి ప్రచురణాలయంలో అనువాదకవుత్తినీ చేపట్టారు. ఈ నిర్ణయాలన్నీ ఆయన నిశ్చలంగా చేసుకున్నారే గాని అందుకు ఆయన ఆవేదన పడిపోలేదు. ఆవేశపడిపోతూ ప్రచారమూ చేసుకోలేదు. అయితే ఈ నిశ్చలమైన నిర్మలమైన ప్రవర్తన వెనుక అకుంతమైన దీక్ష ఉంది. లక్ష్మణరావు చూపిన విజ్ఞత ప్రపంచంపట్ల ఆయన చూపిన బాధ్యత ఎన్నటికీ విస్మరింపరానిది.

మెల్లీ సాహసానికి మారుపేరు. తనవంటివారికి అవమానమో, ఒక మంచిపనికి అవరోధమో కలిగితే ఆమె అర క్షణం ఓర్వదు. ఆ మొండిపట్టు మంకుపట్టు గాదు. ఒకసారి రాజోలు నుంచి నర్సాపురం తిరిగి వెళ్ళేందుకు లాంచి ఎక్కిన తర్వాత ఎవరో పెద్ద అధికార్లు కోసం లాంచీని ఆపేసారట. మెల్లీ ఆ కఠిక అమావాస్యనాటి సాయంకాలంలో స్విమ్మింగు కాస్టుమ్స్ తో అమాంతం గోదావరిలోకి దూకేసి ఐదుగంటలపాటు పదిహేను మైళ్ళదూరం ఆ చీకట్లో ఈడేసి నర్సాపురం చేరుకున్నారు.

అలాగే గాంధీజీ ఎరవాడ జైల్లో ఉన్నప్పుడు సబర్బతి ఆశ్రమంలో వీరు గడిపినపుడు స్త్రీలకు గస్తీ నిషేధించడం సహించలేక సత్యాగ్రహం ప్రారంభించిందట. విషయం తెలిసి గాంధీజీ వద్దకు వెళ్ళి తన గస్తీని అంగీకరించకపోతే రాత్రివేళ గేటుదూకి గస్తీ తిరుగుతానని, ఏ శిక్ష విధించినా బద్ధురాలిననీ తెలియజేసిందంట. ఆప్పుడు స్త్రీలను కూడా గస్తీకి అర్హులేనని అంగీకరించటం జరిగిందట.

ఓసారి తూర్పుగోదావరి జిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంట్ గా అప్పుడు పనిచేస్తున్న ముస్తాఫా అలీఖాన్ ఖాదీ ప్రదర్శనల్లో పాల్గొనవద్దని ఆమెని హెచ్చరిస్తే “అది నిషిద్ధమని జీ.వో లేదు. నన్ను నిరోధిస్తే స్విట్జర్లాండ్ దేశస్థురాలైన నేను మా రాయబారికి ఫిర్యాదు చేస్తాను. ఇది అంతర్జాతీయ సమస్యగా మారుతుంది. జాగ్రత్త !” అని అతడినే బెదిరించి వచ్చిందట.

ఉప్పల లక్ష్మణరావు :
1898 ఆగస్టు 11న
బరంపురంలో జన్మించారు. కలకత్తాలో బి.ఎస్.సి. వృక్షశాస్త్రం చదివి, పై చదువుల కోసం ఎడింబర్, జర్మనీకి వెళ్ళి వృక్షశాస్త్ర పరిశోధనలో డాక్టర్ ఆఫ్ సైన్స్ పూర్తిచేశారు. కాకినాడ కళాశాలలో, అలీఘుడ్ యూనివర్సిటీలో అధ్యాపకులుగా పనిచేశారు. “ప్రాచీన భారతంలో బానిసలు” అనే రచనను జర్మనీనుండి తెలుగులోకి అనువాదం చేశారు. ‘అతడు - ఆమె’ నవలతో ప్రసిద్ధులయ్యారు. ‘బతుకు పుస్తకం’ వీరి ఆత్మకథ. ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రికలో ధారావాహికగా వెలువడినప్పుడే ఇది ఎందరినో ఆకర్షించింది. రాసిన రెండు పుస్తకాలతోనే సాహిత్యంలో శాశ్వతస్థాన సంపాదించుకున్నారు. సాంఘిక, రాజకీయ, విద్యా, పారిశ్రామిక రంగాలలోనూ సేవచేశారు.

స్వాతంత్ర్యోద్యమకారిణిగా ఆమె మూడున్నర సంవత్సరాలు జైలులోనే గడిపిందట. జైల్లో స్త్రీలకు మరుగుదొడ్ల సౌకర్యం కోసం నిరాహారదీక్షపూని సాధించిందట.

ఇంతటి దుందుడుకు స్వభావంగలదనిపించే ఆమె ముఖ్య విషయాలలో ఎంతో నిదానం చూపిస్తుంది. లక్షణరావుగారి సూచన ప్రకారం ఆమె ఆయనను వివాహం చేసుకోడానికి ముందు ఏడు సంవత్సరాలు ఇండియాలో గడిపి, మన దేశ స్వాతంత్ర్యంకోసం, మన దేశ ప్రజల వివిధరంగాల పురోగమనంకోసం స్నేహపూర్వకంగా, తాదాత్మ్యంతో పాటుపడి తన నిర్ణయాన్ని బలపరుచుకొని మరీ వివాహం చేసుకున్నదట ఆయన్ని. (మెల్లీది దుస్సాహసం అని ఆమె గోదావరికి అడ్డుపడి ఈదినప్పుడు బాధపడిన లక్షణరావుగారు మాత్రం ఆమెకు అవమానం జరిగితే సహిస్తారనా?)

బెజవాడ సిమెంటు కంపెనీ కొత్త మేనేజింగ్ డైరెక్టరు నారాయణ గణపతిరాజుగారొకసారి లక్షణరావుగారు తయారు చేసి తెచ్చిన స్టాకిస్టుల జాబితాలో తనకిష్టమైన వారికి హెచ్చుకోటాలు పడలేదనే కోపంతో కాగితాన్ని కింద పడేస్తే “అయ్యా ! దాన్ని ముందు తీసి బల్లమీద పెడతారా? నన్నిప్పుడే రాజీనామా ఇచ్చి పొమ్మంటారా?” అని అడిగారట. అడుగడుగునా వారు చూపిన సాహసాలకి, సాధించిన విజయాలకీ ఆశ్చర్యంతో పాటు అసూయకూడా కలుగుతుంది.

అందుకే ఈ శతాబ్దపు మన దేశచరిత్రకు అద్దం పట్టిన లక్షణరావుగారి ‘బతుకు పుస్తకాన్ని’ ప్రతి ఒక్కరూ చదవాలని నేను సవినయంగా కోరుకునేది.

రచయిత్రి పరిచయం

సావిత్రిగారు రాజమండ్రి దగ్గర ఉండేశ్వరపురంలో 18.05.1949 లో జన్మించారు. డిగ్రీ మొదటిసంవత్సరంలో చదువు అర్ధాంతరంగా ఆగిపోయినా సాహిత్య పఠనాభిలాషను కొనసాగించి అనేక కవితలు, కథలు, వ్యాసాలు, సమీక్షలు రాసి స్త్రీవాద సాహిత్యంలో తనదైన స్థానం సంపాదించుకున్నారు. 1991లో వీరి మరణానంతరం ఆమె రచనలన్నీ అరణ్యకృష్ణ సంపాదకత్వంలో “సావిత్రి” పేరుతో వెలువడ్డాయి. వీరి ‘బందిపోట్లు’ కవిత ప్రసిద్ధమైంది. ప్రగతిశీల దృక్పథం, రాజీలేని పోరాటమనస్తత్వం పదునైన భావావేశం ఈ రచయిత్రి ప్రత్యేకత.

ప్రక్రియ - పుస్తక పరిచయం

ఏదైనా ఒక పుస్తకాన్ని సమగ్రంగా చదివి, అందులోని విషయాల్ని సంక్షిప్తంగా పరిచయం చేస్తూ, గుణదోషాల్ని తెలియజేయడమే పుస్తక పరిచయం అంటారు. ఇది చదవగానే ఆ పుస్తకంమీద ప్రాథమిక అవగాహన, చదవాలనే ఆసక్తి కలుగుతాయి.

ఇని వేయండి

I అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల ఆధారంగా మాట్లాడండి.

1. ఉప్పల లక్ష్మణరావుగారు రాసిన మరో పుస్తకం ఏది? ఆ పుస్తకంపై సమీక్షకురాలి స్పందన ఏమిటి?
2. కవులు, రచయితలు రాసిన పుస్తకాలను అందరికీ పరిచయం చేయడానికి పుస్తకావిష్కరణ వంటి కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఏం చేస్తారో చెప్పండి.

ఆ) పాఠ్యాంశం ఆధారంగా కింది మాటలను ఏ సందర్భంలో ఎవరు అన్నారో రాయండి.

1. 'అదీ శిశువుముందు శిరసొగ్గే నిరహంకారమంటే!'
2. ఈ నిశ్శబ్దమైన నిర్మలమైన ప్రవర్తనవెనుక అకుంతితమైన దీక్ష వుంది.
3. నిజాయితీ గల సాహితీ మూర్తుల ఆవిర్భావం ఒక చారిత్రక అవసరం అనే చెప్పాలి.
4. దేశపు తిండి గింజల సమస్య తీర్చని పరిశోధనలెందుకు?
5. "ఇది అంతర్జాతీయ సమస్యగా మారుతుంది. జాగ్రత్త!"

ఇ) పాఠం ఆధారంగా కింది పట్టికను పూరించండి.

పేరు	వివరాలు	స్వభావం
ఉప్పల లక్ష్మణరావు మెల్లీ లక్ష్మణరావుగారి తాతగారు లక్ష్మణరావుగారి తల్లి		

ఈ) పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. రచయిత ఈ పాఠం ద్వారా ఏ పుస్తకం గురించి పరిచయం చేసింది?
2. మెల్లీ దుందుడుకు స్వభావానికి చెందిన సంఘటనలు తెల్పండి?
3. గ్రంథాలు, పుస్తకాలు ఎలా ఉండాలని రచయిత్రి తెలియజేసింది?
4. లక్ష్మణరావు గారు పరిశోధనరంగం నుంచి రచనారంగంవైపు ఎందుకు మారారు?

II వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. సమాజానికి ఎటువంటి రచయితల అవసరం ఉంది?
2. "లక్ష్మణరావు గారి విజ్ఞత, ప్రపంచంపట్ల ఆయన చూపిన బాధ్యత ఎప్పటికీ విస్మరింపరానిది" అని సావిత్రి గారు అనడం సరైనదేనని మీరు భావిస్తున్నారా? ఎందుకు?
3. హేతువాదులు ప్రశ్నించే విషయాలు ఎలాంటివై ఉంటాయి?
4. కరుణగల విజ్ఞానం అంటే ఏమిటి? కరుణ కలిగినవారు చేసే పనులు ఏమై ఉంటాయి?
5. పరిశోధనలు ఎందుకు చేస్తారు? దీనివల్ల ఎవరికి మేలు జరగాలి? ఏ ఏ పరిశోధనలు సమాజానికి మేలు చేస్తాయి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. ఈ పాఠం ఆధారంగా 'బతుకుపుస్తకం'లోని అంశాలను పదివాక్యాల్లో రాయండి.
2. బతుకు పుస్తకంలో కరుణ గల విజ్ఞానానికి సంబంధించిన సంఘటనలు ఉన్నాయి కదా! వాటిలోంచి ఏదైనా ఒక సంఘటనను విశ్లేషించండి.
3. సావిత్రిగారి బతుకుపుస్తకం గురించి పరిచయం చేసిన విధానం ఏ విధంగా ఉంది?

ఇ) పాఠంలోని ఐదవ పేరాను చదవండి. ఆ పేరాలోని విషయాన్ని మూడు లేదా నాలుగు వాక్యాలకు సంక్షిప్తీకరించి రాయండి. ప్రదర్శించండి.

ఈ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

ఈ పాఠం ఆధారంగా మీకునచ్చిన ఏదైనా కథ, గేయం, కవితల పుస్తకం గురించి పరిచయం చేయండి.

లేదా

మీ తామ్మిదో తరగతి "తెలుగుదివ్వెలు - 1" పాఠ్య పుస్తకం గురించి పుస్తక పరిచయ నివేదికను, మీ అభిప్రాయాలను రాయండి.

ఉ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

మీ తరగతిలో మీ మిత్రులు రాసిన పుస్తక పరిచయ నివేదికలలో ఎవరి నివేదిక బాగా ఉంది? అది ఎందుకు బాగా ఉందో వివరిస్తూ, వారిని ప్రశంసిస్తూ పది వాక్యాలు రాయండి.

III భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) పాఠం ఆధారంగా ఈ కింది ఖాళీలను పూరించండి.

1. ఉప్పుల లక్షణరావు బతుకుపుస్తకం కంటే ముందుగా సావిత్రి చదివిన పుస్తకం
2. లక్షణరావు తల్లిగారి..... దృష్టిలో వుంచుకొని నవల తిరిగిరాశారట
3. ఆనాటి స్త్రీల పత్రికలు పాటుపడేవారి చేతులు మీదుగా వెలువడేవి.
4. మెల్లీ లో సత్యాగ్రహం ప్రారంభించిందట.
5. లక్షణరావు గారు జర్మనీ నుంచి తన శాశ్వతంగా వదలి వేసుకొని రచనారంగంవైపు మారారు.

ఆ) గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలను గుర్తించండి. ఆ అర్థంతో మరొక కొత్తవాక్యం రాయండి.

1. నాలో పేరుకుపోయిన నీరసం పటాపంచలై పోయింది. ()
 ఎ) ఎక్కువ బి) తక్కువ సి) చెల్లాచెదురు డి) ముక్కలుముక్కలు

2. మన దేశచరిత్రకు అద్దంపట్టిన పుస్తకాన్ని ప్రతిఒక్కరూ చదవాలి ()
 ఎ) పొగడిన బి) గొప్పదనాన్ని సి) ప్రతిబింబించిన డి) సంక్షిప్తంచేసిన
3. నిరుత్సాహికి ఉత్సాహాన్నీ, రికామికి బాధ్యతనీ అందించగలగాలి పుస్తకం ()
 ఎ చురుకైన బి) పనిలేనివాడు సి) తెలివైనవాడు డి) అజ్ఞాని

ఇ) కింది పదాలను వివరించండి. సొంత వాక్యాలు రాయండి.

1. పరించతగిన : _____
 2. గొప్ప నిదర్శనం : _____
 3. అకుంతితమైన దీక్ష : _____

వ్యాకరణం

అ) కిందివాటిని జతపరచండి.

1. వాటిని ఇనప్పైట్లో పెట్టి తాళాలు వేసి () అ) చేదర్థకం
 2. కాపలాకాస్తూ హాయిగా తిని కూర్చో () ఆ) శత్రుర్థకం
 3. మానసికంగా ఎదిగినట్లైతే () ఇ) ప్రశ్నార్థకం
 4. నిర్భయంగా జీవించాలని ఆశించడం తప్పా? () ఈ) క్షార్థకం

ఆ) పరోక్ష కథనంలోకి మార్చండి

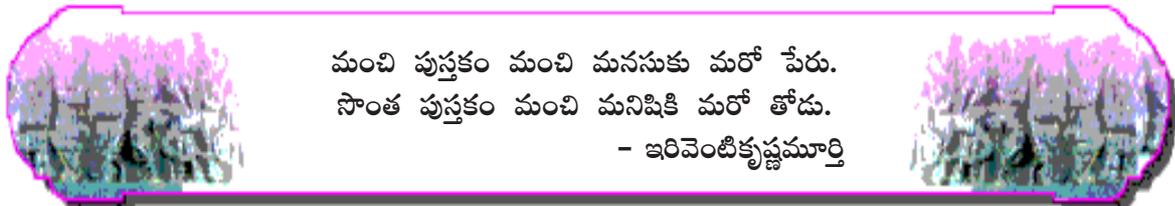
1. “ఇది అంతర్జాతీయ సమస్యగా మారుతుంది. జాగ్రత్త!” అని అతడినే బెదిరించింది మెల్లీ.
 2. “చిన్నప్పటినుండి నాకు బోటనీ అభిమాన విషయం” అన్నాడు రచయిత.

ప్రాజెక్టు పని

మీ పాఠశాల గ్రంథాలయంలోని రెండుమూడు పుస్తకాల్లోని ముందుమాటలు చదవండి. ఆ పుస్తకాల గురించి మీరు తెలుసుకున్న విషయాలను రాసి ప్రదర్శించండి.

(లేదా)

సావిత్రి ‘బందిపోట్లు’ కవితను సేకరించండి. దీనిపై మీ అభిప్రాయం రాసి ప్రదర్శించండి.

యూనిట్
IV

13. భూమి పుతుడు

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

- దువ్వూరి రామిరెడ్డి

మనిషి జీవించడానికి ముఖ్యంగా కావలసినవి తినడానికి తిండి, కట్టుకోవడానికి బట్ట, నివసించడానికి ఇల్లు- ఈ మూడు అవసరాలు తీరాలంటే ప్రకృతిలోని మొక్కలు, చెట్లే ఆధారం. అవి ఎక్కడెక్కడో చెల్లాచెదురుగా ఉంటే వాటినుంచి తమ అవసరాలు తీర్చుకొనేవాడు ఆదిమానవుడు. కాలక్రమేణ మానవ అవసరాలు ఎక్కువ కావడంతో, ఆయా మొక్కలను, చెట్లను ప్రత్యేకంగా పెంచడం మొదలుపెట్టాడు. దానికే వ్యవసాయం అని పేరు పెట్టాడు. రాను రాను ఆ వ్యవసాయం ప్రధాన వృత్తిగా మారింది. దాని ఆధారంగా మానవుడి నాగరికత కూడా పెరిగింది.

ప్రశ్నలు

1. మనిషికి కావలసిన ముఖ్యావసరాలు ఏవి?
2. ఆదిమానవుడు మొదట్లో తన అవసరాలను ఎలా తీర్చుకొనేవాడు?
3. వ్యవసాయం ఎలా మొదలయింది?
4. వ్యవసాయం వలన ఏమి పెరిగింది?
5. వ్యవసాయం చేసేవారిని ఏమని పిలుస్తారు?

ఉద్దేశం :

తొలకరితో వ్యవసాయక్షేత్రంలో ప్రవేశించి విత్తువిత్తి, కలుపుతీసి, మందుచల్లి, నీరుగట్టి, పసిబిడ్డలా పైరును పోషించుకుంటాడు. పంటసూర్చి కళ్ళాల నుండి ధాన్యాన్ని ఇంటికి చేర్చే రైతు మనకే కాక పశుపక్ష్యాదులకు కూడా ఆహారాన్ని ప్రసాదిస్తున్నాడు. అలాంటి రైతును గురించి తెలియజేయడమే ఈ పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం.

ప్రస్తుత పాఠం దువ్వూరిరామిరెడ్డి గారు రాసిన

“కృషీవలుడు” అనే కావ్యం లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

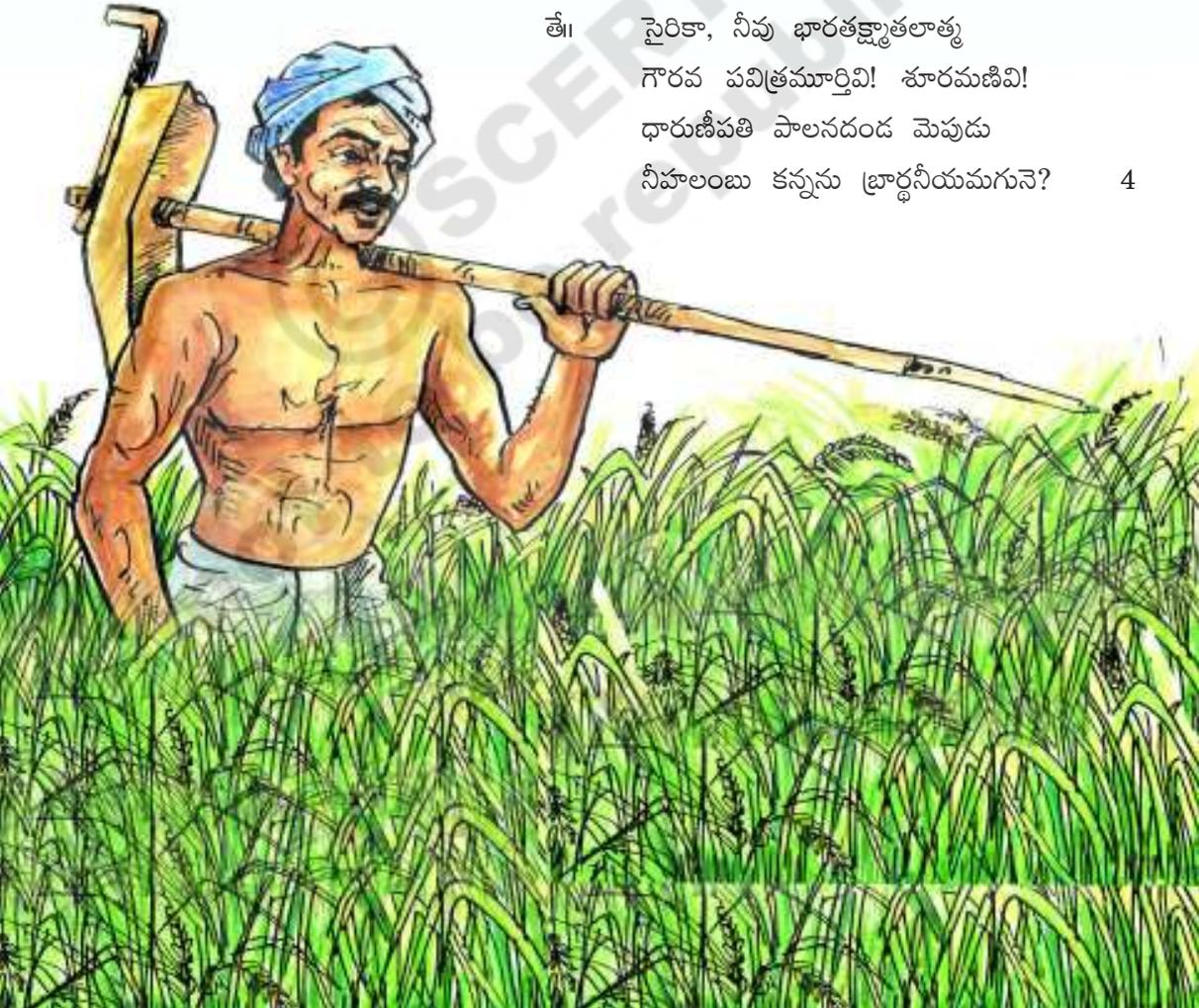

*చ॥ మనుజుసమాజనిర్మితి సమంబుగ నీకొక ముఖ్యమైన వృత్తి నియత, మట్టి ధార్మికవిధిం జిరకాలము గౌరవంబుతో మనిచిరి నీ పితామహుల మాంద్యసుశీలురు సర్వవృత్తిపావన కృషిజీవనైక పరిపాలన లోకహితార్థకాంక్షలై 1.

తే॥ శ్రమలు లేకయె ఫలములు దుముకబోవు
పిండికొలదియె రొట్టె; యోపిన విధాన
కష్టపడుము కృషీవలా, కలుగు సుఖము
ఉత్తయాసలకన్న మే లుద్యమంబు 2.

*తే॥ నేలనూతుల కుగ్గాలు నిలుపువారు,
బోడితలకు మోకాళ్ళకు ముడులువెట్టు
వారు, చిటికెల పందిళ్ళు పన్నువారు
నిన్ను బోలరు, తమ్ముడా, యెన్నడైన 3

తే॥ సైరికా, నీవు భారతక్షాతలాత్మ
గౌరవ పవిత్రమూర్తివి! శూరమణివి!
ధారుణీపతి పాలనదండ మెపుడు
నీహలంబు కన్నను బ్రార్థనీయమగునె? 4

తే॥ దైనికావశ్యకముల దాటిపోవ
వెగుర తెక్కలురాని నీ యిచ్చలెపుడు;
పైరుపచ్చలె యవధిగా బ్రాకుచుండు
నీ విచారము, నూహయు, నిపుణతయును 5

*తే॥ ప్రొద్దువొడిచిన దాదిగా ప్రొద్దుగుంకు
వఱకు కష్టించువేగాని యిరుగుపొరుగు
వారి సంపదకై యీసు గూరబోవ
వెంత నిర్మలమోయి, నీహృదయకళిక! 6

తే॥ ఉండి తిన్నను లేక పస్తున్నగాని
యాసచేయవు పరుల కష్టార్థితంబు!
నాకలెత్తగ నీపంచ కరుగు నతిథి
తినక, త్రావక, పోయిన దినములేదు 7

తే॥ కృషి సకల పరిశ్రమలకు కీలుచీల;
సత్పరిశ్రమ వాణిజ్యసాధనంబు,
అఖిల వాణిజ్యములు సిరికాటపట్లు
సిరియె భోగోపలభికి జీవగణ్ణి 8

తే॥ కావున కృషీవలా, నీవె కారణమవు
సాంఘికోత్పృష్ట సౌభాగ్య సౌఖ్యములకు;
ఫల మనుభవించువారలు పరులు; నీకు
కట్ట కుడువను కఱవె యెక్కాలమందు! 9

*మ॥ ఫలము లౌక్యెడివారు తత్ఫల రసాస్వాదక్రియాలోలురై
పలుమా అమ్మధురత్వము న్నుతుల సంభావించురేగాని, త
త్ఫల హేతుక్రమవృక్షముం దలపరెవ్వారైన, నట్లే రమా
కలితు లోగ్నిగములన్ భుజించుచు నినుం గన్నెత్తియుంజూతురే? 10

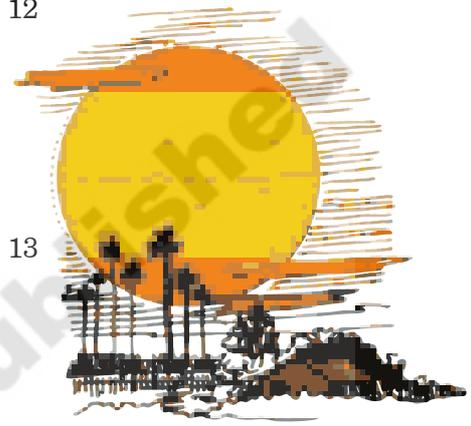

ఉ॥ అట్టి కృతఘ్నులన్ మనమునందు దలంపక సేద్యనాద్యపున్
ఘట్టన నస్థిపంజరముగా తనువెండినగాని, వర్షముల్
పట్టినగాని, క్షామములు వచ్చినగాని శరీరసత్వమే
పట్టుగ స్వశ్రమార్జితము పట్టెడు నన్నము దిందు వెప్పుడున్! 11

తే॥ ఓ కృషీవల! నీవు కష్టోత్పటంపు
దుర్భరావస్థ యందె తోడోవువడగ
నెవరు శాసించువారు, నీకేమికొదవ?
ఆత్మవిజ్ఞానమయముగా నలవరింపు 12

తే॥ జీవనస్పర్శ సామాన్య చేష్టయైన
కాలమున వ్యక్తివాద మగ్రత వహించు
సత్త్వవిరహితు డన్యభోజ్యత నశించు
సర్వజీవియె యంతరాయముల దాటు 13

తే॥ కాన జీవనసంగ్రామ కార్యమందు
విజయి వగుటకు శౌర్యంబు, విద్య, బుద్ధి,
సత్యసంధత, యాత్మవిశ్వాస మనెడు
నాయుధంబుల విడవకు హాలికవర్య 14

కవి పరిచయం

శ్రీ దువ్వూరి రామిరెడ్డిగారు 09.11.1895న నెల్లూరు జిల్లాలో జన్మించారు. ఈయన 19వ ఏట సాహిత్యరంగంలో ప్రవేశించి నలజారమ్మ, వనకుమారి, కృషీవలుడు, జలదాంగన, యువకస్వప్నము, కడపటివీడోలు, పానశాల-కావ్యాలను, నక్షత్రశాల-నైవేద్యము, భగ్గుహృదయము, పరిశిష్టము, ప్రథమకవిత్వము అనే ఖండకావ్యాలను రచించారు. సంస్కృతం తెలుగు, ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచి, లాటిన్, జర్మన్, బెంగాలీ, పర్షియన్, ఉర్దూ, తమిళభాషలలో పండితులు. ఈయన 11.09.1947 నాడు కన్నుమూశారు. వీరికి 'కవికోకిల' అను బిరుదు కలదు.

దువ్వూరివారి రచనాశైలి సరళసుందరంగా వుంటుంది. పాతకొత్తల, ప్రాకృశ్చిమాల కలయికతో అందాన్ని సంతరించుకున్నది. విశ్వశాంతి, దేశభక్తి, మానవతావాదం, అభ్యుదయం ఈయన రచనలలో ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తూ మనకు మేలుకొలుపు పాడుతూ ఉంటాయి.

భావాలు

1. మానవసమాజ నిర్మాణంలో భాగంగా నీకొక ముఖ్యమైన వృత్తిని అప్పగించడం జరిగింది. అది వ్యవసాయ వృత్తి. వృత్తులకెల్లా ఇది ఉత్తమమైనది. ప్రపంచానికి మేలు చేకూర్చడానికి నీపూర్వికులు ధర్మబుద్ధితో, చాలా గౌరవంతో ఈ వృత్తిని నిర్వహిస్తూ వచ్చారు.

2. కృషీవలా! శ్రమ చేయకుండా ఫలితాలు రావు. పిండికొద్దీ రొట్టె కదా! శక్తివంచన లేకుండా కష్టపడు. నీకు సుఖం కలుగుతుంది. కేవలం ఉత్తాశలతో జీవించడంకన్నా ప్రయత్నం చేయడం మంచిది.
3. తమ్ముడా! లోకంలో కొందరు చిత్రంగా ఉంటారు. వీరిలో కొందరు చిన్నతాడు కట్టిన చిన్నచెంబుతో నేలనూతిలో నీళ్ళు తోడేవారు. కొందరు తలకు, మోకాలికి ముడిపెట్టేవారు. ఇంకొందరు చిటికెలతో పందిళ్ళు అల్లేవారు. (అంటే వీరంతా కేవలం మాటల చమత్కారంతో అరచేతిలో స్వర్గం చూపిస్తారు). కాని చేతలతో సమాజసేవ చేస్తున్న నీకు వీరెవ్వరూ సాటిరారు.
4. హాలికుడా! నీవు భారతదేశ ఆత్మగౌరవాన్ని ప్రకటించే పవిత్ర రూపానివి. శూరులలో శ్రేష్ఠుడివి. రాజు చేతిలోని ధర్మదండం కన్నా నీచేతిలోని నాగలి గొప్పది. రాజదండంలో దండించే గుణం, నీ హలంలో పండించే గుణం ఉన్నది.
5. నిత్యావసరాలు గడచిపోతే చాలని చూస్తావే తప్ప అంతకుమించిన ఆశలు నీకు లేవు. నీ ఊహలను, ఆలోచనలను, నైపుణ్యాలన్నీ పంటలను పండించడానికే వినియోగిస్తావు.
6. దినమంతా కష్టపడతావే గాని, పక్కవారి సంపదల గూర్చి అసూయ పడవు. నీ మనసెంత స్వచ్ఛమైనది?
7. నీవు తిన్నా, తినకున్నా ఇతరుల సంపదలకు మాత్రం ఎప్పుడూ ఆశపడవు. ఆకలితో నీ ఇంటికి వచ్చిన అతిథి కడుపునిండా తిని తృప్తిగా వెళతాడు.
8. వ్యవసాయమే పరిశ్రమలన్నింటికి మూలం. పరిశ్రమలు వ్యాపారానికి సహాయపడతాయి. వ్యాపారం వల్ల సంపద కలుగుతుంది. సంపదవల్ల సుఖం లభిస్తుంది.
9. ఓ హాలికుడా! సమాజం సుఖసంతోషాలతో ఉండడానికి నీవే కారణం. నీ కష్టఫలితాన్ని ఇతరులు అనుభవించి సుఖపడుతున్నారు. నీకు మాత్రం తిండికీ, బట్టకూ ఎప్పుడూ కొరతే.
10. పండ్లను తినేవారు వాటి తియ్యదనాన్ని పొగడుతూ తింటారే కాని ఆ పండ్లనిచ్చిన చెట్టును గూర్చి ఎప్పుడైనా ఆలోచిస్తారా? అలాగే నీ కష్టంతో భోగభాగ్యాలను అనుభవించే సంపన్నులు నిన్ను కన్నెత్తి అయినా చూడరు కదా!
11. చేసినమేలు మరచే అలాంటివారిని నీవు అసలు పట్టించుకోవు. వ్యవసాయాన్ని చేయడంలో నీ శరీరం ఎముకలగూడుగా మారినా వానలు ముంచెత్తినా కరువు పీడించినా వాటిని లెక్కచేయవు. కాయకష్టాన్నే నమ్ముకున్నవాడివి. నీ శరీరశ్రమతో లభించిన పట్టెడన్నమైనాసరే దాన్నే తింటావు.
12. కష్టాలు కన్నీళ్ళలో కూరుకుపోయిన నిన్ను శాసించేదెవరు? నీకేమి తక్కువ? నీ గొప్పదనాన్ని నీవు తెలుసుకో.
13. పోటీతత్వం సహజమే. కాని అది ఆయా వ్యక్తులను బట్టి ఉంటుంది. ఏ ప్రయత్నమూ పని చేయనివాడు ఇతరులపై ఆధారపడి జీవిస్తూ నాశనమవుతాడు. కాని శ్రమను నమ్ముకున్నవాడు ఎలాంటి అడ్డంకులనైనా దాటగలడు.
14. కాబట్టి ఓ రైతు శ్రేష్ఠుడా! జీవితమనే యుద్ధంలో విజయం పొందడానికి 'శక్తి, చదువు, తెలివి, సత్యము, నీపై నీకు నమ్మకము' అనే ఆయుధాలను ధరించి ముందుకు నడువు.

ఇవి వేరుండి

I అవగాహన- ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల గురించి మాట్లాడండి.

- 1 పద్యాలను భావయుక్తంగా పాడండి.
- 2 ఈ పాఠానికి 'భూమిపుత్రుడు' అనే శీర్షిక తగినట్లు ఉన్నదా? ఎందుకు? చర్చించండి.

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పాఠం ఆధారంగా ఐదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- 1 తన పంచనచేరిన అతిథిని రైతు ఎలా ఆదరిస్తున్నాడు?
- 2 కవి రైతును ఏమి తెలుసుకోమంటున్నాడు?
- 3 ఈ పాఠంలోని జాతీయాలను, సామెతలను గుర్తించి వివరించండి.
- 4 పాఠం ఆధారంగా రైతు గుణగణాలను రామిరెడ్డిగారు ఏయే విశేషణాలతో వర్ణించాడో రాయండి.

ఇ) పాఠం ఆధారంగా కిందిపట్టికను పూరించండి.

క్ర.సం	అంశం	చేపట్టిన పని/ఫలితం
1	సమాజనిర్మాణం, సంక్షేమంకోసం	
2.	శ్రమచేయడంవల్ల	
3.	పరిశ్రమలకు ప్రధానవనరు	
4.	విజయం సాధించాలంటే	

ఈ) కింది పేరాను చదవండి. కారణాలు రాయండి.

'ఏటి కేతంపట్టి ఎయి పుట్లు పండించి ఎన్నడూ మెతుకెరుగరన్నా! నేను గంజిలో మెతుకెరుగనన్నా!' అని ఒక కవి పాటరూపంలో రైతు దుస్థితిని తెలియజేశాడు. వ్యవసాయానికి కావలసిన ముఖ్యమైన వనరులు భూమి, నీరు. దానితోపాటు ఎరువులు. వాతావరణపరిస్థితులు అనుకూలించడం కూడా అవసరమే. జనాభా పెరగకముందు పై వనరులన్నీ పుష్కలంగా ఉండేవి. రానురాను జనాభా పెరిగిపోయింది. మానవుడి అవసరాలూ పెరిగిపోయాయి. వీటన్నిటికీ భూమే ఆధారం. ఇతర అవసరాలకోసం భూమి వినియోగం ఎక్కువకావడం లాంటి పరిస్థితులవల్లనే వ్యవసాయరంగానికి ఎన్నో ఇబ్బందులు ఎదురవుతున్నాయి. రైతులు ఎన్నో ఇబ్బందులను, సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నారు.

వ్యవసాయ రంగానికి ఉన్న వనరుల కొరత, ఇబ్బందుల వల్ల దిగుబడి ఆశాజనకంగా లేదు.

1. కవి పాట రాయడానికి కారణం : _____
2. వ్యవసాయ వనరులు తగ్గడానికి కారణం : _____
3. వ్యవసాయ రంగానికి ఇబ్బందులకు కారణం : _____
4. దిగుబడి తగ్గడానికి కారణం : _____

II వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో సొంతమాటల్లో జవాబులు రాయండి.

1. 'సుఖాల కన్నిటికీ ధనమే మూలం' అని కవి ఎందుకన్నాడు?
2. "పిండికొద్దీ రొట్టె" అనడంలో కవి ఉద్దేశమేమి?
3. "రైతువృద్ధయం నిర్మలమైనది" దీనిపై మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?
4. 'పాలనా దండం' కంటే 'హలం' గొప్పదని కవి ఎందుకన్నాడు?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాల్లో సొంతమాటల్లో జవాబులు రాయండి.

1. కర్షకుని గొప్పతనాన్ని గురించి కవి ఏమని చెప్పాడు?
2. పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని రాయండి.

ఇ) సృజనాత్మకంగా సమాధానాలు రాయండి.

నేడు గ్రామాలలో వ్యవసాయంచేసేవారు తగ్గుతున్నారు. భవిష్యత్తులో పంటలు పండించేవారు కరువైతే, ఆహారం దొరకడం గగనమవుతుంది. కోటీశ్వరుడైనా ఆకలికి అన్నమే తింటాడు కాని బంగారాన్ని తినడు కదా! కాబట్టి వ్యవసాయం చేసే రైతులకు కావలసిన విత్తనాలు, ఎరువులు, సాగుకవసరమైన ప్రత్యేక ఋణ సౌకర్యం సకాలంలో అందించే బాధ్యత చేపట్టాలని వ్యవసాయాధికారికి లేఖ రాయండి.

ఈ) ప్రశంసాపూర్వకంగా సమాధానం రాయండి.

రైతుకృషివల్లనే మనకు ఆహారం లభిస్తున్నది కదా! రామయ్య ఆదర్శ రైతు. ఆధునిక పద్ధతులతో, సేంద్రియ ఎరువులతోనే అధికదిగుబడిని సాధించాడు. వ్యవసాయశాఖ తరపున ఆయన్ను అభినందించాలనుకున్నారు. ఈ అభినందనసభ కోసం రామయ్యగారిని ప్రశంసిస్తూ అభినందనపత్రాన్ని తయారుచేయండి.

III. భాషాంశాలు

అ) కింది ప్రకృతి వికృతులను జతపరచండి

1. ఈర్ష్య () (అ) కర్ణం
2. విజ్ఞానం () (ఆ) సంగరం
3. సుఖం () (ఇ) ఆన
4. కార్యం () (ఈ) ఈసు
5. ఆజ్ఞ () (ఉ) సుగం
6. సంగ్రామం () (ఊ) విన్నాణం

అ) కిందివాక్యాలను అవగాహన చేసుకొని గీతగీసిన పదాలకు నానార్థాలు రాయండి.

1. ఉచితంకదా! అని దేన్నీవు ధా చేయడం ఉచితం కాదు.
2. పండించిన ఫలానికి ధర ఉన్నప్పుడే రైతు ఫలం పొందగలడు.
3. నేడు ధరకు విపరీతంగా ధర పెరిగిపోయింది.
4. ఆధునికకాలంలో కృషిచేయడానికి ఎవరూ కృషి చేయడంలేదు.
5. వర్షం లేక ఈ వర్షం జలాశయాలు నిండలేదు.

ఇ) కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలను రాయండి. వాటిని సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించండి.

ఉదా : మహిళ = స్త్రీ, ఉవిద, నారి ; ఉవిద తన హక్కులకోసం పోరాటంలో భాగంగా నారీ లోకాన్ని చైతన్యపరచి మహిళ అంటే ఏమిటో నిరూపించుకుంటున్నది.

1. హలం 2. హాలికుడు 3. పొద్దు 4. వృక్షం 5. సత్యం 6. సంగ్రామం 7. అతిథి
8. సౌఖ్యం 9. నుయ్యి

వ్యాకరణం

అ) కింది సంధులకు ఉదాహరణలు రాసి, సూత్రాలు కూడా రాయండి.

1. వృద్ధిసంధి, 2. త్రికసంధి, 3. గుణసంధి, 4. అత్వసంధి, 5. ఇత్వసంధి

ఆ) కింది వాటికి విగ్రహ వాక్యాలు రాసి, సమాసాలను గుర్తించండి.

1. అమాంధ్యం, 2. సచ్చీలురు 3. చిటికెల పందిళ్ళు 4. భారతక్షాతలం 5. హృదయకళిక

ఇ) ఛందస్సు : - తేటగీతి

తేటగీతికి - 1. నాలుగు పాదాలుంటాయి.

2. ప్రతిపాదానికీ ఒక సూర్యగణం, రెండు ఇంద్రగణాలూ, రెండు సూర్యగణాలు వరుసగా ఉంటాయి.
3. నాలుగోగణం మొదటిఅక్షరం యతిస్థానం. ప్రాసయతి చెల్లుతుంది.
4. ప్రాసనియమం లేదు.

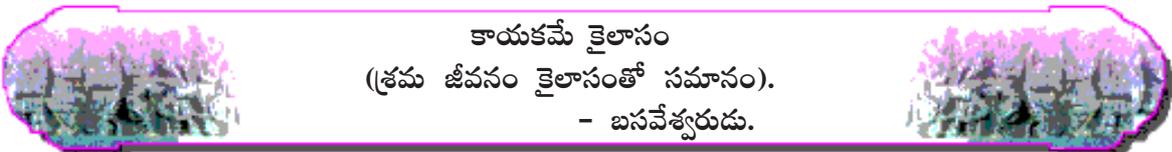
ఉదా:-

న	భ	నల	న	హ
	U			U
శ్ర మ లు	లే క యె	ఫలములు	దుముక	బోవు
సూర్యగణం	ఇంద్రగణం	ఇంద్రగణం	సూ.గ.	సూ.గ.

అలాగే మీరు ఈ పద్యానికి సంబంధించిన మిగతా పాదాలకు గణవిభజన చేయండి.

ప్రాజెక్టు పని

మీ గ్రామంలోని మీకు తెలిసిన ఒక ఆదర్శరైతువద్దకు లేదా వ్యవసాయ అధికారి వద్దకు వెళ్ళి ఆధునికపద్ధతుల ద్వారా అధికోత్పత్తిని ఎలా సాధించవచ్చో వివరాలు సేకరించండి. తరగతిగదిలో చదివి ప్రదర్శించండి.

యూనిట్
IV

14. ధర్మదిక్ష్

చదవండి - ఆలోచించండి - చెప్పండి

- పిలకా గణపతిశాస్త్రి

వారణాసిని బ్రహ్మదత్తుడు పరిపాలిస్తున్నప్పుడు బోధిసత్తుడు ఐదువందల మంది శిష్యులతో హిమాలయాల్లో ఉండేవాడు. ఒకసారి ఎండలు బాగా కాసి అన్నిచోట్లా నీరు ఎండిపోయింది. జంతువులు నీళ్ళు దొరక్క అల్లాడిపోయాయి. శిష్యులలో ఒకడు వాటి దప్పిక తీర్చడంకోసం ఒక తొట్టి తయారుచేసి, దూరంగా ఉన్న నీళ్ళను తెచ్చి ఆ తొట్టెలో పోసేవాడు. జంతువులు గుంపులుగుంపులుగా వచ్చి ఆ నీరు తాగుతుండటంతో శిష్యుడికి పండ్లు తెచ్చుకోవడానికి గూడా తీరిక చిక్కలేదు. తనేమీ తినకుండానే ఆ జంతువులకు నీళ్ళుపోసేవాడు. ఇది చూసి జంతువులన్నీ మోయగలిగినన్ని పళ్ళుతెచ్చి ఇతనికివ్వాలని నిర్ణయించుకుంటాయి. అవన్నీ కలిపితే రెండువందల యాభై బండ్లు నిండాయి. వాటిని అక్కడి ఐదువందలమంది శిష్యులు తృప్తిగా తినేవాళ్ళు.

ప్రశ్నలు

1. జంతువులు ఎందుకు అల్లాడిపోయాయి?
2. వాటి బాధ ఎలా తీరింది?
3. ఈ కథ ద్వారా మీరు గ్రహించిందేమిటి?
4. జీవకారుణ్యం అంటే ఏమిటి?
5. కర్తవ్యనిర్వహణ అంటే మీరేమని భావిస్తున్నారు?

ఉద్దేశం

పిల్లల్లో సున్నితత్వ భావన పెంపొందించి అన్ని ప్రాణులనూ జాలితో, దయతో చూడాలనే ఆలోచన పెంపొందించేయడం, ఎవరిపని వాళ్ళు సక్రమంగా చేస్తే సత్ఫలితాలు వాటంతట అవే వస్తాయని చెప్పడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ఈ పాఠం పిలకా గణపతిశాస్త్రి గారు రాసిన 'ప్రాచీనగాథాలహరి' అనే పుస్తకంలోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

1. పాఠం చదవండి. తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోండి.
2. చిత్రాలను చూసి, సందర్భాన్ని అనుసరించి, ఆలోచించి భావాన్ని గ్రహించండి.
3. పాఠంలో తెలియని విషయాలు గాని, తెలుసుకోవలసిన అంశాలు గాని మీ ఉపాధ్యాయుడితో చర్చించండి, తెలుసుకోండి.

అవుదూడ 'అంబా' అని గొంతెత్తి అరిచింది! గోధూళివేళ అయ్యేసరికి ఆళవీగ్రామంలో నందగోపాలుని అలమంద అంతా తిరిగి వచ్చి వేసింది. కాని ఒకే ఒక్క అవు తిరిగి రాలేదు.

బాగా చీకటి పడింది. అయినా ఇంకా అవు తిరిగి రాలేదు. గోశాలలో గోవత్సాలన్నీ తోక లెత్తిపెట్టి ఎంతో సంతోషంగా పాలు కుడుచుకుంటున్నాయి. కాని ఆ ఒక్క అవుదూడ మాత్రం 'అంబా' 'అంబా' అని అదేపనిగా అరవడం మొదలు పెట్టింది. ఆ దూడ పుట్టినప్పటి నుంచీ నందగోపాలుని ఇల్లంతా పాడి పంటలతో కలకలలాడింది.

అందుచేత ఆ ఆవన్నా, ఆ దూడన్నా నందగోపాలుని కెంతో ఇష్టం. అది అదే పనిగా అరవడం మొదలుపెట్టేసరికి అతని కారాత్రి మరి అన్నం సయించలేదు. రాత్రి తెల్లవార్లూ నందగోవుడు అదేమైపోయిందో అని ఆరాటపడుతూనే ఉన్నాడు.

మరునాడు తెల్లవారగట్లే లేచి, అవును వెదకి పట్టుకోవడంకోసం ఆళవీ గ్రామానికి సమీపంలో ఉన్న అడవికి బయలుదేరి వెళ్ళాడు.

నందుడూరి పొలిమేర సమీపించేసరికి పొద్దుపొడిచింది. పొరుగుగాళ్ళజనం తీర్థ ప్రజలాగ ఆళవీగ్రామానికి నడిచి వస్తున్నారు. కాని నందు డొక్కడు మాత్రం గ్రామ సమీపంలో ఉన్న అడవికి బయలుదేరి పోతున్నాడు!

ఆ ప్రజానీకం ముఖాలన్నీ అరుణోదయకాంతులలో నూతనానందావేశాలతో కలకలలాడుతున్నాయి. చిన్న చిన్న పసిపాపలను కూడా వెంటబెట్టుకొని వారంతా ఎక్కడికి వెడుతున్నారో అని నందుని హృదయాంతరాళంలో జిజ్ఞాస రేకెత్తింది. నడవలేక నడవలేక నడుస్తున్న ఓ ముసలితాత దగ్గరికి వెళ్ళి నెమ్మదిగా అడిగాడు.

“ఎక్కడికి తాతా! ఈ ప్రయాణం!”

“అడవికి పోతున్నాను బాబూ!”

“ఏమిటి విశేషం!”

“నీకింకా తెలియదా?”

“నాకేమీ తెలియదే!”

“ఈవేళ ఉదయమే గౌతమబుద్ధులు ఆళవికి విచ్చేస్తున్నారట! ఆ మహాత్ముణ్ణి ఒక్కసారి కళ్లారా సందర్శించి వత్తామని బయలుదేరాను. తిరిగి ఈ జన్మలో మరి ఆయన సందర్శన భాగ్యం కలుగుతుందో! కలగదో!” అని ఆ వృద్ధుడొక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి పెట్టాడు. నందగోవుడతనిని మళ్ళీ అడిగాడు.

“వారివేళంతా ఆళవిలోనే ఉంటారా?”

“మధ్యాహ్నా భిక్ష ముగించుకొని వెంటనే తిరిగి శ్రావస్తీ నగరానికి వెళ్ళిపోతారట!”

“అయ్యో! అలాగా!” అని నందగోపుడు తిరిగి నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు. ముసలితాత అతని వాలకం చూచి ఇలా గడిగాడు.

“మీదేవారు నాయనా?”

“ఆళవీ గ్రామమే!”

“అలాగా! అయితే పొరుగుగాళ్ళ జనం అంతా తీర్థ ప్రజలాగ ఇక్కడికే వస్తూంటే నీవు ఉన్న గ్రామం విడిచిపెట్టి పోతావేమయ్యా!” అని ఒక చిరునవ్వు విసిరాడా ముసలితాత. నందుడతనికి తన ప్రయాణ కారణం తెలియజేశాడు. అడవిలో ఆ ఆవు ఏ పులివాత పడిందోనని భయపడుతున్నానని కూడా అన్నాడు. ఆ మాట విన్న తరువాత ముసలి తాత మరి అతని మాట కడ్డు చెప్పలేక తన దారిని వెళ్ళిపోయాడు. అతని వెంట ఇంకా ఎందరెందరో పరిసర గ్రామస్థులు ఆళవీగ్రామం వైపు నడిచి వెళ్ళారు.

అది చూడగానే నందగోపాలుని హృదయంలో ఆరాటం ప్రారంభమైంది. గోవు గొడవ విడిచిపెట్టి తాను కూడా వారి వెంటపడిపోవాలని అనుకున్నాడు. ఇక ఈ సమయంలో కాకపోతే మరింక తథాగతుని దర్శన భాగ్యమే కలగదేమోనని అతనికొక భయం పట్టుకుంది. వెంటనే వెనక్కి తిరిగి రెండు మూడడుగులు వేశాడు.

అంతలో అతని హృదయంలో లేగ దూడ ‘అంబా’ అని అరిచినట్టుంది. ఆవు ఒంటరిగా అడవిలో పులివాత పడిపోతున్నట్టు కనబడింది! ‘అంబా’ అని గుండె పగిలిపోయేటట్టరిచినట్టు వినబడింది!

అది నందగోపాలుని ఇంట పుట్టిన ఆవు. క్రమంగా అతని పాపలతో బాటే పెరిగి పెద్దదయింది. అతని పాపలందరు ఆ ఆవుపాలు తాగి క్రమంగా పెరిగి పెద్ద వారైనారు. నందుడు కూడా క్రమక్రమంగా వారితోబాటే ఆ ఆవు పాలు తాగి పెద్దవాడైనాడు.

ఇటీవల ఆ ఆవుకొక కోడెదూడ పుట్టింది. అంతవరకు పుట్టినవన్నీ పెయ్యదూడలే. కోడె పుట్టిన వేళా విశేషమేమో గాని ఆనాటినించీ నందగోపుని ఇల్లంతా పసిపాప నవ్వులతో కలకలలాడింది. అతని గుండెలో మళ్ళీ ఆ లేగ దూడ ‘అంబా’ అని అరిచినట్టు వినబడింది!

నందగోపాలునికిక కాలుసాగలేదు. ముందుగా తొందర తొందరగా అడవికి వెళ్ళి ఆవును వెదికి పట్టుకొని ఆ తరువాతే గౌతమదేవుని సందర్శించవలెనని అనుకున్నాడు. ఒకవేళ తాను తిరిగి వచ్చేసరికి తథాగతుడు గ్రామం విడిచి వెళ్ళిపోతే! ఇక మళ్ళీ ఆయన ధర్మ ప్రసంగం వినే అదృష్టమే కలుగదేమోనని నందగోపాలుని కెంతో భయం వేసింది. తాను చేసుకున్న పూర్వపుణ్యం అంతే అనుకుని ఒక్క వేడి నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు. తొందర తొందరగా ఆవును వెదికి పట్టుకుని తిరిగి వచ్చి, అధమపక్షం గౌతమదేవుని దర్శనభాగ్యమైనా పొందవలెనని సంకల్పించాడు. బాగా తొందరగా అంగలు వేసుకుంటూ అడవిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

నందగోపుడావుకోసం అడవి అంతా గాలించేసరికి మిట్ట మధ్యాహ్నం అయింది. ఎండ నెత్తి మాడ్చివేస్తూంది. లోలోపల ఆకలి దహించి వేస్తూంది. నాలుక పిడచ గట్టుకుపోతూంది. అయినా నందుడు తన పట్టు విడువలేదు.

అంతలో అడవిలో ఎక్కడో మారుమూలగా ఒక ఆర్తనాదం వినబడింది. నందునికది ఆవు ‘అంబా’ అని పిలిచిన పిలుపులాగే స్ఫురించింది. గబగబా చెట్లు, పుట్టలు దాటి ఆ పిలుపు వినిపించిన ప్రదేశానికి చేరుకొన్నాడు. అక్కడ హఠాత్తుగా అతనికొక పెన్నిధి కనిపించినట్టుంది!

అది నందుడు చిన్నప్పటినించీ పెంచి పెద్ద చేసిన ఆవు! అడవిలో దారితప్పి ఎటో పడిపోతూ మాటి మాటికీ 'అంబా-అంబా' అని అరుస్తూంది. ఏ పెద్ద పులితో చూచి బెదిరిపోయి కంగారుగా పరుగెత్తి ఉండవచ్చుననీ, అందువల్లనే అడవిలో దారి తప్పి తికమకలు పడుతూ ఉండవచ్చుననీ నందగోపాలకుడూహించాడు. వెంటనే దాన్ని వెంటబెట్టుకుని ఇంటికి బయలుదేరాడు.

ఆవుతోబాటతడు గ్రామం పొలిమేర చేరుకునేసరికి మిట్టమధ్యాహ్నం దాటిపోయింది. ఎంతో ఆలస్యం అయిందని నందుడిక ఇంటికి చేరుకునే సంకల్పం విరమించుకొన్నాడు. తొందర తొందరగా నడిచి వెళ్ళి బుద్ధదేవుని ధర్మబోధ వినవలెనని అనుకొన్నాడు. ఆ అదృష్టం కలిసి రాకపోతే పోనీ అధమం ఒక్కసారి కళ్ళారా ఆ మహామహుని సందర్శన భాగ్యమైనా పొందవలెనని ఉవ్విళ్ళూరిపోతూ గౌతమదేవుడు శిష్యుగణంతో విశ్రమించిన వటవృక్షంవైపు సాగిపోయాడు. గోవు కూడా అతని వెంట ఒక చిన్న లేగదూడలా నడిచిపోయింది.

2

ఆనాడాళవీ గ్రామంలో అరుణోదయ కాంతులు, కాషాయంబరధారులైన బౌద్ధ భిక్షుక సమూహాలు ఒకేసారిగా ప్రత్యక్షమైనాయి. ఆ భిక్షువులతో గౌతమదేవుని ముఖజ్యోతి అప్పుడప్పుడే ఉదయిస్తున్న భానుబింబంలా మెరిసింది.

అది చూసి ఆళవీ గ్రామస్థులందరు భిక్షువులందరికీ ఎదురేగి అతిథి సత్కారాలతో ఎంతో ఆప్యాయంగా ఆదరించారు. విశాల వటవృక్ష చ్చాయల్లో వారందరికీ విడుదులేర్పాటు చేశారు.

తరవాత క్రమక్రమంగా భిక్షాసమయం ఆసన్నమయింది. భిక్షుకులందరు తమతమ భిక్షాపాత్రలు ధరించి ఆళవీ గ్రామంలో ప్రవేశించారు. కాని గ్రామస్థులెవ్వరు దాని కనుమతించలేదు. తామంతా ప్రత్యేకంగా వారికి విందు చేయబోతున్నామనీ, ఆ విందారగించవలసిందనీ పరిపరివిధాల ప్రాధేయపడ్డారు. భిక్షువులు మొదట తమ భిక్షాధర్మం విసర్జించడానికంగీకరించలేదు గాని చిట్ట చివరికి ఆచార్యదేవుని అనుజ్ఞపై ఆ విందు భోజనానికంగీకరించారు.

కొంతసేపటికి శ్రమణకులందరూ భోజనాలు ముగించుకొని ప్రశాంత వట తరుచ్ఛాయలో సమాసీనులైనారు. అప్పటి కించుమించుగా రెండు యామాలకాలం గడిచిపోయింది. తథాగతుడు వటవృక్ష మూలంలో ఆమర్చిన సుఖాసనంపై విశ్రమించి ఎవరికోసమో ఎదురుచూస్తున్నట్లుగా ఆళవీగ్రామం పొలిమేరల వైపవలోకిస్తున్నాడు.

శ్రమణకులు
బౌద్ధ ధర్మాన్ని పాటిస్తూ
బుద్ధుడి శిష్యులుగా
ఉండేవారు.

భోజనానంతరం ఆయన చేసే ధర్మబోధలాలకించవలెననే ఆసక్తితో ఆళవీ గ్రామస్థులందరూ అక్కడికి చేరుకొన్నారు. ఇంకా పరిసర గ్రామాలనించి వచ్చిన వారెందరెందరో ఆ ధర్మబోధలాలకించవలెనని ఉత్కంఠతో తహతహలాడిపోతున్నారు. కాని వారందరికి బుద్ధదేవుని ముఖంలో కేవలం ప్రశాంత మౌనముద్ర మాత్రమే ప్రత్యక్షమైంది. అలా ఎంతసేపు వేచి ఉన్నా ఒక్క పలుకైనా ఆయన నోటినుంచి వెలువడలేదు.

క్రమక్రమంగా మూడో యామం కూడా గడిచిపోయింది. గౌతమ దేవుని విశాల నేత్రాలప్పుడెవరికోసమో నిరీక్షిస్తున్నట్లుగా స్ఫురిస్తున్నాయి. ఆ నిరీక్షణ తాత్పర్యమేమో ఎవరికీ అవగాహన కాలేదు. కొందరు భిక్షుకుల కదేమీ బోధపడక ఆచార్యునివలెనే తాము కూడా దిక్కులు చూడడం మొదలుపెట్టారు. కాని ఎంతసేపటికీ ఏమీ ఫలితం కలగలేదు.

అంతట అనతిదూరంలో గంభీరంగా ఒక 'అంబా' రవం వినిపించింది. అందరు అటువైపు చూచారు. గౌతమబుద్ధుని నేత్రాలంతకుపూర్వంనుంచి ఆ వైపే పరికిస్తున్నాయి.

అంతలో గోవును వెంటబెట్టుకుని తొందర తొందరగా అంగలు వేసుకుంటూ వస్తున్న నందగోపాలుడనతి దూరంలో ప్రత్యక్షమైనాడు. కాని భిక్షువు లెవరూ అతని వైపంత ఆత్రంగా పరిశీలించలేదు. అయితే గౌతముని నేత్రాలు నిశ్చలంగా అతని ఆగమనమే నిరీక్షిస్తున్నట్లున్నాయి. దాని కారణమేమో వారెవరికీ బోధపడలేదు.

నందుడంతలో గోవును వటవుక్షచ్చాయలో నిలిపి నురుగులు గక్కుకుంటూ పరుగెత్తుకు వచ్చి బుద్ధదేవుని పాదాలపై సాగిలపడ్డాడు. కొంతసేపటికి లేచి అతివినయంగా దోసిలి ఒగ్గి నిలబడ్డాడు. చివరికెలాగైనా దర్శన భాగ్యమైనా లభించింది గదా! అని ఎంతో సంతోషించాడు. వెంటనే గౌతముడు లేచి నిలబడ్డాడు. వెనువెంటనే భిక్షువులందరు లేచి నిలుచున్నారు! బుద్ధదేవుడెంతో ఆత్రంగా పక్కనే నిలబడిన భిక్షువులతో

“ఇంకా భోజన పదార్థాలేమైనా మిగిలి ఉన్నాయా?” అన్నాడు.

భిక్షువులు “లేకేమి? సమృద్ధిగానే ఉన్నాయి” అన్నారు.

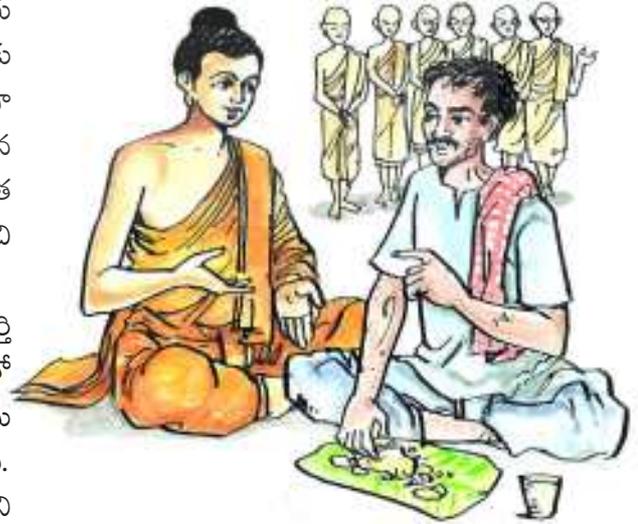
“అయితే వెంటనే ఆ నందగోవునికి తృప్తిదీరా భోజనం పెట్టించండి! తొందరగా వెళ్ళండి!” అన్నాడు.

వెంటనే కొందరు భిక్షువులు నందగోపాలకుని వెంటబెట్టుకొని భోజనశాలలోకి వెళ్ళిపోయారు. నందగోవునికి అన్నం కంటబడగానే పంచప్రాణాలూ లేచివచ్చాయి. గతరాత్రినించీ ఆ క్షణంవరకు అతడాకటితో నకనకలాడుతున్నాడు. ఆకలితో నవనాడులు కుంగిపోతున్నాయి. అయినా ఆ అన్నం చూచేసరికి అతనికి ఇంటి దగ్గర కట్టివేసిన ఆవుదూడ జ్ఞాపకం వచ్చింది. అక్కడికతని ఇల్లు కొంచెం దగ్గరలోనే ఉంది.

ఇక అతని కా అన్నంమీద దృష్టిపోలేదు. అంతలో ఇంటిదగ్గర లేగదూడ 'అంబా' అని గొంతెత్తి అరిచింది. అది వినగానే మర్రి నీడ కింద నిలబడిన నందగోవుని గోవంతకన్నా గట్టిగా అరిచింది. నందగోవుడన్నం తినకుండా లేచి నిలుచున్నాడు. కాని అతని కెదురుగా గౌతమ బుద్ధుడు నిలబడి చిన్న చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఇలా అన్నాడు.

“నాయనా! నీ లేగదూడ పలుపు తెంచుకుని మర్రినీడలో నిలబడిన తల్లిదగ్గరికి వచ్చి తనివితీరా పాలు కుడుచుకుంటున్నది. తొందరలేదులే! నెమ్మదిగా భోజనం చెయ్యి!” అన్నాడు. గౌతముడు వటచ్చాయ విడిచిపెట్టి భోజనశాలలో ప్రవేశించినట్లంతవరకు నందగోవుడు గమనించనేలేదు. ఆయన స్వయంగా అక్కడికి వచ్చి నందగోవునికి కావలసిన భోజన పదార్థాలన్నీ వడ్డింపజేస్తున్నాడు. ఆ ఆప్యాయత చూసేసరికి నందగోవుని హృదయం ద్రవించి నీరైపోయింది.

తథాగతుడు నందగోవుని భోజనం పూర్తి అయ్యేవరకు అతని ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు. ఎంతో ఆప్యాయంగా అతని గోవును గురించీ, కోడె దూడను గురించీ ఎన్నెన్నో కుశల ప్రశ్నలు వేశాడు. నందగోవుడు తన కోడెదూడ నుదుటిమీది నల్లని మచ్చలను గురించీ, ఒంటిమీది సుడులను గురించీ ఎవరికీ తెలియని రహస్యసాముద్రిక విషయాలెన్నెన్నో ఏ కరువు

పెట్టాడు. ప్రత్యేకంగా వంశపారంపర్యతః గ్రహించిన కొన్ని గో సాముద్రిక రహస్యా లాచార్యదేవుని కెరుకపరిచాడు. ఆయన అవన్నీ విని తిరిగి కొన్ని కొన్ని చిన్న సందేహాలు తీర్చవలసిందని అభ్యర్థించాడు. నందగోపుడెంతో చనువుతో అవన్నీ ఆచార్యదేవుని కుపదేశించాడు!

అంతేగాని నందగోపుని భోజనం ముగిసేవరకు ఆయన ధర్మబోధ లేమీ తల పెట్టినలేదు. చుట్టూరా నిలిచిన కొందరు భిక్షువులకు వారి ప్రసంగాలన్నీ కేవలం ఇద్దరు గోపాలకుల ప్రసంగాలలా వినిపించాయి! వారంతా నోట మాటలేక అలాగే ఆ విడ్డూరమే తిలకిస్తూ నిలుచుండిపోయారు!

3

నందగోపుని భోజనానంతరం బుద్ధదేవుడతనిని వెంట బెట్టుకుని నెమ్మదిగా వట వృక్షచ్చాయకు తిరిగివచ్చాడు. వెంటనే అష్టాంగధర్మ ప్రవచనం ప్రారంభమైంది. అమృతవర్షప్రాయమైన ఆ ప్రసంగం ఆలకిస్తూ భిక్షువులు, ఆశవీ గ్రామస్థులు ఆనంద తరంగాలలో తలమునకలైనారు. ధర్మప్రవచనం చేస్తూన్నంతసేపు బుద్ధదేవుడు చిరునవ్వులతో నందగోపాలుని వైపలవోకగా తిలకిస్తూనే ఉన్నాడు.

అది చూసి బౌద్ధ భిక్షువులనేకులెంతో ఆశ్చర్యపడ్డారు. మరి కొందరిలో కొంచెం అసూయకూడా బయలుదేరింది. అయినా కొందరు ధర్మ ప్రవచనం ముగిసే వరకు ఎలాగో అలాగ నిగ్రహం అవలంబించారు. క్రమక్రమంగా కొంతసేపటి కా ధర్మప్రవచనం ముగిసిపోయింది. తరవాత బుద్ధదేవుడు నందగోపునికి ధర్మదీక్ష అనుగ్రహించాడు.

వెంటనే బౌద్ధ శ్రమణకులు, గౌతమ బుద్ధుడు శ్రావస్తీ నగరానికి ప్రయాణమైనారు.

దానితో అంతవరకు నిగ్రహం అవలంబించిన శ్రమణకులలో కొంచెం చలనం, కలకలం బయలుదేరాయి. మరికొందరు కొంచెం బిగ్గరగానే గుసగుసలు మొదలుపెట్టారు!

వారి గుసగుసలకు కొంచెం కారణం లేకపోలేదు. ఇన్నాళ్ళనించీ జరుగుతున్న ధర్మ ప్రసంగంలో గౌతమదేవుడు స్వయంగా ఎవరినీ భోజన విషయమై ప్రశ్నించి ఉండలేదు.

ఈనాడాయన ఎంతోసేపటినించి వేచిఉన్న భిక్షువులను, ఆశవీగ్రామస్థులను ఉపేక్షించి స్వయంగా దగ్గర కూర్చుని నందగోపునికి భోజనం ముగిసేదాకా ధర్మప్రవచనం ప్రారంభించనే లేదు. ఇక నందగోపుని విషయం చూస్తే అతడేమీ అంతటి గొప్పవాడు కాదు. వట్టి అమాయికుడు.

అలాంటి సామాన్యుని భోజన విషయంలో గౌతమదేవుని కంతటి పక్షపాతం కలగవలసిన అవసరమేమి కలిగింది?

వారి గుసగుసలావిధంగా సాగిపోయాయి. క్రమంగా అవి బుద్ధదేవునికి వినిపించే అంత బిగ్గరగా విజృంభించాయి.

ప్రశాంతంగా శ్రావస్తీనగరం వైపు సాగిపోతున్న సిద్ధార్థుడామాటలు విని మరి అడుగు వెయ్యకుండా అలాగే నిలబడి గుసగుసలాడుకొంటున్న శ్రమణకులవైపు చూశాడు. వారిలో ఒక శ్రమణకునితో ఆ గుసగుసలకు కారణమేమని ప్రశ్నించాడు. దానితో భిక్షువులందరు నిలబడిపోయారు. ఒక శ్రమణకుడాచార్యుని కాభిక్షువుల రహస్య సంభాషణలన్నీ తెలియజేశాడు.

అష్టాంగ ధర్మాలు

1. సమ్యక్ దృష్టి
2. సమ్యక్ వాక్కు
3. సమ్యక్ కర్మ
4. సమ్యక్ సంకల్పం / లక్ష్యం
5. సమ్యక్ చేతన / మనస్తత్వం
6. సమ్యక్ జీవనం
7. సమ్యక్ వ్యాయామం
8. సమ్యక్ భావన

అవి విని సమ్యక్సంబుద్ధుడొక చిరునవ్వు నవ్వాడు. ఆ చిరునవ్వు చూసి భిక్షువులందరు నిర్ఘాతపడి నిలుచున్నారు.

బుద్ధదేవుడతి ప్రశాంత స్వరంతో ఇలాగన్నాడు.

“నందగోపాలకుడు నిన్నటినించి ఎంతో క్షుధార్తుడై ఉన్నాడు. కనుకనే అతని కావిధంగా భోజనం పెట్టించాను. ‘క్షుధ’ యాతన లన్నింటిలోను అత్యంత దుస్సహమైన యాతన! జీవచైతన్యమే ఆ యాతనానిదానం! ఇది సమ్యగ్బుద్ధితో అవగాహన చేసుకొన్నవారందరికీ నిర్వాణం కరతలామలకం!”

అది వినగానే శ్రమణకులందరు పశ్చాత్తప్తులై వంచిన తలలింక ఎత్తలేదు. అంతలోనే గౌతముని గంభీరవాణి తిరిగి ప్రతిధ్వనించింది.

“నాయనా! నందగోపాలకుని సరళ వర్తనం, సాధుస్వభావం మీరెరగరు. ఎంతగా ఆకటి చిచ్చు వేధించినా అతడు తన గోపాలక ధర్మం విస్మరించలేదు! అతని గోవాత్సల్యం అపారం! ముప్పయి క్రోశాల దూరం నడిచి, ఇంతగా శ్రమపడి ఈ ఆశవీ గ్రామానికెందుకు వచ్చానో మీరెవరైనా ఎరుగుదురా?”

ఆ ప్రశ్నతో గుసగుసలాడిన శ్రమణక బృందం శిరస్సులింకా బాగా కిందికి వంగిపోయాయి.

‘ఆ నందగోపాలకుని కోసమే!’ అన్నాడు బుద్ధదేవుడు.

అది విని శ్రమణకులందరూ నందగోపాలకుని వైపెంతో గౌరవ భావంతో చూశారు. కొందరతనిని సమీపించి సవినయంగా చేతులెత్తి నమస్కరించారు.

గో, గోవత్సాలతో ఆశవీగ్రామం పొలిమేర వరకు బుద్ధదేవుని వెంట సాగిపోతున్న నందగోపాలు డాచార్యదేవుని మాటలు విని గౌతమదేవునికి, శ్రమణకులకు ఎంతో భయభక్తులతో సాగిలపడి, లేచి నిలబడి అమాయికంగా ఇలాగన్నాడు.

“బాబా! నేనేమీ ఎరగని వట్టి అమాయికుణ్ణి! అయితే ఆ మహారాజులు నాలాంటివారే! మందలో ఒక్క గోవు తప్పిపోయినా మరి వారికిక అన్నపానాలు సయించవు! వారి మనసు అప్పుడే తీసిన వెన్నపూసలాంటిది!” ఆ అమాయిక ప్రసంగం వినగానే శ్రమణకులందరి ముఖాలలోనూ చిరునవ్వులు తాండవించాయి.

తరవాత నందగోపుడెంతో ఆప్యాయంగా లేగను దగ్గరకు తీసుకొని దాని నుదుటిపై ముద్దుల వర్షం కురిపించాడు. దాని మూలంగానే తనకంతటి అదృష్టం కలిగిందని లోలోపల ఎంతైనా మురిసిపోయాడు. అది అతని చేతి వేలొకసారి కుడుచుకొని గొంతెత్తి ‘అంబా’ అని అరిచింది.

కవి పరిచయం

పిలకా గణపతిశాస్త్రి 1911 ఫిబ్రవరి 24న జన్మించారు. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని కట్టుంగ వీరి స్వస్థలం. విజయనగరంలో విద్యనభ్యసించారు. సాహిత్యవిద్యా ప్రవీణ, ఉభయభాషా ప్రవీణ పూర్తిచేశారు. రత్నాపహారం వీరి తొలిరచన. మణిదీపిక, ప్రాచీనగాథాలహరి, విశాలనేత్రాలు, కాశ్మీర పట్టమహిషి, నాగమల్లిక, అందని చందమామ వీరి ఇతరరచనలు. సంస్కృతం, బెంగాలీభాషల నుంచి అనేక అనువాదాలు చేశారు. సరళమైన ఆలంకారిక శైలిలో వీరి రచన సాగింది.

ఇవి పేరుండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

అ) కింది అంశాల గురించి తెలపండి.

1. ఈ కథను సొంతమాటల్లో చెప్పండి.
2. ఈ పాఠానికి 'ధర్మదీక్ష' అనే పేరు సరైందేనా?

ఆ) కింది మాటలు ఎవరు ఎవరితో అన్నారు? ఎందుకన్నారు?

1. ఆళవికి పోతున్నాను బాబూ!
2. నీకింకా తెలియదా?
3. ఇంకా భోజనపదార్థాలేమైనా మిగిలి ఉన్నాయా?
4. ఆ నందగోపాలుని కోసమే!
5. బాబూ నేనేమీ ఎరగని వట్టి అమాయికుణ్ణి.

ఇ) కింది పేరా చదవండి. ఖాళీలు వివరించండి.

కర్తవ్యం.... ప్రతి జీవీ పాటించి తీరవలసిన నిష్ఠ. ఒక వానపాము ఎంత అల్పజీవి! మట్టిలో పుడుతుంది. మట్టి తింటుంది. మట్టిలో మరణిస్తుంది. మరెందుకు అది జన్మ తీసుకుంటుంది. విచిత్రమైన విషయం ఏమిటంటే మట్టే దాని జీవనాధారమూ, జీవితమూ. అయినా మట్టికీ దాని అవసరం ఉంది. అది మట్టిని తలకిందులు చేస్తుంది. గుల్లగుల్ల చేస్తుంది. గునపాలు చేయలేని ఆ సున్నితమైన వ్యవసాయాన్ని, సుకుమారమైన శరీరంతో శ్రద్ధగా అదే దాని జీవిత లక్ష్యం అన్నంత కర్తవ్యనిష్ఠతో చేస్తుంది. మనిషిమాత్రం అల్పజీవుల అవసరం ఏమిటన్న తేలికభావంతో ఉదాసీనత ప్రదర్శిస్తున్నాడు.

1. కర్తవ్యం అనగా _____
2. వానపాము జీవనాధారం _____
3. మనిషి ఉదాసీనత చూపించేది _____
4. పై పేరాకు శీర్షిక _____
5. పై పేరాలోని ముఖ్యమైన ఐదు పదాలు : _____

ఈ) పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. నందగోపుడు ఆరాటపడటానికి కారణం ఏమిటి?
2. నందగోపునికి ఆ ఆవంటే ఎందుకంత ఇష్టం?
3. గ్రామస్థులు బౌద్ధభిక్షువులకు ఏయే ఏర్పాట్లు చేశారు?
4. గౌతమబుద్ధుడు నందగోపుణ్ణి ఏమేం అడిగాడు?
5. నందగోపుడు తన ధర్మాన్ని నిర్వర్తించాడని ఎలా చెప్పగలవు?

II వ్యక్తీకరణ- సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు ఐదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. 'గోధూళివేళ' అంటే ఏ సమయం? ఆ సమయంలో గ్రామంలో వాతావరణం ఎలా ఉంటుంది?
2. 'ప్రజానీకం ముఖాలన్నీ అరుణోదయ కాంతులతో, నూతనానందావేశాలతో కలకలలాడుతున్నాయి. ఈ వాక్యాన్ని మీ సొంత మాటలలో వివరించండి.
3. జిజ్ఞాస రేకెత్తడమంటే ఏమిటి? ఏ అంశాలపట్ల పిల్లలకు జిజ్ఞాస ఉంటుంది?
4. ఎదురేగి అతిథి సత్కారాలతో ఎవరెవరిని ఆప్యాయంగా పలకరిస్తారు?
5. బుద్ధుని ఆప్యాయతను చూసేసరికి నందగోపాలుడి హృదయం ద్రవించి నీరైపోయింది. "హృదయం ద్రవించి నీరైపోవడం" అంటే ఏమిటి? దీన్ని ఇంకా ఏయే సందర్భాలలో వాడతారు?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. నందగోపాలుడి గుణగణాలను వర్ణించండి.
2. గౌతమబుద్ధుడు నందగోపాలుడిపై వాత్సల్యాన్ని ఎలా చూపించాడు? దానికి కారణాలు ఏమిటి?
3. మానవులుగా పుట్టినందుకు మనం ఎవరిపట్ల, వేటిపట్ల మన కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించాలి? ఎందుకని?

ఇ) సృజనాత్మకంగా రాయండి.

ఇది ఎందుకూ పనికిరాదు. దీన్ని కబేళాకు తీసుకొనిపోండి- అన్న యజమాని మాటలకు ఆ ఎద్దు గుండె గుభేలుమంది. తన గంతులేసే బాల్యం, అప్పటి నుండి తన యజమానికి చేసిన సేవ గుర్తుకు వచ్చాయి. బాధగా మూలిగింది - ఇలాంటి ఎద్దు ఆత్మకథను ఊహించి రాయండి.

(లేదా)

ఈ రోజుల్లో కాలుష్యం, ఇతర కారణాలవల్ల కొన్ని పక్షులు, జంతువులు కనుమరుగయ్యే ప్రమాదం ఏర్పడింది. వీటిని కాపాడుకోవాల్సిన ఆవశ్యకతను వివరిస్తూ కిందివాటిలో ఒకదాన్ని తయారుచేయండి.

- i. పోస్టర్, ii. కరపత్రం, iii. ప్రసంగ పాఠం

ఈ) ప్రశంసాత్మకంగా రాయండి.

ప్రజ్ఞ తొమ్మిదోతరగతి చదువుతున్నది. ఆమెకు పిచ్చుకలంటే మహా ప్రేమ. వాటికోసం ఆపార్డుమెంటు బాల్కనీలోనే కుండీల్లో చెట్లు పెంచింది. కొన్నాళ్ళకు ఆ పూలచెట్ల మధ్యే పిచ్చుకలు గూళ్ళు కట్టుకున్నాయి. గుడ్లుపెట్టాయి. పొదిగాయి. ప్రజ్ఞ గింజలు చల్లి, నీళ్లుపెట్టి వాటి ఆలనాపాలనా చూస్తుండేది.

ఆమె ప్రయత్నాన్ని అభినందిస్తూ పదివాక్యాలు రాయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

అ) పేరా చదివి గీత గీసిన పదాలను ఏ అర్థంలో వాడారో రాయండి.

నందగోపునికి అన్నం కంటపడగానే పంచప్రాణాలూ లేచివచ్చాయి. గతరాత్రినించీ ఆ క్షణం వరకూ అతడాకటితో నకనకలాడుతున్నాడు. ఆకలితో నవనాడులు కుంగిపోతున్నాయి.

1. పంచప్రాణాలూ లేచి రావడం,
2. ఆకలితో నకనకలాడటం,
3. నవనాడులు కుంగిపోవడం

ఆ) కింది పదాలకు సమానార్థకాలు రాయండి

1. గోధూళివేళ,
2. ఆలమంద,
3. తీర్థప్రజ,
4. గాలించు
5. విడిది,
6. ఉవ్విళ్లూరు,
7. అనతిదూరం

ఇ) వాక్యాన్ని చదివి జాతీయాల అర్థాన్ని ఊహించి రాయండి.

1. మీ ఆప్యాయతకు నా హృదయం కరిగిందేమిటోయింది.
2. మేధావులందరూ చర్చలలో తలమునకలయ్యారు.
3. ఆవు అరుపు విన్నాక నందగోపాలుడికి బుద్ధుడి దగ్గరకు వెళ్ళడానికి కాలుసాగలేదు.

వ్యాకరణం

అ) కింది వానికి వ్యతిరేకార్థక వాక్యాలు రాయండి.

1. ఒకే ఒక్క ఆవు తిరిగి రాలేదు.
2. రాత్రి తెల్లవార్లు నందగోపుడు ఆరాటపడ్డాడు.
3. నందుడతనికి తన ప్రయాణ కారణం తెలియజేశాడు.
4. ఒక్క పలుకైనా ఆయన నోటినుండి వెలువడలేదు.

ఆ) కిందివాటిని సంయుక్త వాక్యాలుగా రాయండి.

1. బుద్ధుడేవుడు వటవృక్షచ్చాయకు వచ్చాడు. వెంటనే అష్టాంగ ధర్మప్రవచనం ప్రారంభమైంది.
2. లేగ మూలంగా నందగోపునికి అదృష్టం కలిగింది. లేగదూడను నందగోపుడు ముద్దుపెట్టుకొన్నాడు.

ఇ) విరామ చిహ్నాలు గుర్తించండి.

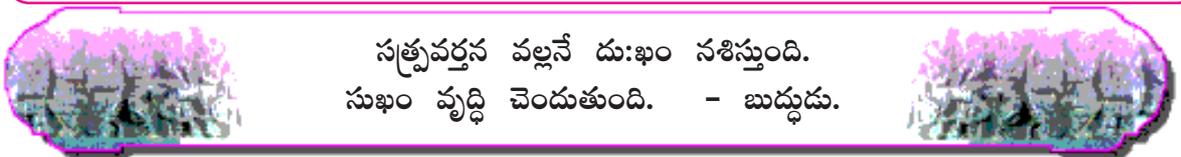
నాయనా నందగోపాలకుని సరళ వర్తనం సాధుస్వభావం మీరెరుగరు ఎంతగా ఆకటి చిచ్చు వేధించినా అతడు తన గోపాలక ధర్మం విస్మరించలేదు అతని గోవాత్మల్యం అపారం ముప్పుయి క్రోశాల దూరం నడిచి ఇంతగా శ్రమపడి ఈ ఆశవీ గ్రామానికెందుకు వచ్చానో మీరెవరైనా ఎరుగుదురా

ఈ) పాఠంలోని పది సమాస పదాలను రాయండి. వాటికి విగ్రహవాక్యాలు రాయండి. ఏ సమాసమో తెలపండి.

ఉ) మీరు తెలుసుకొన్న అలంకారాలు ఏవి? ఈ పాఠంలో వాటికి సంబంధించిన ఉదాహరణలు ఉన్నాయా? వాటిని రాయండి. లేని వాటికి మీరే సొంతంగా రాయండి.

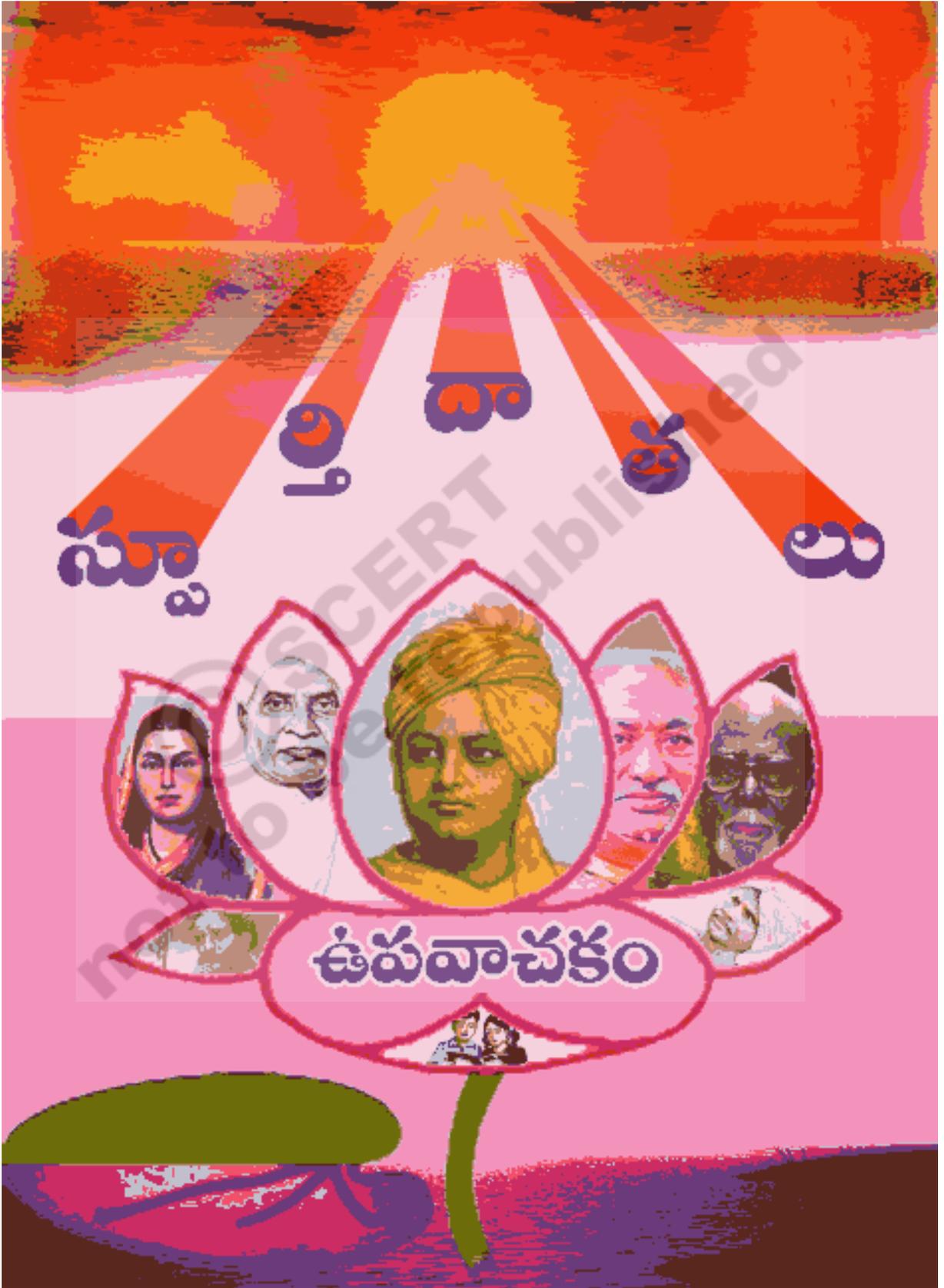
ప్రాజెక్టు పని

పక్షులు, జంతువుల గొప్పదనాన్ని వివరించే గేయాలను/ కథలను సేకరించి తరగతి గదిలో చదివి వినిపించండి.

సత్రువర్తన వల్లనే దుఃఖం నశిస్తుంది.
సుఖం వృద్ధి చెందుతుంది. - బుద్ధుడు.

భారతీయ ధర్మం అన్ని మతాల్ని అంగీకరిస్తుందనీ, గౌరవిస్తుదనీ, అన్ని మతాలు సత్యాలేననీ, అవస్థీభగవంతుని చేరుకోడానికి మార్గాలనీ స్వామీజీ చెప్పారు. ఎవరూ మతాన్ని మార్చుకోనవసరంలేదనీ, నా మతమే గొప్పది. నా మతమే నిలవాలి అనుకునేవారు బావిలో కప్పవంటివారనీ స్వామీజీ తెలిపారు. మిగతా వక్తలు తమ తమ మతాలకే ప్రాతినిధ్యం వహిస్తే, స్వామీజీ మాత్రం అన్ని ధర్మాల తరపునా మాట్లాడి నిజమైన మతసామరస్యాన్ని చూపారు. సదస్యులందరికీ స్వామీజీ ప్రసంగమే నచ్చింది.

1

స్వామి వివేకానంద

బాల నరేన్

ఒక బాలుడు కలకత్తానగర వీధుల్లో నడుస్తూ వెళ్తున్నాడు. హఠాత్తుగా పెద్ద శబ్దం వినబడింది. ఏమయ్యిందబ్బా! చూస్తే... ఒక గుర్రపు బండి రోడ్డుపై దూసుకుపోతోంది. ఆ బండిని గుర్రం తన బలమంతా ఉపయోగించి వెళ్లివేగంతో లాక్కెళ్తుతోంది. దేన్నో చూసి అది బెదిరిపోయినట్లుంది. దాన్నుంచి దూరంగా వెళ్ళడానికేమో అన్నట్లు పరుగెడుతోంది. బండిలో పాపం ఒక మహిళ కూడా ఉంది. చాలా భయంగా చూస్తూ బండిని గట్టిగా పట్టుకుని పడిపోకుండా కూర్చుని ఉండడానికి ప్రయత్నిస్తోంది. బండి ఎప్పుడు బోల్తా పడుతుందో తెలియదు. ఎవరూ ఆవిడకి సహాయం చేయడానికి ముందుకు రావడంలేదు.

ఇదంతా ఈ బాలుడు చూశాడు. సాహసవంతుడైన అతడు బండి దగ్గరకు రాగానే ప్రాణాలకు తెగించి, పరుగెత్తి ఆ బండిలోకి ఎక్కాడు. జోరుగా పరుగెడుతున్న ఆ గుర్రపు కళ్ళెం చేజిక్కుంచుకొని, నైపుణ్యంతో కొద్దిసేపట్లోనే ఆ గుర్రాన్ని శాంతపరచి ఆగిపోయేటట్లు చేశాడు. ఆ మహిళ ప్రాణం నిలిచింది. అందరూ ఆ బాలుడి సాహసానికి మెచ్చుకున్నారు. ఆవిడ అతడికి ఎంతగానో కృతజ్ఞతలు తెలుపుకున్నది.

ఎవరి అబ్బాయి? అతడి పేరు నరేంద్రనాథ్. అందరూ నరేన్ అని పిలిచేవారు. అతడే తరువాతికాలంలో విశ్వవిఖ్యాతినొంది సింహాసదృశమైన మనోబలానికి ప్రతిరూపమై భారతదేశ యువజనులందరికీ ఆదర్శమై నిలిచిన శ్రీ వివేకానందస్వామి. ఈయన జన్మదినమైన జనవరి 12వ తేదీనే మన దేశ ప్రజలంతా జాతీయ యువజన దినోత్సవంగా పండుగ జరుపుకుంటారు. నరేన్ తండ్రి శ్రీ విశ్వనాథ్ దత్తా. మంచి పేరున్న వకీలు. ఎంతో చదువుకున్నవాడు. అందరి గౌరవాన్నీ పొందేవాడు. తల్లి భువనేశ్వరీదేవి. రూపంలోను, ప్రవర్తనలోను ఒక రాణివలె ఉండేది. అందరూ ఆ తల్లిని ప్రేమించేవారు, గౌరవించేవారు.

మన నరేన్ అల్లరి పిల్లవాడండోయ్! ఈ గడుగ్గాయని పట్టుకోడం పాపం ఆ తల్లికి గగనమైపోయేది. అతన్ని చూసుకోడానికి ఇద్దరు నౌకర్లను పెట్టవలసి వచ్చింది. కానీ ఎలాగో ఒక ఉపాయం కనుక్కుంది. నరేన్ అల్లరి బాగా మితిమీరిపోయినపుడు 'శివశివా' అంటూ నెత్తిమీద చల్లనీళ్ళు పోస్తే మాత్రం అల్లరంతా క్షణంలో తగ్గిపోయి శాంతపడిపోయేవాడు. లేదా "ఏయ్, ఇలా అల్లరి చేస్తే శివుడు నిన్ను కైలాసానికి మళ్ళీ రానివ్వడు" అనగానే చల్లబడిపోయేవాడు. తన పథకాలేవీ పారనప్పుడు ఆ తల్లికి పాపం ఈ రెండే చివరి అస్త్రాలు.

బాలనరేంద్రుడు తన తల్లివద్ద ఎన్నో విషయాలు నేర్చుకునేవాడు. తల్లి భాగవత, రామాయణ మహాభారతాల్లోని కథలన్నీ చక్కగా కళ్ళకు కట్టినట్లు చెప్పేది. ముఖ్యంగా శ్రీరాముడి కథంటే నరేంద్రుడికి పంచప్రాణాలు. మట్టితో చేసిన చిన్న సీతారాముల విగ్రహాన్ని తెచ్చి రకరకాల పూలతో పూజించేవాడు. రామాయణమంటే ఎంత ప్రేమో! హనుమంతుడు అరటి తోటల్లో తిరుగుతూ రామనామ జపంచేస్తూ ఉంటాడని ఎవరో చెప్పగా విని, ఆ మహావీరుణ్ణి చూడడానికై తరచూ చాలాకాలం ఆ తోటల్లో వెతుకుతూ నిరీక్షిస్తూ గడిపేవాడు. ఆహా! ఎంత విశ్వాసం.

పాఠశాలలో... ఆటల మైదానంలో

ఆరేళ్ల వయస్సులో నరేంద్రుడు తన విద్యాభ్యాసం మొదలుపెట్టాడు. మొదట్లో కొన్నిరోజులు పాఠశాలకు వెళ్లకుండా, తల్లిదండ్రులు నియమించిన ఉపాధ్యాయుడివద్ద ఇంట్లోనే పాఠాలు నేర్చుకునేవాడు. చదవడం, వ్రాయడం చాలా త్వరగా నేర్చేసుకున్నాడు. అతడి జ్ఞాపకశక్తి అమోఘం! ఏ పాఠమైనా గురువు ఒక్కసారి చెప్పటంతోనే నేర్చేసుకునేవాడు. మళ్ళా అప్పజెప్పగలిగేవాడు.

ఏడేళ్ళ వయస్సు వచ్చేటప్పటికి అతన్ని ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్ స్థాపించిన మెట్రోపాలిటన్ ఇన్స్టిట్యూషన్లో చేర్పించారు. నరేంద్రుడి తెలివితేటలూ, చురుకుదనం, ఎప్పుడూ చిరునవ్వు చిందించే ముఖం, అన్నిటా ఎంతో ఉత్సాహంగా పాల్గొనే స్వభావంవల్ల అసతికాలంలోనే తోటిబాలురందరికీ నాయకుడయిపోయాడు. ఆటలంటే ప్రాణం. అందరికంటే ముందే మధ్యాహ్నం టిఫిన్ బాక్సుని ఖాళీచేసేసి ఆటల మైదానంలోకి పరుగెత్తేవాడు. పరుగులు తీయడం, కుస్తీపట్టడం, బాక్సింగు, గోళీఆటలు, కప్పగెంతులూ ఒకటేమిటి, ఉన్న ఆటలన్నీ ఆడేసేవాడు. కొత్తకొత్త ఆటలు కూడా కనిపెట్టేవాడు. రోజుకో లాగు చినిగిపోయేది. రెండురోజులకొక కొత్త దెబ్బ తగిలేది. బాధ తల్లికేగానీ, బాలుడు మాత్రం మళ్ళీ చిచ్చరపిడుగే.

ఒక్కోసారి తరగతి గదిలో ఉపాధ్యాయుడుండగానే ఇతర బాలురతో ముచ్చట్లు చెప్పడం, వారిని నవ్వించడం వంటివి చేసేవాడు. ఒకరోజు నరేంద్రుడూ ఇతర స్నేహితులూ మాట్లాడుకుంటూ ఉండడం చూసి వాళ్ళని మాస్టారు అప్పటిపాఠం అప్పజెప్పమన్నారు. ఒక్క నరేంద్రుడు తప్ప ఇంకెవరూ ఆ పాఠం అప్పజెప్పలేకపోయారు. పాఠాన్ని ముందే చదివిన నరేన్ అన్ని ప్రశ్నలకీ సరైన సమాధానాలు చెప్పారు. మాస్టారుగారు ఎవరు మాట్లాడారని మళ్ళీ అడిగారు. అందరూ నరేన్వైపు వేలుచూపారు. అది నమ్మలేక, అంతా అబద్ధం చెప్పారని తలచి నరేన్ తప్ప అందరినీ బల్లలెక్కి నుంచోమన్నారు. వారితోపాటు నరేంద్రుడు కూడా నుంచున్నాడు. ఆశ్చర్యంగా మాస్టారు 'నువ్వెందుకు నుంచున్నావని' అడగగా "ఊఁ నేనే నుంచోవాలి. ఎందుకంటే వీళ్ళతో మాట్లాడుతున్నవాణ్ణి నేను" అని సమాధానమిచ్చాడు.

నరేంద్రునికి ఇష్టమైన ఇంకొక ఆట రాజు- దర్బారు. ఎప్పుడూ అతడే రాజు. విశాలమైన తమ ఇంట్లోని వసారా నుండి పూజగదికి దారితీసే మెట్ల రాజసభాప్రాంగణం. అన్నిటికంటే పైమెట్టుపై నరులకి ఇంద్రుడైన నరేంద్ర మహారాజుగారు ఆసీనులై ఉంటారు.

తాను ఆడే ఎన్నో ఆటల్లో వంటచేయడం కూడా ఒకటి. కూరగాయలు, మసాలాదినుసులు కొన్ని రకాల వంటకాలు తయారుచేసేవాడు. నిజానికి అతడు మంచి రుచికరమైన వంటలు చేయగలిగేవాడు. అలాగే స్నేహితులందరినీ కూడబెట్టి ఒక చిన్న నాటక బృందాన్ని తయారుచేశాడు. తర్వాత శరీరదార్భ్యం పెంపొందించుకోవడంమీద అతనికి మక్కువపెరిగి, తన ఇంటిలోని ఖాళీ ప్రదేశంలో స్వంతంగా ఒక వ్యాయామశాల వంటిది ఏర్పరిచాడు. కొంతకాలానికి బయట ఒక పెద్ద వ్యాయామశాలలో చేరాడు. కర్రసాము, కత్తిసాము, గుర్రపుస్వారి, ఈత, కుస్తీ మొదలైన ఆటల్లో నిపుణులవద్ద తర్ఫీదు తీసుకున్నాడు.

యువ నరేన్

మన కథానాయకుడు పెద్దవాడవుతున్నకొద్దీ పుస్తకాలు చదవడంలో నిమగ్నమై ఆటలు ఆడడంపై మొగ్గుచూపించడం తగ్గించేశాడు. బడిలో బాగా చదువుతూ ఉండేవాడు. కానీ వాళ్ళ నాన్నగారు కలకత్తా నుంచి రాయ్ పూర్ కి బదిలీ అవడంవల్ల రెండేళ్ళు చదువు ఆగిపోయింది. మళ్ళీ తిరిగి బడిలో చేరేసరికి మూడేళ్ళు చదువు ఒక్క సంవత్సరంలో పూర్తిచేయవలసి వచ్చింది. పరీక్షలు దగ్గరపడుతూ ఉంటే నరేన్ శ్రద్ధగా ఎక్కువసేపు కష్టపడి, ఇష్టపడి చదివేవాడు. చివరికి పరీక్షలో మొదటిశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు. ఆ సంవత్సరంలో తన పాఠశాల నుండి ఆ శ్రేణిలో పాసైన ఏకైక విద్యార్థి అతడే (ఆ రోజుల్లో అదే గొప్ప) తర్వాత ఒక సంవత్సరం ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలోను, మరుసటి సంవత్సరం ఇప్పుడు స్కాటిష్ చర్చ్ కాలేజి అని పిలువబడే కళాశాలలోనూ చేరాడు. ఈ కళాశాలలోని ఆచార్యులంతా యువనరేంద్రుడి ప్రతిభాపాటవాల్ని, ఆసక్తిని, ధారణాశక్తిని చూసి ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు. దాదాపు పాతికేళ్ళ తన అనుభవంలో ఈ దేశంలోకానీ, పరాయిదేశాల్లో కాని ఇంతటి ప్రతిభని తానెక్కడా చూడలేదని ప్రిన్సిపల్ డబ్ల్యు డబ్ల్యు హేస్టీ అనేవారు.

నరేంద్రుడు అన్నిరకాల అంశాలపై ఎన్నెన్నో గ్రంథాలు చదివేవాడు. అతడు విద్యను ఆర్జించే ఒక నిజమైన విద్యార్థి. జ్ఞానసముపార్జనే అతడి లక్ష్యంకానీ, ఇతరులకన్నా ఎక్కువ చదివేయాలి. అందుకే అంత చదివినా కష్టమనిపించేది కాదు. పైగా ఆ చదువు ఎంతో తృప్తిని, ఆనందాన్ని ఇచ్చేది. 1884లో బి.ఎ. పట్టా కూడా పొందాడు. నలుగురితోను ఉన్నప్పుడు శాస్త్రచర్చలు జరపడంలో మక్కువ చూపేవాడు. ఒక్కోసారి పెద్దవారితోను తాత్విక చర్చలు చేసేవాడు. అతడి మేధాసంపత్తి, తర్కించగల శక్తి ముందు ఎవరూ నిలువగలిగేవారు కాదు.

ఈ సమయంలో నరేంద్రుడికి ఆధ్యాత్మికపరమైన, మతపరమైన సమస్యల మీదికి మనస్సుపోయింది. ఆ సమయంలో కలకత్తా మహానగరం దేశరాజధాని. అక్కడి యువకులందరిలాగే నరేంద్రుడు కూడా బ్రహ్మసమాజమనే ఆధ్యాత్మిక సంస్థలో చేరి కేశవ్ చంద్రసేన్ మొదలయిన ప్రముఖుల ప్రసంగాలు వినడం, పాటలు పాడడం వంటివి చేసేవాడు.

శ్రీరామకృష్ణులను కలవడం

ఆధ్యాత్మికత అంటే నరేంద్రుడికి ఇష్టం. మతం బోధించే చాలా విషయాలలో అతడికి నమ్మకంపోయింది.

ఏది నమ్మాలో, ఏది నమ్మకూడదో స్పష్టంగా తెలియటంలేదు. ఎంతోమంది మతపెద్దలనే వాళ్ళవద్దకి పోయినా ఏమీ ప్రయోజనం లేదు. చివరికి ఇద్దరు ముగ్గురు శ్రేయోభిలాషులు చెప్పగా పరమహంస అని అందరూ కీర్తించే శ్రీరామకృష్ణుల వద్దకు వెళదామని నిశ్చయించుకున్నాడు. శ్రీరామకృష్ణుల స్వంతగ్రామం కామార్చుకూరు. ఆయన ఆ సమయంలో కలకత్తా నగరానికి ఉత్తరంగా ఉన్న దక్షిణేశ్వర కాళికాలయంలో నివసిస్తూ ఉండేవారు. ఆయన జీవితమంతా జప, ధ్యాన, భక్తి, యోగ సాధనలమయం. ఎంతోమంది వారివద్దకు వచ్చేవారు. ఆయన వారికి శాంతిని ప్రసాదించేవారు.

శ్రీరామకృష్ణులను కలిస్తే తనకు సమాధానం దొరుకుతుందేమోననే ఆశతో నరేంద్రుడు ఇద్దరు ముగ్గురు స్నేహితులతో కలిసి ఆయన వద్దకు వెళ్ళాడు. తన సంశయాన్ని ప్రశ్నరూపంలో “అయ్యా! తమరు భగవంతుణ్ణి చూశారా?” అని సూటిగా అడిగాడు. వెంటనే అంతే సూటిగా ఏ తడబాటు లేకుండా “ఓ చూశాను. నిన్నిప్పుడు ఎంత స్పష్టంగా చూస్తున్నానో అంతకంటే స్పష్టంగా చూశాను. కావాలంటే నీకు కూడా చూపించగలను. కానీ నాయనా! భగవంతుడు కావాలని ఎవరు ఆరాటపడతారు? భార్యా పిల్లలకోసం, ధన సంపాదనకోసం కడవలకొద్దీ కన్నీరు కారుస్తారు. భగవంతుడికోసం ఎవరు విలపిస్తారు? ఎవరైనాసరే భగవంతుడికోసం తీవ్రవ్యాకులతతో విలపిస్తే ఆయన వారికి తప్పక దర్శనమిస్తాడు. ఇది నిజం. నా అనుభవం” అని గుండెపై చేయివేసుకొని శ్రీరామకృష్ణులు సమాధానమిచ్చారు. నరేంద్రుడికి కొంతసేపు నోటమాటారాలేదు.

“నేను భగవంతుణ్ణి చూశాను” అని ధైర్యంగా చెప్పగలిగిన ధీరుణ్ణి మొదటిసారి చూశాడతను.

ఒక నెలరోజుల తర్వాత, ఒంటరిగా మళ్ళీ దక్షిణేశ్వరానికి వచ్చాడు నరేన్. పరమానందంతో శ్రీరామకృష్ణులు అతడిని తమ పక్కన కూర్చోబెట్టుకుని అతణ్ణి స్పృశించారు. అంతే! శ్రీరామకృష్ణులు గొప్ప ఆధ్యాత్మిక శక్తి సంపన్నులని నరేంద్రుడికి ఆ స్పర్శ తెల్పింది.

గురుశిష్యులు

నరేంద్రుడు

శ్రీరామకృష్ణుల వద్దకి తరచూ వెళ్ళడం ప్రారంభించారు. శ్రీరామకృష్ణులు మహాశక్తి సంపన్నులే కాదు ఆయన జీవితం పవిత్రతకి ప్రతిరూపమని గ్రహించాడు. ఆయన ఏమి ఆలోచించేవారో అదే చెప్పేవారనీ, ఏం చెప్పేవారో అదే చేసేవారని పరీక్షించి తెలుసుకున్నారు.

రామకృష్ణ పరమహంస,

ధ్యాన ముద్రలో ఉన్న గురుశిష్యులు

స్వామివివేకనంద

వీటన్నిటికీ మించి తనను తన తల్లిదండ్రులకంటే కూడా ఎక్కువగా ప్రేమించే వ్యక్తి శ్రీరామకృష్ణులని తెలుసుకొని

ఆయన ప్రేమానురాగ శిక్షణలను మహాప్రసాదంగా స్వీకరించాడు. అలా సమయం నడుస్తోంది. 1884వ సంవత్సరం మొదట్లో నరేంద్రుని తండ్రి మరణించాడు.

కాశీపూర్లో

తండ్రి మరణంతో నరేంద్రుడి జీవితం తెగిన గాలిపటమైంది. మనశ్శాంతి ఎక్కడైనా దొరుకుతుందంటే అది శ్రీరామకృష్ణలవారి పాదపద్మాల చెంత మాత్రమే. 1885లో శ్రీరామకృష్ణలవారి గొంతులో ఒక వ్రణం కనిపించింది. అది క్యాన్సరు వ్యాధి అని వైద్యులు నిర్ణయించారు. శిష్యులంతా కలిసి గురువుగారికి సేవచేయడం మొదలుపెట్టారు.

ఎక్కువ కాలం గురుసేవలో గడిపిన శిష్యుల్లో నరేంద్రుడొకరు. అప్పుడప్పుడూ కుటుంబానికి కావలసిన చిన్న చిన్న పనులుచేయడానికి బయటకు వెళ్ళినా, ఎక్కువకాలం కాశీపూర్లోనే గురువుకి సపర్యలు చేస్తూ గడిపేవాడు. ఎప్పటిలాగే శిష్యుల్లో నరేంద్రుడే నాయకుడు.

శ్రీరామకృష్ణలు నరేంద్రుడిని భవిష్యత్తులో అతడు సాధించవలసిన మహాత్కార్యాలకోసం సమాయత్తపరుస్తున్నారు. ఇతర శిష్యుల భౌతిక ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి బాధ్యతని నరేంద్రుడికి అప్పగించారు శ్రీరామకృష్ణలు. యోగ్యులైన శిష్యులందరికీ కాషాయవస్త్రాలు ప్రసాదించి సన్యాసులను చేశారు. తర్వాత వారిని భిక్షాటనకి పంపించారు. అలా అందరూ తెచ్చి సమర్పించిన ఆహారాన్ని ఆనందంగా భుజించి అటువంటి ఆహారం అతి పవిత్రమైనదని చెప్పారు. ఆ తర్వాత నరేన్ సన్యాసాన్ని స్వీకరించి స్వామీజీగా మారారు.

దేశ పర్యటన

స్వామీజీ (నరేన్ / నరేంద్రుడు) బారానగర్ మఠంలో రెండేళ్ళు నివసించారు. హిందూ సన్యాసుల సంప్రదాయం ప్రకారం ఇతర సోదర సన్యాసులు కొంతమంది మఠాన్ని వదిలి దేశంలోని తీర్థయాత్రలకని ఒక్కొక్కరుగా బయల్దేరారు. స్వామీజీ ఇక ఉండలేక, 1888లో కాశీకి ప్రయాణమయ్యారు.

కాశీలో ఒక సంఘటన జరిగింది. ఒకరోజు దుర్గా అమ్మవారి ఆలయానికి వెళ్ళి వస్తూంటే దారిలో ఒక కోతులగుంపు కనిపించింది. అవి ఆయనవైపు తిరిగి పరుగెత్తిరాసాగాయి. అవి కరుస్తాయనే తలంపుతో స్వామీజీ వెనుదిరిగి చిన్నగా పరుగెత్తనారంభించారు. అవి ఇంకా వెంబడిస్తూనే ఉన్నాయి. ఏంచేయాలా అని ఆలోచిస్తూ పరుగెడుతున్న స్వామికి అటుగా వెళ్తున్న ఒక వృద్ధ సన్యాసి కనిపించాడు. అడగకుండానే ఆ సన్యాసి అంతా గమనించి “ఆగు! వెనుదిరిగి ఆ జంతువుల నెదుర్కో” అని గట్టిగా అరిచాడు. స్వామీజీ ఆగి వెనక్కి తిరగగానే కోతులు కూడా ఆగి వెనుదిరిగాయి. స్వామీజీ రెండు మూడడుగులు వేసి భయపెట్టగానే అవి పరుగులంకించుకున్నాయి. తరువాతికాలంలో స్వామీజీ అమెరికాలో ప్రసంగిస్తూ ఇది తన జీవితంలో తాను నేర్చుకున్న ఒక గొప్ప పాఠం అనీ, ఆ కోతుల్లాగ కష్టాలు మనల్ని వెన్నాడతాయనీ, ఎప్పుడైతే ఆగి మనం వెనుదిరిగి వాటినెదుర్కొంటామో అప్పుడు అవే పారిపోతాయని బోధించారు.

1890లో మళ్ళీ యాత్రలకి బయల్దేరి ఎన్నో ఏళ్ళదాకా వెనక్కి రాలేదు. ఒక సోదర సన్యాసితో కాశీ లోనూ హిమాలయ ప్రాంతాలలోను తిరిగారు. ఈ పర్యటనలలో స్వామీజీకి ఎన్నో అనుభవాలు ఎదురైనాయి. కొన్ని మంచివి, కొన్ని చెడ్డవి. చాలాసార్లు ఆయనకి ఎన్నో రోజులు తినడానికి ఏమీ ఉండేది కాదు. చాలా రాత్రులు ఆయనకి ఆకలీ బడలికలే స్నేహితులుగా ఉండేవి.

అప్పుడొక అద్భుతం జరిగింది. మిఠాయికొట్టు యజమాని అయిన ఒక వ్యక్తి వెతుక్కుంటూ వచ్చి స్వామీజీ పాదాలపై వాలి, వెంట తెచ్చిన భోజనం పొట్లాన్ని చూపిస్తూ స్వీకరించమని ప్రాధేయపడ్డాడు. స్వామీజీ “ఎవరు నాయనా నీవు? నేను నిన్నెఱుగనే! పొరబడుతున్నట్లున్నావు. నీవు వెతుకుతున్న వ్యక్తిని నేను కాను” అని అంటూ ఉంటే, ఆ వ్యక్తి స్వామీజీ ముందు చిన్నపీటవేసి భోజనం ఒక ఆకు మీదికి మారుస్తూ “లేదు స్వామీ, నేను కలలో చూసింది మిమ్మల్నే. శ్రీరామచంద్రమూర్తి స్వయంగా నా కలలో కనిపించి మిమ్మల్ని చూపించి, నా బిడ్డ ఆకలితో ఉంటే నువ్వు హాయిగా తిని నిద్రిస్తున్నావా? లే, లేచి అతడికి భోజనం పెట్టు’ వెళ్ళమని ఆజ్ఞాపించాడండీ. ఆహా! ఏమి నా భాగ్యం! మీవల్లనే నాకు రామదర్శనం కలిగింది. తండ్రి బిడ్డలరువురిదీ ఏమి గాంభీర్యం! ఏమి సౌందర్యం! ఒక్కసారి చూస్తే చాలు, ఎవరూ మరిచిపోలేరు. నేను పొరబడటంలేదు స్వామీ. దయచేసి వేడి చల్లారకముందే ఆరగించండి. చల్లని నీళ్ళు కూడా తెచ్చాను” అన్నాడు. స్వామీజీ కనుల వెంబడి జలజలా నీరుకారింది. ఏ అభయహస్తమైతే తన జీవితమంతా ఆయన్ను కాపాడుతూ వస్తోందో, అదే అభయహస్తమిది. ఎదురుగా నోరు వెళ్ళబెట్టి ఇదంతా చూస్తున్న వడ్డీ వ్యాపారికి సన్న్యాస జీవితమంటే భగవంతుడి ఒడిలో వసించడమని అర్థమైంది. అశ్రునయనాలతో లేచివచ్చి స్వామికి సాగిలపడి నమస్కరించాడు. ఇలాంటి ఘటనలు స్వామీజీ జీవితంలో ఎన్నో జరిగాయి.

స్వామీజీ ఎన్నోసార్లు తనకోసం తాను కొన్ని నియమాలు పెట్టుకునేవారు. ఎవరైనా పిలిచి ఆపితే తప్ప ఆగకుండా యాత్ర సాగిస్తూనే ఉండాలనీ, ఎవరైనా పిలిచి భిక్ష ఇస్తే తప్ప ఆహారం తీసుకోకూడదనీ ఇలాంటి కఠిన నియమాలెన్నో పాటించేవారు. స్వామీజీ వద్ద ఒక చిన్న భగవద్గీత; ‘ది ఇమిటేషన్ ఆఫ్ క్రైస్ట్’ అనే గ్రంథాలు తప్ప ఇంకేవీ ఉండేవి కావు.

ఇలా పర్యటిస్తూనే తమిళనాడులోని కన్యాకుమారికి చేరుకొన్నాడు. మూడు సముద్రాలు కలిసే కన్యాకుమారిలో అమ్మవారి ఆలయం సందర్శించి వచ్చి సముద్రంలో అల్లంత దూరంలో కనిపిస్తూన్న ఒక పెద్ద శిలని చూశారు స్వామీజీ. ఆ శిలదాకా పడవలో వెళ్ళడానికి స్వామీజీ దగ్గర డబ్బులు లేవు. ఎవరు నా మాతృభూమిని అంధకారంనుంచి మేల్కొల్పుతారు? ఈ దేశ ప్రజల అలసత్వాన్నీ అజ్ఞానాన్నీ పటాపంచలుచేసి మళ్ళీ దానికి తన పూర్వవైభవాన్నీ తీసుకురావడం ఎలా? ఇన్ని ప్రశ్నలు, ఇంత ఆవేదనా మనస్సులో ఉవ్వెత్తున లేచి చేసే అల్లకల్లోలం ముందు, ఎదుట ఉన్న మూడుసముద్రాల అలలజోరు లెక్కలోకి రానిదై స్వామీజీ ఆ సాగరాన్ని ఈది శిలను చేరుకున్నారు.

అమెరికా

అమెరికా దేశంలో సకల మతాల మహాసభ ఒకటి జరగబోతున్నదని అంతకుముందు ఎక్కడో విన్నారు స్వామీజీ. ఆ సభలో పాల్గొని భారతదేశపు ధర్మాన్ని ప్రపంచానికి సరైన విధంగా తెలియజేయడానికి నిశ్చయించుకున్నారు స్వామీజీ.

స్వామీజీ మద్రాసుకు వెళ్ళారు. అక్కడ కొంతమంది యువకులు ఆయన ప్రణాళిక విని సహాయం చేయడానికి ముందుకు వచ్చారు. ఖేత్రీ మహారాజు ఈ సమయంలో స్వామివారిని ఆహ్వానించి వారి ఆలోచన విని, కెనడాకి వెళ్ళే ఒక ఓడలో ప్రథమశ్రేణి టికెట్టుకొని ఇచ్చారు. ఆయన స్వామీజీకి మంచి కాషాయవస్త్రాలు బహూకరించి ‘వివేకానంద’ అనే నామధేయాన్ని స్వీకరించవలసిందిగా ప్రార్థించారు. స్వామీజీ ఈ విధంగా వివేకానందస్వామి అయ్యారు.

వివేకానందస్వామి బొంబాయి నుండి 1893 మే 31వ తారీఖున అమెరికాకి బయలుదేరారు. ఓడ దారిలో సిలోను, సింగపూరు, హాంగ్ కాంగ్, చైనా, జపాన్ లలోని రేవులలో ఆగింది. స్వామీజీ ఆయా ప్రాంతాలను ఎంతో ఆసక్తితో గమనించేవారు. కొన్నాళ్ళకి ఓడ కెనడా దేశంలోని వాంకోవర్ లో ఆగింది. స్వామీజీ అక్కడి నుండి షికాగోకి రైలులో వెళ్ళారు. రైల్లో సాన్ బోర్నో అనే ఒక మహిళ స్వామీజీతో మాట్లాడింది. స్వామీజీ ప్రతిభాపాండిత్యాలనీ, పవిత్రతనీ గమనించి 'స్వామీ మీరెప్పుడైనా బోస్టన్ నగరానికి వస్తే, దయచేసి మా ఇంటికి అతిథిగా వచ్చి మమ్మానందింపజేయండి' అని తన చిరునామా ఇచ్చింది. జూలై నెల మధ్యలో స్వామీజీ షికాగో చేరుకున్నారు. అదొక చిత్రమైన కొత్త ప్రపంచం. అక్కడి భవంతులు, రోడ్లు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, ఆవిష్కరణలూ, యంత్రాలూ, కర్మాగారపు తయారీలూ, కళలూ మొదలైనవన్నీ చూసి స్వామీజీ విస్తుపోయారు.

కొన్నిరోజుల తర్వాత స్వామీజీకి కొన్ని విషయాలు తెలిసాయి. ఏ విశ్వమత మహాసభలకై ఆయన వచ్చారో అవి సెప్టెంబర్ మాసం మధ్యలోగాని మొదలవవు, అనీ అంతేగాక తనవద్ద కావలసిన ద్రువపత్రాలేవీ లేనందువల్ల ఆయన వాటిలో వక్తగా పాల్గొనడం కుదరదనీ, పత్రాలు ఒకవేళ ఉన్నా వక్తలనంగీకరించే సమయం మించిపోయిందనీ తెలుసుకున్నారు. ఇంకొక సమస్యేమిటంటే షికాగో ధనవంతుల నగరం. అక్కడి ధరలకూ తనదగ్గర ఉన్న కొద్దిపాటి డబ్బుకూ పొంతనే లేదని, ఇంకొన్నాళ్ళలో డబ్బులన్నీ ఖర్చయిపోయి పస్తులుండవలసిందేననీ అర్థమైంది.

బోస్టన్ వంటి చోటైతే తక్కువ ఖర్చుతో జీవించవచ్చని ఎవరో చెప్పగా, సాన్ బోర్నో ఆహ్వానం కూడా గుర్తుకు వచ్చి ఆ పట్టణానికి ప్రయాణమయ్యారు. ఆవిడ ఇంట్లో ఉండగానే హార్వర్డ్ విశ్వవిద్యాలయ ప్రొఫెసరయిన జె. హెచ్. రైట్ అనే వ్యక్తితో పరిచయమైంది స్వామీజీకి. శాస్త్రీయమైన, తాత్వికమైన విషయాలన్నీ చర్చించుకున్నారు వారు. ప్రొఫెసర్ గారు స్వామీజీ పాండిత్యాన్ని చూసి జరగబోయే విశ్వమత మహాసభల్లో హైందవ ధర్మానికి ప్రాతినిధ్యం వహించవలసిందిగా ఆయనను కోరారు. స్వామీజీ తాను వచ్చింది అందుకనేననీ, కానీ తన వెంట ఏ ద్రువపత్రాలూ లేవనీ, అందువలన సభల్లో పాల్గొనడం కుదరదనీ తెలిపారు. అది విని విస్తుబోయిన ఆ అమెరికా పండితుడు "స్వామీ! మిమ్మల్ని ద్రువపత్రాలడగడమంటే, సూర్యుడికి ప్రకాశించే హక్కు ఎవరిచ్చారని అడగడమే" అని జవాబిచ్చారు.

అంతేకాక, షికాగో విశ్వమత మహాసభల అధ్యక్షుడికి ఒక ద్రువపత్రం వ్రాస్తూ ప్రొఫెసర్ గారు "ఈ వ్యక్తి మేధస్సు, పాండిత్యం మన దేశంలోని గొప్ప గొప్ప పండితులందరి పాండిత్యాన్నీ కలిపితే వచ్చే పాండిత్యం కన్నా గొప్పది" అని పరిచయం చేశారు. షికాగో వరకు ఒక టిక్కెటు కూడా కొనిఇచ్చారు ప్రొఫెసర్ గారు. దైవసంకల్పం ఎంత బలమైందో చూసి స్వామీజీ ఆనందించారు.

షికాగో చేరి చూసుకునేసరికి ఆ కమిటీ చిరునామా ఎక్కడో పడిపోయిందని అర్థమైంది స్వామీజీకి. అంత మహానగరంలో ఇప్పుడెక్కడికి పోవాలి? అప్పటికే చాలా అలసటగా ఉండి, మరోచోటు దొరక్క కనిపించిన ఒక పెద్ద ఖాళీ డబ్బాలో రాత్రి గడిపారు. పొద్దునే లేచి ఒక వీధిలో నడుస్తూ తన సన్యాస సంప్రదాయం ప్రకారం ఆహారంకోసం యాచించారు. అక్కడి ఇళ్లు చాలా పెద్దవి, ధనవంతులవి. కానీ అందరూ ఆయన్ని భీకృట్టారు. పనివారు కూడా అవమానించారు. పాశ్చాత్యంలో భిక్షాటన చేయడం గర్హనీయం కదా. ఇక ఏం చేయాలి? భగవంతుడే కనుక నన్నిక్కడికి తీసుకువస్తే ఆయనే నాకేదో దారి చూపిస్తాడే అనుకొని ఒక చెట్టుకింద

కూర్చున్నారు. అప్పుడే ఒక ఇంటి తలుపు తెరుచుకొని, ఒక మహిళ సూటిగా స్వామీజీ వద్దకు వచ్చింది. “మీరు విశ్వమత మహాసభలకి వచ్చినవారా? చూస్తే భారతీయ సన్యాసిలా ఉన్నారు!” అని అడిగింది. స్వామీజీ కథ విని ఇంటికి ఆహ్వానించి ఎంతో గౌరవంతో చూసుకుంది ఆ తల్లి. ఆవిడ పేరు జార్జ్ డబ్ల్యూ. హేల్. తర్వాత ఆ కుటుంబమంతా స్వామీజీకి జీవితాంతం మంచి స్నేహితులుగా మిగిలిపోయారు.

1893వ సంవత్సరం, సెప్టెంబర్ 11వ తేదీ సోమవారంనాడు విశ్వమత మహాసభలు మొదలైనాయి. కొలంబస్ హాల్ అనే ఒక పెద్ద భవనంలో అవి జరిగాయి. వివేకానంద స్వామి ఇతర వక్తలతోపాటు వేదికపై ముందు వరసలో కూర్చున్నారు. రోమన్ క్యాథలిక్కు చర్చికి చెందిన కార్డినల్ గిబన్స్ మధ్యలో కూర్చున్నారు. రెండుపక్కలా దాదాపు అన్ని దేశాల, అన్ని మతాల ప్రతినిధులంతా కూర్చున్నారు. భారతదేశం నుంచీ

షికాగో విశ్వమత మహాసభల్లో స్వామివివేకనంద

ఇంకొంతమంది కూడా ఉన్నారు. బ్రహ్మసమాజానికి మజుందార్, నాగార్జున్ అనేవారు ప్రతినిధులు, సిలోను బౌద్ధధర్మానికి ధర్మపాలా, థియోసఫీకి శ్రీమతి బిసెంట్ చక్రవర్తి ప్రతినిధులు. శ్రోతలు దాదాపు నాలుగువేలమంది.

స్వామీజీకి అంతమంది ముందు మాట్లాడాలంటే కొంత బెరుకు కలిగింది. అందరూ పుటలకొద్దీ వ్రాసుకుని చదివేస్తున్నారు. మరి స్వామీజీ మాత్రం అటువంటి ఏ సన్యాసాలు లేకనే వచ్చేశారు. సభాధ్యక్షుడు రెండుమూడుసార్లు మాట్లాడమంటే ఇప్పుడు కాదు తర్వాత అని తోసిపుచ్చారు. సాయంత్రం ఇక అడక్కుండానే స్వామివారి పేరుని పిలిచేసరికి లేచారు. సరస్వతీదేవిని తలచుకొని, శ్రావ్యమైన ఆయన కంఠంతోను, అంతకంటే మధురమూ, పరమపవిత్రమూ అయిన ఆయన హృదయాంతరాళాలలో నుంచీ వచ్చిన విశ్వమానవ సౌభ్రాత్ర భావనతోను “నా అమెరికా దేశ సోదర సోదరీమణులారా....” అని మొదలుపెట్టాడు. దాంతో ఆ జనసముద్రమంతా ఒక్కసారిగా లేచి నుంచొని కమ్మని ఆ పిలుపుకీ, ఇంద్రియగ్రహణము కాకపోయినా తమముందు... మూర్తిభవించిన ఆ పవిత్రతకూ, ఏ నాగరికత పరిపూర్ణతకైనా చిహ్నమైన ఆ సన్యాస స్ఫూర్తికీ తమకు తెలియకనే పులకించిపోయి కరతాళధ్వనుల వర్షం కురిపించారు. ఉపన్యాసపు ఆరంభంలోనే అందిన ఆ అపూర్వ అభినందన మూడు నిమిషాలపాటు సాగింది. మధ్యలో స్వామివారు మళ్ళీ మాట్లాడడానికి చేసిన రెండు మూడు ప్రయత్నాలు విఫలమే అయ్యాయి.

అందరూ కూర్చున్నాక స్వామీజీ కొనసాగించారు. భారతీయ ధర్మం అన్ని మతాల్ని అంగీకరిస్తుందనీ, గౌరవిస్తుందనీ, అన్నీ మతాలు సత్యాలేనని, మతాలన్నీ భగవంతుని చేరుకోడానికి మార్గాలని స్వామీజీ చెప్పారు. ఎవరూ మతాన్ని మార్చుకోవసరంలేదనీ, నా మతమే గొప్పది. నా మతమే నిలవాలి అనుకునేవారు బావిలో

కప్పవంటి వారనీ స్వామీజీ తెలిపారు. మిగతా వక్తలు తమ తమ మతాలకే ప్రాతినిధ్యం వహిస్తే, స్వామీజీ మాత్రం అన్ని ధర్మాల తరపునా మాట్లాడి నిజమైన మతసామరస్యాన్ని చూపారు. సభ్యులందరికీ స్వామీజీ ప్రసంగమే నచ్చింది. రాత్రికి రాత్రి స్వామీజీ ఖ్యాతి దేశమంతటా వ్యాపించింది. పత్రికలన్నీ స్వామీజీని వేనోళ్ళ పొగిడాయి.

భారతదేశపు వార్తాపత్రికలు కూడా ఈ వార్తని బాగా ప్రచురించాయి. ప్రజలంతా వివేకానందుణ్ణి చూసి చాలా గర్వించారు. బాలానగర్ మఠంలోని సన్యాసులంతా తమ నరేంద్రుడే ఈ 'వివేకానందస్వామి' అని తెలుసుకుని అమితానందం పొందారు.

షికాగో నగరంలోని ప్రముఖులూ, ధనవంతులూ స్వామీజీకి ఆతిథ్యం ఇవ్వడంకోసం పోటీపడేవారు. వారి ఇంట్లో పరిచారకులు ఆయనకు వడ్డించడంకోసం నేనంటే నేనని కొట్లాడుకునేవారు. రాత్రి పడుకోవడానికి స్వామీజీకి ఇచ్చిన గది ఇంద్రభవనంలా ఉంది. హంసతూలికా తల్పం ఎదురుచూస్తున్నది. ఇవన్నీ చూసిన స్వామీజీ గుండెను ఎవరో రంపంతో కోసినట్లయింది. అయ్యో! నా భారతదేశ ప్రజల్లో అధికభాగం తినడానికి తిండిలేక, కట్టుకోడానికి బట్టలేక అలమటిస్తూంటే ఇక్కడ వీళ్ళు డబ్బుల్ని నీళ్ళలా ఖర్చుపెడుతున్నారే! వీరికి ఉన్న సదుపాయాల్లో కొన్నైనా నా వారికి లేవే! అటువంటప్పుడు నాకెందుకీ హంసతూలికా తల్పాలు? ఎవరిక్కావాలి ఈ ధనం, కీర్తిప్రతిష్ఠ? అమ్మా జగజ్జననీ, నేనివేవీ అడగలేదే? నాకివేవీ వద్దు. నా దేశ ప్రజల అన్నార్తినీ, జ్ఞానార్తినీ తీర్చు. వారిని మేల్కొల్పు. వారిని మనుష్యులను చేసి తమ కాళ్ళపై తాము నిలబడి తామూ ఏదైనా సాధించగలమనే విశ్వాసాన్ని కలగజేయి అంటూ రోదిస్తూ నేలకువాలి అక్కడే శయనించారు.

ఆ తరువాత స్వామీజీ ఇంగ్లాండు దేశానికి వెళ్ళి రెండునెలలు విజయవంతంగా ధర్మప్రచారం చేశారు. మళ్ళీ న్యూయార్కు తిరిగి వచ్చారు. మళ్ళీ అక్కడ చేసిన ప్రసంగాలు 'కర్మయోగం', 'రాజయోగం', 'భక్తియోగం' అనే పేర్లతో పుస్తకరూపంలోకి వచ్చాయి. అవన్నీ వెంటనే చాలా పేరు తెచ్చుకొని అధికసంఖ్యలో అమ్ముడుపోయాయి. అమెరికా భారతదేశాల మధ్య ప్రాకృశ్చిమ సంబంధాలు పెరిగి, భారతదేశం పశ్చిమ దేశాలకు ధర్మము ఆధ్యాత్మికత బోధించాలని వాళ్ళు భారతీయులకు సైన్సు, సాంకేతికత, సంస్థలుగా కలిసి ఒకటిగా పనిచేయడం వంటివి నేర్పించాలనేది ఆయన కల.

తరువాత స్వామీజీ జర్మనీ వెళ్ళారు. అక్కడ జర్మన్ సంస్కృతపండితుడైన ప్రొఫెసర్ దుసెన్‌ని కలిశారు. వారిద్దరూ ఎన్నో విషయాలపై చర్చించుకున్నారు. ఎన్నోచోట్లకి కలిసి వెళ్ళడం జరిగింది. మళ్ళీ లండన్ వచ్చి ఉపన్యాసాలివ్వడంలో మునిగిపోయారు స్వామీజీ.

భారతదేశం స్వామీజీకి బ్రహ్మరథం పట్టడం

ఇక స్వామీజీ భారతదేశానికి తిరిగి రావాలని నిశ్చయించుకున్నారు. నెపల్స్ అనే ఊరి నుండి స్వామీజీ తన శిష్యులు గుడ్‌విన్, సెవియర్ దంపతులతో భారతదేశానికి తిరిగి ప్రమాణమయ్యారు....

వచ్చేముందు ఒక ఆంగ్లేయమిత్రుడు స్వామీజీని ఇలా అడిగాడు. "స్వామీ! నాలుగేళ్ళు ఎన్నో భోగాలతో నిండిన పాశ్చాత్యంలో గడిపి పేదరికంతో ఉన్న భారతదేశానికి వెళ్తున్నారు ఏమనిపిస్తోంది?" స్వామీజీ ఇలా సమాధానమిచ్చారు. "నేనిక్కడికి రాకముందు నా దేశాన్ని ప్రేమించేవాడిని. ఇప్పుడు నా దేశపు గాలి, నీరు, ధూళి కూడా నాకు పవిత్రమూ, పూజనీయమూ అయ్యాయి. నా మాతృదేశం ఇప్పుడొక మహాతీర్థస్థానం."

స్వామీజీ తిరిగిరావడం భారతదేశపు జవనత్వాలు తిరిగి రావడమే అయింది. అప్పటికి వివేకానందస్వామి వారంటే తెలియనివారు భారతదేశంలో ఎవరూ లేరు.

1897 జనవరి 15వ తారీఖున ఓడ అప్పటి బ్రిటీషు ఇండియాలోని కొలంబో చేరింది. మళ్ళీ తన పవిత్ర భారతభూమిపై కాలుపెట్టగలుగుతున్నారని స్వామీజీ మనస్సు ఆనందంతో పొంగిపోయింది. స్వామీజీకి స్వాగతం పలకడానికి భారతదేశ ప్రజలు చేసిన స్వాగత సన్నాహాల గురించి వారికి తెలియదు. ఆయన్ని స్వాగతించడానికి అన్ని నగరాల్లోను స్వాగత కమిటీలు ఏర్పడ్డాయి. వార్తాపత్రికలు ఎన్నో సంపాదకీయాలు రాశాయి.

ధర్మ ప్రచారంలో స్వామి వివేకనంద

తర్వాత స్వామీజీ స్టీమర్ భారతదేశపు ప్రధాన భూమికి వచ్చి పంబన్ అనే గ్రామంలో దిగబోయారు. రామనాడుకి రాజైన భాస్కర సేతుపతి స్వామీజీకి ఎదురువెళ్ళి, ఆయన ముందు మోకాళ్ళపై కూర్చుని మొదట తన తలపై కాలుమోపి తరువాత భారతభూమిపై దిగమని శిరస్సువంచి ప్రార్థించాడు. స్వామీజీ అందుకు సున్నితంగా నిరాకరించారు. స్వామీజీకి సపరివారంగా సాష్టాంగ నమస్కారంచేసి స్వయంగా తన రథంలో కూర్చుండబెట్టాడు.

కలకత్తా, ఉత్తరభారతం

1897 మే నుండి 1898 జనవరి వరకూ స్వామీజీ ఉత్తరభారతదేశంలోని ఎన్నో నగరాలకి వెళ్ళాడు. ప్రతిచోటా స్వామీజీకి ప్రజలు ప్రేమాభిమానాలతో, పూర్ణకుంభంతో స్వాగతమిచ్చారు. దక్షిణంలోని కొలంబో నుండి ఉత్తరంలోని అల్యోరా వరకూ స్వామీజీ అంతటా భారతీయులకి తమ శక్తిసామర్థ్యాలనీ, పూర్వవైభవాన్నీ గుర్తుచేశారు. వారు ఎంత పుణ్యభూమిలో పుట్టారో, భారతదేశ సంస్కృతీ నాగరికతలు ఎంత ప్రాచీనమైనవో, ఘనమైనవో, వేలఏళ్ళు కాల పరీక్షని తట్టుకుని ఎలా జీవించి ఉన్నాయో వివరించి చెప్పారు. పాశ్చాత్యులనీ, వారి అనాధ్యాత్మికతనూ అనుకరిస్తే అధోగతి తప్పదనీ, భారతదేశం, దాని సంస్కృతీ నామరూపాలేకుండా పోతాయనీ, ప్రపంచానికంతటికీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానభిక్ష పెట్టవలసిన భారతావనే నశిస్తే ప్రపంచంలోనే ధర్మం, భగవత్తత్వం నశిస్తుందనీ హెచ్చరించారు.

సందేశం

స్వామి వివేకానందుడు తన సందేశాల్లో మతం విశాల దృక్పథాన్ని, విద్య ఆవశ్యకతను, స్త్రీలను గౌరవించడాన్ని, దరిద్రనారాయణుల సేవను, యువత కర్తవ్యాన్ని భారతీయాత్మతో జోడించి వివరించేవాడు. “నా భారతం అమర భారతం” అన్న పవిత్ర భావన ఆయన దేశభక్తికి అద్దం పడుతుంది. ఆయన సందేశాల్లోని కొన్ని మాటల్ని మననం చేసుకుందాం-

ఏ భూమిలో సౌకుమార్యం, ఉదారత, పవిత్రత అత్యున్నత స్థాయికి చేరుతాయో; ఏ ప్రాంతంలో ఆత్మవిచారం, తాత్వికప్రవృత్తి అధికపాళ్ళలో ప్రవర్తిల్లుతాయో అదే పుణ్యభూమి. ఆ అర్హత కల్గింది మన భారతదేశం మాత్రమే!

భారతజాతి శతాబ్దాలుగా శక్తిమంతమైన జాతి. ఐనా తనదేశం నుండి బయటికి వెళ్ళి ఇతర రాజ్యాలపై ఏనాడూ అది దండయాత్ర చేయలేదు. సంపద, అధికారం ఈ జాతికి ఎన్నడూ ఆదర్శాలు కాలేదు.

భారతీయుడెవరైనా సరే జాతి, మత తారతమ్యంలేకుండా; పేద, గొప్ప వివాదంలేకుండా; కుల వివక్షతను దరిజేరనీయకుండా అందరూ నా సహోదరులేనని ఎలుగెత్తి చాటాలి. అంతేకాదు, భారతీయ సమాజం నా బాల్యడోలిక; నా యౌవన ఉద్యాన వనం; వార్ధక్యంలో పాపహారిణియైన వారణాసి. ఆ సమాజమే నాకు స్వర్గతుల్యం. భారతదేశానికి అంతటికీ ఏది హితమో నాకూడా అదేహితం అని ప్రకటించు.

భారతదేశంలో రెండు గొప్ప దుష్కర్మలు సాగుతున్నాయి. ఒకటి స్త్రీజాతి అణచివేత, రెండవది బీదప్రజల పట్ల నిర్దాక్షిణ్య వైఖరి. భారతదేశానికి ఏదైనా మంచి జరగాలంటే స్త్రీజనోద్ధరణ, జనచైతన్యం ప్రధానంగా సంభవించాలి. స్త్రీలకు సముచిత గౌరవ ప్రతిపత్తి నివ్వడం వల్లనే ప్రపంచ జాతులు ఔన్నత్యాన్ని సాధించాయి. ఏదేశమైతే స్త్రీలను గౌరవించడో ఆదేశం ఉచ్చస్థితిని పొందలేదు.

బీదలకు ఉపాధి కల్పించాలంటే ద్రవ్యసమృద్ధి అవసరం. నాకు ఈ లోకంలో సరిపడ తిండిని ప్రసాదించలేక స్వర్గంలో నిత్యానందాన్ని సమకూర్చే భగవంతునిపై నేను విశ్వాసముంచలేను. ముందు కడుపునిండా తిండి, తర్వాతనే మతం. పేదజనానికి ఆహారమివ్వాలి. విద్యావ్యాప్తి సక్రమంగా జరగాలి. సర్వజనులకూ తగినంత ఆహారం, విస్తృతమైన జీవనోపాధి అవకాశాలు కల్పించాలి.

మనదేశంలో ప్రాచీనకాలం నుంచీ విద్యాభ్యాసం సంస్కృతభాషలో జరిగినందు వల్ల విద్యావంతులైన వారి భాషకు, వాడుక భాషకు విపరీతమైన అంతరం ఏర్పడింది. కాని బుద్ధుడు, చైతన్యప్రభు, రామకృష్ణులు, ప్రపంచాన్ని ఉద్ధరించడానికి వచ్చిన మహామహులందరూ వారివారి బోధనలను వాడుక భాషలోనే చేశారు. పాండిత్యం గొప్పదే! కాని సర్వులకు అర్థంగాని, కృతమైన గ్రాంథిక భాషలోగాక, వ్యావహారిక భాషలో కళాత్మకంగా, సహజంగా శాస్త్రపాండిత్యం సాధించాలి. విద్యా సంబంధమైన పరిశోధనలను కూడా ఇంట్లో మాట్లాడుకునే వాడుక భాషలోనే నిర్వహించాలి. విద్య సమస్త సమస్యలనూ పరిష్కరించే మార్గం కావాలి.

ఇప్పటి యువకులమీద, వారి ఆధునికతపైన నాకు పరిపూర్ణమైన విశ్వాసం ఉంది. సాహసికులైన యువకులారా! మీకు కావలసినవి మూడే విషయాలు: అవి ప్రేమ, నిజాయితీ, సహనం. ప్రేమించలేని మానవుడు జీవన్ముతుని కింద పరిగణింపబడతాడు. నిరుపేదలను, అమాయక ప్రజలను, అణగదొక్కబడిన వారిని ప్రేమించండి; వారికొరకు వేదన చెందండి; పరితపించండి. పిరికి తనాన్ని విడనాడండి. ధైర్యంగా సమస్యలను ఎదుర్కోండి. దీన జనులకోసం శ్రమించండి. వారిని ఉద్ధరించండి. ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంపొందించుకోండి. సహనంతో వ్యవహరించడమే సత్ఫలితాలను సాధిస్తుందని మరువకండి!

ఉత్తిష్టత! జాగ్రత! ప్రాప్య వరాన్ నిబోధత!
(లేవండి! మేల్కొనండి! శ్రేష్ఠులైన ఆచార్యుల బోధనలనుసరించండి!)

చివరిరోజులు

1900 డిసెంబరు నెల నుండి స్వామిజీ బేలూరు మఠంలో ఉన్నారు. మఠంలో జీవనానికి కొన్ని నిర్దిష్ట నియమాలు పెట్టారు. అందరూ అవి పాటించేటట్లు చూసేవారు. స్వామీజీ రోజూ తెల్లవారుఝామున చాలాముందుగా లేచేవారు. ధ్యానం చేసుకున్నాక, తోటలో తిరుగుతూ, ఆవులను చూస్తూ భక్తులకు జరిగే వంటలని పర్యవేక్షిస్తూ ఉండేవారు స్వామీజీ.

ఆయన చాలా జంతువులను పెంచేవారు. బాఘా అనే కుక్క ఉండేది. హంసి అనే ఆడమేక ఉండేది. అలాగే ఆవులూ, ఒక గొట్టె, కొన్ని బాతులు, ఒక జింక, ఒక కొంగ, 'మాత్రు' అనే ఒక మేకపిల్ల మొదలయినవి ఉండేవి. స్వామీజీ వీటన్నిటినీ ప్రేమించేవారు. ఆ జంతువులు కూడా స్వామీజీని బాగా ప్రేమించేవి. మాత్రు అయితే స్వామీజీ ఎక్కడికి వెళితే అక్కడికి వెళ్ళేది.

శరీరాన్ని త్యజించడం

వివేకానందస్వామి వారి ఆరోగ్యం పూర్తిగా దెబ్బతింది.

వివేకానందస్వామి జీవితంలో చివరి నెలలు బేలూరు మఠంలో గడిపారు. తన తుదిశ్వాస వరకూ ప్రజలని చైతన్యవంతులని చేసి తమ కాళ్ళమీద తాము నుంచోగలిగేట్లు చేయడంకోసం శ్రమించారాయన. ప్రజలందరినీ స్వామీజీ అమితంగా ప్రేమించేవారు.

స్వామీజీ ఎక్కువకాలం జీవించదలుచుకోలేదు. ఎన్నోసార్లు తన శిష్యులకీ, స్నేహితులకీ తాను త్వరలో ఈ ప్రపంచాన్ని వదిలివేయబోతున్నట్లు పరోక్షంగా చెప్పారు. కానీ ఎవరూ ఇంత త్వరగా ఆ ముహూర్తం వస్తుందని అనుకోలేదు. "నేను నలభై చూడను అని" జోసెఫిన్ మక్లేడ్ అనే స్నేహితురాలితో స్వామీజీ స్పష్టంగా చెప్పారు. తన అంతిమ దినానికి వారంరోజులముందు ఒక శిష్యుణ్ణి పిలిపించుకుని, పంచాంగం చదవమన్నారు.

అది 1902, జులై 4వ రోజు. ఆ రోజు స్వామి పొద్దున శ్రీరామకృష్ణుల మందిరానికి వెళ్ళి తన అలవాటుకి భిన్నంగా అన్ని కిటికీలు తలుపులూ మూసుకుని మూడుగంటలసేపు గాఢ ధ్యానంలో గడిపారు. తర్వాత దినచర్యకు భిన్నంగా సన్యాసులందరితో కలిసి భోజనం చేశారు.

సంధ్యాసమయం. శ్రీరామకృష్ణులకి ఆరాత్రిక సేవ జరిగేందుకు ముందు శంఖం పూరించడం జరిగింది. స్వామీజీ తన గదికి వెళ్ళి గంగకు అభిముఖంగా కూర్చుని ధ్యానముద్ర ధరించారు. ఒక గంట తర్వాత ఆయన మంచంపై పడుకున్నారు. రెండుసార్లు దీర్ఘంగా ఊపిరి పీల్చారు. పరీక్షిస్తే స్వామి దేహంలో ఊపిరి లేదని గ్రహించారు. స్వామీజీ ఇక శాశ్వతంగా ఆ శరీరాన్ని వదిలివేశారు.

స్వామీజీ తన జీవితాంతం ఎంతో శ్రమపడి కష్టపడి పనిచేశారు. ఆయన భౌతిక జీవితం ముగిసింది. కాని ఆయన పని కొనసాగుతూనే ఉంది. "లేవండి! మేల్కొనండి! గమ్యం చేరేవరకు విశ్రమించకండి!" అని తన దేశ ప్రజలకి పిలుపునిచ్చారు. వారంతా ఆ పిలుపు విన్నారు. భరతమాత మేల్కొంచింది. ఆయన భావజ్వాలతో మొదలైన నవభారత నిర్మాణం, దేశానికి స్వాతంత్ర్యం రావడంతోనే కాక ఇప్పటికీ కొనసాగుతూనే ఉంది.....

ప్రశ్నలు

I. కింది ప్రశ్నలకు పదిహేను వాక్యాలకు మించని సమాధానాలు రాయండి.

1. నరేంద్రుని బాల్యం, విద్యాభ్యాసం గురించి రాయండి.
2. వివేకానందుని అమెరికా పర్యటన విశేషాలు తెల్పండి.
3. వివేకానందుడు జాతికిచ్చిన సందేశమేమి ?
4. వివేకానందుని సందేశాల ఆధారంగా ఏకపాత్రాభినయం చేయండి.

“జ్యోతి! సావిత్రికెందుకు చదువు నేర్పుతున్నావు?”

“ఎందుకు నేర్పకూడదు?”

అసలు మన కులంవాళ్ళమే చదువుకోకూడదు. అయినా నిన్ను చదివించాను. ఇప్పుడు నువ్వు నీ భార్యకు చదువు చెబుతున్నావు”-

“అమె కూడా మనిషేగా? కాదంటే చెప్పు”

“నిజమే కావచ్చు కానీ ఆడదానికి చదువు పనికిరాదు. చదువుకున్న ఆడది చెడిపోతుంది. బుద్ధి లేనిదవుతుంది”-

“నాన్నా! సావిత్రి చదువుకుని ఆ మాటలన్నీ అబద్ధాలని నిరూపిస్తుంది”

2

నేనూ.... సావిత్రిబాయిని

మూలం : సుషమా దేశ్‌పాండే, అనువాదం: ఓల్గా

నమస్కారం!

ఇవాళ మీ అందరితో మాట్లాడటానికి వచ్చాను. నేను కళ్ళు తెరచి నా చుట్టూ యేం జరుగుతోందని చూస్తే గుండె పగిలిపోతోంది. మా కాలం వెళ్ళిపోయింది. కానీ మీరందరూ మా కాలంలో మేం ఎక్కడున్నామో అక్కడే నిలబడిపోయారా అని ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది నాకు. ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడే ఉండా అనుకుంటారు. నాకీరోజు మీతో ఎంతో చెప్పాలని ఉంది. ఎన్నో విషయాలు, మేం ఎట్లా బతికాం, ఏం చేశాం. అన్నీ! అడగండి. మేమేదో గొప్ప ఘనకార్యాలు చేశామని చెప్పబోవడంలేదు. నా గురించి చెప్పాలంటే నేను సేజీ పాఠశాలకాగానే ఆయన చేసే పనిలో చిక్కుకునిపోయాను. ఆ పనేమిటో, దాని సంగతేమిటో తెలియకుండానే అందులో చిక్కుకున్నాను. అదెలా జరిగిందో తెలియకముందే అదంతా నా పని అనుకోడం బొత్తిగా బాగోలేదు.

మొదట్నుంచి చెప్తా వినండి. నేను పుట్టిందేమో నైగావ్. అయ్యా అదెక్కడుందో మీకు తెలియదు గదూ! మహారాష్ట్రలో సతారాజిల్లాలో ఖండాలా తాలూకాలో ఉంది. అబ్బో ఎంత కుగ్రామమని, అక్కడసలు మనుషులంటారా అని అనుమానం కలిగేంత చిన్నఊరు. ఆ రోజుల్లో ఆ ఊళ్ళో అందరూ అందర్నీ ఎరిగి ఉండేవాళ్ళు. నేనా? పాటిల్ గారింట్లో పెద్దకూతుర్ని, మొదటి సంతానాన్ని, అబ్బా- మీకదంతా చూపించేదా? ఆ చేలలో పడి పరుగెత్తుతూ, ఆ గులకరాళ్ళను, దుమ్మునూ తన్నుకుంటూ-ముళ్ళు గుచ్చుకోవా అంటున్నారా? ముళ్ళూ గిళ్ళూ ఏవీ లెక్కలేదు నాకు. విరబోసుకున్న జుట్టు ముఖంమీద పడుతుంటే వెనక్కి తోసుకుంటూ ఊరంతా వెరిగా పరిగెత్తేదాన్ని.

చింతకాయలు కొట్టుకు తినటం, రేగుపళ్లు కోసుకుతినటంలో నన్ను మించినవాళ్లు లేరు. ఒకరోజు యేమైందో తెలుసా? ఔను మీరనుకుంటున్నట్టే జరిగింది. నేనెక్కిన సీమ చింతచెట్టు కొమ్మ విరిగింది. నేనా కొమ్మ పట్టుకుని ఉయ్యాల ఊగుతున్నా - సీమ చింతకాయలు నా పరికిణీలోంచి కిందపడిపోతున్నాయి. 'అమ్మా నా సీమ చింతకాయలు, నేను పడిపోతున్నా, కొమ్మ విరిగింది, నేను పడిపోతున్నా' నా గోలకి అమ్మ పరిగెత్తుకొచ్చింది. వచ్చింది నన్ను దించొచ్చు కదా! ఊహా, వెళ్ళి మా నాన్నను పిల్చుకొచ్చింది. 'చూడండి మీ ముద్దుల కూతురు ఏంచేసిందో' అంటూ అమ్మ నావైపు చూపిస్తూ, నేనేమో కొమ్మకు వేలాడుతూ, మా నాన్న విరగబడి నవ్వుతూ- ఎంత బాగుంది... కదూ.

నాన్న నన్ను కిందికి దించాడు. అమ్మ మాత్రం ఆపలేదు. 'ఈ పిల్లకు తొందరగా పెళ్ళిచేసి పంపించాలి. ఏ కాలో చెయ్యో విరకొట్టుకుంటే ఎవరు చేసుకుంటారు? గుదిబండలా మన మెడకు చుట్టుకువేలాడుతుంది. అసలిది ఆడపిల్లేనా అంటు?'

'నేను ఆడపిల్లను కాదమ్మా. ఇదిగో ఈ సీమచింతకాయ చూడు ఎంత తియ్యగా వుందో' అని నోట్లో కుక్కుంటూ అమ్మకు ఒకటిచ్చి మళ్ళీ పరుగుతీసేదాన్ని.

నాన్న కూడా పెళ్ళి ప్రయత్నాలు మొదలుపెట్టాడు. పూనాలో వుండే పూలే కుటుంబంలో ఒక అబ్బాయితో నా పెళ్ళి నిశ్చయించాడు. 'ఈ సేర్జీ ఎట్లా ఉంటాడబ్బా అనుకునేదాన్ని!' చింత చెట్లెక్కుతాడా? బావిలో ఈతగడతాడా? రాత్రిళ్ళు ఆరుబైట పడుకునే చుక్కలు లెక్కబెడతాడా? ఏమో! ఎవరికి తెలుసు? బళ్ళో చదువుకుంటున్నాడని చెప్పారుగా! పుస్తకాలు చదవగలడేమో!

ఆ రోజుల్లో ఆడవాళ్లు గడప దాటకూడదు. ఆడపిల్ల పెరిగిపెద్దయ్యేసరికి- లక్ష్మణుడు గీసిన గీత దాటడం వల్లనే సీతమ్మవారిని రావణాసురుడు యెత్తుకుపోయాడనే కథ ఎన్ని వందలసార్లు విన్నానో ఎవరూ లెక్కబెట్టలేదు. ఆడదంటే వంటింటికి, వంటింట్లో పొయ్యికి కట్టబడి ఉండాలి. పొయ్యిలో కట్టెలు, పొయ్యి ఊదే గొట్టం ఆ పిల్లచేతిలో వుండాల్సిందే. ఆ పిల్ల ఆ గొట్టం గుండా ఊపిరంతా పొయ్యిలోకి ఊదాల్సిందే. భర్తనీ, అత్తమామల్ని సేవించుకోవాలి. అంతే ఇక నీ పని ఇప్పుడు మీ పిల్లలు రెండో తరగతి చదువుతుంటే, మీరు బుజ్జగిస్తుంటారే, ఆ వయసులో మేం అత్తగారింట్లో ఉండేవాళ్ళం.

మా అత్తగారింట్లో నేనెన్నడూ పరాయిదానిలాగా అనుకోలేదు. అదే అసలు నీ ఇల్లనీ ఆడపిల్ల రక్తంలో యింకిపోయేట్లు చెప్తారనుకోండి. కానీ మా మామగారు చాలా మంచిమనిషి. ఇక మా సేర్జీకి ఎప్పుడూ బడీ, పుస్తకాలు, చదువు. ఇదే ప్రపంచం. ఇంతింత లావు పుస్తకాలు ముందేసుకుని యెప్పుడూ చదువుతూనే ఉండేవాడు. రాస్తూనే ఉండేవాడు. వాళ్ళ పంతులుగారికి ఈయనంటే పరమ ఇష్టమట. ఆ! ఎప్పుడూ పుస్తకాల్లో మునిగి ఉంటే ఎందుకిష్టం ఉండదూ? ఒక్కసారి వచ్చి నాతో ఆడుకోమని అడిగితే యిక చిరునవ్వు చిందిస్తాడు. అన్నీ తనకు తెలుసన్నట్లు బడాయి. నాకు ఆయన్ని సేర్జీ అని పిలవటమే ఇష్టం.

ఒకరోజు నేను ఇల్లు సర్దుతున్నాను. పుస్తకాల గుట్టమీద వున్న దుమ్ము దులుపుతున్నాను. ఇల్లు శుభ్రంగా ఉండాలి గదా. అదుగో అప్పుడే ఆయనొచ్చాడు. 'నా పుస్తకాలనేం చేస్తున్నావు!' అన్నాడు. 'దుమ్ము దులిపి శుభ్రం చేయొద్దా?' అన్నాను. 'పేజీలు పోగొడతావ్ జాగ్రత్త?' అంటే 'ఎక్కడికిపోవు, అన్నీ ఉంటాయి అన్నాను.

ఇదేంటో మరి?’ ‘ఏ పేజీ అది’ - ‘ఏ పేజీనో ఏమిటో నాకేం తెలుస్తుంది? ఏమయిందని మీరిప్పుడీ రగడ చేస్తున్నారు?’ అన్నాను. ‘అవన్నీ జీవితచరిత్రలు. ఇదిగో చూడు. ఇది శివాజీ గురించి రాసింది, ఆయన ఫోటో ఇది. ఇక్కడ వాషింగ్టన్ గురించి రాశారు. ఇది ఆయన ఫోటో. అని సేజీ అన్నాడు. ‘ఎవరూ! శివాజీ నాకూ తెలుసు. మనవాడే కదా! కానీ ఈయనెవరూ?’ పరాయిదేశం మనిషిలాగా వున్నాడు’ - ‘మన దేశం అయితేనేం కాకపోతేనేం, మనిషి మంచి పనులు చేస్తే మనం అతని జీవితం, వ్యక్తిత్వం, విలువలు అన్నీ తెలుసుకోవాలి.’ అన్నాడు. అబ్బో ఈ సంగతులన్నీ మీ బుర్రలో ఉన్నట్టే చెప్తున్నారే’ అన్నాను. బుర్రలో ఉంచాలనే ప్రయత్నిస్తున్నా. ఈ పుస్తకం చూడు. ఇది థామస్ పెన్ రాసిన ‘మానవునిహక్కులు’ అన్న పుస్తకం. మనిషికున్న హక్కులేమిటో బాధ్యతలేమిటో అన్నీ ఈ పుస్తకంలో రాసివున్నాయి.’ అని చూపించాడు సేజీ.

ఇలా ప్రతిరోజూ సేజీ నాకు యేదో వొకటి చదివి వినిపించేవాడు. మధ్యలో ప్రపంచం గురించి, మన చుట్టూ ఉండే ప్రపంచం గురించి నాకర్థమయ్యేలా చెప్పటంకోసం ఆపేవాడు. హిందూ ముస్లిం మతాల మధ్య ఉన్న తేడాలేమిటి? క్రైస్తవమతం మనిషి గురించి ఏం చెప్తుంది? మన కులవ్యవస్థ మన సమాజాన్ని యెట్లా నాశనం చేస్తోందో చెప్పేవాడు. వీటన్నిటి గురించీ ఆయన మాట్లాడుతుంటే చెవులు రిక్కించుకుని వినేదాన్ని సేజీ నిరంతరం చదివేవాడు. కబీర్, తుకారాం, జ్ఞానేశ్వర్ వంటి భక్తుల సాహిత్యం, భక్తిమార్గాన్ని గురించి, బుద్ధుడు బసవేశ్వరుడు, తీర్థంకరుడు మొదలైన మతసంస్కర్తల రచనలన్నీ చదివాడు. చదివాక అవన్నీ నాతో చెప్పేవాడు. స్నేహితులతో చర్చించేవాడు. ‘ఇదంతా చదివితే నీకే మొస్తుంది?’ అపుకోలేక ఒకరోజు అడిగేశాను. ఒకప్పుడు మంచిగా ఉండే మతం మూర్ఖపు ఆచారాలలో సంప్రదాయాలలో చిక్కుకుపోయింది. వీటన్నిటినీ రూపుమాపాలి.’ ఈ దరిద్రపు ఆచారాలన్నీ ఎక్కువ తక్కువ కులాలనే విభజన వల్లే వచ్చాయి. మామూలు మనుషులందరికీ చదువు ఎందుకుండకూడదు?’ ఆయనలా చెప్పుకుపోతున్నాడు.

పీష్వాలకాలంలో శూద్ర అతిశూద్ర కులాల గొడవలు తారాస్థాయికి చేరడంవల్లనే బ్రిటీష్వాళ్లు మన దేశంలో చొచ్చుకురాగలిగారు. ఈ తేడాలు చదువువల్ల మాత్రమేపోతాయి. విద్యే ఈ వివక్షలను పోగొట్ట గలుగుతుంది. అదే - ఆ విద్యే మన ధ్యేయం కావాలి. అణచివేయబడ్డ వర్గాల ప్రజలకు చదువు చెప్పాలి. విద్యావంతుల్ని చెయ్యాలి. ‘అయితే నువ్వు చదువు చెబుతుంటే నేను చూస్తూ ఉండాలా? లేకపోతే వంటచేసి పెట్టాలా?’ సేజీ తన ఆలోచనల్లో మునిగిపోయాడు. కళ్ళముందున్న భార్య కూడా కనబడటంలేదు. విద్య అనే తపన ఆవహించిన మహావృక్షంలా ఉన్నాడు.

కొన్నిరోజుల తర్వాత సేజీ సాగర్ వెళ్ళాడు. ఆయన బుర్రలో ఒకే ఒక్క విషయం తిరుగుతోంది. చదువు, చదువు, చదువు. సదాశివ గోవింద్ ఆ రోజుల్లో సాగర్లో ఉండేవారు. ఆయన సేజీని ఫర్రార్ అనే ఆమె నడిపే బడికి తీసుకెళ్లాడు. ఆమె తెల్లజాతి మనిషి. వీళ్ళిద్దరూ బళ్ళో ఏం నేర్పాలి, ఎట్లా నేర్పాలి అని ఆమె నడగటానికి వెళ్ళారు. ఆమె అందిగదా, “ఇంటికి కేంద్రం ఆడమనిషి. ఆమె చదువుకుంటేనే కుటుంబం బాగుపడుతుంది. లేకపోతే లేదు. మీరు మీ ఆడవాళ్ళకు చదువు చెప్పించకపోవడం అన్యాయం. ఘోరం” అన్నది. అంతే, సేజీ తలలో తొలుస్తున్న పురుగు తన దారి కాస్త మార్చుకుంది. ప్రతి మగవాడూ తన భార్యకు చదువు నేర్పాలి. అక్కడ్నుంచి రావడం రావడమే పలక, బలపం, పుస్తకాలతో వచ్చాడు. నేనప్పుడే రొట్టెలు చేసి పొయ్యి ఆర్పబోతుండగా ఆయన ముఖం వెలిగిపోతూ వుంది. కాళ్ళూ చేతులు కడుక్కుంటూనే నన్ను కేకేశాడు. “అంతా

సిద్ధంగా ఉంది. రొట్టెలు, కూర అన్నీ వున్నాయి. నీదే ఆలస్యం” అని నేను కేకపెట్టాను - “నాకిప్పుడు రొట్టేగిట్టే ఏమీ వొద్దు- నువ్వు ముందిటురా!” అన్నాడు. అబ్బబ్బా ఇవ్వాళ సేర్జీకేమయింది అనుకుంటూ వచ్చాను. సేర్జీ చేతిలో పుస్తకాలరాశి.

అప్పట్నుండి నా చదువు మొదలైంది. సేర్జీ పలకమీద వరసగా అచ్చులు, హల్లులు రాసి దిద్దమన్నాడు. అవే మళ్ళీమళ్ళీ. వేళ్ళు నొప్పెడుతున్నాయి. విసుగుపట్టేది. సేర్జీ ప్రతిక్షణం నా చదువుపై శ్రద్ధపెట్టాడు. నాకిప్పుడు చదవడం వచ్చింది. నిన్నమొన్ననేగా సేర్జీ నాకు అన్నీ చదివి వినిపించేవాడు. ఇప్పుడేమో నేను మాటలు గుర్తుపడుతున్నా. అక్షరాలు, మాటలు, వాక్యాలూ నా ముందు నాట్యంచేస్తున్నాయి. గొబ్బిళ్ళ పాటలన్నీ రాయాలనిపించేది. నా పేరు రాయాలనీ, దాన్ని నా వేళ్ళతో తాకి చూసుకోవాలని అనిపించేది. నెమ్మదిగా నాకు చదవటమంటే చాలా ఇష్టం కలిగింది.

ఒకరోజు మామగారు అడగనే అడిగారు. “జ్యోతి- సావిత్రికెందుకు చదువు నేర్చుతున్నావు?” అని. “ఎందుకు నేర్చకూడదు?” అని సేర్జీ అన్నాడు. అసలు మన కులంవాళ్ళమే చదువుకోకూడదు. అయినా నిన్ను చదివించాను. ఇప్పుడు నువ్వు నీ భార్యకు చదువు చెబుతున్నావు” అని మామగారు అన్నారు. “ఆమె కూడా మనిషేగా? కాదంటే చెప్పు” అని సేర్జీ అన్నాడు. “నిజమే కావచ్చు కానీ ఆడదానికి చదువు పనికిరాదు. చదువుకున్న ఆడది చెడిపోతుంది. బుద్ధి లేనిదవుతుంది” అని మామగారు అన్నారు. “నాన్నా! సావిత్రి చదువుకుని ఆ మాటలన్నీ అబద్ధాలని నిరూపిస్తుంది” అని అన్నారు సేర్జీ. మామగారు యింకేమీ చెప్పలేక అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయారు.

ఇదంతా ఒకవైపు జరుగుతుండగానే సేర్జీ తక్కువ కులాల ఆడపిల్లల కోసం ఒక బడిపెట్టాడు. ఇక దాంతో ప్రళయం ముంచుకొచ్చింది. ఎవరేమనుకున్నా సేర్జీ ఖాతరు చెయ్యలేదు. బడి బ్రహ్మాండంగా ఉంది. అన్నాసాహెబ్ చిప్లెంకర్ భవనంలో ఆడపిల్లలకోసం రెండో బడి కూడా మొదలైంది. కేశవరావ్ భవల్కర్, జగన్నాథ్ సదాశివ్, అన్నాశాస్త్రి బుద్ధే, బాపూరావ్ జీ మందే, విష్ణుమొరేశ్వర్, భిడే కృష్ణశాస్త్రి, చిప్లెంకర్-వీళ్ళందరూ కార్యనిర్వాహకులుగా ఉన్నారు. ఆ బడికూడా చక్కగా నడుస్తోంది. ఒకరోజు సాయంత్రం సేర్జీ ముఖం వేలాడేసుకుని వచ్చాడు. ఏం జరిగిందని అడిగాను. ఆయన మాట్లాడకుండా అటూ యిటూ అశాంతిగా తిరుగుతున్నాడు. మళ్ళీ అడిగాను. ‘ఏమైంది? జరగరానిది జరిగిందా?’ - “స్కూలు నడిపే పంతులుగారు బడిమానివేశారు. ఇప్పుడేం చెయ్యాలి?” అన్నారు. “మనమేం చెయ్యగలం?” అన్నాను. నాకు తెలియటంలా. కానీ తక్కువ కులాలవాళ్ళు కూడా చదువుకుని టీచర్లు కావాలి. కానీ అంతవరకూ యేం చెయ్యాలి?” చివరకు కొత్తపంతులుగారు దొరికేవరకు నన్ను బడికి రమ్మన్నాడు. “ఆ పిల్లకు పుస్తకాలు చదివి వినిపించుదువుగాని” అన్నాడు. “నేనా చదువు చెప్పటమా? నా వల్లగాదు” నేను చెప్పేది వినిపించుకోకుండానే సేర్జీ భావాల్కర్ తో మాట్లాడడానికి వెళ్ళిపోయాడు. వాళ్ళేం మాట్లాడుకున్నారో దేవుడికి తెలియాలి. భవాల్కర్ గారు వెంటనే మాయింటికిచ్చారు. “అంతా నిర్ణయమైపోయింది. రేపట్నొచ్చి నువ్వు బడికొచ్చి పిల్లలకు చదువు చెప్పాలి?” అని అన్నారు. “నేనెట్లా చెప్తాను? ఏం చెప్తాను”- అని అన్నాను. “నువ్వు చెప్తావు అంతే, ఎట్లా చెప్పాలో నేను నేర్పిస్తా” వాళ్ళిద్దరూ కూడా నేను చెప్పేది వినిపించుకునే స్థితిలో లేరు. బడిలో పాఠాలు చెప్పడానికి ఒప్పుకోక తప్పలేదు.

నేను బడికిపోతుంటే జనం కిటికీల వెనక నిలబడి తిట్టేవారు. శాపనార్థాలు పెట్టేవారు. నీచమైన మాటలన్నీ అనేవారు. బడికి వెళ్ళగానే అక్కడ తలుపులు కిటికీలు మూసే లోపల పిల్లలకు సుమతిశతకం, కూడికలు, తీసివేతలూ, భూగోళశాస్త్రం, మరాలా చరిత్ర ఇవన్నీ చెప్పేదాన్ని. సేల్ జే మాల మాదిగల పేటలకు వెళ్ళి చదువు ఎంత అవసరమో ప్రచారం చేస్తుండేవాడు.

ఆ రోజుల్లో సేల్ జే, జస్టిస్ రనడే ఇలా అనేవారు : “మానవులందరూ పుట్టుకతో సమానులు. వాళ్ళు ఒకరికొకరు సమానులుగా చూసుకోవాలి. ఏ ఒక్కరి ప్రయోజనమూ మిగిలినవారందరికీ హానిచేసేదిగా ఉండకూడదు.” కానీ ఇట్లా ఆలోచించే శక్తి కూడా నశించిపోతుంది. ఇప్పటికే నశించిపోయినదాన్ని పునరుద్ధరించటానికి ఒక తరం మొత్తం పనిచేసినా చాలదు. కానీ ఒకవైపు నాశనం యింకా జరుగుతూనే వుంది. చివరకు మన చేతుల్లో ఏదీ మిగలదా అనిపించే విధంగా నడుస్తోంది చరిత్ర.

కాని ఆ రోజుల్లో యిట్లా లేదు. ఆలోచనాశక్తి నాశనంకాలేదు, మీకు చెప్తాను వినండి. ఒకరోజు రాత్రి అందరం అన్నాలు తిన్నాం. అందరూ ఎవరిళ్ళకు వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. సేల్ జే లెక్కలు చూసుకుని నిద్రపోవడానికి సిద్ధమయ్యాడు. దుప్పట్లు కప్పుకున్నాం. అంతలో పెరటిగుమ్మం తలుపు కిరుమన్న చప్పుడు. ఇద్దరు మనుషులు గొడ్డళ్ళతో ఆ తలుపుగుండా చప్పుడు చేయకుండా వస్తున్నారు. ఆ మసక వెల్తురులో కూడా వాళ్ళ ముఖాలలో భీకరత్వం కనబడుతోంది. నేను పెద్దగా అరిచాను. సేల్ జే కూడా ఎవరు వాళ్ళు అని అడుగుతున్నంతలో వాళ్ళొచ్చి మా ముందు నిలబడ్డారు. గొడ్డళ్ళు పైకెత్తారు. నేను పరిగెత్తుకెళ్ళి వాళ్ళకూ సేల్ జేకి మధ్యలో నిలబడ్డాను. “అన్నలారా- ఆపండి, దయచేసి వెళ్ళిపొండి” భయంతో ప్రార్థించాను. వాళ్ళలో ఒకడు గర్జించాడు. “నువ్వవతలకు పో, మేం ఆగటానికి యిక్కడకు రాలేదు”- అయితే మీరిక్కడికి యెందుకొచ్చారు” అని అడిగాడు సేల్ జే నెమ్మదిగా. “కొందరు పెద్దలు నిన్ను చంపే కాంట్రాక్టు మాకిచ్చారు. నువ్వు ఈ బదులు నడవటం, ఈ యవ్వారమంతా మానేస్తేగాని సంఘం బాగుపడదని వాళ్ళు చెప్పారు”- అంటే నా చావు మీకు లాభం అన్నమాట. చంపండి మరి. బీదవాళ్ళకు సహాయం చెయ్యడమే నా జీవితాశయం. వాళ్ళ చేతుల్లో చావటంలో తప్పేముంది? చంపండి. రండి, చంపండి” సేల్ జే మెడవంచి సిద్ధమయ్యాడు. శాంతంగా చావుకు సిద్ధమయ్యాడు. అంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది. నేను ఊపిరితీసే చప్పుడొక్కటే వినిపిస్తోంది.

ఆ ఇద్దరు మనుషులు గొడ్డళ్ళు కిందపారేశారు. సేల్ జే కాళ్ళమీద పడ్డారు. “మేం మిమ్మల్ని చంపం. మీరు మాకు తండ్రీలాంటివారు. ఇప్పుడే వెళ్ళి మమ్మల్ని పంపినవాళ్ళని చంపివస్తాం” వాళ్ల కళ్ళు ఎర్రగా వున్నాయి. కోపమూ బాధా రెండూ ఆ కళ్ళలో కనపడుతున్నాయి. సేల్ జే వాళ్ళను ఆపాడు. వాళ్ళ ఆలోచన మారేదాకా వాళ్ళతో మాట్లాడాడు. ఆ ఇద్దరు హంతకుల పేర్లు దోండిరామ్, నామ్ దేవ్ కుంబార్ రోడే. వాళ్ళిద్దరూ రాత్రి బడిలో చేరారు. తర్వాత రోడే సేల్ జే బాడీగార్డుగా తయారయ్యాడు. కుంబార్ ‘వేదాచార్’ అనే పుస్తకం రాసి మా పనికెంతో సహకరించాడు. చంపటానికి వచ్చినవాళ్ళ హృదయం మారిందంటే ఆ రోజుల్లో మనుషులు ఆలోచించేవాళ్ళు. నాకట్లాగే అనిపిస్తోంది.

మేము ఒక బిడ్డను దత్తత చేసుకున్నాం. మా స్వంత కొడుకులాగానే అతన్ని పెంచాం. మనిషినీ మనిషినీ కట్టివేసేది రక్షసంబంధం మాత్రమే కాదు. మానవత్వం మరింత బలమైన బంధం. కానీ ఇవాళ కులం పెద్ద సమస్యగా మారింది. ఎందుకంత పెద్ద సమస్య అయింది? మీరు ఆలోచించండి. మా ఆలోచనలూ మా ఆదర్శాలూ

వాటికి కాలం చెల్లిపోయిందా? ఇవాళ, రేపు ఎవరైనా దత్తత తీసుకోవాలంటే కులం, రంగు, జాతి అన్నీ చూస్తున్నారు. అసలు దత్తత తీసుకోవాలనే అనుకోరు. కానీ కొత్తగా ఈ లోకంలోకి వచ్చిన ప్రాణికి కులం ముద్రవేయటం దేనికి?

జ్యోతిరావ్ పూలే మొదటి బాలికల పాఠశాల ప్రారంభించాడంటారు. శిశుహత్యలకు వ్యతిరేకంగా మొదటి ఆశ్రమం స్థాపించాడంటారు. సావిత్రిబాయి మొదటి పంతులమ్మ అని కూడా అంటారు. ఇదంతా నిజమే కావచ్చు. కాని ఆ పని అక్కడితో ముగిసిపోకూడదు. ఆశ్రమాన్ని మా స్వంత డబ్బుతో ప్రారంభించాం. తర్వాత పండరిపురంలో అలాంటి ఆశ్రమాన్నే యేర్పరచినపుడు సేవ్ జీ మా ఆశ్రమాన్ని యిక పెంచలేదు. ఆయన అనేవాడు, “నిజమే, ఈ పని నేను మొదలుపెట్టాను. కానీ మనం మాత్రమే ఈ పని చెయ్యాలి అని అనుకోకూడదు. యింకొకళ్ళు ఇలాంటి పనే చేస్తుంటే మనం ఇంకో కొత్త పని ప్రారంభించడానికి సంకోచించకూడదు.”

మా మనసుల్లో ఒకసారి ఆ ఆలోచనకు బీజం పడిందంటే ఇక అది కార్యరూపం దాల్చాల్సిందే. ఆలోచన ఆచరణగా వెంటనే మారాల్సిందే. మా ఆలోచనలు అన్నిచోట్లా విస్తరించేందుకు సంఘం పెట్టాలని అనుకున్నాం. 1873 సెప్టెంబరు 23న తారీకున సత్యశోధక సమాజాన్ని ఆవిష్కరించుకున్నాం. ఆ సమాజం ఒక మౌలిక సూత్రం మీద ఆధారపడింది. దేవుడు ఒక్కడే. మనందరం ఆయన పిల్లలం. ఆయనను ప్రార్థించటానికి ఈ మధ్య దళారీలు యెందుకు? ఒక మనిషి మంచివాడుగా, గొప్పవాడిగా చేసేది గుణమేగాని కులం కాదు. మనం సత్యంకోసం అన్వేషిస్తున్నాం. భగవంతుడు అన్నిటినీ సృష్టించాడు. అందువల్ల సేవ్ జీ ఆయనను సృష్టికర్త అనేవాడు. ఆయన మన తండ్రి; మనం ఆయన పిల్లలం. ఈ సత్యాన్ని అంగీకరించిన వారెవరైనా సత్యశోధక సమాజంలో సభ్యుడు కావచ్చు. కులం ఏదనే ప్రసక్తి లేదు. సత్యశోధక సమాజం ఆధ్వర్యంలో మొదటి వివాహాన్ని 25.12.1873లో సమాజం పద్ధతిలో జరిపించాం. మేం గెలిచాం. ఇప్పుడు నాలో నేను అనుకుంటాను. “మా తర్వాత వచ్చిన ఈ ప్రజలు మా విజయాలను ముందుకు తీసుకెళ్తున్నారా లేక వాటిని అక్కడే భూస్థాపితం చేసి జీవం లేకుండా చేస్తున్నారా?” అని.

సేవ్ జీకి పక్షవాతం వచ్చి కోలుకున్నారు కాని ఎప్పుడూ ఇతరమైన జబ్బులేవో చేస్తూనే ఉన్నాయి. ‘మరీ అలసిపోవద్దు’ అని నేనంటే “సావిత్రి చేయాల్సిందేనో వుంది. ఒక జీవితకాలం సరిపోదు. నేను వూరికే యెట్లా కూర్చోను? నావల్లకాదు’ అని సమాధానం వచ్చేది. చివరికి ఆయన మంచం దిగే స్థితి కూడా పోయింది. బలహీనమైపోయాడు. ఎప్పుడూ మంచంమీదే పడుకుని ఉండటం భరించలేకపోయేవాడు. ఆయన్ని చూడటానికి జనప్రవాహం ఎడతెగకుండా వచ్చేది. ఒక రోజు పండిత రమాబాయి వచ్చింది. “ఇంకో జ్యోతిబా, యింకో సావిత్రి మళ్ళీ పుట్టాచ్చునేమో కాని వీళ్ళిద్దరూ కలిసి ఒకటిగా పనిచేసిన విధం అన్ని కాలాలకూ ఆదర్శంగా నిలుస్తుంది” అన్నదామె. సేవ్ జీ తన చుట్టూ జనాన్ని ఏడవొద్దని సైగచేసి మమ్మల్ని అఖండ్ పాదమని సైగ చేశాడు. అఖండ్ పాటను వింటూనే సేవ్ జీ యాత్ర ముగిసింది. హృదయ విదారక రోదనలు మిన్నుముట్టాయి. నిప్పులకుండను పట్టుకుని “సత్యమేవ జయతే - అఖండ్ సత్యం- సత్యమేవ జయతే- అఖండ్ సత్యం” అనుకుంటూ ఆయన అంతిమయాత్రను నేనే నడిపించాను.

1897 పూనాలో ప్లేగువ్యాధి ప్రబలింది. పట్టణం ఎడారి అయిపోయింది. జనమంతా దగ్గర్లో ఉన్న అడవుల్లోకి పారిపోయారు. ఇట్లాంటి సమయాల్లో తక్కువ కులాలవాళ్లకు సహాయపడాలని ఎవరనుకుంటారు? నేను నా కొడుకు యశ్వంత్, సమాజం సభ్యులు వ్యాధిగ్రస్తులకు సాయంగా వెళ్ళాం. ఒక గుడిసెలో రెండేళ్ళ పసివాడు బాధతో లుంగలు చుట్టుకుపోతూ కనిపించాడు. ఆ పిల్లవాడిని యెత్తుకుని డాక్టర్ దగ్గరకు పరుగెత్తాను. ప్లేగు అంటువ్యాధైనా ప్రాణంకోసం పెనుగులాడుతున్న ఆ పసిగుడ్డును ఎత్తుకోకుండా ఎలా ఉండగలను? నా గుండెలకు అదుముకున్నాను. ఆ పసిబిడ్డ చావాల్పిఉంటే మరొక మనిషి ప్రేమ ఇచ్చే వెచ్చదనంలో చనిపోనివ్వు. ఆ బిడ్డ చనిపోయాడు. నాకు కూడా ప్లేగువ్యాధి సోకింది. నా ప్రయాణం పరిసమాప్తమయింది.

నేను పనిలో వుండగా మృత్యువు నన్ను వరించటం నా అదృష్టం.

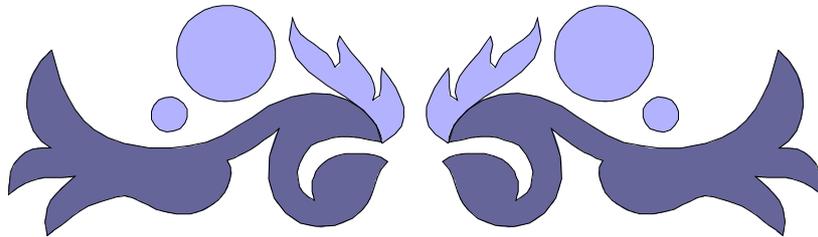
ఎందుకు నేను మీకీ సంగతులన్నీ చెబుతున్నాను? ఆమె గొంతుతో ఎందుకు మాట్లాడుతున్నాను?

చనిపోయిన మనుషుల గతం చరిత్రకు చెందుతుంది. కాని వాళ్ళు చేసిన పని మనుషులకు విశ్వాసాన్నివ్వాలి. ఆలోచనే మానవులను జీవింపజేస్తుంది. మళ్ళీ మళ్ళీ నేను నొక్కి చెప్పదల్చుకున్నదదే. కాని మళ్ళీ నేను ఇదంతా తిరిగి చెప్పాల్సిందేనా?

ప్రశ్నలు

I. కింది ప్రశ్నలకు పది వాక్యాలకు మించని సమాధానాలు రాయండి.

1. సావిత్రిబాయి కాలంలో స్త్రీల పరిస్థితులు ఎలా ఉండేవి?
2. సేర్జీ అంటే ఎవరు? ఆయన వ్యక్తిత్వాన్ని గురించి వివరించండి.
3. జ్యోతీరావ్ పూలేని చంపడానికి వచ్చిన వాళ్ళు పరివర్తన చెందిన సంఘటనను తెలపండి.
4. సావిత్రి బాయిపూలే పాత్రను ఏకపాత్రాభినయనం చేయండి.

మనకు విలువలు లేకపోయినా
భాషకు విలువలు లేకపోయినా
జాతికి దుర్గతి తప్పదు !

భాష విలువలు కాపాడటానికి నిర్దిష్టమయిన నియమావళి, కట్టుదిట్టమయిన యంత్రాంగం అవసరం. అచ్చ తెలుగు మాట్లాడటానికి ప్రజలు పండితులు కానక్కరలేదు. విద్యావంతులు కానక్కరలేదు. గొప్పగొప్ప గ్రంథాలు చదవనక్కరలేదు. మనిషి పుట్టినప్పటి నుంచి పెరిగే కొద్దీ మాతృభాషలోని మెళకువలను తనకు తెలియకుండానే నేర్చుకుంటాడు.

3 గిడుగు రామమూర్తి పంతులు

కొందరు పుడుతూనే గొప్పవారుగా పుడతారు. కొందరు స్వయంశక్తిచేత, స్వయంకృషిచేత జీవితంలో గొప్పతనం సాధిస్తారు. మరికొందరికి పరిస్థితుల ప్రాబల్యం గొప్పతనాన్ని ఆపాదించి పెడుతుంది. మహాపురుషుల జీవితాలు తరవాతి తరాలమీద కూడా ప్రభావాన్ని చూపుతాయి.

గిడుగువారి నివాసస్థలం తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని అమలాపురానికి మైలు దూరంలో ఉన్న ఇందుపల్లి గ్రామం. 1830లో కోనసీమలో అనావృష్టివల్ల కరువుకాటకాలు సంభవించాయి. ఈ ప్రాంతం నుంచి ఎన్నో కుటుంబాలు ఇతర ప్రాంతాలకు వలసవెళ్ళాయి. అలా రామమూర్తిగారితండ్రి వీర్రాజుగారు కూడా ఉద్యోగం కోసం విజయనగరం వలస వెళ్ళారు. ఈ విధంగా గిడుగువంశంవారు విజయనగరం వాస్తవ్యులయ్యారు.

బాల్యం- విద్యాభ్యాసం

గిడుగు వీర్రాజు, వెంకమాంబ పుణ్యదంపతులకు 29.8.1863న రామమూర్తిగారు జన్మించారు. పర్వతాల పేటలో రామమూర్తిగారి అక్షరాభ్యాసం, పాఠశాల విద్యసాగింది. కీర్తిశేషులు వారణాసి గున్నయ్య శాస్త్రిగారు వీరికి రాయడం, చదవడం నేర్పించారు. గిడుగు వీర్రాజుగారు తీరిక సమయాల్లో భారతం, భాగవతంలోని పద్యాలు, బాలరామాయణంలోని కొన్ని శ్లోకాలు చదివించేవారు. మెట్రిక్యులేషన్ పాసే పర్లాకిమిడి రాజుగారి మిడిల్స్కూల్లో మొదట ఫస్ట్ ఫారం టీచరుగా చేరారు.

ఉద్యోగం - వివాహం

ఎఫ్.ఎ.పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడయ్యాక ఆ వెంటనే హైస్కూలు టీచరుగా మారారు. కందికొండ రామదాసు

పంతులుగారి కుమార్తె అన్నపూర్ణతో తన 16వ ఏట 1879లో రామమూర్తిగారి వివాహం జరిగింది. 1885లో రామమూర్తిగారికి పుత్రుడు జన్మించాడు. ఆయన పేరు వెంకటసీతాపతి. రామమూర్తిగారికి ఆశ, తొందరమెండు, తనకు వచ్చిన చదువంతా ఒక్కసారే విద్యార్థికి చెప్పాలన్న తాపత్రయం. చెప్పిన విషయాలు వెంటనే గ్రహించకపోతే విపరీతమైన కోపం. అందుకే 'అన్నప్రాశన నాడే ఆవకాయ పెడతాడీ రామమూర్తి' అనే వారట సహాధ్యాయులు.

కుటుంబ జీవితం

రామమూర్తిగారి ఇల్లాలు అన్నపూర్ణమ్మగారు పెద్దగా చదువుకోలేదు. భర్త చదువుమీద శ్రద్ధచూపుతుంటే ఇంటిని నిర్వహించే బాధ్యతంతా ఆమె మీదనే వేసుకొని రామమూర్తిగారికి దీక్షగా చదువుసాగే వాతావరణానికి వేదికను కల్పించారు. రామమూర్తిగారు తమ తండ్రివలె మంచి సాహసి. జీవితంలో వచ్చే మార్పులను వెరవకుండా ఆహ్వానించగల తత్వం. అప్పట్లో రైలు మార్గాలు లేవు. రెండు మూడు కుటుంబాలు కలిసి ఎడ్లబండి కట్టించుకుని ప్రయాణించేవారు. చెళ్ళపిళ్ళవేంకటశాస్త్రిగారు కడియం నుంచి ఎడ్లబండిలో వచ్చి రామమూర్తిగారిని పలకరించి వెళ్ళేవారు.

గిడుగుగారి స్నేహితులంతా ఒక ఎత్తు. ఆప్తమిత్రుడూ, ఆత్మీయుడూ అయిన గురజాడ అప్పారావు ఒక ఎత్తు. రెండు వేర్వేరు గ్రామాల నుంచి వచ్చిన ఇద్దరు “జీ.వీ.” (గిడుగు వేంకటరామమూర్తి, గురజాడ వేంకట అప్పారావు)లు ఒకే ఏడాది ఒకే బడిలో చదవడం గొప్ప సంఘటన. ఇద్దరి మనస్తత్వాలు ఒకటే.

శ్రీ గురజాడ అప్పారావు 1880లో మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్షలో ప్రథమ శ్రేణిలో ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు. అప్పుడప్పుడే కవిత్వం రాయడం ప్రారంభించాడు.

అప్పారావుగారి తొలికథ 'దిద్దుబాటు' అద్వితీయమైన కథ. 1910లో 'ఆంధ్రభారతి' మాస పత్రికలో తొలిసారిగా అచ్చయినపుడు రసికాంధ్ర లోకం పరవశంతో ఊగిపోయింది. ఆయన రచనల్లో కన్యాశుల్కం, కొండు భట్టియం, బిల్వణీయం నాటకాలు ఎంతోకీర్తిని సంపాదించి పెట్టాయి.

అప్పారావుగారి మార్గం నవీనం. ప్రతిభ అనన్యం. అనుభవం అపారం. భాష సజీవం. భావాలు సంచలనం. అందుకే మహాకవి శ్రీశ్రీ “ఆదికాలంలో తిక్కన, మధ్యకాలంలో వేమన, ఆధునిక కాలంలో గురజాడ మహాకవులు”--అన్నారు. గురజాడ రాసిన గేయాలన్నీ ఇరవైకి తక్కువే. అవే ఆయన్ని మహాకవిని చేశాయి.

గురజాడవారి “ముత్యాలసరాలు” ప్రభావం అనంతర కవుల మీద ప్రసరించింది.

సవరల అభివృద్ధికై కృషి

రామమూర్తిగారు 1936 వరకు పర్లాకిమిడిలోనే స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకొన్నారు. అక్కడ కొండ ప్రాంతంలో నివసించే సవరలు విద్యాగంధం లేక ఉన్నారు. వీరికోసం బడులు పెట్టించి చదువు చెప్పించాలనే కోరిక రామమూర్తిగారికి కలిగింది. ఇందుకోసం 1892లో సవరభాష నేర్పుకోవడం ప్రారంభించారు. ఒక సభలో సవరల విద్యాభివృద్ధి కోసం ప్రభుత్వంవారు సవరదేశంలో పాఠశాలలు ఏర్పాటుచేయాలని, అందుకు రామమూర్తిగారు సహాయపడగలరని 1894లో గవర్నర్ కు తెలిపారు. గవర్నర్ అంగీకరించారు. కాని, ఆనాడు జిల్లా కలెక్టరుగా ఉన్న మెక్కార్లే దొరగారికి, సవరలకు చదువు చెప్పడం ఇష్టంలేదు. అందుచేత రామమూర్తి పంతులుగారు చేసిన ప్రయత్నం అప్పటికి నెరవేరలేదు.

సవరభాషా సవరపాటలూ నేర్చుకుందామని కొండాకోనల్లో తిరగడంతో రామమూర్తి పంతులుగార్ని మలేరియా జ్వరం వచ్చింది. 'క్విసయన్' అనే మందును 40 రోజులు సేవించడంవల్ల చెవుడు వచ్చింది. ఇది తగ్గడానికి ఎన్ని మందులు వాడినా ప్రయోజనం లేకపోయింది. వీరి చారిత్రక పరిశోధనాకృషి మాత్రం కొంతవరకు ఫలించింది. సవరభాషపై కృషిచేసి తెలుగు- సవర నిఘంటువును రచించారు. సవరపాటలూ సవరకథలూ కొన్ని సవరభాషలోనే రాసి పెట్టుకొన్నారు. సవరభాషకు వ్యాకరణం రచించడానికి కృషిచేశారు. ఇందుకు మామిడల్లం కుమారస్వామి పంతులుగారు సహకరించారు. రామమూర్తిపంతులుగారికి 'తాడు' అనే పేరుగల పైడి(పానో) వాడు సవరభాష నేర్పాడు. రామమూర్తి పంతులుగారు సొంతధనం వెచ్చించి, సవరల కోసం బడులు పెట్టించాడు. 30 సంవత్సరాలు నిర్విరామంగా విద్యాబోధన చేసిన రామమూర్తి పంతులుగార్ని 1913లో 'రావుసాహెబ్' బిరుదును బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఇచ్చింది. 1934లో కైజర్-ఇ-హింద్ సువర్ణపతకాన్ని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం రామమూర్తిగారికి బహుమతిగా ఇచ్చింది.

నిఘంటువు- వ్యాకరణం రచన

గ్రాంథిక భాషావాదులు వ్యవహారికభాషావాదులకు వ్యతిరేకంగా కాకినాడలో ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు స్థాపించారు. దీనిద్వారా సాహిత్యపరిషత్తు పత్రిక అనే మాసపత్రికను ప్రచురింపసాగారు. సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువును తయారుచేశారు.

గ్రాంథిక భాషావాదులకు పోటీగా వ్యవహారిక భాషావాదులు కూడా ఒక పత్రిక నడపడం, నవ్యాంధ్ర వ్యాకరణం రాయించడం, వ్యవహారంలో పదాల అర్థచ్ఛాయలన్నింటిని సప్రయోగంగా వివరిస్తూ వ్యుత్పత్తిని, అర్థవిపరిణామాన్ని సూచిస్తూ ఒక నిఘంటువు తయారుచేయలనుకున్నారు. దానికై రామమూర్తిగారు స్వీకరించిన సమాచారం వీరేశలింగంపంతులుగారికి ఇచ్చారు. కొన్ని నెలలకే ఆయన స్వర్ణస్థులవడంతో ఆ వ్యాకరణం వెలుగుచూడలేదు. గ్రాంథిక భాషావాదులకున్న అంగబలం, అర్థబలం వ్యవహారిక భాషావాదులకు లేకపోవడంవల్ల రామమూర్తి పంతులుగారు పర్లాకిమిడిలో ఆరంభించిన 'తెలుగుపత్రిక' ఏడాదికంటే ఎక్కువ నడవలేదు.

వ్యావహారిక భాషోద్యమం

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు ప్రారంభించిన వ్యావహారిక భాషోద్యమం విస్తృత ఫలితాలను సాధించింది. విద్యాలయాల్లో ప్రాచీన తెలుగుకావ్యాలను బోధించే బోధనాభాషగా ప్రాచీన కావ్యభాషను కాక ఆనాడు పండితుల వ్యవహారంలో ఉన్న శిష్ట వ్యావహారిక భాషను వాడుక చేయాలని, విద్యార్థులకు శిష్టవ్యావహారికంలో రాసే అవకాశం ఉండాలని మాత్రమే ఆదిలో వ్యావహారిక భాషోద్యమం ప్రతిపాదించింది. 'జీవద్భాషకు నియామకుడు రచయితే కాని లాక్షణికుడూ, వ్యాకరణ కర్తాకాదు' అని రామమూర్తిపంతులుగారు స్పష్టంచేశారు.

ప్రధానలక్ష్యం

1907 నుండి 1910వరకు జరిగిన వార్షిక సమావేశాల్లో రామమూర్తి పంతులుగారు జీవద్భాష ప్రాశస్త్యాన్ని వివరిస్తూ, పాఠశాలల్లో విద్యార్థులకు బోధనాభాషగా శిష్ట వ్యావహారికమే ఎందుకు ఉండాలో అనేక ఉపపత్తులతో నిరూపిస్తూ ప్రసంగించేవారు.

1905 నివేదిక దేశంలో అక్షరాస్యులు 10శాతమేనని కనుక విద్యావిధానాలలో పెద్దమార్పులు అవసరమని సూచించింది. అందుచేత ప్రభుత్వం 1910లో కొన్ని మార్పులు తెచ్చింది. స్కూల్ ఫైనల్ పరీక్షకు నిర్ణయించిన అనువాదాంశానికి, వ్యాసరచనకు వినియోగించే భాష గ్రాంథికమైనా, వ్యావహారికమైనా కావచ్చునని విద్యార్థులు ఇష్టానికి విడిచిపెట్టారు.

10.3.1933 నుండి 3 రోజులపాటు అభినవాంధ్రకవి పండిత సభ జరిగింది. ఆధునిక వ్యావహారికమే బోధనాభాషగా ఉండాలని తీర్మానించింది. వ్యావహారికభాషను ప్రతిష్ఠించడంలో విశ్వవిద్యాలయాలూ, ప్రభుత్వం వెనుకంజ వేసినా పత్రికలు మాత్రం రామమూర్తిగారి వాదానికి పూర్తి సహకారం ఇచ్చాయి.

విశ్వవిద్యాలయాలు వాడుకభాషను ఆమోదించడం ఆలస్యమయినా పత్రికలు, రేడియోలు, సినిమాలు వ్యావహారిక భాషను ఆమోదించాయి. రామమూర్తిపంతులుగారి చేత ఉత్తేజితలైన పలువురు రచయితలు వాడుక భాషలో గ్రంథాలు రచించి సాహిత్యభాషగా, కవిత్వభాషగా వ్యావహారిక భాషే మరింత గొప్పదని రుజువు చేశారు కూడా.

“ప్రజల్లో విద్య వ్యాపిస్తేగాని సంఘం వృద్ధిలోకి రాదు” అని 1940 జనవరి 15న గూడవల్లి రామబ్రహ్మంగారు తమ సందేశంలో పేర్కొన్నారు.

1969లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తెలుగు అకాడమీని స్థాపించింది. పాఠ్యపుస్తకాలు వ్యావహారిక భాషలో ప్రచురిస్తున్నారు. 1969లోనే పి.హెచ్.డి. చేసే విద్యార్థులు తమ పరిశోధనా వ్యాసాలను వ్యావహారికంలో రాయడానికి శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం అనుమతించింది. 1973లో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం కూడా ఆమోదించింది. 1911లో రామమూర్తి పంతులుగారు ప్రారంభించిన వ్యావహారిక భాషోద్యమం 1973 నాటికి విజయవంతమయ్యింది. అంటే వ్యావహారిక భాషోద్యమం 62 ఏళ్ళు సాగింది.

బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి

గిడుగు రామమూర్తిగారిది మహోన్నత వ్యక్తిత్వం. ఆయనకు నిరుపమానమైన మానవతాదృష్టి ఉంది. చైతన్యపూరిత ఘట్టాలతో కూడిన ఆయన చరిత్ర భావితరాలకు మార్గదర్శనం అవుతుంది. డేనియల్ జోన్స్ వంటి బ్రిటిష్ ధ్వనిశాస్త్రవేత్తలతో చర్చలు ఒట్టోజెన్ పర్సన్ వంటి వ్యాసకర్తలతో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరిపిన అంతర్జాతీయ భాషాశాస్త్రవేత్త, కావ్యభాషా పరిశోధకులు, స్టెన్ కోనో, హుల్స్ లు నిర్మించిన ‘ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా’ సంపుటాల్లోను, స్వీకరించబడిన నిర్ణయాలు ప్రకటించిన శాసన పరిశోధకులు. థర్స్టన్ రచించిన సంపుటాల్లో సవరణాతికి చెందిన అంశాలకు పరిశోధక రచనలుచేసిన శాస్త్రవేత్త.

1930లో సవరణాభాషకు వర్ణనాత్మక వ్యాకరణం రచించారు. ఇది అంతర్జాతీయ ధ్వని లిపితో రాయబడిన మొదటి వ్యాకరణం అని ప్రొఫెసర్ డేవిడ్ స్టాంపే పేర్కొన్నారు. రామమూర్తి పంతులుగారు చేబట్టిన అన్ని కార్యక్రమాలకు మహనీయమైన మానవతాదృష్టి మూలం. 1913లో గిడుగువారు ప్రకటించిన A memorandum on Modern Telugu అనే ఆంగ్లరచన ద్వారా అప్పటి భాషా స్థితిపైన, విద్యావిధానంపైన వారి దృక్పథం తేటతెల్లమవుతుంది. పాఠశాల పుస్తకాల్లోనే కాకుండా ప్రభుత్వం ప్రజలతో జరిపే ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాల్లో కూడా వాడుకభాషే వాడాలని సూచించారు. తెలుగుభాషా బోధన విద్యార్థులందరికీ నిర్బంధంగా ఉండాలని, తెలుగులోనే శాస్త్రవిజ్ఞానం అభ్యసించాలని తద్వారానే ఆధునికభాషాభివృద్ధి చెందుతుందని రామమూర్తి పంతులుగారు

విశదీకరించారు.

ప్రతిభాశాలి

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు గొప్ప భాషా శాస్త్రవేత్త, పరిశోధకుడు, గ్రంథ పరిష్కర్త, శాసనపరిష్కర్త, పత్రికా రచయిత, విద్యావేత్త, ప్రజాస్వామికవాది, మానవతావాది. భాషాబోధన గురించే కాకుండా శాస్త్ర విషయాలు బోధన గురించి కూడా గిడుగువారు విద్యాశాఖాధికారిగా ఉన్న జె.వి.ఎట్టుతో చర్చించేవారు. వీరిద్దరూ కలిసి 'ది టీచర్' పత్రిక స్థాపించారు. పంతులుగారు నడుస్తున్నా, కూర్చున్నా, మిత్రులు కలిసినా తెలుగుభాష గురించే ఆలోచిస్తూ ఉండేవారు. సందర్భం ఏదైనా ఆయన మాటల్లో తెలుగుభాష ప్రస్తావన తప్పక రావలసిందే.

ఆయన దత్తపుత్రిక శారదాంబగారు నవ్వుతూ 'గ్రాంథిక భాషను ఎవ్వరూ చదవకూడదంటారా?' అని రామమూర్తిగారితో అన్నారు. అప్పుడు రామమూర్తిగారు "నేను గ్రాంథికభాషకు వ్యతిరేకిని కాదు. తెలుగుభాషలో పాండిత్యం సంపాదించాలన్నా, భాషాస్వరూపం తెలుసుకోవాలన్నా, గ్రాంథిక భాషను తప్పకుండా అభ్యసించాలి. తెలుగుభాషకు ప్రాణనాయువు వంటిది సంస్కృతం, దాన్ని కూడా అభ్యసించడం అవసరం. ప్రజలకు ఉపయోగపడే గ్రంథాలను కృతకభాషలో రచించి భేషజాన్ని ప్రదర్శించవద్దంటాను". అన్నారు. రామమూర్తిగారి వ్యావహారిక భాషావాదాన్ని వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి వంటి పండితులు కూడా ఆమోదించారు.

ఇటువంటి మహనీయుల జీవితాలు ఎందరు వినిపించినా, రాసినా ఇంకా మిగిలే ఉంటాయి. వారు తను పుట్టిన గ్రామాన్ని మాతృసమానంగా ప్రేమించారు. 1940 జనవరి 22వ తేదీన గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు కోటాను కోట్ల తెలుగు ప్రజల నుండి శాశ్వతంగా దూరమయ్యారు.

మనకు విలువలు లేకపోయినా, భాషకు విలువలు లేకపోయినా జాతికి దుర్గతి తప్పదు. భాష విలువలు కాపాడటానికి నిర్దిష్టమయిన నియమావళి, కట్టుదిట్టమయిన యంత్రాంగం అవసరం. అచ్చ తెలుగు మాట్లాడడానికి ప్రజలు పండితులు కానక్కరలేదు. విద్యావంతులు కానక్కరలేదు. గొప్పగొప్ప గ్రంథాలు చదవనక్కరలేదు. మనిషి పుట్టినప్పటి నుంచి పెరిగే కొద్దీ మాతృభాషలోని మెళకువలను తనకు తెలియకుండానే నేర్చుకుంటాడు. భాష సంస్కారపు పొలిమేరలు దాటకూడదు.

తెలుగునాట తెలుగువాడై పుట్టిన ప్రతిఒక్కరూ గిడుగురామమూర్తి పంతులుగారి ఆశయసాధనలో పయనించాలని ఆశిద్దాం.

ప్రశ్నలు

I. కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. గిడుగు రామమూర్తి పంతులు జీవిత విశేషాలను సంక్షిప్తంగా రాయండి.
2. రామమూర్తి పంతులు గారి రచనల గురించి తెల్పండి.
3. పంతులు గారు బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి' అనే వాక్యాన్ని మీరెలా సమర్థిస్తారు.
4. వ్యావహారిక భాషావాదం వల్ల విద్యార్థులకు మేలు జరిగిందని మీరనుకుంటున్నారా? కారణాలు రాయండి.
5. గురజాడ అప్పారావు గురించి రాయండి.

గొప్ప భాషాశాస్త్రవేత్తల్లో
భారతదేశానికి చెందిన ఇద్దరిలో ఒకరు;
గిడుగు రామూర్తి పంతులు ప్రవేశపెట్టిన
వ్యవహార భాషోద్యమ స్రవంతి ఆగిపోకుండా,
ముందుకు నడిపించే బాధ్యతను తన భుజాలకెత్తుకొన్నవారు.
భాషా క్షేత్రంలో చెరగని మైలు రాళ్ళను నిలిపి,
తరగని కీర్తిని ఆర్జించినవారు.

4

ఆచార్య భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం.....

సమయం - ఉదయం పదకొండూ ఇరవై.

ఎం.ఎ తెలుగు విద్యార్థులకు భాషాశాస్త్రం మొదటి తరగతి.

విద్యార్థుల నిరీక్షణ ఫలించి తెలుగు ఆచార్యులు తరగతికి వచ్చారు. ఆయన్ని చూడగానే తరగతిలోని కలకలం హఠాత్తుగా నిశ్శబ్దంగా మారిపోయింది. ఆచార్యులు తనను తాను పరిచయం చేసుకొని, ఐదు నిమిషాలు వాళ్ళ నేపథ్యాన్ని గురించి ఆసక్తికరంగా చర్చించి, ఒక ప్రశ్న వేశారు.

“భాషా శాస్త్రంలో దేశవిదేశాల్లో పేరెన్నిక గన్న వారెవరు?”

కొంచెం సేపు గుసగుసలు, తర్జన భర్జనలు ఆపై ఒక విద్యార్థిని సమాధానం - “చేకూరి రామారావు గారు.”

ఆ తర్వాత ఆచార్యులు విద్యార్థులను మరికొన్ని ప్రశ్నలడిగారు. వాటికి వాళ్ళు సమాధానాలు చెప్పారు. ఆ చర్చ ఈ కింది విధంగా సాగింది -

“పాఠ్య గ్రంథరచనల్లో బాగా పేరు గాంచిన రచయిత ఎవరో చెప్పండి.”

“ఆచార్య కె.కె. రంగనాథాచార్యులు”

“తెలుగు లిపి గురించి, పదప్రయోగాల గురించి అనేక అంశాలు సమగ్రంగా రచించిన గ్రంథకర్త పేరొకటి చెప్పగలరా?”

“డా॥ బూదరాజు రాధాకృష్ణ గారు!”

“తెలుగు అక్షర నిర్మాణం గురించి, ప్రత్యయాదుల ఉత్పాదకత గురించీ ప్రయత్నించిన వారెవరైనా మీకు తెలుసా?”

“డా॥ ఉమామహేశ్వరావు గారు..”

“మన తెలుగు రాష్ట్రాన్ని భాషననురించి నాలుగు ప్రధాన భాగాలుగా విభజించారు. అందులో మధ్యమండలంగాక, మిగతా మూడు మాండలికాల్లో నవలారచన చేసిన వారెవరో...”

“డా॥ పోరంకి దక్షిణామూర్తి గారు!”

“ఇటువంటి కాకలు తీరిన భాషాయోధులకు సర్వసైన్యాధ్యక్షుడిలాంటి గురువుగారొకరున్నారు. భాషాశాస్త్రాన్ని, భాషా చరిత్రనూ విశ్వవేదిక మీద నిలబడి నినదించి, తెలుగు జాతి కీర్తి కిరీటాన్ని రెపరెపలాడించిన వారు; ద్రవిడ భాషల తీరు తెన్నుల గురించి తులనాత్మకంగా చర్చించి, భాషా పరిశోధకులకు కరదీపికగా నిలిచిన వారు; తెలుగు పుట్టుపూర్వోత్తరాల గురించి నిర్దుష్ట సమాచారాన్నందించిన వారు; దక్షిణాసియా దేశాలన్నిటిలోనూ, మనదేశంలో, మనరాష్ట్రంలో మొట్టమొదటి వృత్తిపదకోశాన్ని తయారు చేసినవారు; గత శతాబ్దిలో అంతర్జాతీయ స్థాయిలో గొప్ప భాషాశాస్త్రవేత్తల్లో భారతదేశానికి చెందిన ఇద్దరిలో ఒకరు; విద్యాబోధనలో వాడుక భాష వినియోగం గురించి గిడుగు, గురజాడల తర్వాత అంతటి కృషి చేసిన మహనీయులూ ఒకరున్నారు....ఆయన....” ఆచార్యుని మాట పూర్తి కాలేదు.

తరగతి గదిలోని మూడోవంతు విద్యార్థులు ముక్త కంఠంతో చెప్పిన సమాధానం- “ఆచార్య భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి గారు!”

అవును!

ఆ విద్యార్థుల మాట ప్రత్యక్షర సత్యం.

తిక్కన, శ్రీనాథుల సంప్రదాయ కవిత్వాన్ని ఆరాధించి, వాళ్ళకు దీటుగా ఛందో బద్ధ కవితా రచన చేసిన కృష్ణమూర్తి గారు ఆధునిక ప్రామాణిక భాషా విషయంలో తెలుగు భాషకు అనన్య సామాన్యమైన సేవలందించారు. వర్ణనాత్మక, చారిత్రాత్మక, తులనాత్మక భాషాధ్యయన శీలిగా; నిబద్ధత, నిశితపరిశీలన, మొక్కువోనిదీక్ష గల్గిన సుప్రసిద్ధ పరిశోధకుడుగా; శిష్యుల పట్ల అపార వాత్సల్యదరాలు కల్గిన ఉత్తమ ఆచార్యుడిగా; ఏ నిర్ణయానికైనా వెరవని పాలనా దక్షుడిగా; నిరంతర శోధన, నిండైన ఆత్మవిశ్వాసం, ఆదర్శవంతమైన బోధన, అగాధమైన విజ్ఞానం, అందరినీ ప్రేమించే సహృదయత మూర్తీభవించిన మహోన్నత వ్యక్తిగా అంతర్జాతీయ కీర్తి గడించిన ఆచార్య భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి గారు మన తెలుగు తేజం. ఆయన గురించి తెలుసుకుంటే మనకు లభిస్తుంది ఉత్తేజం!

ప్రకాశం జిల్లా ఒంగోలులో ఒక సాధారణ కుటుంబంలో 1928 జూన్ 19న జన్మించిన భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి

‘చిన్నారి పొన్నారి చిరుతకూకటి నాడె...’ శ్రీనాథుని ప్రౌఢశైలిని తలపిస్తూ 300 వృత్తపద్యాల్లో ‘మాతృసందేశం’ అనే కావ్యం (క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం నేపథ్యంగా) రచించి పెద్దల మన్ననలను పొందారు. అలాగే ‘పితృస్మృతి’ మీద ఆయన రాసిన పద్యాలు కంటతడి పెట్టిస్తాయి. ప్రౌఢత, ప్రసాదగుణం కలిగిన పద్యాలు అలవోకగా రాయడమే గాక కృష్ణమూర్తి అవధానంకూడా చేసేవారు.

శ్రీగంటి జోగిసోమయాజులు గారివద్ద సంప్రదాయ వ్యాకరణం నేర్చుకున్న కృష్ణమూర్తి పద్యరచన తర్వాత ఆధునిక భాషా, వ్యాకరణాంశాల మీద దృష్టిసారించడం తెలుగువాళ్ళ అదృష్టం.

మొదట ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయంలో ట్యూటర్ గా పనిచేసిన కృష్ణమూర్తిగారు తర్వాత ఉస్మానియా, వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఆచార్యులుగా సేవలందించి, చివరన హైదరాబాద్ కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయంలో ఉపకులపతిగా పదవీబాధ్యతలు నిర్వహించారు. సందర్శకాచార్యులు (Visiting Professor) గా మిచిగాన్, కార్నేల్, టోక్యో, హవాలీ, టెక్సాస్ వంటి ప్రసిద్ధిగాంచిన విదేశీ విశ్వవిద్యాలయాల్లో భాషాశాస్త్రాన్ని వివిధ దేశాల విద్యార్థులకు బోధించారు.

గిడుగు రామమూర్తి పంతులు ప్రవేశపెట్టిన వ్యవహార భాషోద్యమ స్రవంతి ఆగిపోకుండా, కుంటుపడకుండా, మరింత ఉద్యతంగా ముందుకు నడిపించే బాధ్యతను తన భుజాలకెత్తుకొని భాషకు మాండలికత ఆవశ్యకతను గుర్తించి, వృత్తిపదకోశాల నిర్మాణాన్ని తన శిష్యుల సహకారంతో విజయవంతంగా నిర్వహించారు. తొలిప్రయత్నంగా వ్యవసాయ, చేనేత వృత్తిపదకోశాలను అందించారు.

కృష్ణమూర్తిగారి భాషాపరిశోధన ఫలాలు తెలుగువాళ్ళకు మాత్రమే పరిమితం కావు. ‘మాండలిక వృత్తి పదకోశాల’తో పాటు ‘ద్రవిడియన్ లాంగ్వేజెస్’, ‘కంపేరిటివ్ ద్రవిడియన్ లింగ్విస్టిక్స్’, కరెంట్ పర్సెక్టివ్స్’, ‘లాంగ్వేజ్-ఎడ్యుకేషన్ అండ్ సొసైటీ, తదితర రచనలు ఇతర భాషల వాళ్ళు చేయవలసిన కృషికి ప్రేరణనిచ్చేవి, ఒరవడి పెట్టేవి.

కృష్ణమూర్తిగారు రచించినవీ సంపాదకత్వం వహించినవీ సుమారు ముప్పై గ్రంథాలు. అలాగే వారి లేఖని నుండి వందకుపైచిలుకు భాషావ్యాసాలు వెలువడ్డాయి. వయోజన విద్యావ్యాప్తికోసం వీరు రూపొందించిన ‘జనవాచకం’, తేలిక తెలుగు వాచకం విశిష్ట రచనలు. తెలుగు మాతృభాష కాని వారు ఇంగ్లీషు ద్వారా తెలుగు నేర్చుకునేందుకు ‘ఎ బేసిక్ కోర్స్ ఇన్ మాడ్రన్ తెలుగు’ శ్రీపి.శివానంద శర్మగారితో కలిసి రచించారు.

తన సిద్ధాంత గ్రంథం ‘తెలుగు వెర్బల్ బేసెస్’ కృష్ణమూర్తిగారికి ప్రపంచ ఖ్యాతి నార్జించి పెట్టిన గ్రంథం. కాలిఫోర్నియాలో ఎం.బి.ఎమినో గారి శిష్యరికంలో కృష్ణమూర్తిగారు ధ్వని, పదాంశ, వాక్యశాఖల్లో లోతైన పరిశోధనలు చేశారు. 150 సంవత్సరాల నాటి కాల్యెల్డ్ రచన ‘కంపేరిటివ్ గ్రామర్ ఆఫ్ ద్రవిడియన్ సౌత్ ఇండియన్ లాంగ్వేజెస్’కు దీటైన ‘ద్రవిడభాషల తులనాత్మక అధ్యయనం’ గ్రంథాన్ని కృష్ణమూర్తి వెలువరించారు.

ఈ విధంగా భాష, భాషోత్పత్తి లిపి, ప్రాచీనత, వైవిధ్యత, రూప పరిణామక్రమం తదితర అనేకానేక అంశాలను విస్తృతంగా పరిశోధించి, ప్రామాణిక రచనలను ప్రకటించి ప్రపంచ భాషాభిమానుల, పరిశోధకుల గుండెల్లో చెరగని

ముద్ర వేసిన భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి చదువుకున్నది మాత్రం సాధారణ ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో, తెలుగు మాధ్యమంలోనే అన్న సంగతి మనం ఎప్పుడూ గుర్తుంచుకోవాలి.

ఆయన గ్రంథాలను అంతర్జాతీయ విశ్వవిద్యాలయాలు అపురూపంగా అక్కన జేర్చుకోవడం, ప్రచురించడం ద్వారా అవి ఎంతటి ప్రామాణికాలో చెప్పకనే చెబుతున్నాయి.

తెలుగు భాషా ప్రాచీనతను నిలబెట్టడం; నాగరిక సమాజాలు ఉపయోగించే భాషకు మూలాలు గిరిజనుల్లో, జనపదాల్లో, వివిధవృత్తుల్లో ఉన్నాయని చూపడం; ఆధునిక భాషను సజీవంగా ఉంచగలిగేవి మాండలిక పదాలేనని నిరూపించడం; తెలుగు భాషా చరిత్రను ప్రకటించడం; వేల ఏండ్లనాటి మన భాషను, సంస్కృతిని, సంప్రదాయాలను మన కళ్ళముందుంచడం భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారు భాషారంగానికి అందించిన తరగని నిధి.

వారి తులనాత్మక పరిశీలనకు ఒక చిన్న ఉదాహరణను గమనించండి.

వ. సం.	పూర్వమండలం (కళింగ)	దక్షిణ మండలం (రాయలసీమ)	ఉత్తర మండలం (తెలంగాణం)	మధ్య మండలం (ఇతర కోస్తా జిల్లాలు)
	1	2	3	4
1.	మోట	కపిల	మోట	మోట
2.	నాగలి	నాగేలి/మడక	నాగలి	నాగలి
3.	పేడ	పేడ	పెండ	పేడ
4.	ఉండ	గాను/గాలు	గారె/గిర్ర/పయ్యె	చెక్రం
5.	ఆనపకాయ	సొరకాయ	ఆనిగెంకాయ	సొరకాయ
6.	గోంగూర	గోగాకు	పుండికూర/పుంటికూర	గోంగూర
7.	చోడి (బహు. చోళ్ళు)	రాగి	తమిదె/తమిద/తైద	తమిదె
8.	గంటి/గంటె	సద్ద	సజ్జ/ సద్ద	సజ్జ
9.	గునపం	గడ్డపార/గడారు	గడ్డపార	గడ్డపలుగు/గడ్డపార
10.	పూజు/పూదు	కాడిమాను/కాడిమాకు	కాండి/కాణి/కాని	కాడి

భాషా క్షేత్రంలో చెరగని మైలు రాళ్ళను, తరగని కీర్తి శిఖరాలను నిలిపిన భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి గారు స్వల్ప అస్పష్టతతో 11 ఆగస్ట్ 2012లో తన 84వ ఏట, స్వగృహం 'భారతి' (హైదరాబాద్)లో దేహయాత్ర చాలించారు.

తెలుగు నేలలో ఒక మారుమూల పట్టణంలో జన్మించి, ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో చదువుకొని, ప్రపంచ భాషాభిమానులందరికీ నిత్యస్మరణీయుడుగా నిలిచిన భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి 'మన వాడు' కావడం తెలుగుజాతి, ఆనక భారత జాతి అంతా గర్వించదగిన విషయం. ఆ మహానుభావుడు భాషాసాహిత్యాల్లో కృషిచేయదలచిన వారందరికీ స్ఫూర్తిదాత!

ప్రశ్నలు

I. పదిహేను వాక్యాలకు మించని సమాధానాలు రాయండి.

1. భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి గారు నిర్వహించిన బాధ్యతలు పేర్కొనండి.
2. భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి గారు గొప్ప పరిశోధకులు; ఆచార్యులు; దీక్షాదక్షులు; పరిపాలకులు - అని సమర్థించండి.
3. భాషా పరిశోధనకు ఉద్యమించక మునుపు భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి జీవితం ఎలా సాగిందో వివరించండి.
4. భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి భాషాసేవను గురించి రాయండి.

(దీనిని చూడండి....)

తెలుగు లిపి పరిణామ క్రమము

	అ	ఆ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ	ఋ	ౠ	ఌ	ౡ					
సాక్షాత్తులు	క	ఖ	గ	ఘ	ఙ	చ	ఛ	జ	ఝ	ఞ	ట	ఠ	డ	ణ	త	థ	ద	ధ	న	ప	ఫ	బ	భ	మ	య	ర	ల	వ	శ	ష	స	హ							
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
అక్షరాల సంఖ్య	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

రాఘవ మహారాజ్ కీ జై !

- గాంధీజీ

మీ నటన, సృజన, సమాజచింతన నన్ను అమితంగా ఆకట్టుకున్నాయి. ఈ అదృష్టం నాతో పాటు మా వాళ్లందరికీ లభించాలి.

- 'విశ్వకవి' రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్

5

బళ్ళారి రాఘవ

స్వాతంత్ర్యోద్యమం ఉధృతంగా సాగుతున్న రోజులవి. 1927లో ఒకసారి గాంధీజీ బెంగుళూరును సందర్శించారు. ఆ సందర్భంగా ఆయనకు నందిహిల్స్‌లో విడిది ఏర్పాటుచేశారు.

సమయాన్ని దైవంగా భావించే గాంధీజీ దినచర్య చాలా నిర్దిష్టంగా ఉండేది. మిత్రులతో చర్చలు, సమావేశాలు, ప్రసంగాలు ఎంత ముఖ్యమో ఆయన అల్పాహారం, విశ్రాంతి, ప్రార్థనలకు అంతే ప్రాముఖ్యం ఇచ్చేవారు.

“బెంగుళూరులో మంచి నాటక ప్రదర్శన ఉంది. కొంచెంసేపు వీలు చేసుకొని, వచ్చి చూస్తారా?” అంటూ రాజాజీ చేసిన ప్రతిపాదనను నమ్మలేనట్లు చూశారు గాంధీజీ.

“ఇది మీ కార్యక్రమాలకు భంగం కలిగిస్తుందని నేననుకోను. పైగా నిరంతర కార్యమగ్నులైన మిమ్మల్ని ఈ ప్రదర్శన కొంత పునరుత్తేజితల్ని చేస్తుందేమో....” గాంధీజీకి నాటకాలపట్ల ఉండే ఆసక్తి నెరిగిన రాజాజీ మరింత చొరవగా అన్నాడు.

“సరే....! మీరంతగా చెబుతున్నారంటే, ఏదో విశేషం ఉండే ఉంటుంది పదండి!” అంటూ లేచారు గాంధీజీ - “కాని ఒక్క షరతు! నేనెక్కువసేపు ఉండలేను. సరిగ్గా తొమ్మిదిన్నరకి ప్రార్థన చేసుకోవాలి. ఆ తర్వాత విశ్రాంతి తీసుకోవాలి గదా!” అంటూ తన కార్యవ్యగ్రతను తెలిపాడు.

అప్పుడు సరిగ్గా తొమ్మిది అవుతున్నది. ప్రదర్శనస్థలానికి వెళ్ళడానికి ఇరవై నిముషాలు పడుతుంది. అంటే ఓ పదినిముషాలు మాత్రం నాటకం చూసే వీలుంటుంది. మనసులోనే సమయాన్ని లెక్కగట్టి, వెంటనే బయల్దేరదీశారు.

అది పండిత తారానాథ్ రచించిన ‘దీనబంధు కవీర్’ నాటకం. కొద్దిక్షణాల్లోనే నాటకం చూడటంలో లీనమయ్యారు గాంధీజీ. అతను చెప్పిన సమయం పూర్తిగావడంతో రాజాజీ సూచనప్రాయంగా గుర్తుచేశాడు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ 157

“వెళ్దాం.... వెళ్దాం...” అన్నాడు గాంధీజీ, ‘మరికొంత సేపైన తర్వాత’ అనే అర్థంవచ్చేట్టు.

మరో పదినిముషాలు...

ఇరవై నిముషాలు...

నలభై నిముషాలు....

“బాపూజీ! మీరు చెప్పిన సమయం మించిపోయింది. ప్రార్థన వేళదాటిపోతున్నది...” చెప్పక తప్పదన్నట్టు గుర్తుచేశారు రాజాజీ.

“ఇంక వేరే ప్రార్థనేం ఉంటుంది? ఇప్పుడు నేను చేస్తున్నదే” అన్నారు దృఢంగా గాంధీజీ.

ఆశ్చర్యపోయాడు రాజాజీ. మారుమాట్లాడకుండా ఉండిపోయాడు.

పదినిముషాలు మాత్రమే నాటకం చూసి వెళ్ళాలనుకున్న గాంధీజీ, ఎనభై నిముషాలపాటు అక్కడే కదలకుండా కూర్చుండిపోయాడు.

నాటకం పూర్తయ్యింది.

“ఎవరా ప్రధాన నటుడు?” ఆరా తీశారు గాంధీజీ.

“బళ్ళారి రాఘవ!” చెప్పారు నిర్వాహకులు.

“అద్భుతం! మహోద్భుతం! రాఘవ మహారాజ్ కీ జై!” అన్నారు హృదయపూర్వకంగా, ఆ నాటకంలోని మహోనటుణ్ణి అభినందిస్తూ.

జాతిపిత గాంధీమహాత్ముని జేజేలందుకున్న ఆ మహోనటుడే బళ్ళారి రాఘవ. 1909లో ఈయన స్థాపించిన ‘అమెచ్యూర్ డ్రమెటిక్ అసోసియేషన్’ సంస్థ ఆ ప్రదర్శన నిర్వహించింది.

1880 ఆగస్టు 2వ తేదీన అనంతపురం జిల్లా తాడిపత్రిలో జన్మించిన రాఘవ అసలు పేరు రాఘవాచార్యులు. తల్లిదండ్రులు శేషమ్మ, నరసింహాచార్యులు.

ప్రముఖనటులు ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులు, కోలాచలం శ్రీనివాసరావుగార్ల ప్రభావంతో 12వ ఏటనే నాటకరంగంలో ప్రవేశించిన రాఘవగారు, చదువులోను, వాక్పటిమలోనూ ఘటికులు. 1905లో మద్రాసు ‘లా కళాశాల’లో పట్టాపుచ్చుకొని రాఘవ అచిరకాలంలోనే గొప్ప న్యాయవాదిగా పేరు తెచ్చుకున్నారు. అతని ప్రతిభను గుర్తించిన అప్పటి ప్రభుత్వం పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ గా నియమించింది. అంతేకాదు, ‘రావు బహదూర్’ బిరుదంతో సత్కరించింది.

తెలుగులోనేగాక ఆంగ్లంలో అనర్గళంగా మాట్లాడే ప్రతిభావైదుష్యాలు గల రాఘవ మొదట్లో షేక్స్పియర్ ఇంగ్లీషు నాటకాల ద్వారానే ఎక్కువ పేరు తెచ్చుకున్నాడు. బళ్ళారిలో మొదట ఈయన స్థాపించిన నాటక సంస్థ ‘షేక్స్పియర్స్ క్లబ్.’

ఆనాటి నాటకాల్లో స్త్రీపాత్రలను పురుషులు ధరించడం, సాహిత్యంకంటే సంగీతానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యమివ్వడం, రావణ, కీచక, హిరణ్యకశిపాది పాత్రల్ని అతిభయంకరంగా ఆవిష్కరించడం సంప్రదాయంగా ఉండేది. ఈ సంప్రదాయాలన్నింటినీ భంగంచేసి కొత్తపద్ధతులను ప్రవేశపెట్టినవారు రాఘవ.

మైసూరులో ఒకసారి ‘ప్రహ్లాద’ నాటక ప్రదర్శన జరుగుతున్నది. ఆ నాటకాన్ని తిలకిస్తున్నవారిలో ముందువరసలో మహర్షిలాంటి ఒకవ్యక్తి కూర్చొని ఉన్నాడు. నాటకాన్ని సొంతం తడేక ధ్యానంతో వీక్షించాడాయన. నాటకం పూర్తయిన తర్వాత రాఘవను గట్టిగా ఆలింగనంచేసుకొని, ఆనందబాష్పాలు జాలువారగా-

“రాఘవా! మీ నటనను చూడటంతో నేను ధన్యుణ్ణయ్యాను. ఇన్నాళ్ళూ హిరణ్యకశిపుణ్ణి ఒక భయంకరమైన రాక్షసుడిగానే చూశాం. ఇప్పుడు... ఒక ధీరగంభీర హృదయవాదిగా చూడగలిగాం. ‘హరిద్వేషి’గానే ఇంతవరకూ అతన్ని ఆవిష్కరించారు. ఇప్పుడు మీరు అనుపమానమైన పుత్రవాత్సల్యంగలవానిగా కళ్ళముందు సాక్షాత్కరింపజేశారు. మీ నటన, సృజన, సమాజచింతన నన్ను అమితంగా ఆకట్టుకున్నాయి. నాటకంలో సంగీతం కంటే సాహిత్యానికి, ఆంగికాభినయంకంటే సాత్వికాభినయానికి, అరుపులకంటే భావప్రకటనకూ మీరిచ్చిన ప్రాధాన్యం అభినందనీయం. ఈ అద్భుతం నాతోపాటు మావాళ్ళందరికీ లభించాలి. మీరు మా శాంతినికేతనంలో నాటకం ప్రదర్శించాలి....!” అంటూ అభ్యర్థించాడు.

ఆయనెవరో కాదు, తన గీతాంజలి కావ్యంతో ప్రపంచాన్ని ఉర్రూతలూగించిన విశ్వకవి రవీంద్రులు. ఈ ప్రశంసనందుకున్న నటనాధురీణుడు బళ్ళారి రాఘవ అని చెప్పనవసరంలేదు కదా!

నాటక రంగంతోపాటు సినిమారంగంలోనూ ప్రవేశించిన రాఘవకు అక్కడి కృత్రిమత నచ్చలేదు. 1936లోనే ద్రౌపది మానసంరక్షణ చిత్రంలో దుర్యోధనుడుగా నటించాడు. రైతుబిడ్డ, చంద్రిక వంటి ఒకటి రెండు సినిమాల్లో మాత్రం అభినయించి, విరమించుకున్నాడు.

నాటకరంగాన్ని అభివృద్ధి చేయడం, ఆధునికీరించడం, వినోదంతోపాటు సామాజిక స్పృహను కలిగించడం, పేద కళాకారులను ఆదుకోవడం వంటి సంస్కరణలకు పూనుకొన్న రాఘవ 1927లోనే పాశ్చాత్య దేశాలు పర్యటించి, నాటకరంగాన్ని అధ్యయనం చేశాడు.

లార్డ్ బెర్నార్డ్ షా అంతటివాడు 10 నిమిషాలకంటే ఎక్కువ సమయమివ్వలేనని చెప్పి, రాఘవతో 80 నిమిషాలు ముచ్చటించాడు. “నాటకరంగ అధ్యయనానికి మీరు ఇంత దూరం వచ్చారా? మేమే మీ దేశానికి రావాలి. మేం మీదగ్గర నేర్చుకోవలసింది చాలా ఉంది” అని వినమ్రంగా ప్రకటించాడు.

ఈ విధంగా దేశవిదేశాల్లో విశేషమైన కీర్తినార్జించిన బళ్ళారి రాఘవ 1946 ఏప్రిల్ 17న జీవననాటక రంగస్థలం నుండి శాశ్వతంగా నిష్క్రమించారు. ఈ మహానటుని స్మృత్యర్ధం ప్రతి ఏటా చలనచిత్ర, నాటకరంగాల్లో విశేష ప్రతిభ కనబరిచిన కళాకారులను ‘బళ్ళారి రాఘవ పురస్కారం’తో సన్మానిస్తున్నారు.

బళ్ళారి రాఘవ పేరిట భారత ప్రభుత్వం విడుదల చేసిన తపాల స్టాంపు

ప్రశ్నలు

కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. గాంధీజీ రాఘవ నాటకంలో లీనమైన సంఘటనను రాయండి.
2. రవీంద్రనాథ ఠాగూర్ ప్రహ్లాద నాటకం చూసి ఎలా స్పందించారు ?
3. బళ్ళారి రాఘవ నాటకరంగంలో తెచ్చిన ప్రధానమయిన మార్పులేవి?
4. బెర్నార్డ్ షా మన నాటక రంగాన్ని గురించి ఏమన్నారు?
5. బళ్ళారి రాఘవ జీవితంనుంచి మీరు పొందిన ప్రేరణ ఏమిటి?

నా పల్లె నాకు కేన్వాసు.

నా ప్రజలే నాకు వస్తువు.

వాళ్ళ జీవనమే ప్రేరణ.

ఈ ప్రకృతే నాకు గురువు.

నా సమాజాన్ని, సంస్కృతిని, దేశాన్ని, ధర్మాన్ని విశ్వయవనిక మీద ఆవిష్కరించడమే నా లక్ష్యం....”

6

కాపు రాజయ్య

1945వ సంవత్సరం.

నిజాం రాష్ట్ర రాజధాని హైదరాబాద్ నగరం.

చిత్రలేఖనం పోటీ నిర్వహిస్తున్నారు.

వర్ణమాన చిత్రకారులు తమ శక్తియుక్తులన్నీ ఏకాగ్రత అనే కుంచెకు అనుసంధానించి గంటలను నిముషాల్లోకి, నిముషాలను క్షణాల్లోకి కరిగించేస్తూ, కేన్వాసుమీద సజీవ దృశ్యాలను ఆవిష్కరిస్తున్నారు. క్షణాలు నిముషాలుగా మారుతున్నట్లే రేఖల మధ్య వర్ణాలు పరచుకొని, ఆకృతులు రూపుదాలుస్తూ, క్రమేణా జీవచైతన్యం ఊపిరిపోసుకుంటున్న ఆ బొమ్మలను చూసి చిత్రరచయితల ముఖాలు విప్పారుతున్నాయి. క్షణాలు దగ్గరపడుతున్న కొద్దీ చిత్రాలను మరింత అద్భుతంగా మలచాలన్న తపన ఆ కళాకారుల్లో ఉద్భుతమవుతున్నది.

అనుభవజ్ఞులైన జాతీయ, అంతర్జాతీయఖ్యాతి గడించిన చిత్రలేఖకులు యువకళాకారుల తపనకు ముగ్ధులైపోతూ, వాళ్ళకు తెలియకుండానే బొమ్మల గుణదోషాలను అంచనావేస్తున్నారు. పిల్లల పనితనాన్ని పరిశీలిస్తున్నారు. వేళ్ళమధ్య నాట్యమాడుతూ చిత్రవిచిత్ర ఆకారాలను, వర్ణాలను సృజిస్తున్న కుంచెల విన్యాసాలను వీక్షిస్తున్నారు. మొత్తంమీద పోటీ పూర్తయింది.

అభ్యర్థులందరినీ హాల్లో నుంచి బయటికి పంపించారు.

తల్లిదండ్రుల్లో, బంధువుల్లో, పెద్దవాళ్ళతో వచ్చిన ఆ వర్ణమాన కళాకారులు వాళ్ళతో తమ అనుభవాలు, అనుభూతుల్ని పంచుతూ, వాళ్ళు తెచ్చిన పదార్థాలు తింటున్నారు. వాళ్ళందరికీ దూరంగా కాగితం పూలచెట్టుకింద సేదతీరుతున్నాడు సుమారు ఇరవయ్యేళ్ళ ఈడున్న ఓ యువచిత్రకారుడు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ 160

చిత్రం పూర్తిచేసినా, తాననుకున్న వర్ణాలన్నీ సరిగ్గా ప్రతిఫలించజేశానా? భావాలన్నీ ప్రతిబింబింపజేశానా? ఛాయాక్రమం సరిగ్గా తీర్చిదిద్దానా? తన చిత్రానికి సరైన గుర్తింపు లభిస్తుందా?... అనుకుంటూ బట్టలో కట్టుకొనివచ్చిన రొట్టెను సైతం తినడం మరచిపోయి ఆలోచనల్లో మునిగిపోయాడతడు.

అతని ఆలోచనలకు అంతం పలుకుతున్నట్లు ఫలితాలు ప్రకటించనున్నారన్న సమాచారం అందింది.

-బిక్కుబిక్కుమంటూ ఆ గుంపులో ఓ మూలన నిలబడ్డాడు. తను బొమ్మగీసేటప్పుడే కొంతమంది పెద్దవాళ్ళు - “వావ్ క్యా ఖూబ్ హై” “ఎక్సలెంట్” “సూపర్బ్” అనే మాటలతో వ్యాఖ్యానించడం అన్యాయపడేలాగా విన్నాడు. కాని, చూపరులను ఆకట్టుకోడం వేరు. న్యాయనిర్ణేతల మనసులు గెలుచుకోడం వేరు.... ఏదో అనుమానం... మరేదో అసంతృప్తి... ఇంకేదో ఆందోళన!

వేదికమీద ముందు రెండు ప్రోత్సాహక బహుమతులు ప్రకటించేశారు. ఆ రెండింటిలోనూ అతను లేడు. ద్వితీయ బహుమతి చెప్పారు. అదీ అతనికి దక్కలేదు. ‘తనకు ప్రథమ బహుమతి రా’దని ముందే నిర్ధారణ చేసుకున్నాడతను. ఎందుకంటే అక్కడ పాల్గొన్నవాళ్ళ నేపథ్యం, పటాటోపం అలా ఉన్నాయి. ఇతడు ఆలోచనల్లో కొట్టుమిట్టాడుతూండగానే ప్రథమ బహుమతి ప్రకటన వెలువడింది మైక్లో.

రాజయ్య కుంచెనుంచి జాలువారిన చిత్రం

ఒక్క క్షణం ఆ యువచిత్రకారుని గుండె ఆగిపోయినంత పనైంది.... మరుక్షణం వేగంగా కొట్టుకోసాగింది! తను విన్నది నిజమో కాదో అన్నట్లు దిక్కులు చూశాడు. మరోమారు ప్రకటన వెలువడింది- ప్రథమ బహుమతి 'ప్రకటన' అనే చిత్రానికి. చిత్రకారుడు సెంట్రల్ సూల్ ఆఫ్ ఆర్ట్ హైదరాబాద్ విద్యార్థి- కె.రాజయ్య!

చప్పట్లతో, కేరింతలతో, అభినందనలతో ఆ ప్రాంగణమంతా మారుమోగిపోయింది. ఆ కె.రాజయ్య పూర్తిపేరు కాపు రాజయ్య.

ఇరవయ్యేళ్ళ రాజయ్య కళ్ళనిండా ఆనందంతో, బహుమతిని గుండెలకు హత్తుకొని, గాల్లో తేలిపోతున్నట్టు హాల్లోనుంచి బయటికొచ్చాడు. అతణ్ణి అనుసరిస్తూ ఎవరో ఒక పెద్దాయన గబగబా వచ్చి ముందు నిలబడ్డాడు. అతను హిందీలో అడుగుతూంటే, రాజయ్య అనర్గళంగా ఉర్దూలో జవాబులిస్తున్నాడు. వాళ్ళ సంభాషణ ఇలా సాగింది-

“మొదటి బహుమతి గెలుచుకున్నది నీవే కదూ! నీ పేరు....”

“రాజయ్య. కాపు రాజయ్య!”

“నీ చిత్రం చాలా అద్భుతంగా ఉంది. నీలో గొప్ప కళాకారుడున్నాడు.”

“కృతజ్ఞతలు!”

“నువ్వు నాతో వస్తావా? నిన్ను అంతర్జాతీయ స్థాయికి ఎదగదీస్తాను.”

“.....”

“ఊరికెనే కాదులే. నెలకు పదిహేను వందల దాకా ఆదాయం కూడా ఉంటుంది. (అప్పట్లో అది చాలా పెద్ద మొత్తం) డబ్బు.... పరపతి.... విదేశీ ప్రయాణాలు... ఇంకా నువ్వు ఏది కావాలంటే అది!”

ఆలోచనలో పడ్డాడు రాజయ్య. ఒక నిమిషం తర్వాత మెల్లగా అడిగాడు.

“అక్కడ పద్మశాలీలు బట్టలు నేస్తారా?”

“ఉహూ...”

“నక్కాశీ చిత్రాలు గీస్తారా....”

“లేదు”

“కమ్మరి బ్రహ్మయ్య కొడవళ్ళు, గొడ్డళ్ళూ చేస్తాడా?”

“చేయడు.”

“కనకయ్య ఎడ్లబండి, బాలయ్య గొట్టెలమంద, ఎల్లవ్వు బోనం, బతుకమ్మ ఆట, కోడిపుంజుల కొట్లాట ఉంటాయా?”

“నీవనుకునేవి ఏవీ ఉండవు. ఇంతకంటే అందమైనవి. అద్భుతమైనవి, ఖరీదైనవి.... ఇంకా చాలా చాలా ఉంటాయి. అందమైన అమ్మాయిలు మోడల్స్ గా ఉంటారు. గంటల తరబడి వాళ్ళను చూస్తూ బొమ్మలు గీయొచ్చు. ఆధునిక ప్రతీకాత్మ చిత్రాలు అద్భుతంగా అధ్యయనంచేసే లైబ్రరీలుంటాయి...”

“క్షమించండి! నా కవేవీ ఆనందాన్ని కలిగించవు. అడదంటే మీరూహించేటట్లుండ దిక్కడ. అమృతనానికి, శక్తికి , శ్రమజీవనానికి, ఆదరణకు, ఆత్మీయతకు, ప్రేమకూ ఆమె ప్రతీక. ఇక ప్రతీకాత్మక చిత్రాలు బయట చూస్తే తెలిసేవి కావు. మనసులోతుల్లో లభిస్తాయి. నా పల్లె నాకు కేన్వాసు. నా ప్రజలే నాకు వస్తువు. వాళ్ళ జీవనమే ప్రేరణ. ఈ ప్రకృతే నాకు గురువు. నా సమాజాన్ని, సంస్కృతిని, దేశాన్ని, ధర్మాన్ని విశ్వయవనికమీద అవిష్కరించడమే నా లక్ష్యం...” అంటూ అక్కడినుండి కదిలాడు.

జీవితంపట్ల ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్యం, తదనుగుణమైన ప్రయత్నం, తనదైన శైలి, నిరాడంబరమైన జీవితం, నిరంతర కృషీవలత... ఈ భావనలకు రూపం కల్పిస్తే, ఆ రూపమే కాపు రాజయ్య.

మెదక్ జిల్లా, సిద్దిపేటలోని పారుపల్లి వీధిలో ఒక నిరుపేద కుటుంబంలో భూలక్ష్మి, రాఘవులు దంపతులకు 1925 ఏప్రిల్ 6న జన్మించాడు రాజయ్య.

చిత్రలేఖనంలో డిప్లొమా సాధించిన (1952) రాజయ్య- తెలంగాణ జీవితాన్ని ప్రతిబింబించే జానపదశైలిలో వేలాది చిత్రాలు గీశాడు. వందలాది శిష్యులను తయారుచేశాడు. తన చిరకాల స్వప్నం ‘లలితకళాసమితి’ని సిద్దిపేటలో నెలకొల్పి, చివరి క్షణందాకా దాని బాగోగులు చూశాడు. వడ్డెర మహిళ, ఎల్లమ్మ జోగి, గోపికా బోనాలు, బతుకమ్మ మొదలయిన చిత్రాలు ఆయనకు అంతర్జాతీయఖ్యాతి నార్జించిపెట్టాయి.

చిత్రలేఖనోపాధ్యాయుడుగా సిద్దిపేటలోనే జీవనప్రస్థానాన్ని ముగించిన రాజయ్య కళాకారుడిగా దేశవిదేశాల్లో ఎన్నో కీర్తి శిఖరాల నధిరోహించారు.

1945లో తొలిసారిగా తన ‘ప్రకటన’ చిత్రానికి జాతీయబహుమతినందుకున్న రాజయ్యకు అదే సంవత్సరం ‘బోనాలు’ చిత్రం లండన్ నుండి వెలువడే పత్రికలో ముద్రితమై, అంతర్జాతీయ ఖ్యాతిని తెచ్చిపెట్టింది. 1966లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ‘రజతపత్రం’తో, 1975లో చిత్రకళాప్రపూర్ణగానూ గౌరవించింది. 1988లో భారత ప్రభుత్వం సీనియర్ ఫెలోషిప్ తో గౌరవిస్తే AIFACS (అఖిలభారత లలితకళాసమితి) ‘కళావిభూషణ’ బిరుదునిచ్చి సన్మానించింది.

తన నెంతటి కీర్తి వరించినా, నిరాడంబర జీవనానికి సరైన చిరునామాలా నిలిచాడు ఈ చిత్రకారుడు. రాజయ్య చిత్రకారుడేగాక అక్షరచిత్రాలు సాక్షాత్కరింపజేసే కవి కూడా. ప్రపంచాన్ని రాగరంజితం చేసిన ఆయన హృదయం ద్వారం 2012 ఆగస్టు 20న శాశ్వతంగా మూసుకుపోయింది. ఆయన సాధించిన కీర్తిసంపదను, సాధన సామగ్రిని మనకు వొదిలేసి తిరిగిరాని లోకాలను చేరుకున్నాడు అద్భుత చిత్రకారుడు రాజయ్య.

ప్రశ్నలు

I. కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. స్త్రీల పట్ల రాజయ్య అభిప్రాయమేమి?
2. తనను అంతర్జాతీయ స్థాయికి ఎదిగేటట్లు చేస్తానన్న వ్యక్తికి రాజయ్యకూ మధ్య జరిగిన సంభాషణ నుంచి మీరేం గ్రహించారు?
3. రాజయ్యకు లభించిన గుర్తింపును గురించి రాయండి.
4. కె. రాజయ్య మొదటి సారిగా బహుమతి గెలుచుకున్న సంఘటన గురించి రాయండి
5. రాజయ్య వ్యక్తిత్వాన్ని చిత్రించండి

హనుమాజీపేటలో
అందర్నీ కట్టిపడేసిన మిద్దె రాములన్న
మారిషస్ లోనూ
మంత్రముగ్ధుల్ని చేశాడు.
బోనం ఎత్తుకొని
అతను నాగుపాములా నర్తిస్తుంటే
చూస్తున్నవాళ్ళు ఊపిరి బిగబట్టి,
రెప్పవాల్చడం మరచిపోయి మమైకమైపోయేవారు.

7

మిద్దె రాములు

కరీంనగర్ జిల్లాలోని సుప్రసిద్ధ శైవక్షేత్రం వేములవాడ!
ఆ దేవాలయం ప్రాంగణంలో ఓ కొబ్బరికాయల దుకాణం.
ఒకరోజు ఆ దుకాణం వద్దకు నలుగురు యువకులు వచ్చారు. ముందు వచ్చినవాడు దుకాణం (అంగడి)
ముంగిట్లో గొంగడి కిందేసుకొని కూర్చున్నాడు. మిగతా ముగ్గురూ అతనికి కొంచెం దూరంలో ఏదో
గుసగుసలాడుకుంటున్నారు.

వీళ్ళను చూడగానే 'గిరాకీ' ఏదో వచ్చిందనుకొని, పక్క దుకాణంలో ఏదో ప్రసంగాలు గొడ్డున్న పదిహేడేళ్ళ
కుర్రాడొకడు పరుగుపరుగున అక్కడికి వచ్చాడు. అతడే ఆ దుకాణం యజమాని.

“అ! ఏంగావాలే? కొబ్బరికాయైతే రూపాయి, కాయ సక్కెర మొత్తం గలిపితే రూపాయిపావలా!” అన్నాడు
వస్తూనే.

“బాంచెన్ కాలోక్త. కొబ్బరికాయ గొంతండుకు రాలే. ఉత్తగనే వచ్చిన”. నెమ్మదిగా అసలు సంగతి జెప్పాడు
అతడు.

దుకాణం కుర్రాడికి చిర్రెత్తుకొచ్చింది. అనవసరంగా తనపని చెడగొట్టారని, గట్టిగా ఏదో అనబోయాడు.
సరిగ్గా అప్పుడే వెనుకన్న ముగ్గురిలో, ఒకని చంకన వేలాడుతున్న పెద్దడోలుకి చెయ్యి తగిలి “గు...మ్...”
మన్న శబ్దం వినిపించింది.

అది రాజరాజేశ్వరుని ఓంకార నాదంలా, డమరుకనాదంలా కమ్మగా ఆ కుర్రవాని చెవులనుతాకింది.
చెవినుండి గుండెదాకా జలజలమని పాకింది. వాని మనసు గంతులువేసింది.

“ఏంది మీరు కతజెప్తరా?” అన్నాడు కళ్ళింత పెద్దవిజేసి.

“అవు! సేటూ! ఏదో పొట్టతిప్పలకు జేరుపోతులాట” అన్నాడు దుకాణం ముందుగూచున్న వ్యక్తి.

“ఏయ్...! గట్లన గూడదు. కళంటే సరస్వతి అమ్మవారు. మీరు కళాకారులు! ఏ ఊరు మీది? ఏం కత జెప్తరు?” అతని గొంతులో ఉత్సుకత. కళ్ళలో మెరుపు.

“అన్నా! మాది రాళ్ళపెల్లి. నా పేరు ఒగ్గరి అయిలయ్య, వాడు కంబల్ల అయిలయ్య, గా పక్కనున్న ఇద్దరు పొల్లగాల్లు బగ్గం ఎంకటిగాడు, బగ్గం ఓదెలు. మేమంతా కుర్మోల్లమే. బీరన్న కత జెప్తం. పండుగలు, పబ్బాలు, జాతర్లు, మంచి శెడ్డలయినప్పుడే మాకు పని. మిగతా సమయంల గిట్లనే.... ‘ఎవ్వరు యాడ కత జెప్పిస్తరా’ అని దేవులాడుకుంట దిర్ఘతం....” తమ వెతల కథను చెప్పాడు ఒగ్గరి అయిలయ్య.

ఆ మాట ఒప్పుకోలేదు దుకాణదారు.

“అరె, అదేం దయ్యో గట్లంటరు. మీరు ఎములాడనంతా ఊపేత్తున్నరు గదా?!” అన్నాడు.

“ఏందన్నా, ఊపేసేతండుకు అదేమన్నా చెట్టా?”

“శెట్టుగాదు అయిలన్నా, ఎవరి నోటిన్నా మీపేరే ఒత్తుంది. ఇంతకూ మీరేం కత జెప్తరు?”

“ఏదో మోటుగా ఎల్లమ్మ కత, మల్లన్న కథ జెప్తం.”

“ఏదీ ఒక దరువండుకోండి సూతం...” అన్నాడు దుకాణం కుర్రాడు.

ఈ సంభాషణంతా వింటున్న మిగతా ముగ్గురు యువకులు బుజబుజమని అక్కడికొచ్చారు.

“అరి అరి నారాయణా.... (హరిహరి నారాయణా)... ఆదినారాయణా...” అంటూ మొదలుపెట్టాడు అయిలయ్య.

దుకాణం కుర్రవాడు కూడా వాళ్ళతో గొంతు గలిపాడు.

ఆ కంఠస్వరం, గానమాధుర్యం వాళ్ళకు కొత్త ఊపునిచ్చింది. అప్పటికప్పుడూ ఆ కథ వినడానికి యాభైమంది పోగయ్యారు.

“ఏంది? సూస్తుంటే నన్ను గూడ మీ గుంపుల గలుపుకునేటట్లున్నరు?” నవ్వుతూ అన్నాడు.

“నీ నాజాకు శరీరం, కోయిల గొంతు, మాట తీరు మాకే ఈసుపుట్టిచ్చేటట్లున్నది. నీవు మా గుంపుల గలుస్తనంటే, అంతకన్న అదురుష్టమేముంటది అన్నా! ఇంతకూ నీ పేరేంది? యా కులస్తులు?” అన్నాడు.

“నా పేరు మిద్దె రాములు. మేము గౌడకులస్తులం. కల్లుగీత పనిజేత్తం...” తనను పరిచయం జేసుకున్నాడు రాములు.

అప్పుడట్లా ఒగ్గకథతో పరిచయమైన రాములు అదే తన ఉచ్చాసనిశ్వాసాలుగా మార్చుకొని, ఆ జీవనయానంతో అనంత విశ్వానికి ఆ కళను అందించి, తద్వారా తనూ శాశ్వతుడినవుతానని ఆ క్షణంలో ఊహించి ఉండడు.

చిన్ననాటి నుండీ ఆటపాటల్లో మునిగితేలే మిద్దె రాములు చదువుకు దూరమైనా, కళామతల్లి కళ్ళకద్దుకున్నది. గుండెకు హత్తుకున్నది. సిగలో తురుముకున్నది. ఎవ్వరూ చూడలేనంత ఎత్తులో అతణ్ణి నిలిపింది.

1939లో కరీంనగర్ జిల్లా, హనుమాజిపేట గ్రామంలో మిద్దె యల్లవ్వ, లస్సు గౌడలకు 5వ సంతానంగా జన్మించిన మిద్దె రాములుకు చదువబ్బలేదు. (అబ్బలేదంటే రాములు బడికివోతే గదా! అబ్బిందో అబ్బలేదో

చెప్పడానికి) పాటకోసమే రాములు పుట్టాడేమో అన్నట్లు - మాట మాటకు పాటపాడుకుంటూ, పెరిగాడు. అప్పుడప్పుడూ చీరా జాకెట్టు ధరించి, బోనమెత్తుకొని, బతుకమ్మలాడి వాళ్ళ ఆటలో ఆటగా, పాటలో పాటగా మమైకమైపోయేవాడు. అతనెక్కడ కైకెలి (కూలి)కి పోతే అక్కడ కూలీలెక్కువ. ఆ పాట పన్నీట తడిసి శ్రమ తెలియకుండా ఇద్దరిపని ఒక్కరే చేసేవాళ్ళు. అందుకే రెట్టింపు కూలీ ఇస్తామని రాములును కూలికి తీసుకొనిపోయేవాళ్ళు. కాని రాములు ఆ లల్లాయి పాటల్లో తృప్తిపడలేదు. పదిమైళ్ళ దూరంలో ఎక్కడ హరికథ చెబుతున్నారన్నా, బుర్రకథ ఆడుతున్నారన్నా, ఒగ్గుకథ వినిపిస్తున్నారని తెలిసినా అతని కాళ్ళకు చక్రాలొచ్చేవి. తిండి తిప్పలు లేకుండా అక్కడికెళ్ళి ప్రత్యక్షమైపోయేవాడు. ఆ మాటలు, పాటలు అతడిని మరో లోకంలో విహరింపజేసేవి. అక్కడి నుంచి వచ్చింతర్వాత తను విన్నవాటికి, గుర్తున్నవాటికి సొంతంగా కల్పనలుచేసి, మాటలూ పాటలూ కలిపి, రోజులతరబడి పాడుకునేవాడు, ఆడుకునేవాడు. ఈ పొలాల్లో, దుక్కుల్లో, తాళ్ళల్లో- గాళ్ళల్లో తను ఇమడలేనని, వేములవాడకు వెళ్ళే స్వామికార్యం, స్వకార్యం రెండూ నెరవేర్తాయని కొబ్బరికాయల వ్యాపారం ప్రతిపాదన తెచ్చాడు తండ్రివద్ద. 'వీనికి చదువు అబ్బలేదు. పని చేతనయ్యేలా లేదు. వేములవాడ పంపడమే మంచిదనుకున్నాడు లస్మా గౌడు. ఆ విధంగా వేములవాడలో జీవితం కొత్తకోణం చూపిస్తే, ఒగ్గుకథ కళాకారులతో పరిచయం కొత్త జీవితాన్నే ఇచ్చింది.

ఒగ్గరి అయిలయ్య బృందంతో పరిచయం ఏర్పడ్డ తర్వాత రాములుకు మరో జన్మ ఎత్తినట్లనిపించింది. రాత్రి అందరూ నిద్రపోయింతర్వాత ఆముదం దీపపు నీడను చూసుకుంటూ కాళ్ళకు తుమ్మగజ్జెలు కట్టుకొని, లయబద్ధంగా ఎగురుతూ, నడుం తిప్పుతూ, తల ఆడిస్తూ తనకు తానే గురువై కొత్తపోకడలు నేర్చుకున్నాడు. ఏడాదిపాటు కఠోర పరిశ్రమ తర్వాత తొలిసారిగా అయిలయ్యకు సహాయకుని రూపంలో నిజమైన గజ్జెలు కట్టుకొని ప్రదర్శనలో పాల్గొన్నాడు.

ఒగ్గుకథ ప్రదర్శననిస్తున్న మిద్దెరాములు

అందుకు రెండు కారణాలు. కుటుంబ సభ్యులు, కులస్థులు అది మన కులానికి సంబంధించింది కాదని వ్యతిరేకించడం మొదటిదైతే, అయిలయ్య చెప్పున్న విధానంలో ఇంకా జనాన్ని ఆకట్టుకునే పోకడలు కావాలనేది రెండవది. మరికొంత కాలానికి తన పట్టుదల, నైపుణ్యాలతో ఆ రెండింటినీ అధిగమించాడు. రాములు ప్రావీణ్యం గమనించిన అయిలయ్య అతణ్ణి ప్రధాన కథకుడుగా ఉండమని ప్రోత్సహించినాడు. ఆ తర్వాత మిద్దె రాములుకు ఎదురన్నదే లేకుండాపోయింది.

ఊరూ-వాదా, ఆడా-మగ, ముసలీ-ముతక, పిల్లా-పాపా...అబాలగోపాలం మిద్దె రాముల పాటకోసం, ఆటకోసం, మాటకోసం ఎగబడటం మొదలుపెట్టారు. ఇంటా-బయటా ప్రోత్సాహం పెరిగింది. ఇదిలా ఉండగా ఒకరోజు హనుమాజీ పేటకు బి.డి.ఓ (బ్లాక్ డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసర్ - తాలూకా స్థాయి అత్యున్నతాధికారి) వస్తున్నాడని తెలిసింది. ఆ సందర్భంగా ఆ ఊరి సర్పంచ్ (మిద్దె రాములుకు అన్నయ్యే - మిద్దె నారాయణగౌడ్) తమ్ముని ఒగ్గుకథ ప్రదర్శన ఏర్పాటుచేశాడు. ఆ ప్రదర్శనకు ముగ్గుడైన బి.డి.ఓ. రాములును ఆలించనంచేసుకొని అభినందించి, నూటపదహార్లు బహూకరించాడు (అప్పట్లో అది చాలా పెద్ద మొత్తం). అదే రాములు అనంతకీర్తి శిఖరాల నధిరోహించడానికి తొలిమెట్టు అయ్యింది.

హనుమాజీ పేటలో పుట్టిన ప్రముఖ సాహితీమూర్తి జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత డా॥సి.నారాయణరెడ్డి గారు రాములు ప్రతిభను గుర్తించి ఆకాశవాణికి పరిచయం చేశారు. అది చివరకు 'ఆకాశయానం'(విమానప్రయాణం) చేసే స్థాయికి తీసుకెళ్ళింది.

సహజమైన జానపదుల కథలు - ఎల్లమ్మ కథ, మల్లమ్మ కథ, బాలనాగమ్మ కథ, సారంగధర, గంగాగౌరి సంవాదం, ఐదు మల్లెపూల కథ, దేసింగు రాజు కథ, కొమరెల్లి మల్లన్న కథ... మొదలైన కథలు. ప్రత్యక్షంగా పరోక్షంగా వందలాదిమంది శిష్యులు, వేలకొద్దీ ప్రదర్శనలు, వందలాది సీడీలు, క్యాసెట్లు, దేశవిదేశాల్లో ప్రశంసలు, రాష్ట్రపతి, విదేశీరాజులు, ప్రధాన మంత్రులు, ముఖ్యమంత్రులు, అధికారులు, అనధికారులు, సంస్థలు, వ్యవస్థలు... కుప్పలు తెప్పలుగా సన్మానాలు. బహుమానాలు.

హనుమాజీపేటలో అందర్నీ కట్టిపడేసిన మిద్దె రాములు మారిషస్ లోనూ మంత్రముగ్ధుల్ని చేశాడు. అందుకు కారణం ఆశువుగా పల్లవులు, వచనాలు, చరణాలు, కథలు, హాస్యపు జల్లులు ఎప్పటికప్పుడు కొత్తకొత్తగా అతని ప్రదర్శనల్లో చేరడమే. బోనం ఎత్తుకొని అతను నాగుపాములా నర్తిస్తుంటే చూస్తున్నవాళ్ళు ఊపిరిబిగబట్టి, రెప్పవాల్యడం మరచిపోయి మమైకమైపోయేవారు.

ఎన్నో సన్మానాలను ఆ కళాకారుడు పొందినా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చిన కళారత్న (హంస) అవార్డు, రాజీవ్ ప్రతిభాపురస్కారం, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం కళాపురస్కారం - వాటిలో ప్రముఖమయినవి.

ఈ ఒగ్గుకథా కళాకేతనం క్యేస్సర్ వ్యాధికి లోనయి 2010 నవంబర్ 25న ఒరిగిపోయింది.

ప్రశ్నలు

కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. రాములుకు ఒగ్గుకథపట్ల గల ఆసక్తికి అద్దంపట్టే సంఘటనను తెల్పండి
2. మారిషస్ లో మిద్దె రాములు ప్రదర్శన రక్తి గట్టడానికి కారణాలేవి?
3. మిద్దె రాములు కళాసక్తి ఎటువంటిది? అతడు వేములవాడకు ఎందుకు చేరుకున్నాడు?
4. మిద్దె రాములుకు మొదటి బహుమతి లభించిన సంఘటనను గురించి వివరించండి.

పద విజ్ఞానం

(అ)

అంకము = ఒడి
 అంగన = స్త్రీ
 అంగీకరించడం = ఒప్పుకోవడం
 అంగుళి = ఉంగరపు వేలు
 అంబ = అమ్మ
 అంబుజం = పద్మం
 అంబుజనాభుడు = విష్ణువు
 అంబువు = నీరు
 అంశమవడం (క్రి) = భాగంకావడం
 అక్కట = అయ్యో
 అకూపారం = సముద్రం
 అక్షరం = నాశనం లేనిది.
 అగ్బార్లు = పత్రికలు
 అగ్రాసనాధిపతి = సభాధ్యక్షుడు
 అచ్చెరువడి = ఆశ్చర్యపడి
 అడిగిమడిగి = అణగిమణిగి
 అద్భుతం = ఆశ్చర్యం కలిగించేది
 అద్వైతం = రెండుకానిది (ఒకటే అయినది)
 అధమం = కనీసం
 అధమపక్షం = కనీసం
 అనతిదూరం = కొద్దిదూరం
 అనర్హం = వెలకట్టలేని
 అన్వహం = ప్రతి దినమూ
 అనుగ్రహించు(క్రి) = దయచూపడం
 అనుజ్ఞ = అనుమతి
 అనూన = తక్కువ కాని
 అంజు = పద్మం
 అంబురం = ఆశ్చర్యం
 అభ్యర్థించు(క్రి) = ప్రార్థించడం
 అమరులు = దేవతలు
 అమృతం = మరణం లేకుండా చేసే ఒక పానీయం.
 అవని = భూమి
 అవలోకించు(క్రి) = చూడటం
 అసదృశ = సాటిలేని
 అలముకొను(క్రి) = అల్లుకొను
 అషేరఫి = అరబ్బుల నాణెం
 అహము = పగలు; అహంకారం

(ఆ)

అప్రూణం = వాసనచూడడం
 అచారం = పెద్దలు పాటించిన పద్ధతి
 ఆచు = అణచు
 ఆజ్ఞ = అధికారంతో చెప్పిన మాట
 ఆత్మజాత = కూతురు
 ఆత్మజుడు = కొడుకు
 ఆదటన్ = వదలక
 ఆనక = తరవాత
 ఆపాత = జారిపడుతున్న
 ఆపాదమస్తకం = శరీరమంతా(పాదాలనుంచి శిరస్సుదాకా)
 ఆప్యాయత = ప్రేమ
 ఆమతించు(క్రి) = విందు చేయడం, పంచడం
 ఆరగించు(క్రి) = తినడం
 ఆరాటం = ఆత్రం
 ఆర్తనాదం = బాధతో అరచే అరుపు
 ఆర్జితం = సంపాదించినది
 ఆలకించు(క్రి) = వినడం
 ఆలమంద = ఆవుల గుంపు
 ఆవేశం = ఉద్దేకం
 ఆశ = కోరిక
 ఆశ్చర్యం = వింత
 ఆశువు = వేగం గలది
 ఆస్యం = ముఖం
 ఆసన్నమగు(క్రి) = సమీపించడం, దగ్గరికి రావడం

(ఇ)

ఇంగిలీకపు పూత = ఎర్రని ఖనిజపు పూత
 ఇర్వుఉద్దే అండ = ఇరవై సేర్ల బియ్యం ఉడికే పాత్ర
 ఇరుగేలు = రెండు చేతులు
 ఇల = భూమి

(ఈ)

ఈపు = కోరిక
 ఈప్పితం = కోరిక, కోరినది
 ఈర్వ = ఓర్వలేనితనం, అసూయ
 ఈసు = అసూయ

(ఉ)

ఉగ్గాలు = చేదలు, నీళ్ళు తోడుకొనేవి
 ఉచితము = తగినది
 ఉద్భవం = పుట్టుక

ఉద్వర్తనం = నలుగుపెట్టటం
 ఉపరి = పైన
 ఉపేక్ష = ఉదాసీనం, పట్టించుకోకపోవడం, చూడనట్టు
 ఊరుకోడం
 ఉప్పొంగు = విపరీతంగా ఆనందించు
 ఉభయభ్రష్టత్వం = రెండు విధాలుగానూ చెడిపోవడం
 ఉరలు = రాలు, కారు
 ఉఱుకు = పరుగెత్తు
 ఉవ్విళ్ళూరు = బాగా కోరుకొను.

(ఎ)

ఎఱుగుదు = తెలుసుకొందువు
 ఎలుగు = ఎలుగుబంటి

(ఏ)

ఏకాగ్రత = ఒకే విషయం మీద మనసు నిలపటం
 ఏగు = వెళ్ళు

(ఓ)

ఓందినన్ = పొందితే
 ఒక్క లకారానికి = ఒక లక్షకు
 ఒడగూర్చును = కలిగించడానికి

(ఓ)

ఓర్వరాదు = సహించరాదు

(క)

కడు = చాలా
 కడవంబెట్టంగ = దాటించడానికి
 కడు = మిక్కిలి
 కడుగొని = అతిశయించి, ఎక్కువగా
 కతంబున =వల్ల
 కపోలం = చెక్కిలి
 కరణం = పనిముట్టు, సాధనం, కరణీకముచేయువాడు
 కరణి = విధం
 కర్ణము = చేయవలసిన పని,కార్యం
 కరతలామలకం = బాగా తెలిసినది (అరచేతిలో ఉసిరిక)
 కష్టం = బాధ
 కాక = వేడి
 కాల = నల్లని
 కాయదం = కాగితం
 క్షా = భూమి
 క్షాపాలుడు = రాజు
 కిసలయం = చిగురు
 క్షుధార్తుడు = ఆకలితో బాధపడేవాడు
 కుశ = దర్భ

కూలపడ్డ = హఠాత్తుగా కిందపడిన
 కృత = చేసిన
 కృప = దయ
 కృషి = ప్రయత్నం, వ్యవసాయం
 కృషీవలుడు = రైతు,
 కొక్కెర = కొంగ
 కొట్టిళ్ళు = గదులు
 కోశం = నిఘంటువు
 కౌచిప్ప = ఆల్చిప్ప
 కంఠోక్తి = నోటిమాట
 కంపం = వణుకు
 కాంక్ష = కోరిక

(ఖ)

ఖగరాజు = పక్షిరాజు, గరుత్మంతుడు
 ఖదరైన = గౌరవించబడే
 ఖరాఖండిగా = కచ్చితంగా

(గ)

గణుతింపక = లెక్కించక, లెక్కపెట్టకుండా
 గతులు = స్థితులు
 గద్దెమెత్త = గద్దెపైవేసే దిండు
 గాదె = ధాన్యం నిలవజేసేది
 గాలించు(క్రి) = వెదకడం
 గ్రాసవాసోదైన్యంబులు = తిండికీ బట్టకూ కరువు
 గుండు మెత్త = గుండ్రటి దిండు
 గుడుసుళ్ళుగ = ఆదుర్దాగా, గుండ్రంగా
 గుణం = స్వభావం
 గుణాలపాతర = మంచి గుణాల నిలయం
 గురుడు = తండ్రి / గురువు
 గురుత్వం = పెద్దరికం
 గ్రువ్వుకొను = పొదవుకకోడం, దగ్గరకు తీసుకోడం, గుచ్చడం
 గృహమేధి = కుటుంబ యజమాని
 గేదగి = మొగలిపువ్వు, కేతకీపుష్పం
 గోధూళివేళ = సాయం సమయం. ఆవులు ఇళ్ళకు తిరిగి
 వచ్చేవచ్చే సమయం
 గోసాముద్రకం = ఆవుల గురించి చెప్పే శాస్త్రం

(ఘ)

ఘనసారం = పచ్చకర్పూరం

(చ)

చన్న = వెళ్లిన, గతించిన
 చాలమి = చాలకపోవడం
 చిచ్చు = అగ్ని, నిప్పు

చిత్తారి = బొమ్మలకు రంగులు వేయడం, చిత్తరువు
 చిముడు = ఎక్కువగా ఉడకడం
 చిరకాలం = చాలాకాలం
 చర్మకోల = కొరడా కర్ర
 చెలువు = అందం
 చేపులు = పాలతో సిద్ధంగా ఉన్న పొదుగు
 చొక్కా = ఆనందించు

(జ)

జడనిధి = సముద్రం, జడధి
 జడిమి = మందకొండితనం
 జలజకాండం = తామర తూడు
 జలజాతం = పద్మం
 జలజాతప్రియుడు = సూర్యుడు
 జలధులు = సముద్రాలు
 జిజ్ఞాస = తెలుసుకోవాలనే కోరిక

(డ)

డాగు = దాగు
 డస్సి = అలసి

(త)

తక్కి = మాని
 తక్కు = మిగిలిన
 తడుము = తాకు
 తధ్యము = నిజం
 తనువు = శరీరం
 తమ్మివిరులు = తామరపూలు
 తరితీపు = స్వచ్ఛమైన
 తరుణం = సమయం
 తల్పం = పాస్పు
 తలపు = ఆలోచన
 తలపెట్టు(క్రి) = మనసులో అనుకోవడం, ప్రారంభించడం
 తలమునకలగు(క్రి) = గాఢంగా నిమగ్నమవడం,
 మునిగిపోవడం
 తల్లడము = చలనం
 తహతహలాడు = బాగా కోరుకొను
 తాత్పర్యం = భావం
 తామసం = రాక్షసగుణం
 తార్కికులు = ఆధారం చూపుతూ వాదించేవారు
 తావి = సువాసన
 తిలకించు(క్రి) = చూడటం
 తుదకు = చివరకు
 తురగం = గుర్రం

తెరుగు = బాట
 తెల్లబోవు(క్రి) = ఆశ్చర్యపోవడం, ముఖం, కళావిహీనమవడం
 తెరగు = విధము
 తెలిబూది = తెల్లని (స్వచ్ఛమైన) విభూతి
 తేజస్సు = ప్రకాశం, కాంతి
 తేరు = రథం
 తొక్కిసలాడు = జనసమూహంలో నలిగిపోవడం

(ద)

దయాంతరంగ = మనసులో దయ గలవాడా!
 దహించు(క్రి) = కాల్చడం
 దాపురించు(క్రి) = జరగడం, ప్రాప్తించడం
 దాపెట్టుకొను = దాచుకోడం
 దాశరథి = దశరథుని కుమారుడు (శ్రీరాముడు)
 ద్వారావతి = గుమ్మం
 దిక్కు = దిశ
 దిలాస = ఆనందం, నిబ్బరం
 దివి = ఆకాశం
 దీర్ఘవైరవృత్తి = చిరకాల విరోధంతో మెలగటం
 దూఱు(క్రి) = నిందించడం, తిట్టడం
 దూఱుకట్ట = నిందలపాలవడం
 దృష్టి = చూపు
 దొర = యజమానుడు
 దోఖా = మోసం
 దోసిలి ఒగ్గి = నమస్కరించి; ప్రాప్తించేదానికి సిద్ధపడి

(ధ)

ధర = భూమి
 ధరణి = భూమి
 ధరణినాథుడు = రాజు
 ధరణినేత = పాలకుడు
 ధరిత్రి = భూమి
 ధాత్రి = భూమి
 ధూర్జటి = శివుడు

(స)

నకనకలాడటం = ఆకలితో బాధపడటం
 నఖంపచ = గోరువెచ్చని
 నజరు = దృష్టి
 నయనం = కన్ను
 నవనాడులూ కుంగిపోవు = నీరసపడు
 నిగ్రహం = సంయమనం
 నితాంత = ఎడతెగని
 నింబోళి చీర = నిమ్మపండు రంగు(పసుపుచ్చ) చీర

నిరాఘాటంగా = అడ్డులేకుండా
 నిర్మితి = నిర్మాణం
 నిరీక్షించు(క్రి) = ఎదురుచూడటం
 నుదుర్న = నుదుటి మీద
 నునుతావి = లేతవాసన
 నృపుడు = రాజు
 నెరజాబులు = అందమైన జాబిపూలు

(ప)

పక్షం = పక్షి రెక్క, 15 రోజుల కాలం
 పణ = నుదురు
 పథికుడు = బాటసారి
 పయోనిధి = సముద్రం
 పరక = గడ్డిపరక
 పరిధవింతు = అతిశయించు
 పరితోషము = ఎక్కువ సంతోషం
 పలుపు = పశువులను కట్టేతాడు
 పవి = వజ్రాయుధం, పిడుగు
 పవిత్రం = దర్భ, పావనమైనది
 పశ్చాత్తప్తులు = తప్పు చేసినందుకు తరవాత బాధపడే వారు
 ప్రశస్తి = ప్రసిద్ధి కెక్కిన
 పరికించు(క్రి) = చూడటం
 పస = సారం
 పంక్తి = వరస
 పంచప్రాణాలు లేచి వచ్చు(క్రి) = ఉత్సాహం రావడం
 పంచాస్యం = సింహం
 పారణ = భోజనం
 పిడచగట్టుకొనిపోవు(క్రి) = ఎండిపోవడం
 పితామహుడు = తండ్రికి తండ్రి, తాత
 పితృయుగము = తల్లిదండ్రులు
 ప్రీతి = ఇష్టం
 పుడమి = భూమి
 పుడిసిలి = అరచేతి ప్రమాణం
 పుండరీకం = పులి
 పులివాతపడు(క్రి) = పులితో పడటం
 పుల్లు = పక్షి
 పూరుపులు = పురుపులు
 పూర్ణమ్ము = సంపూర్ణము, పూర్తి
 పృథివి = భూమి
 పెద్దపేర్లు = పెద్దపాత్ర
 పెన్నిధి = పెద్ద నిధి
 పెయ్యదూడ = ఆడదూడ
 పొతమైన = శుద్ధి చేసిఉన్న

పొద్దు = సూర్యుడు
 పొద్దు పొడుపు = సూర్యోదయం
 పోరితం = యుద్ధం
 పొరిగొను = చంపు, నాశనం జేయు
 పోరు = యుద్ధం
 పోహళించు = కూర్చు
 ప్రోచిన = పోషించిన

(ఫ)

పుల్ల = వికసించిన

(బ)

బమ్మరించు = భ్రమించు
 బ్రాహ్మణ్యుడు = వేదజ్ఞానం కలిగినవాడు
 బుద్బుదం = నీటిబుడగ
 బెగ్గిలి = భయపడి
 బొందె = దారంతో చేసిన తాడు
 భంగి = విధము
 భగ్నోత్సాహాలు = ఉత్సాహం కోల్పోయినవారు
 భాగ్యం = సంపద
 భానుబింబం = సూర్య బింబం
 భావుకులు = బాగా చక్కగా ఊహించేవారు
 భాసుర = ప్రకాశించే
 భుజంగం = పాము
 భువనం = లోకం
 భువి = భూమి
 భూపతులు = రాజులు
 భూసురులు = బ్రాహ్మణులు
 భృంగము = తుమ్మెద
 భృత్యుడు = సేవకుడు

(మ)

మడుపు = కొలను
 మది = మనస్సు
 మధువ్రతేంద్రం = తేనెను తాగడం మీదే ఆసక్తి
 గలవాటికినాయకుడు (తేనెటీగ)
 మబ్బుగములు = మబ్బుల సమూహాలు
 మాతంగం = ఏనుగు
 మాఫ్ కర్నా = క్షమించు
 ముదం = ఆనందం
 ముష్టి = పిడికిలి
 మూర్ధం = తల
 మూలం = మొదలు
 మెదుగుడులు = మెత్తని పాత బట్టలు

మెల్చునన్ = అనువైన
 మొగుడ్చు = చేతులు జోడించు
 మొగులు = మేఘం
 మోదం = సంతోషం
 మౌక్తికం = ముత్యం

(య)

యాది = జ్ఞాపకం
 యూపస్తంభం = యజ్ఞపశువును కట్టే స్తంభం (రాట)

(ర)

రక్త కిసలయం = ఎర్రని చిగురు
 రక్తి = అనురాగం
 రాయంచ = రాజహంస
 రీతిపాండి = పద్ధతి ప్రకారం
 రాసిగ = విలాసంగా
 రేకకట్టు = రెక్కలు తొడుగు

(ల)

లలన = స్త్రీ
 లాతులు = పగవారు
 లెస్స = మంచి
 లేబగలు = నీరెండవేళ
 లోబరచు(క్రి) = వశపరచడం, లోబడేటట్లుచేయడం

(వ)

వంశపారంపర్యం = తరతరాలుగా కొనసాగుతూరావడం, అలా
 వస్తున్నది
 వటవృక్షం = మర్రిచెట్టు
 వత్సం = దూడ
 వసుమతీశుడు = రాజు
 వాగ్ధోరణి = మాట్లాడే పద్ధతి
 వాణిజ్యం = వ్యాపారం
 విజ్యంభించు(క్రి) = ఎక్కువకావడం, బాగాపెరగడం
 విడిది = అతిథుల వసతి గృహం
 విడ్డూరం = వింత
 వినుతింప = పొగడగా
 విపత్తు = ఆపద
 విరులు = పూలు
 విలాయతులు = ఇంగ్లాండు వెళ్ళిన వారు
 విలోకించు = చూచు
 విధి = కర్తవ్యం
 వేల్పుటిల్లు = దేవుని గది
 వినర్థించు(క్రి) = వదిలివేయడం, విడిచిపెట్టడం
 వృధా = వ్యర్థం

(శ)

శయ్య = పక్క
 శార్దూలం = పులి
 శిఖ = జట్టుముడి
 శిథిల బుద్ధులు = మతిమరుపుకలవారు, మతిచెడినవాళ్ళు
 శిరము = తల
 శిలాక్షరం = శాశ్వతమైనది(రాతిమీద చెక్కిన అక్షరంలాటిది)
 శుక్తి = ముత్యపు చిప్ప
 శ్రీ = సంపద
 శ్రీసముపేతులు = సంపన్నులు, ఐశ్వర్యవంతులు
 శైలం = కొండ

(స)

సంకల్పం = ఆలోచన
 సంజీవని = ప్రాణం పోసే జైషధపు మొక్క
 సంగ్రామం = యుద్ధం
 సందర్శించు (క్రి) = (సంతోషంతో) చూడబోవడం
 సంపర్కం = కలయిక
 సంబరం = సంతోషం
 సింగిణి = ఇంద్ర ధనుస్సు / ధనువు
 సంయోజనం = కలయిక
 సంతతం = ఎల్లప్పుడు
 సత్త్వం = శక్తి
 సత్సంగం = మంచి సాన్నిహిత్యం
 సమృద్ధి = పుష్కలత్వం
 సరం = దండ, మాల
 స్తవము = పొగడ్డ
 స్పర్థ = పోటీ, భేదాభి ప్రాయం
 సరులు = దండలు
 సురావనీజం = కల్పవృక్షం, దేవలోకపు వృక్షం
 సుహృజ్ఞనం = మిత్రులు
 సైచి = సహించి

(హ)

హలము = నాగలి
 హరి = విష్ణువు
 హాలికుడు = రైతు
 హితం = మంచి, మేలు
 హృదయం = మనసు
 హెరంగు = విలాసం

పర్యాయపదాలు

అంకము = ఒడి, ఉత్సంగం
 అంగన = స్త్రీ, పడతి, ఉవిద
 అంబుజం = పద్మం, తామర, జలజం
 అకూపారం = సముద్రం, పయోధి, జలధి
 అమరులు = దేవతలు, సురలు
 అమృతం = సుధ, పీయూషం
 అవని = భూమి, ధరణి
 ఆత్మజుడు = కొడుకు, కుమారుడు
 ఆలు = అవులు, గోవులు
 ఆశ = కోరిక, కాంక్ష
 ఆస్యం = ముఖం, వదనం
 ఈప్సితం = కోరిక, కాంక్ష
 ఎలుగు = బుక్కము, ఎలుగుబంటి, భల్లూకం
 కపోలం = చెక్కిలి, బుగ్గ
 క్షుధ = ఆకలి, క్షుత్తు, బుభుక్ష(తినాలనే కోరిక)
 కిసలయం = చిగురు, పల్లవం
 కొక్కెర = కొంగ, బకం
 ఖగము = పక్షి, పులుగు
 గృహమేధి = కుటుంబయజమాని, గృహస్థుడు
 చిచ్చు = అగ్ని, హుతభుక్కు
 తనువు = శరీరం, దేహం
 తల్పం = పాన్పు, శయ్య
 తురగం = అశ్వం, వాజి
 తేరు = రథం, బండి
 దిక్కు = దిశ, ఆశ, ఒకవైపు
 దివి = నభం, గగనం
 ధూర్జటి = పశుపతి, భవుడు
 నయనం = నేత్రం, కన్ను
 సృష్టుడు = రాజు, భూపతి
 నెమ్మి = కేకి, మయూరం
 పథికుడు = బాటసారి, పాంథుడు
 పవి = వజ్రాయుధం, కులిశం, అశని
 పంచాస్యం = సింహం, కంఠీరవం
 పులి = శార్దూలం, వ్యాఘ్రం
 పొద్దు = ద్యుమణి, రవి
 పోరితం = సమరం, సంగ్రామం
 భుజంగం = వాతాశనం, సర్పం
 భువనం = లోకం, జగత్తు
 భూసురులు = విప్రులు, ద్విజులు
 భృంగము = మిళిందం, భ్రమరం

మాతంగం = గజం, హస్తి
 మూర్ధము = మస్తకం, శీర్షం
 మొగులు = మెయిలు, పయోధరం
 నిసువు = బాలకుడు, శిశువు
 లలన = స్త్రీ, ఇంతి, ఉవిద
 లాతులు = అరులు, వైరులు
 వాణిజ్యం = వ్యాపారం, విపణి
 విపత్తు = ఇడుము, ఆపద
 విధి = బ్రహ్మ, చతురాననుడు
 శైలం = గిరి, పర్వతం
 స్తవం = స్తుతి, స్తోత్రం
 సరులు = హారాలు, మాలికలు
 సతతం = నిరంతరం, ఎల్లప్పుడు
 హలము = సీరము, నాగలి

నానార్థాలు

అంకం = ఒడి, నాటకంలోని ఒక భాగం, కన్ను, బాణం
 అంగము = ఒక దేశం, శరీరం, ఉపాయం
 అంబ = అమ్మ, పార్వతి
 అక్షరం = పరబ్రహ్మం, నాశనం లేనిది, నీరు, ఓంకారం, ధర్మం
 పలికే ధ్వనికి రాసేగుర్తు
 అహం = పగలు, నేను
 అమృతం = నీరు, నేయి, సుధ, పాలు
 ఆజ్ఞ = ఉత్తరువు, దండనం, భ్రూమధ్య స్థానం
 ఆత్మ = పరమాత్మ, బుద్ధి, ప్రయత్నం, గాలి
 ఆశ = కోరిక, దిక్కు
 ఉచితం = రుసుములేనిది, తగినది
 ఉద్వర్తనం = నలుగుపిండి, వృద్ధి,
 ఒరపిడి అతిక్రమించిన నడతకలది
 ఎఱుక = పరిచయం, సోదె, తెలివి
 కరణం = పనిముట్టు, శరీరం, ధ్యానం
 గజం = ఏనుగు, మూడడుగుల దూరం, ఎనిమిది
 గుణం = దారం, స్వభావం, అల్లెతాడు, విద్య
 గురువు = ఉపాధ్యాయుడు, తండ్రి, బృహస్పతి,
 మేనమామ, రక్షకుడు
 జలజం = నల్లజీలకర్ర, ఇంగువ, ముదిమి, ఉప్పు,
 జలము = పద్మం, నీళ్ళు, ఎర్రతామర, ఎర్రకలువ, పూర్వాషాఢ
 తనువు = దేహం, తోలు, సన్నం
 తమం = దుఃఖం, చీకటి, ఒక గుణం
 తమ్మి = పద్మం, పద్మవ్యాహం
 తలపెట్టు(క్రి) = ప్రారంభించడం, ప్రస్తావించడం
 తురగము = గుర్రం, హృదయం
 తేజస్సు = ప్రకాశం, ప్రభావం, పరాక్రమం

తేరు = రథం, కలుగు,
 దిక్కు = దిశ, శరణు, ఒకవైపు
 ద్వారం = వాకిలి, ఉపాయం
 దివి = స్వర్గం, ఆకాశం, పాలపిట్ట
 దృష్టి = చూపు, కన్ను, బుద్ధి
 దొర = రాజు, యోధుడు, గొప్పవాడు, సమానుడు
 ధర = నేల, కొండ, పత్తి, వెల
 నరుడు = మానవుడు, అర్జునుడు
 నెమ్మి = ప్రేమ, నెమ్మది, సంతోషం; నెమలి
 పక్షం = 15 రోజులు, రెక్క, పక్క, పగ, ఫలం
 పరక = గడ్డిపోచ, రెండు వీసములు (వీసం = 1/16; 13 సంఖ్య)

పారణ = ఉపవాసానంతర భోజనం, మేఘం
 పుండరీకం = పులి, తెల్లతామర, కప్ప, తీయమామిడి
 పొద్దు = సూర్యుడు, కాలం, దినం, ఉషః కాలం
 భువనం = ఉదకం, జగం, ఆకాశం
 మడుగు = అడగు, వంగు, కొలను
 రక్షము = ఎర్రనిరంగు, నెత్తురు, కుంకుమ, రాగి, అనురాగం
 వంశం = వేణువు, కులము, వెదురు, సమూహం, వెన్నెముక
 విధి = బ్రహ్మ, కాలం, భాగ్యం; కర్తవ్యం, చేయవలసినది
 విషం = నీరు, గరళం
 శిఖ = సిగ, నెమలిసిగ, ఊడ, సెగ
 శిరం = తల, శిఖరం, సేనాగ్రం, ప్రధానం
 సుక్తి = ముత్యపుచిప్ప, గుర్రపుసుడి, శంఖం
 శ్రీ = లక్ష్మి, సంపద, వృద్ధి, విషం
 హరి = విష్ణువు, కప్ప, కోతి, సింహం, ఇంద్రుడు, సూర్యుడు

వ్యుత్పత్త్యర్థాలు

అంబుజ నాభుడు = పద్మంనాభియందుకలవాడు(విష్ణువు)
 అకూపారం = హద్దులేనిది (సముద్రం)
 అక్షరం = నాశనం లేనిది.
 అతిథి = తిథి, వారం మొ|| నియమాలు లేక ఇంటికి భోజనానికి వచ్చేవాడు
 ఆత్మజుడు = తనవల్ల పుట్టినవాడు (కుమారుడు)
 క్షాపాలుడు = భూమిని పాలించేవాడు (రాజు)
 ఖగం = ఆకాశంలో సంచరించేది (పక్షి)
 గురువు = అజ్ఞానమనే అంధకారాన్ని పోగొట్టేవాడు
 జలజాతం = నీటినుంచి పుట్టినది (పద్మం)
 జలధి = నీటికి నిలయం (సముద్రం)
 దాశరథి = దశరథుని కుమారుడు (రాముడు)
 మధువ్రతం = మధువు సేకరించడం వ్రతంగా కల్గినది (తుమ్మెద)
 పుండరీకం = ప్రకాశించేది (తెల్ల తామర)
 భూసురులు = భూమిమీది దేవతలు
 భృంగం = నీలిమను భరించేది (తుమ్మెద)

ధర = సమస్తాన్ని తనలో ధరించేది (భూమి)
 ధూర్జటి = పెద్ద జడలు కలిగిన వాడు (శివుడు)
 మౌక్తికం = ముత్యపు చిప్ప నుంచి బయటకు వచ్చేది(ముత్యం)
 లలన = నిరసన స్వభావం గల స్త్రీ
 శార్ఙ్గపాణి = శారంగమనే ధనుస్సును ధరించినవాడు (విష్ణువు)
 శైలం = శిలలతో కూడినది (పర్వతం)
 హస్తి = హస్తం (తొండం) కలది (ఏనుగు)
 పంచాస్యం = వెడలైన ముఖం కలది (సింహం)

ప్రకృతి - వికృతి

అంకం - అక్కు
 అక్షరం - అక్షరం
 అంగారం - ఇంగలము
 అంగుళీయకం - ఉంగరం
 అంబ - అమ్మ
 అద్భుతం - అబ్బురం
 ఆశ్చర్యం - అచ్చెరువు
 ఆజ్ఞ - ఆన
 ఈర్ష్య - ఈసు
 కార్యము - కర్ణము
 గుణము - గొనము
 గృహము - గీము
 గౌరవం - గారవం
 చంద్రుడు - చందురుడు
 చిత్రము - చిత్రుడు
 దృష్టి - దిష్టి
 నిజము - నిక్కము
 పక్షి - పక్కి
 పశువు - పసరం
 వృథివి - వుడమి
 భాగ్యము - బాగ్గెము
 మతి - మది
 ముత్యము - ముత్తెము
 మృదువు - మెదుగు
 మేఘం - మొగులు
 రథం - అరదం
 రాజు - ఠేడు
 విధము - వితము
 వృధా - విత
 శక్తి - సత్తి
 సంతోషం - సంతసం
 సముద్రం - సంద్రం
 స్తంభం - కంబము
 హంస - అంచ
 హృదయం - ఎద - ఎడద

